

Poolle teel

Esmaspäeva hommik

„Ma ei tahtnud üldse üles tõusta,” kavatses Ottomar Karo selle hetke kohta kirjutada oma memuaaridesse. Memuaare polnud mingil reaalsel kujul olemas, kuid mõnikord meeldis talle kujutleda, kuidas ta neid kirjutaks ja kõrvaltvaatajana, erapooletult oma tegemised üles tähendaks.

„Ei, see on paha algus,” jätkas ta, poolunes kujuteldaval arvutil teksti sisse toksides. „Mäletan, kui kord laulva revolutsiooni päevil näitas üks meie partei juhtidest mulle meie värske programmi kavandit ja mina, kes ma olin just Rootsis politoloogia-alaseid teadmisi omandanud, heitsin programmile pilgu ja sain esimese asjana öelda, et tead, ei ole sugugi hea toon alustada eitusega. Peab olema midagi positiivset, mitte negatiivset – et me ei ole esmajoones mitte millegi *vastu* vaid millegi *poolt*. Ja nüüd kuhjan ma ise neid eitusi siia hunnikusse...”

Teine katse.

Heameelega oleksin edasi maganud...”

Ta ringutas ja oli peale kümnesekundilist järelemõtlemist sunnitud tunnistama, et on lootusetult ärkvel.

„Miks ma ei pane kirja partei nime? Sest kui need oleksid memuaarid ja kui need avaldatakse postuumselt, poleks mingit mõtet seda varjata, sest iga asjasthuvitatu saaks silmapilk järele vaadata, millises parteis ma sel hetkel olin. Kui ma aga kirjutaksin raamatut, kus nimed, tähed ja numbrid on pisut segamini aetud – kõige rohkem ilmselt selleks, et vältida süüdistusi avalikus mõnitamises – peaksin samuti mingi tobeda nime välja mõtlema. Aga raamatu saaksin ma niikuinii avaldada vaid pseudonüümi all...”

Ja veel üks korrektsioon – niikuinii ei võtaks mitte keegi seda tõsiselt. Politsei ehk saaks mõningaid vihjeid, kui nad suudaksid uskuda, et tegu pole ilukirjandusega, ent ka siis peaksid nad mind parimal juhul hullumeelseks... Kui midagi ei muutu. Kui ajastute kellakägu uut tundi ei kuuluta. Aga seda ta ei tee – ajastud vahetuvad märkamatu. Uue inimkonna seemned on juba tuhandeid aastaid idanenud, see uus murrab millalgi läbi ja siis...”

Ta avas silmad ja põrnitses valget lage, lastes settida teadmisel, et tagasi unehõlma vajuda ei õnnestu ja kujuteldavad memuaarid on jälle uitmõttesalatiks kängunud.

„Mis siis? Kas ma suudan, kas *keegi* üldse suudab ette kujutada, mis siis juhtub? Või siis, kui midagi lootusetult viltu läheb...”

Ott Karo – sest ainult võõrad ütlesid ta nime täielikult välja ja sedagi enamasti vaid esimesel korral – oli just saanud 40 aastaseks. Ta lamas oma majas oma abikaasa kõrval ja korraga tabas teda teadmine oma vanusest. *Nelikümmend aastat!* Jeesus Kristus ja Aleksander Suur olid oma teod teinud ja surnud ammu enne nii vanaks saamist. Veel paarsada aastat tagasi oli Euroopa meeste *keskmise* vanus alla selle tärimini. Juba ammu ütlesid täiesti pandavad tšikid „onu”, seistlist oli

saanud Suur Kanjon ja iga aastaga imbus juurde pool kilo, mis vaatamata trennile end värvlivahesse alaliselt sisse seadis. Mitte et ta seda kõike varem teadnud ei oleks. Ent kui 40. sünnipäev nagu kassaaparaadi kõll ette löi, tabas vanus teda nagu orbiidilt alla sadanud kivi – kookis sügavasse kraatrisse, kuhu lisaks mahtus ka järvetäis tuska.

Eemalt teisest toast kostis laste tülitsemist. See oligi teda äratanud. Naine magas edasi. Lapsed, Alex ja Kiira olid 17 ja 15 ning oleksid pidanud kõigi eelduste kohaselt suutma end juba inimese kombel üleval pidada, aga kui nad ühes ruumis viibisid, tekkis enamasti otsekohe ürgnõme teismeliste nääklus. Ott oli kuulnud, et mõnedel inimestel olla selliseidki lapsi, kes juba nooremaski eas tervet mõistust, arusaamist ja vastutustunnet üles näitavad, ja tundis seetõttu kerget nõrdimust, et temale kaks arrogantset sitakotti on sattunud. Kuid teisalt ta muidugi mõistis, et laste õel narisemine on otseselt tema ja naise jahtunud suhete tagajärg, ning siin oli juba peaaegu võimatu midagi ette võtta.

Oti olemine oli lörts, siit-sealt valutas ja kusagil juuste all torkis südametuksete taktis nõeltega. Lamada ei olnud mõnus, sest eelmise õhtu joogid andsid endast põiepitsitusega märku, teisalt aga teadis ta, et pärast enda vertikaali ajamist kaob kohe igasugune tahtmine voodisse tagasi ronida.

„Kakskümmend aastat tagasi oleksin jalapealt uuesti unne vajunud, ent laste imikuiga, mil öö jooksul mitu korda tõusta tuli, on nooruse sügava õnneliku olematuse ja vanaduse hapra linnuune vahele selge vahe sisse tõmmanud, mis sest, et ega seegi vahe ei olnud terav, vaid kujunes aastakümnetega.”

Ta puhatas omaette, tõusis ja tuikus allkorrusele. „Mis kuradi vanaduse linnuuni? Mingu ma persse...”

Vannituppa, siis kööki, et vastikut päkapikumaitset suust pühkida. Pühapäeval ei olnud ta eriti joonud, sest peamine pidu oli laupäeval ära olnud, aga tunne, et päkapikud on suhu hunnikuid teinud, kippus siiski aastatega üha kergemini tulema...

Allkorrusel ei olnud kedagi, lapsed lõugasid ja lärmasid ülal ning abikaasa oli vaid läbi une midagi umbmäära pomisenud.

Mobiil pihku.

„Idikas.”

Oma mobiil taskusse tagasi, sahtlist teine, mis ostetud sularaha eest, ja sinna sisse kasutamata kõnekaart. Pärast seda kõnet ja ehk veel mõnd samal teemal rändab kogu komplekt keskküttehju.

Ott Karo kõhkles ja hõõrus meelega kohti.

„Ta teadis, et veel on aeg tagasi pöörduda, ent teadis sedagi, et see on vaid argus, mida ta endale iial ei andestaks. Ent ometi kaalus ta telefoni käes, suutmata otsustada, teades, et pärast seda kõnet saab temast inimkonna vaenlane.” Ta mühatas sarkastiliselt. *Inimkonna vaenlane* – nii nimetati „Insener Garini hüperboloidis” Garinit, kui ta valmistus hävitama tervet linna.

„Ma kavatsen tappa vaid ühe inimese. Ja see ei ole esimene kord, muide. Ja öelda tema kohta „inimene” on kah üsna eksitav. Veel kümme aastat tagasi arvasin, et selliseid esineb vaid halbades raamatutes.”

Paar klahvivajutust, ja siis venivad sekundid.

„Tere. Mind tuntakse Põhja Karu nime all,” ütles ta tasa, et keegi majalistest ei kuuleks; ta oli valinud koha elutoa diivanil, kust sai trepil silma peal hoida. „Ma soovin Vandriusega rääkida.”

Ta langetas aparaadi korraks kõrvast eemale ja silmitses seda sekundi vältel tüdinud muigega. „Või ei kuule... Siis kutsuge keegi, kes kuuleb! Ma tean täpselt, kuhu ma helistasin.”

Pearaputus. „Soola end sisse. Ma saan aru, et Vandrius peab end nii tähtsaks, et enne peavad kaks

dresseeritud ahvi omavahel rääkima, aga mul ei ole dresseeritud ahvi käepärast. Leia ta.”

Oodata tuli ligi minut.

„Tere,” jätkas ta siis, lootes, et vaikne poolsosin ei mõju tottralt teatraalsena. „Karin Eg Reid võiks sulle minust rääkida, kui tast rääkijat oleks. Et ennetada su küsimust – jah, minuga tekkis tal eksistentsiaalseid probleeme. Ma sooviksin sinuga kokku saada.”

Ta kuulas järgmise vastuse ära ja mühatas:

„Sellepärast ma ei helistaks. Siis leiaksin su ise.”

Ta kuulas veel natuke, poetas: „Oleme kokku leppinud,” ja katkestas ühenduse. Ta kustutas mobiilist numbrit, millele oli helistanud, lülitas telefoni välja, lukustas lausahtlisse ja loivas kõhtu sügades kohvi tegema.

Ta oli veekeetja juba enne sisse lükanud ja kohvi presskannu valmis mõõtnud. Aga kui ta keeva vett kohvile peale kallask, adus ta iga ihukarvaga, et midagi on valesti. Miski tuli lähemale, ja see miski oli ohtlik. Ott Karo asetask veekeetja alusele tagasi ja pani kohvile ettevaatlikult sõelaga kaane peale. Ta avardas korraks taju, kontrollimaks, et keegi ta pereliikmetest nägema ei juhtu, ja läks Salasoppi.

„Aseta alati oma riided ja relvad nii, et sa need pimedas üles leiaksid. See oli Robert Heinleini soovitus neile, kes tahtsid kaua elada. Heinleini kangelasel elasid üsna eukleidilises ruumis, kuigi mängisid isegi ajaga ja hiljem oli ajaliine koguni mitu. Ilmakoe seinad olid nende jaoks tugevad ja mis neid abituks muutis, oli pimedus, sest nägemine on inimese kõige võimsam tunnetuskanal. Nõiad enamasti näevad tavalises pimeduses ja hulluks lähevad asjad siis, kui sa ei taju, kes sind ründab. Iga nõid oskab peita asju ilmakuoe seinte taha. Harjutad veel pisut ja omandad loitsud, mis sind sekundiga riituda aitavad, sest Saatusele ei ole sünnis vastu astuda paljajalu, karvase vatsa ja vabalt rippuvate munadega...”

Ta kirus omaette vaikselt, ilmudes kööki tagasi täies riides, käes riistapuu, mis esmapilgul meenutas mustast nailonist tupes vihmavarju. „Tegelikuks on uskumatult rumal komme üritada ilusaid laused moodustada, kui on sigakiire. Jätaks nüüd memuaarid mõneks ajaks...” Ta sörkis ukse poole, teades teises ajusopis kindlalt, et seda lubadust ta millegipärast ei täida... vähemalt eelmisel tuhandel korral igatahes ei ole täitnud.

Ta lükkas ukse lahti ja astus trepile – just õigel hetkel, et näha umbes kümnemeetrise läbimõõduga kaksikkumerat ketast tänava kohal allapoole hõljumas.

„Kuradi kretiin,” kirus Ott lähemale kiirustades ja tõstis oma musta sau. Kerge manalöökk pani ketta sädelema, sest sisse lülitas kaitsevõli, Ott aga kasutas omakorda tolle energiat, et neid mõlemaid Maa reaalsusest välja rebida.

Õhk virvendask ja aialipid tundusid nõksatavat, kui Dieesi tuhm kuma neist üle libises. Tulnukas igatahes ei hakanud vastu, pigem tuli küsimata kaasa, kui taipas, mida Ott teha tahab. Mees tundis, kuidas ta nõrdimus asendub huviga, sest ehkki Maale välja tulla polnud üldse mingit vajadust, ei osanud Lausmõttele lähemate ilmade elanikud tihtipeale sellest hoolida. Järelikult võis tulnukas olla väga kaugel. Mida ta küll siit otsis?

Dieesi väärdunud tardumus meenutas tolmunud kolikambrit ja tundus põrguna kõigile, kes sinna sattusid. Ega nõiadki seal kaua püsida suutnud, kuid maagiat oli seal igatahes rohkem kui Surnud Aine lähedaste peegelduste pärisilmades. Ott tundis, kuidas teravduvad kõik ta nõiavõimed, ehkki sau laadimisest oli asi veel väga kaugel.

Tänaval kõhutava taldriku keresse tekkis auk ja sealt hüppas välja kuju, kes üldiselt üsnagi inimese moodi, kui maha arvata sarved, saba ja komme põidadel käia. Tüüp proovis Otti tajuga kombata, kuid mees koondas ta vaimukiired maskeeritud relvale. Las vahib Ilmaköögi tätt.

Sõesilmne kuju raputas pead ja astus lähemale.

„Ma otsisin sind,” teatas ta tervituse asemel lihtsalt, jäädes umbes viie meetri kaugusel seisma. Plekise ja katkendliku tooni järgi oli selge, et inimkeele rääkimine valmistas talle vaeva, kuid igatahes oli ta kõne arusaadav.

„Millega saan kasulik olla?” Ükskõik kui veider ta ka tundus, polnud mingit mõtet ebaviisakas olla.

„Mul on sulle ettepanek.”

„Ma kuulan.”

„Sa ei sobi siia ilma. Jäta see väike maailm ja tule ära. Heale sõdurile on meie hulgas alati kohta.”

„Kelle „meie”?”

„Ma olen uigu. Mul ei ole ei selle ilma ega kogu... seda sõna ma ei tea... ütleme siis – lähemate ilmadega mingit seost.”

„Tavalised inimesed siin maailmas ei tea teistest ilmadest midagi. Lähemaid ilmasid hüüame me alternatiivideks. Ent ilmselt pead sa silmas tervet Ilmakee ilmade kimpu, seega siis on juttu Killutõrrest. Ja mida sul mulle pakkuda on?”

„Mida soovid – surematust kõigepealt?”

„Ma olen osa jõust, kes kõikjal tõstab pead, kes kurja kavatseb, kuid korda saadab head...”¹ ei suutnud Ott rohkem iseendale deklameerimata jätta. Ta ei eeldanud, et teine temast aru saab, kuid paistis, et uigu – kes iganes need uigud siis ka olla võisid – on oma kodutöö korralikult ära teinud:

„Kui kujuteldamatult vilets peab olema maailm, kus mingi nõme ingliskoos kõige inimliku asemel ülimat naudingut pakub! Või vabanda mind, ehk olen ma täiesti valesti aru saanud, ehkki ükski hilisem käsitlus ka sinnapoole ei viita. Kas inglid olid naissoost?”

„Noh... üldiselt küll. Ja idee järgi väga kenad naissoost isendid pealegi.”

„Kui see allegooria peaks tähendama, et Faust sai omale tasuks terve koori jagu – seega siis umbes 10 kuni 60, eks ole? – kvaliteetsete füüsiliste omadustega varases fertiilses eas emaseid, kelle kaudu paljuneda, omaks too lugu minu jaoks juba mingit mõtet, ehkki mul on oma päritolu tõttu raske nautida vaidlust, kus pooled ja reeglid juba ette kivisse on raiutud; ja luba öelda, üsna vaimuvaeselt. Ma ei sobitu süsteemi. Muide, sina ka ei sobitu.”

Ott vaatas teist üsna pikalt, seedides toda uudset lähenemist vanale moraliteele, leidis, et ei hakka asja segaseks ajama tõdemusega, et enamasti kujutatakse ingleid väliste sootunnusteta, ning ohkas siis:

„Mida sa üldse tead? Miks sa arvad, et ma saan su ettepaneku vastu võtta?”

„Mis sind takistab? Peale harjumuste, ma mõtlen? Ja peale teadmatuse – sest, vabanda mind, ega sa ju ei tea eriti midagi sellest, mis asub väljaspool kohalikku Killutõrt? Mul ei ole vaja kahuriliha, ma poleks vaevunud siia tulema, kui oletaksin, et sa esimeses lahingus hukkad. Selliseid on kõigis ildades, nad on odavad ja nad tulevad ise...”

Mh, mul ei ole sõnu – kuidas kutsutakse kõige maagiavaesemaid, puhtalt materialistlikul põhjuslikkusel toimivaid ilmu?”

„Surnud Aine või null-olek. Surnud Aine lähedane maagiapimedus. Sinu jaoks valitseb muidugi ilmselt ka siin, Maal, maagiapimedus.”

„Jah. Ma tahtsin öelda, et Surnud Mateeria lähedasest maagiapimedusest on need, kes on endas leidnud nõia võimed, alati varem või hiljem ära tulnud. Alati ja kõikjal. Nii on alati olnud. Ma –

¹ J. W. Goethe „Faust”. Tallinn, 1972. Tõlkinud A. Sang

võib vist nii öelda? – sirutan sulle käe vastu ja pakun kindlat ning selget sihti. Tule, ja sa näed asju, millest sa unistadagi ei ole osanud.”

Ott kõhkles taas, ent vangutas siis pead: „Ma ei saa su ettepanekut vastu võtta. Vähemasti mitte praeguse info põhjal.”

„Sa ei usalda mind? Loomulikult mitte. Ent esita oma tingimused?”

„Tule selle jutuga tagasi 40 aasta pärast.”

Olevus muigas, võttis aeglase liigutusega taskust pikliku tumeda kivikese ja viskas selle Oti jalge ette.

„Ma ei oodanudki teistsugust vastust. Loodetavasti on minu pakkumine sulle esimene taoline. Võta minuga ühendust, kui su tee siin otsa saab. Ma loodan, et sa teed seda enne, kui on liiga hilja – kõik, mis on sündinud, sureb kord, ja reverseerida seda ei saa. Õnnelikku jahti!”

Ta pöördus, astus taldrikusse ja laeva luuk sulgus. Masin kerkis sujuvalt paarkümmend meetrit ja kadus siis. Ott suutis isegi jälgida selle minekut läbi lähemate ilmade, kuid laev eemaldus kiiresti ja hajus kaugetesse taevastesse. Mees ohkas ja tuli Maale tagasi. Lihtsalt tekkis oma maja ette tänavale, kui keegi oleks vaatama juhtunud.

Ta hingas paar korda sügavalt sisse, sest ilmapööramine võttis läbi, nagu oleks ta äsja vähemalt kilomeetri jooksnud, ja peale Dieesi tundus isegi põhjamaise kevadhommiku niiske jahedus oma kirkas võltsimatus loomulikkuses päris mõnus.

Võõra antud kivike oli samuti kaasa tulnud, Ott kummardas ja korjas selle üles. Ta ei osanud selliseid asju sugugi korralikult, kuid kuna ta teadis, mida otsida, nägi ta kivi struktuuri vangistatud kõrgenergiat, mis vabanedes pidi üle ilmade kutsuma toda, kes selle sinna salvestas. Päästik – või sisselülitamisnupp – oli imelihtne ühetasemeline ettenägemislülitus – piisavalt robustne, et viivitamatult rakenduda, kui tal seda kiiresti kasutada oleks vaja, kuid samas lootusetult lukus nende eest, kel nõiavõimed puuduvad.

Kodused ei vajanud teda praegu ja niikuinii oli aeg tööle minna. Ott puudutas tuikavaid meelekohti, võttis taskust autovõtmed ja vajutas nupule. Istus autosse, käivitas mootori, avas teise piiksuva puldiga värava ja vuras minema, korraks peeglist kontrollides, kas värav ikka sulguma hakkab. Alles mitu kilomeetrit eemal meenus talle lauale tõmbama jäänud kohv. Ottomar Karo vandus vaikselt, vabandas mõttes kohvijumala ees – kui selline kusagil olema juhtuks –, kuid tagasi minema muidugi ei vaevunud.

Ott võttis kontoril signa maha ja lontsis siis trepist alla keldrisse, kus kella üheksast oli avatud – jah, mis see õieti oli? Tahtmine oli öelda *söökla*, aga sel sõnal oli kohutavalt veneaegne kõla, mis assotsieerus mädanenud kapsa, siniste kartulite, mündisuuruste lihatöötlemisjääkidest kotlettide, kuupsüllaste, räpaste, rahvaste sõpruse keeles sõimavate teenindajate ja esmajoones iiveldamaajava solgiauguhaisuga. *Kohvik* seevastu peaks tähendama kohta, kus saab kohvi ja ehk kerget suupisteid, seega paik, kus lõuna ajal tõhusat kõhutäidet pakutakse, ei ole kohvik, kuigi silt ukse peal just seda väidab. Ah jaa – seal oli muidugi ka suur kiri „Pizza”. Üldiselt hüütigi toda kohta eht eestipäraselt „Pitsa-auguks” Ja toit ning jook olid seal tegelikult väga korralikud.

Ta jõudis kohviga üles tagasi parajasti selleks, et nende sekretärile Marele viisakalt uks avada. Mees pidi teab mitmendat korda täheldama, et kurja ülemuse mõõtu ei anna ta kindlasti kohe ühestki otsast välja. Plika tervitas teda täiesti sundimatult ja hakkas end siis tasapisi sättima oma kohale ukse läheduses, pühendamata ilmselt sekunditki faktile, et ta oleks pidanud pool tundi tagasi kohal olema. Ott ohkas ja pööras pilgu aknast välja. Kuigi nende „silmarõõmu” oli meeldiv vaadata,

polnud eriti viisakas jõllitada, kuidas teine oma heledat juuksepahmakat soeb ja krohvi kohendab.

Oti enda paik oli nurgas, kust suurele avatud kontorile oli hea ülevaade, aknast aga paistis kõigepealt kruusane parkla ja siis suure tänava ots. Just ots, sest korralikku mõõtu neljarealine puiestee jõudis nende kolmekorruselise puulobudikuni ja katkes siis nagu noaga lõigatult. Vastavasisulist memuaaridesse mõeldud tiraadi aga oli ta ka päriselt partneritele ja ärikaaslastele korduvalt esitanud:

„See vaade – see on nii õpetlik ja nii väga iseloomulik tolele õnnetule linnale, mida juhib ilmselt ajaloo väljapaistvaim ebakompetentide ja korruptantide kogu. Kogu kesklinn on suurema osa ajast permanentne ummik, aga läbimurre järgmisele suurele teele hilineb põlvkonna võrra, sest kusagil kasvavat üks puu. Keegi ei ole seda näinud, kuid patoloogilised virisejad pidavat käima selle all ohvreid toomas ja eriti uhke sabat toimuvat siis, kui puu juurte alla maetakse järjekordset üldkasulikku mõtet.”

Ott ohkas taas ja hakkas tööle. Praktikast tähendas see mailidele vastamist ja alluvatele töö kätteandmist. Ta ei olnud ainus ja peamine ülemus, kuigi neljandik firmast kuulus talle. Tegevjuhi au oli ta lahkelt jätnud oma vanale sõbrale Taavile, kellele formaalselt kuulus kah neljandik, kuid kes realselt kontrollis rohkemat kui poolt. Kunagi olid nad neljakesi alustanud. Mait oli juba ammu jooma hakanud, nad olid talt tema osa võlgade katteks ära võtnud ja mõned omaaegsed töötajad olid selle mitme peale välja ostnud; võlgu see ei katnud, kuid hea, et niigi läks. Aivar oli kõrvale tõmbunud ja figureeris viimased aastad vaikiva osanikuna, andes tegelikult oma hääle Taavile, mis võimaldaski viimasel sisuliselt enamusosanik olla. Ott oli teadlikult lasknud mööda mitmed võimalused oma osalust suurendada. Ta andis endale aru, et sebijast Taavi on juhiks palju kohasem, teisalt aga pani see nende arengule paratamatult pidurid, kuna mees ei julgenud kasvada. Hoopis iseasi oli aga see, et Ott ei teadnud juba päris tükk aega, mida ta üldse oma eluga peale peaks hakkama...

„Tead, Rein viib ikka vist paberid sisse,” maandus Jaan teisele poole lauda tugitooli. Mees oli pikk vibalik, vanust nii 35 ümber. Üks nende vanadest töötajatest, keda selle aja peale juba ka eraelus sõbraks sai pidada.

„Kakles jälle vanamooriga?” mühatas Ott.

„Kaasas tal teda ju sinu juures ei olnud. Sa tunnend vist kah Leevikest juba väga ammu?”

„Praktiliselt samast ajast, kui Rein isegi.” Ott ei hakanud täpsustama, et tegelikult varem, sest Leevike oli olnud ühe nende ühise sõbra tsikk, sõber aga läks sõjaväkke ja Rein kasutas juhust. Ott ei suutnud parimagi tahtmise juures meenutada, mis on naise eesnimi – Leevik oli tegelikult olnud ta neiupõlve perekonnanimi, kuid kõik kutsusid teda seniajani Leevikeseks. *Kas mitte Amanda või Adele?... Pole oluline...*

„No igatahes on Rein taas sihukese näoga, nagu oleks terve eilse päeva kassikust joonud. Hammustab kõiki, kes lähedusse satuvad. Kaua ta juba lahutab? Permanentselt. Mina tunnen teda oma 7–8 aastat ja kogu selle aja ta lahutab. Kas ta ära ei tüdine?”

Ott salvestas viimase maili drafti, võttis kruusi vahepeal jahtunud kohviga ja ohkas. „Umbes niikaua ta lahutab jah. Ma ei oska seda ei heaks kiita ega hukka mõista, kuigi teatud vaimset meeleheidet too lõputult vinduv protsess ju põhjustab kõigis, kes seda kõrvalt jälgima peavad.” Ta maitstes, krimpsutas nägu ja röögatas: „Mare! Too mulle palun alt uus!”

Kui sekretär telefonitoru tõstis, hõigati mitmelt poolt mujaltki tellimusi. Tavaliselt helistas sekretär – või ka mõni teine, kui Mare ei juhtunud kohal olema – kohvikusse ja andis tellimused edasi. Minuti-kahe pärast jalutas keegi keldrisse, kus kõik tellitud asjad juba kandikul ootasid.

„Kus Rein ise on?”

„Programmeerib ohjeldamatult.”

„Las ma arvan – testib Ingomari raamatupidamist ja väljastab 120 roppust minutis?”

Jaan noogutas. „Ma olen alati imetlenud tema võimet selle kõige juures nii põhjalikult töösse süveneda... ehkki see on vist mingi kaitseventiil? Kuidas ta suudab niimoodi, juba aastaid? Kui ta ennast vahel unustab, on ta päris mõnus kuju. Enamasti aga iseliikuv solvanguautomaat, endast kohutavalt heal arvamusel sealjuures.”

„Las ma arvan – ta küsis sult taas, et mitu ajurakku sul on? Et kui üle kahe, peaksid sa ise taipama seda, mida tema käest küsima läksid?”

Jaan noogutas mornilt. „See oli alles algus.”

Ott ohkas veel kord. „Tead, kunagi ta oli selline sädelev ja rõõmus. Ma mõtlen, enne kui ta oma esimest naist kohtas. See võttis ta ära, viis maale ja sai siis teise mehega lapse, kui kutt sõjaväes istus. Rein tuli tagasi ja koperdas Leevikese otsa. Hullemat tuleharki on raske ette kujutada, kuigi ta on ju üsna kena, eks ole. Vahepeal, 90-ndate alguses, elas Rein linnas ja Leevike Tõrvas ja Reinul oli üks teine tšikk, Tiina, tema mingi lapsepõlvearmastus ja tead, vana hea Rein oli tagasi – sihuke mõnus ja elav. Ent siis tuli Leevike uuesti linna ja Rein on taas sihuke *why does this shit always happen to me.*”²

Tuli Mare kohviga ja teisest toast ilmus välja ka nende jutu põhjustaja. Rein oli Otiga samaealine, lühikest kasvu, pallikest meenutava kõhuga, muidu aga üsna soliidne ja isegi teatud respekti äratav. Seda viimast aga patuseid põrgusse klohmivale peainglile sobiliku näoilme tõttu.

Rein istus Jaani vastu teisele tugitoolile.

„Rääkisite minust?” pigem tõdes ta oma musta kohvi rüübates.

„Sinust-sinust,” noogutas Ott, kuuma caffè lattet luristades. „Et millal sa vahetad oma vana luua mõne uuema mudeli vastu. Et proovisõite teed vist kord nädalas, aga lõpuks ronid ikka selle vana romu otsa, mis su enda sõnade järgi juba pikemat aega ei käivitu... Täpsemalt – sinu käes ei käivitu.”

„Jaan kaebas?” küsis Rein tüdinult.

„Ähh, ei kaevanud,” raputas Ott pead. „Su asotsiaalsusega piirnevad suhtlemisraskused ei ole kellelegi uudiseks.”

„Mul on suhtlemisraskused,” kiitis Rein mornilt takka.

„Ehk pole neid õige nii nimetada. Meie siin elame su üle. Räägime omavahel natuke taga, aga sa peaksid ammu olema harjunud omaette luksuma. Ma lihtsalt ei saa aru... Olgu, ma üritan pehmelt – sa teed endale kahju sellist elu elades.”

„Hakkad mulle jälle rääkima, et nendega pole küsimus selles, kas ma midagi saan, vaid et mida ma saan...”

„Olid ju alles hepatiidiga haiglas. Elementaarne põhjus-tagajärg seos – paned vene litse, saad eksootilisi tõbesid.”

„Nad ei ole litsid. Nad ei ole kõik venelannad. Ja nii mõnegagi neist on meil, hm, tunnetepõhine suhtlemine. Ma võiksin valida vähemalt poole tosina tšiki hulgast, kellega mul on hea. Ent ma pean tunnistama, et ma armastan oma naist ja oma lapsi.”

„Uau, nii et mõni neist vaevub isegi tundeid teesklema, sa ennasttäis kõlupea,” suskas Jaan. „Vaata end peeglist – suudad sa kujutleda, et keegi sinusse armuks? Sul on sitaks palju raha ja nad teenindavad sind. Hästi teenindavad, nagu me kõik kuuleme. Aga teeskle ükskord pankrotti ja nad

² Miks minul alati niimoodi sitasti läheb? (Ingl. k.)

tõmbavad vitu lukku, stardivad otse ratsaasendist ning on läinud, enne kui sõna „luuser” kaja seintel vaibub. Sul ei ole inimsuhteid. Tiina oli viimane, kes suhet pakkus, aga sa ei julgenud.”

„Ähh...” Jaani järsuvõitu väljenduslaad pani Reinu hetkeks sõnu otsima. „Jäta Tiina rahule. Ma saaks ta praegu ka veel kätte, kui tahaks. Kas need sinu omad on sinusse armunud?”

Ott pidi teatud üllatusega tõdema, et teised on teemat ilmselt korduvalt üles võtnud ja saavad omavahel paremini hakkama, kui ta oli eeldanud. Jaan ei paistnud vähimalgi määral ta protektsiooni vajavat. Reinu viimase killu peale krimpsutas ta nägu.

„Ei ole. Maila ehk on, aga kes peab saavutuseks, kes õnnetuseks...”

„See bi-plika? Kurat, minu omad pole vähemalt perverdid.”

„Mis pervert – sa oled vanamoeline,” löi Jaan käega. „Teisalt – eks ma hakkasin teda vältima, kui ta teatas, et on Kadrisse sügavalt armunud. Ise veel imestas kah, et mis minuga juhtus – et kas ongi nii, et mehed taluvad rahulikult seda, kui naised teineteist lutsutavad, kuid ei kannata, kui neil teineteise vastu sügavamad tunded tekivad? Ma siis seletasin talle, et vaata Rauli – muretses natuke aega tagasi kumminaise ja kuulutas, et see on puhas ja mõnus ja tundub umbes sama elus kui keskmine Tallinna prostituut. Mul jumalast savi, mida sõber kepib – kummitädi või lammast, asi hakkab imelikuks minema siis, kui tal lamba vastu sügavamad tunded tekivad...”

„Ühel päeval leitakse sind lõhkise peaga kusagilt prügikastist ja politsei ei suuda midagi teha, sest neid, kelle sa vihale oled ajanud, saab telefoniraamatu jagu,” urises Rein.

Ott vaatas ringi. Oli selge, et kõik üheksa inimest nende avaras kontoris kuulavad neid andunult, alates Marest ja lõpetades nende igatöömehe Rauliga.

„Olgu, lasite auru välja, kasige nüüd tööle,” tegi Ott jutule kiire lõpu.

Esmaspäeva lõuna

„Mul on võitlejaloomus,” kirjutas Ott pärast allkorruse pizdat oma kujutletavasse päevikusse vana anekdoodi. „Enne lõunat võitlen näljaga, pärast lõunat unega.” Ta mediteeris veerand tundi suletud silmi.

Tool oli mugav, ent ometi ei õnnestunud sellel päris magama jääda, seda enam, et ümberringi oli ju tavaline päevane kontorimelu ja ei olnud viisakas sellesse dissonantsina norskamist lisada.

Igav. Tööd küll oli, kuid kõik kannatas oodata. Mees ohkas, lülitas lauatelefone ja mobiili vaikseks, sulges mailiprogrammi. Muigas omaette ja avas tekstieditori. Ta oli ammu mõelnud oma mälestusi kirja panna, kuid polnud seni niikaugele jõudnud. Tasapisi imbus kohale veendumus, et nüüd viitsib ta tõesti sellega alustada.

„Mare! Piparmünditeed!” möirgas ta ja süüvis mälestustesse, mida ta jõudumööda kirja pani.

„Nagu paljud saagad, algab ka minu oma Teekonnast. Ainult et minu teekond ei alanud vabatahtlikult. Jõudis kätte aeg, mil mul tuli teenida kaks aastat okupantide armees. Valida ei olnud midagi. Või täpsemalt võttis võimalikud valikud kokku tegelikult üks Moskva venelane, kellega osa sellest ajast koos istusime: „Parem karjuda kaks aastat „hurraa”, kui kolm aastat „polundra”.” See viimane oli vangide hüüd; ehk siis kaks aastat armees või kolm aastat vanglas – ei ole raske valida.

Pool aastat treeniti mind samuti okupeeritud Ida-Preisimaal, mida vallutajad Kaliningradiks nimetasid, seejärel topiti lennukisse, järgnes kahenädalane täiendõpe Tadžikistanis ja siis sattusime

hoopis teise maailma. Maailma, kus käis sõda.

Minu ettekujutused sõjast pärinesid filmidest ja raamatutest. Enne Afganistani olid mu unenägusid täitnud II maailmasõja filmide massirünnakud, kus mehi langeb vasakule ja paremale, või siis segane andmine võsas, nagu seda ameeriklaste Vietnami-filmides näha sai.

Midagi sellist seal ei olnud. Vaenlast ei näinud ma peaaegu kunagi. Tulistati kas kusagilt majanurga tagant, võsast või kaljudelt ja selleks ajaks, kui omasid oli kogunenud piisavalt, et julgeda vaatama minna, olid laskjad ammu kadunud. Kui teinekord läkski suuremaks lahinguks, olid vahemaad kilomeetrites ja põgenevaid modžaheede võis ehk vilksamisi näha pärast õhutoetuse saabumist. Avalikud kokkupõrked ei teinud sovjettidele erilist kahju – selleks oli tehniline ülekaal liiga suur – , kuid vaeseid poisikesi läks kogu aeg tinakirstus kodu poole.

Eluolu nõukogude armees ei vastanud samuti ei maailmasõja ega Vietnami oludele ja kui välja tuua peamine, siis puudus selles igasugune inimlikkus. Ei olnud pidevat surmaohtu *à la* NKVD kuulipildujad selja taga, samas aga puudusid kõik pisiseigad, mis elu elamisväärses teevad. Teenistuse peamiseks iseloomustajaks selles armees oli tappev nüridus. Ei olnud dedovtšinat – kaaslaste närvide söömise eest võisid liigagi kergesti hulkuva kuuli saada ja ka ohvitserid käitusid viisakamalt kui tavalistes väeosades. Ent ei olnud ühtki olukorda, kus oleks ette tulnud midagigi kangelaslikku või ebatavalist! Naljakas oleks kujutledagi mingit flirti mõne naisterahvaga – üksikud naissoost teenistujad moodustasid koos ohvitseridega oma ringkonna, mis oli sõdurite mullikalaudast valgusaastate kaugusel, ja kohalikud, niipalju kui nendega kokku puututi, hoidusid nende maale tunginud röövlibandest üldse nagu katkust. Tegelikult elas armee vähemasti lihtsõdurite tasemel oma eraldi elu ka tolles tobedas moodustises, mida Nõukogude Liiduks nimetati, puutumata õieti kokku tavaliste inimeste murede ja rõõmudega. Kuid meie aladel, mis olid vallutatud juba nelikümmend aastat tagasi, ei vaadatud sõdureid siiski sellise varjamatu vihkamisega kui tollel alles paar aastat tagasi okupeeritud mägismaal.

Ma ei ole kunagi päriselt aru saanud, mis seal õieti toimus, kuid võin üsna kindlalt väita, et tegelikult suutsid venelased oma kontrolli all hoida vaid suuremaid asulaid ja maanteid. Ilmselt ka suuremat osa tasasemast alast, kuid sealgi peremehetsesid öösiti modžaheedid. Ega midagi muud polnud me ka ära teeninud. Isegi lihtsõdurid röövisid ja sigatsesid. Kasarmud oli näiteks täis parimat Lääne helitehnikat. Patrull lihtsalt kõndis mõnda kauplusesse sisse, keegi lõhkus „kogemata” mõne klaasi ja siis hakati ostma. Automaadi lukku lõgistades õnnestus kauba hind olematuks kaubelda, kui omanik just sulle seda pihku ei tõstnud, et sa jumala eest minema läheksid. Vene sõdur, teadagi, oskas hämmastavalt ruttu need riistad kasutamiskõlbmatuks muuta, ja siis oli vaja minna uute järele... Ma olin kunagi näinud üht II maailmasõja aegset sakslaste pilapilti venelaste kohta, kus kujutati punaarmeerlast klaverisse sittumas, ja see sobis suurepäraselt Afganistanis tegutsemise võrdkujuks.

Üht tegevustest, millega oma aega sisustasime ja mis mu lõpuks mu seiklusesse viis, nimetati patrullimiseks. Täpsem oleks nimetada seda nende külade igapäevaseks tagasivallutamiseks, mis teedest kaugemale mägedesse jäid. Paar miini ootas meid igal juhul. Tee kõrval. Tee alla olid maetud kaugjuhtimisega miinid, sest kohalikud tahtsid ju ka iga päev liikuda. Soomusmasinad püüdsid hoiduda kaugjuhtimisega miinidest ja riskisid niimoodi nii-öelda tavaliste otsa minekuga.

Tegelikult ei olnud see ohtlik, pigem tüütu. No palju sa neid miine sinna ikka matad? Miinidki maksavad raha ja neid ei tule panna mitte sinna, kuhu neid saab panna, vaid sinna, kus need vaenlasele kahju teevad. Ent eks sa ise oskad ka nii mõelda ja nende kohtade juures erilisel valvel olla.

Kaugjuhtimisega oli aga see viga, et siis pidi keegi kusagil valvama. Mõnest tankist, poolest tosinast soomusmasinast ja mõnekümnest sõdurist koosnev rühm, kel veel helikopter pea kohal ja võimalus pommitajad appi tellida, ei ole päriselt jõukohane isegi mitte ühele rambole (või kuidas

too rahvas oma superkangelast ka nimetada tahaks). Kui sul ei ole hästivarjatud lahkumisteed, tähendab ka kaugjuhtimispuldiga kusagil istumine enesetapumissiooni.

Nagu öeldud, tulistati meid muidugi alailma. Meie tulistasime ka kõike, mis kahtlane tundus. Ei ole vaja mitu korda arvata, mis neist asulatest okupatsiooniaastatega järele oli jäänud...

Meid oli raadiojaamas kolm. Võib ju küsida, kas tõesti oli tegemist pigem sajandi esimesse poolde kuuluva tehnikaga, et üks raadiojaam parasjagu veoautole mahub? Ühest vastust sellele ei ole. Tegemist oli radistide liikuva töökohaga, mida vajadusel staabinagi sai kasutada, vaenlased aga kasutasid taskus kantavaid seadmeid... Me ei sattunud otseselt tulistamistesse, meie ülesanne oli kusagil, soovitatavalt kõrgemal kohal seista ja tagada side allüksuste ning baaslaagri vahel. Sõltumata ilmast oli raadiojaama uks lahti ja kui ma seal üldse midagi õppisin, mis ehk edasises eluski kasuks võiks tulla, siis oli see umbes meeter kahekümneselt kõrguselt konte murdmata pea ees kividele hüppamine. Inimene nimelt õpib nendes oludes kuradi ruttu. Võtab üle ka selle, mida nüüd moodsas keeles „best practices” nimetatakse. Kui me kusagil seisime, pidi autojuht lamama katusel ja ringi vahtima. Rakettide ja tankitõrjelaengute liikumine sellistelt distantsidelt andis meile vajalikud sekundid varjumiseks, kui keegi midagi tulemas nägi. Kui kostis juhi hoiatushüüet, lasime teise radistiga – Ippolitiga Moskvast – käest kukkuda kõik, mis seal oli, ja lendasime uksest välja. Olgu või armee ülemjuhataja liinil, pärast hoiatushüüet olime õhus ja otsisime sobivat maandumisplatsi juba enne, kui seda täielikult teadvustada suutsime. „Best practices” tähendas aga ka seda, et kui juht põgenes hoiatamata, tuli talle keretäis anda, ja kui ta hoiatas ja ise ei põgenenud, tuli samuti keretäis anda. Seda õpetasid vanemad olijad – juhi tähelepanelikkusest sõltus meie elu ja ebaadekvaatsust ei saanud andeks anda. Teisiti ei olnud võimalik. Ülereageerimine aga oli valus, vaatamata sellele, et loomulikult vaatasime juba autot parkides valmis paiga, kuhu välja tormates sukelduda tuli.

Olin olnud Afganistanis umbes viis kuud, kui Ivanile antud keretäied hakkasid ära tasuma.

„Rakett!”, ja me kõhutasime kaks sekundit hiljem liivas. Kasvav vilin lõppes tavaliselt prahvatusena kusagil lähemal-kaugemal, mõnel juhul aga isegi kahanes kaugusse. Seekord muutus see mõirgeks ja siis lõi pikne meile kuklasse. Hakkasin kohe roomama, püüdes jõuda kaugemale kaljude taha. Ma ei kuulnud midagi ja avastasin, et ei saa edasi. Keegi puudutas mind õlast. Pöördusin, see oli Ivan. Meie raadiojaamast oli järel vaid lustlikult leegitsev metallikänkar. Ippolit tõllerdas kápuli paar sammu tagapool ja tuiutas segase pilguga enda ette, minu teed aga tähistas vererada. Jalg. Sellepärast ma ei saanudki edasi. Katsusin end üle. Reiest vaatas välja metalliriba ots, mis oli tõenäoliselt raadiojaama küljest lahti rebitud. Naljakas, et valu ei olnud. Ent see pidi kohe tulema. Tõmbasin metallitüki välja ja rebisin püksid puruks, otsisin vöölt sidemepaki ja sidusin ise haava kinni. Toimisin nagu unes ja ilmselt olid teisedki plahvatusest põrutatud, sest abi nad ei pakkunud.

Vist kaotasin veerandtunniks teadvuse, sest järgmine asi, mida mäletan, oli kahe sõduri najal kõlkumine ja pöörane valu jalas, kui see peaaegu igal sammul vastu maad põrkus. Ilmselt kaotasin uuesti teadvuse, sest jällegi tuleb auk ja seejärel leidsin end autokastis teiste haavatute seas lamamas. Me roomasime kuhugi, peatusime, tagaluuk langes alla ja sealt paistis rohmakalt laotud kivimüür.

Keegi piilus sisse. Ma ei tundnud teda, ent pagunite järgi otsustades oli tegu jalaväe-jefreitoriga ³.

„Kas keegi suudab liikuda? Meid tulistatakse, püsti tõusta ei tasu. Roomake siiapoole, aitame alla. Teised tuleb vedada.”

Kena oli vähemasti teada, et kuulmine on tagasi, ja ma tundsin oma võitluskaaslasi hästi – ma ei olnud suutnud nende juures avastada mitte mingit jälge patriotismist või eneseohverdusest, millest kõik sõjafilmid kubisevad. Kui tulistatakse, hoiduvad nad maadligi ja sa võid sinna kasti kõngeda;

³ Jefreitori auaste vastab Eesti ja enamiku lääneriikide armees kapralile.

mitte keegi ei liiguta end, kui ohvitser otsesest käsku ei anna. Niisiis keerasin end küljele ja roomasin tahapoole. Paistis, et keegi teine ei järgne. Mu jalg oli kange kui puupakk ja valutab põrgulikult, kuid suutsin seda igat moodi liigutada, nii et järelikult kõik oluline oli terve. Mu püksid olid puruks ja end vasaku külje peal edasi lohistades püüdsin toda haavatud kohta kastipõhjaga kokkupuutest hoida. Mulle rabises peale kivipuru ja tõtt-õelda teadvustasin alles sel hetkel, et käib aktiivne tulevahetus.

Autokasti taga küürutavad sõdurid haarasid mu kätest, niipea kui nendeni küündisin, mind tiriti maha ja kanti mingisuguse kohaliku tegumoega hoone sisse. Ütlen meelega „mingisuguse”, ehkki tagantjärele tean, et tegu oli Tagr'gna Hara kloostri säilinud osaga. Hooned olid ehitatud tõenäoliselt XVI sajandil, ja nii nagu iseloomulik kogu sellele piirkonnale, olid ehitusmaterjaliks pehmest kaljust rohmakalt välja tahatud plokid. Ent ma ei näinud sellest paigast muud kui müüriurka, mille varjus veoauto oli peatunud, ja suurt, kõledat, osaliselt purunenud katusega saali. Katust hoidsid ligikaudu 5 meetri kõrgusel kivipostid, mille nurgad olid ümarnõgusaks töödeldud. Postid moodustasid umbes 2,5-meetrise ruudustiku ja ruum ise oli umbes 10 x 15 meetrit suur. Haavatud sõdurid paigutati ühte serva, teises servas konutas troppis tosinkond kohalikku ja ruumi keskel patseeris 3 sõdurit laskevalmis automaatidega.

Segane tulistamine ja jooksmine kestis mõnda aega. Meie, haavatutega, ei tegelenud keegi. Mina olin vist üks kergemaid juhtumeid, nii et mul polnud sellest midagi. Mäletan, et sisse tormas üks kapten, silmitses meid minuti mornilt ja pühkis siis sõna lausumata minema. Natuke hiljem kuulsin mootorite müra ja seejärel tulistamine tasapisi vaibus. Keegi ilmus uksele ja rääkis midagi automaatidega valvuritele. Need hakkasid omavahel sosistama. Uuesti tuli keegi uksele, hüüti mingeid nimesid, keegi karjus kellegi peale.

Vajusin vist mingil hetkel taas ära, sest ärkasin selle peale, et keegi mässib jala ümbert sidet lahti. See tähendab, et silmi avades nägin, et üks turske sõdur mässib sidet lahti, tunde järgi olin arvanud, et ta nülib mu nahka.

„Aa, elus,” mühatas ta, märgates, et olen ärkvel. „Mis juhtus?”

„Metallora läbi lihase.”

„Luu terve? Varbaid liigutada saad?”

Noogutasin. „Saan, aga ei taha.”

Ta noogutas omakorda ja asus siis mu haavu puhastama. Kaotasin teadvuse.

Ärgates tundsin end kui vati sees. Valu oli õnneks kusagil tagaplaanil. Selge, olin saanud mingit tugevat valuvaigistit. Katsusin liigutada ja vaatasin ringi. Oli öö ja taevalapp purunenud katuses, mille kaudu ennist suurem osa valgusest sisse oli pääsenud, haigutas määramatu tumedusena. Valgust andis üksik lamp, mille kiirtevihk oli suunatud kohalikele ning kuivõrd see ei olnud väga võimas, valitses meie ruumipooles peaaegu täielik pimedus. Mind oli äratanud hajus tulevahetus ja minust paar meetrit eemal seisis ähmis sõdurid. Üks haavatutest ajas end teistele toetudes püsti ja komberdas automaati pigem järel lohistades kui käes hoides kuhugi pimedusse.

„Milles asi on?”

„Näe, veel üks on teadvusel,” pöördusid sõdurid minu poole. Korraks välgatas kellegi käest mu näole tuhm sinakas valgus.

„Aa, see on ju Vorona radist.”

Vorona – „vares” – oli meie kutsung. Kuivõrd seda polnud juba tükk aega vahetatud, polnud ka vastaspoolel kindlasti mingeid kahtlusi, kellega tegemist, ja igatahes tundis see mees mu ära. Kui ta oskas mind Voronasse paika panna, pidi ta olema mõnest meie tugialas baseeruvast väeosast. Mina teda ära ei tundnud – ma ei sõbrustanud motoriseeritud jalaväelaste massiga, radistid olid ju ikka

pisut nagu klass kõrgem seltskond. Tähendab, ametlikult ju vahet ei olnud, kuid kõigisse erilisemate funktsioonidega tegelastesse nagu meedikud, radistid ja kas või kokad, suhtuti nagu privileeeritud seisusse.

„Kuidas sa siia sattusid? Raskelt vigastatud?”

„Raadiojaam sai raketitabamuse. Mind tassiti. Jalg on vigastatud. Ma ei tea, kui raskelt ja kuipalju verd ma kaotasin. Mis toimub ja kus me oleme?”

„Major Tjagov sai surma, kaotasime 2 soomusmasinat ja tanki, helikopter kadus kuhugi. Siis ei saanud sidet – nojah, sina said pihta. Kapten vedas meid siia, korjas terved kokku ja pani kahe BTR-iga ajama. Peaksid ammu toetusega tagasi olema. Üldse peaks meid otsitama... Igatahes on meil vaja kõiki, kes jalul püsivad.”

Selge siis. Proovisin tõusta. Sain sellega isegi hakkama ja taipasin, et esimeseks tuleb põis tühjaks lasta.

„Peldik on kusagil?”

Naer. „Lase sinna,” osutasid nad kuhugi kõrvalruumile. Mulle pisteti taskulamp pihku, koperdasin sinnapoole ja juba ükselt löi mulle vastu tugev väljaheidete lõhn. Valgustasin ruumi – linnid, kirjad seintel, mis kaetud väikeste riulitega, millel urnid.

„Mehed, sinna küll ei tohiks sittuda.”

„Mis sul sellest. Välja minna praegu ei maksa.”

„Mõnd teist ruumi?”

Sain kaela valingu roppu sõimu. Ei kuulanud ära selle lõppu, vaid hakkasin oma käe peal ringi vaatama. Nähes, et mul on tõsi taga, tuli keegi lõpuks minuga kaasa ja näitas ühe nurgataguse kaugemal. Mul ei olnud kerge käia, peaaegu iga paari sammu tagant toetusin müürile, kuid selleks, et Buddha templisse häda teha, olin veel liiga selge.

Nad näitasid mulle koha sealsamas kõrval ühes aknaaugus, vedasid kohale ka madratsi, mis pärines ilmselt kellegi kohaliku voodist ja mille peal senigi lamanud olin, ning katsid sineliga.

Olin palunud midagi juua. Poole tunni pärast tegin kõva häält, sõimlesime kellegagi vastamisi ja mõne aja pärast toodi mulle välipudeliga vett ning jäeti lisaks isegi midagi kuivpajukist.

Mul ei tulnud tulistada, sest selleks ajaks oli hajus tulevahetus läbi. Kaks või kolm korda öö jooksul kõlasid veel lasud, kuid kui ärkasin ja ringi piilus, ei näinud ma kedagi. Kord raputati mind jõhkralt ja keegi sisistas: „Maha löön, raisk, kes lubas magada?”, ent enne, kui end vastuseks koguda jõudsin, kostis pimedusest teine sosin: „Jäta ta rahule, see on haavatud radist,” ning mehed kadusid.

Kui järgmine kord deliiriumisarnasest unest ärkasin, oli väljas suur valge. Minu ees laskus orgu veerkividega kaetud lauge nõlv, millel kasvasid mõned viletsad põõsatutid. Lamasin madala aknarinnatise taga mingis ebamäärase otstarbega piklikus toas või pigem galeriis. Seitse-kaheksa meetrit eemal konutas kividel jalaväepagunitega sõdur, rohkem ma kedagi ei näinud.

„Hei, kuidas olukord on?” hüüdsin vaikselt. Vastust ei tulnud. Võtsin väikese kivikese ja viskasin teda. Ta ei liigutanud. Mõtlesin, et ilmselt on mees öisest valvamisest süsi ja las magab, kuid siis märkasin ta külje alla kogunenud vereloiku. Mida kuradit!?

Libistasin end tahapoole, ajasin püsti ja komberdasin valu pärast sisisedes allapoole, sellesse ainsasse suurde ruumi, mida majas teadsin. Kõigepealt löi mulle vastu lehk. See oli veider segu inimese väljaheidetest, roiskumahakkavast verest ja muust, mis tavaliselt inimesel seespool käib, sekka eetrit, õli, püssirohtu ja mingeid asju, mille nime ma ei teadnud, kuid mis käivad kaasas halvastimineva lahinguga. Kui ma peaksin seda lõhna kuidagi nimetama, siis on see Suure Häda

Lõhn ja ma olin seda varemgi tundnud, kuid kunagi polnud see nii tugev olnud. Kohalikud kükitasid ikka veel hunnikus ühe seina ääres. Teisel pool, kuhu mindki alguses oli asetatud, lamas kuus-seitse kogu kõiksugu kättesattunud asjadest kokkukuhjatud asemel. Üks liigutas end ja oigas, kuid mõistsin jahmatusega, et enamik neist on surnud – veider liikumatus ja lakke vahtivad kustunud silmad ei saanud muud tähendada.

„Aa, see oled sina.” Sõduri nägu oli tolmune ja räämas, selles vilasid suured, magamatusest punased silmad. Eks ta oli müürinurgale toetudes tukkunud.

„Kuidas seal üleval on? Kes lubas ära tulla?”

„Kes siin üldse käsutab? Seal on üks sõdur raskesti haavatud või surnud. Karjuda oleks rumal olnud. Teatad? Lasen põie tühjaks ja lähen tagasi. Kas mingeid ravimeid ja vett on?” Sidemed mu jala ümber olid olnud hüübinud verest jäigad, ent liigutamise peale oli haav taas avanenud ja tundsin, kuidas veri mööda jalga allapoole niriseb.

„Midagi ei ole, kedagi ei ole. Ammu pole kedagi näinud.”

„Kes lubas siia tulla!” Teisele uksele oli tekkinud vanemseersandi pagunitega vibalik. „Lasen maha!” Temagi silmad olid ümmargused, ümbritsetud siniste rõngastega ja verd täis valgunud. Ta sihtis mind automaadiga.

„Ma olen niikuinii pool aega teadvuseta,” ütirasin eriti vaikselt ja rahulikult rääkida. „Ma olen kaotanud palju verd. Aga selle teise mehega seal üleval on midagi juhtunud.”

Ta vaatas mind kümnekond sekundit vaikides, siis tõusis galeriile, kust tulnud olin. Koperdasin sennapoole, kus eelmisel ööl asjal olin käinud. Jõudsin tagasi just siis, kui ta ülevalt alla tuli. Ta toetus väsinult seinale.

„Geša on surnud. Snaipeer ilmselt. Üks auk silmade vahel. Teie mõlemad – sinna üles.”

„Aga vangid?”

„Ah jaa, vangid...” Ta näris huuli ja raputas siis pead. „Tuld!”

Ta tõstis ise automaadi ja jäi siis meid vaatama. Mõistsin, et ta tõepoolest tahtis neid naisi ja lapsi maha lasta ning et järgmiseks pöörab ta automaadi meie poole, nõudes käsu täitmist. Tõstsin kiiresti relva ja sihtisin talle näkku.

Ta tardus ja piilus siis teise sõduri poole. „Igor...”

Sõdur seisis tõlbilt paigal, ent pöördus siis. „Käsk oli – asuda valvepostile seal üleval.”

Jäime kahekesi.

„Sa lähed selle eest sõjakohtu alla,” teatas ta mulle allasurutud raevust värisedes.

„Või lähed sina – tsiviilelanike tapmise eest.” Mu mõte töötas kiiresti. „Saa aru, kui meid leitakse laibahunniku otsast, ei anta armu. Laseme neil parem minna. Ütleme, et põgenesid. Me ei saa selle eest vastutada, eks ole?”

Ta vaikis.

„Mis su nimi üldse on?” Jätkasin, teades, et vait jääda ei tohi. „Kes siin vastutab? Palju meid üldse järgi on? Põrgu, omad peaksid iga hetk siin olema.”

„Leitnant suri. Ainult mina olen – auastmelt vanim,” poetas ta. „Kapten ilmselt ei jõudnud kuhugi. Koos sinuga on vist viis ellujäänut.”

„Kapten läks eile abi järele, eks ole? Miks me üldse siia tulime? Väejuhatuse peaks ju teadma, et me väljas oleme ja tagasi ei jõudnud?”

„Kui major surma sai ja me teise soomusmasina kaotasime, läks see kuradi Nikidže paanikasse, tõi meid teelt kõrvale. Kui ta nüüd ise ka surma sai – eriti veel eelmise lahingukoha lähedal – ei oska meid siit keegi otsida.”

„Seda enam peame mõistlikud olema. Las nad lähevad. Ütle poistele, et nad naisi-lapsi ei laseks.” Olin relva langetanud ja tal ei paistnud enam olevat tahtmist mind mõrvata. Kuni ta otsustusvõimetult paigal seisis, läksin läbi ruumi ja paiskasin lahti ukse, kust mind alguses sisse oli toodud.

„Hei, kuulete mind?”

„No mis?” tuli kusagilt ülevalt poolt vastus.

„Naised-lapsed lähevad minema, ärge laske neid!” Pöördusin tolle seersandi poole. „Ole hea, otsi mulle sidemeid ja vett. Lähen kohe oma postile, aga ma ei pea seal muidu vastu – jooksen verest tühjaks.”

Ta noogutas ja hakkas sobrama kottides, mis lamavate kogude läheduses vedelesid. Viipasin relvaga vangidele, kes seda kõike vaikides jälginud olid. Nad ei liigutanud. Lasin relva langeda ja viipasin käega. Nad nihelesid. Siis viipasin paar korda kiiresti ja kannatamatult. Püüdsin ühe naise pilgu ja osutasin silmadega seersandile. Esimesed tõusid kõhklemissi. Siis pani üks poisike jooksu. Ta ületas tänava ja põikas kohe järgmise müüriurga taha. Nähes, et midagi ei juhtunud, tuli ka teistele elu sisse ja kümne sekundi pärast olid nad läinud.

„Siin pole eriti midagi järel.” Seersant pakkus mulle paari pudelit haavapuhastusvahendit ja linadest kärjastatud ribasid.

„Saan hakkama. Vett?”

„Toon.”

„Olgu, ma lähen üles.”

See oli ilmselt üks raskemaid teekondi mu elus, ma pigem roomasin kivilt kivile. Olin eelmise lühikese konfliktiga ajaks end viimseni kokku võtnud, kuid rohkem mul jõudu ei olnud. Jõudsin kuidagimoodi oma madratsini ja vajusin sellele.

Ärkasin ja tundsin end kohutavalt. Galeriis oli väga palavaks läinud ja ilmselt oli mul tõusnud haavapalavik. Pöörasin end, lootes leida veepudeli. Minu taga seisis kaks kohalikku riides meest ja sihtisid mind automaatidega. Ma teadsin lugude põhjal, mida kohalikud sissid vangidega peale hakkasid, ja olin ka üht-teist näinud. Mul ei olnud isikliku kogemuse järele mingit isu. Haige jalg ka – nii perses, kui üldse olla saab. Kobasin võölt granaate, et splint ära tõmmata. Meeste tagant ilmus välja poisike, oli ühe hüppega minu juures – või olin palavikust aeglaseks jäänud ja see vaid näis nii – ja asetaskäe mu käele. Ma ei tundnud teda ära, kuid eks see üks neist vangidest olema pidi. Muigasid nukralt ja vajusin uuesti pimedusse.

See oli umbes kuu aega hiljem, kui ma seisin kepile toetudes tuulisel ja jahedal nõlval umbes kolme-nelja kilomeetri kõrgusel mägedes ja vaatasin enda ümber kõrgusesse kerkivaid tippe, mida kattis igilumi.

„Sa võid minna,” ütles vanamees viletsas inglise keeles.

„Ega sul mulle tööd ei ole?”

„Tööd? Sa oled vaba.”

„Kui ma lähen tagasi, pean ma jälle sinu rahva vastu võitlema hakkama,” üritasin talle oma samuti

üsna viletsas inglise keeles selgitada. „Veel umbes aasta. Ma ei taha seda. Luba mul jääda siia ja teenida. Saan pisut heastada kahju, mida teinud olen. Ma töötan.”

„Miks sa siia tulid?”

„Kaks aastat sõjaväes või kolm vanglas. Kui ma ei lähe armeesse, karistatakse ka mu vanemaid, nad kaotavad töö ja positsiooni.”

„Sa vihkad oma riiki?”

„See ei ole minu riik. Ma olen eestlane. Eestis tegid venelased 40 aastat tagasi sedasama, mis praegu siin.”

Mind juhutati tagasi majja, kus olin haavatuna lamanud.

Paar päeva hiljem tuli mind külastama üks mees – ilmselt üks Ameerika sõjalistest nõuandjatest, ehkki ta tutvustas end Afganistani valitsusametnikuna, rõhutades kohe samas lauses, et ta mõtleb tõelist Afganistani valitsust, mitte seda venelaste nukuvalitsust. Igatahes rääkis ta suhteliselt korralikku vene keelt. Ma vastasin ausalt ja niipalju kui teadsin kõigile küsimustele selle kohta, mis toimus tolles Maimana tugikohas, kus olin veetnud viis kuud. Seejärel selgitasin uuesti oma soovi – ei, ma ei taha Pakistani kaudu Ameerikasse põgeneda, sest siis makstaks kätte mu lähedastele. Ma ei taha ka avalikult kohalike heaks tööle hakata. Ma paluksin end vaid veel umbes aastaks vangiks jätta, lubades selle eest tööd teha – pärast seda on mu teenistusaeg läbi ja mind saadetakse koju.

Nad rääkisid omavahel ja paistis, et kohalikud taipasid, mida ma tahtsin. Mingil põhjusel, millest ma aru ei saanud, kuid oletatavasti oli see seotud mu käitumisega Buddha templi suhtes, juhutati mind järgmisel päeval kõrgemale mägedesse.

Läks külmaks, tõeliselt külmaks, ja pea hakkas kumisema, sest hingamiseks oli õhku juba masendavalt vähe; minu saatjaid ei paistnud see eriti häirivat, kuid mina maigutasin-haigutasin nagu kala kuival. Kadusid kõik taimed peale samblike ja pilved jäid kaugele allapoole.

Teise päeva õhtul laskusime orgu, mida ümbritses tihe ja kõrge mägedering nagu kükloopide kindlusemüür. Ma sain taas hingata ja isegi puud tulid tagasi.

Ja siis sulgusid mu taga Kar-hat’N’šha kloostri väravad.”

Esmaspäeva õhtu

Ott hõõrus silmi ja luges kirjutatu üle. Siis telefon ja mailid – 12 vastamata kõnet, umbes samapalju maile. Mitte midagi olulist. Päike kaldus õhtusse, kuid töötahtmist ikkagi ei olnud. Kodus teda ei oodatud, sest ta oli öelnud, et jääb kauemaks tööle. Muidugi polnud õhtuks kokkulepitud kohtumisel midagi ühist tööga firmas, kuid igal juhul oli ka selleni mitu tundi aega ja meeleolu oli kirjutamiseks just õige.

Kui kõik ülejäanud olid läinud, lasi Ott end tooli seljatoele lõdvaks ja mediteeris veel kümnekond minutit suletud silmil. Siis lukustas ta ukse, võttis küünarnuki juurde järjekordse suure tassi kanget piparmünditeed ja süüvis uuesti mälestustesse...

Telefon piiksatas. Otil kulus õigele lainele jõudmiseks hea mitu sekundit, sest vaimul oli tuhandeid kilomeetreid tulla. Silmad, mille ees veel hetk tagasi olid kangastunud tulised ja vinguvat surma täis mäed, tuiutasid natuke aega unist ja tolmust kontorit ning peatusid siis mobiilil. Aparaat oli seatud nii, et see piiksataski ainult väga tähtsate kõnede peale.

„Ma kuulen sind,“ lausus mees vaikselt.

„Jah, Mirtel siin.“

Hetk vaikust.

„Kus sa oled? Tulen sulle järele?“

„Siin, kesklinnas. Ja sina?“

„Oma kontoris. Kus täpsemalt? Või millised su plaanid olid?“

„Ma ei tea... Ma tulen sinu juurde. Tule viie minuti pärast välja.“

„Tulen.“

Ott muigas ühtaegu õnnelikult ja nukralt. See tüdruk oli temas äratanud midagi, mis lõhnas nagu lapsepõlve hommikud, mis kumises kuldses võluvalguses ja mille ta arvas ammu künismi rooste alla kärvanud olevat, kuid... „Ma olen 40 ja mul on pere,“ pomises mees kibedalt oma peegelpildile, kui jopet selga ajas ja puldilt kontori valve alla paneku koodi sisse lõi.

Tüdruk juba ootas teda ta auto kõrval. Otil tõusis teda nähes hetkeks klomp kurku, nii noor ja nii ilus oli ta silmis see neid. Mirtel oli 23 aastat vana, sale ja heleda lokipahmakaga.

„Lähme kuhugi sööma?“ Ott avas auto parempoolse ukse ja ootas, kuni tüdruk sisse ronis.

„Olgu. Kuigi ma eriti süüa ei taha.“

„Mida sa siis tahaksid?“

Vaikus.

„Või läheme kohe minu poole? Teeme teed...“ Mees käivitas mootori ja vaatas talle küsivalt otsa.

„Istuks ehk kuhugi kohvikusse.“

Ott vangutas mõttes pead. Ta ei osanud enam õiget teed leida. Ta oleks osanud ehk leida tee tolle imelise tüdrukuni, keda ta armastas rohkem, kui ta kedagi teist kunagi armastanud oli, kuid ta ei teadnud, kas see nende mõlema suhtes aus oleks olnud, ja nii ta tajus vaikse meeleheitel, kuidas iga kohtumisega midagi päästmatult kaduma läheb.

Kunagi, vaevalt paar kuud tagasi oli olnud aeg, mil nad vahetasid kirju, ehitades sel moel habrast teineteisemõistmist. Otil sulg jooksis, ka tüdruk kirjutas luuletusi, ja nii nad neid vahetasid.

Sa väike räpane ingel
Ma hüüd mis kinkudel kajab
Kui Yini ja Yangi ringes
On meilgi teineteist vaja
Me teedel võiks olla üks aed
Kust tagasi eales ei satu
Seal langeda võiksid kaed
Ja hingedelt uskumatus
Me huulilt lahvataks loit, kus
Hallist saaks vikerkaar
Ma laulaksin loomiseloitsu
Su naerudest sünniks üks saar

Nii oli mees talle kirjutanud ja nii oli ta mõelnud. Sügise lumehahetuste vaikus oli neilgi olnud ootamise aeg, täis õrnust ja lubadusi, justkui värv maale, kus muinasjutud tõeks saavad. Ta ei teinud plaane, ta ei lootnud palju. Ta tahtis, et see kestaks. Siis tuli vastus, mida mees mäletas peast, nii nagu ta mäletas peaaegu kõike, mida tüdruk öelnud või kirjutanud oli:

Sa maalisid mu sisse puudutuse
mis mõrkjana sealt valgus südamesse
ja hingeprismat läbides see lagunes
mu meelesiirteks tuultepöörisesse
sa vaba oled lahtuma mu siidinahalt
ja suubuma taas läbilõikeellu
mu aia tuuleõite lenduminek
kord riivab veel su argiaistinguid

Read täis lubadusi. Nad olid kohtunud ja suudelnud. Nad lihtsalt astusid teineteise poole ja nende huuled kohtusid. Kohe. Mees teadis selsamal hetkel, et ta võiks tüdruku kohe järgmiseks voodisse viia, kuid kuna ta seda plaaninud ei olnud, ei suutnud ta nii kähku uut vaatenurka omaks võtta. Üldse tuli neil kirjutamine paremini välja.

Just nagu ääsituli meistri palgeil kumab
Ja kirbeks valutuleks muutub tammeoks
Taig mõtterelva paneb kirkastuma,
Kui tähistaevas lausub Equinox,
Et sepiustest inkarneerub Terra.
On jumalanna süled sellel valla,
Kes kogub tulevikud-võimalused kerra,
Zeus, tola, jättis näpud haamri alla...
Kuid isegi kesk taevast lembeloitsu
Ma tean, et mulle aitab ühest nūmfist,
Kes iluimena on lebanud mu koikus
Ja kellega ma mõtlen ühes rütmis.

See oli see aeg, mil ta tõsimeeli mõtles võtta tüdruku ja ära minna. Mil ta tõsimeeli mõtles hakata teisele ääriveeri seletama, kes ta sihuke on. Oli see võimalik? Jaa! Mõeldav? Jaa! Ei oleks ta esimene ega viimane olnud, ajastute vältel olid tuhanded ja tuhanded inimesed läinud ära ilmakee peegelduste imelistesse ilmadesse, kus maagia vabamalt liikus. Niikuinii oli ta enda elu parajas ummikus... Ent siis jääks pooleli kõik, mille nimel ta oli elanud oma sünniilmas. Ott teadis palju Idamaade filosoofiast ning kuigi ta end otseselt ühegi voolu jüngriks pidada ei saanud, oli ta erinevaid õpetusi mugandades ja ajakohastades mõelnud enda jaoks välja viisi, kuidas teatud väga põhilisi tõdesid eurooplasele arusaadavaks teha.

Inimese elus on neli etappi – lapsepõlv, täiskasvanuiga, õpetajaiga ja tagasitõmbumine. Lapsepõlves on sinu põhiülesanne kasvada, õppida ja valmistuda eluks. Täiskasvanuea kõige tähtsam ülesanne on kasvatada üles lapsed, lisaks muidugi teha tööd ja täiustuda – ja see viimane on ju põhiline igas etapis. Kui sul lapsed suured, pead sa rakendama seda, mida omandanud oled, oma kogemusi teistele edasi andma ja kasutama vabanenud aega, järelikult peab sinust saama vastavalt võimetele õpetaja, õpetlane, riigimees, sõdalane, maadeuurija või ükskõik kes. Seejärel jõuad sa viimasesse etappi, tõmbud tagasi ja annad võimaluse teistele. Lähed kloostriksse või – kui see liiga radikaalne tundub – Kreetale või Floridasse memuaare kirjutama.

Selle filosoofia hea külg oli, et mõnede küsimustele sai väga lihtsalt vastata – kui sa 30–40 aastaselt ei ole peret loonud, ei ole sa läinud teise etappi, vaid pikendad esimest, lapsepõlve – rumal ja mõttetu. Kui sa loobud karjääri nimel perest, tähendab see, et sa üritad kolmandas etapis edu saavutada selle hinnaga, et jätad teise vahele – samuti rumal ja mõttetu, su elu ei saa kuidagi täiuslik olla, see on vildakas ja ebaõnnestunud. Kui sa 50 aastaselt võtad noore naise, tähendab see, et sa ei lähe kolmandasse etappi, vaid üritad teist korrata – *ergo*, ka see on hale ja madal, kaugel täiusest ja kooskõlast.

Võtmesõna on siin *vastutus*. Teadvus, inimeseks olemine kohustab. Kui seda sündi ei ole, ei ole tegu inimese, vaid kahejalgsel loomaga, kes arenenud tingreflekside toel suurlinnas vegeteerib. Kui

inimesel kaob vastutus oma lähedaste, keskkonna ja homse päeva ees, kaob väga ruttu nii see konkreetne indiviid kui ka inimkooslus, kus selliseid palju saab. Ott oli kunagi valinud kaaslase teise etapi alustamiseks. Tal olid lapsed. Tal oli lapsi ka teiste naistega ja vähemalt ta ise uskus, et annab endast parima, et olla neilegi isa eest, kui see võimalik on. See noor neid tema kõrval sumeda kohviku diivanil oli alles alustamas oma elu. Nad ei olnud võrdsel positsioonil. Tüdruk tahtis teda üleni endale, oma laste isaks. Tahtis püha õigusega – tema valis oma lastele isa. Otti aga sidusid kohustused nende ees, kes juba olemas.

„Kuidas päev läks?”

„Ah...”

„Haiglas? Rutiin või midagi erilist,” proovis Ott juttu üles võtta.

„Nagu ikka. Ootan, et see läbi saab.”

„Sain nagu aru, et see amet meeldib sulle? Ons siis praktika nii kaugel sellest, mida hiljem tegema hakkad?”

„Seda õetööd küll ei hakka. Pealegi on seda nähtud ka...”

„Alguses oleks vist minusugusel huvitav. Ja saaks ehk selgemaks, mida ühes või teises situatsioonis ette tuleb võtta.”

„Ei sa saa. Need pooloskajad on kõige hullemad.”

„Ega igauks saa 6 aastat õppida. Palju parameedikud õpivad?”

Õlakehitus. Tüdruk ei viitsinud sel teemal rääkida.

Siis libises jahe käsi mehe pihku. Ott pigistas ettevaatlikult hapraid sõrmi ja naeratas teise poole vaadates kergelt. Ent tüdruk vaatas hoopis aknast välja, kus vihmakriimulise klaasi taga möödusid niisked autotuled. Siiski väreles ta huultel naeratus. *Jumalad!*

Mirtel käis linnas ringi, kõrvaklapid peas, ja oli Otilegi paar plaaditait MP3-esid andnud. Üks laul, mis tüdrukule väga meeldinud oli, sobis sellesse hetke kui valatult ja mees teadis juba siis, et laul, mis talle endalegi hinge oli hakanud, jääb talle alati neid päevi meenutama, ükskõik, kuidas see lugu Mirteliga ka lõppema peaks. See oli Jaan Tätte „Hümn”:

Olla võiks nii, et on valss radi-rii
ja miks ka mitte vahel radi-ridi-raa.
Algab päev, aknast näed,
Õues jälle Ohohoo,
Õues ohohoo
ja põues on oh-oh-ho-ho-ho-ho-hoo.

Kui märkan sind,
minust saab väike lind,
Laulan sulle rõõmsalt vidi-vidi-viit.
Kõike teha võin nii,
Aga vahel teen ka naa,
Ning Sina sosistad mu kõrva sha-la-la-la-la-la-laa.

Hommiikul on hea,
Päeval väga hea,
Õhtuti on erakordselt hea.
Võin poris tallata,
Võib vihma kallata,
Ikkagi on tralla-lalla-laa.

Tegelikult oli seegi üks neist detailidest, mis näitas, kui kaugel nad teineteisest olid. Mirtelil oli

mingi odavapoolne MP3 mängija ja ta oli sellega pidevalt hädas. Ott kui IT-firma omanik oleks pidanud suutma teda lennult aidata, kuid Otil oli sedalaadi aitamise kohta eriarvamus, nimelt oleks ta heameelega tüdrukule uue ja korraliku ostnud. Kõige kallima, mis saada. Mirtel aga reageeris pisut valulikult sellistele, ütleme, Oti maailma avaldustele. Mees püüdis meenutada oma ülikooliaegu, esmajoones toonast meeletut vaesust, ja nii tüdruku maailmapildiga adapteeruda. Mitte välja näidata, et selliseid kulutusi ta lihtsalt ei märkagi. Või kuidas võtta? On väidetud, et inimene ei taju oluliste kulutustena vähemat kui sajandikku kuusissetulekust või sama täpsuse piires tuhandikku aastasissetulekust. Rangelt võttes olid kallimad sihukesed vidinad üle tolle piiri ka Oti jaoks, kuid tõenäoliselt oli nende sissetulekute vahe ikkagi ligi sajakordne... Kuigi ka mehel vedeles kusagil kõvakettanurgas mingi äärmiselt juhuslik valik muusikafaile, kuulas ta enamasti teistsugust muusikat ja seadmetega, mida tavalistes elektroonikakauplustes üldse ei müüdudki.

Jutt ei võtnudki vedu ja ühel hetkel tuli tõusta, maksta arve ja minna. Jälle avas Ott tüdrukule autoukse, kobis oma poolele ja käivitas mootori. Ta ei küsinud midagi, keeras vaid autonina oma salakorteri poole.

Ei ole ma unedeks loodud,
Ei kõhutäidet saa meest.
Vaid värskest verest saan joonuks
Ja toitu lõputust teest.

Voodis see tüdruk enamasti sulas. Hea oli neil koos olla. Kui selja taha oli jäänud kopituslõhnaline koridor, nagisevad trepiastmed ja tüütu lukkude lahti-kinni keeramine, võttis neid vastu salapesa sume õdusus. Mantel langes õlgadelt, saapad nurka. „Oot, ma käin ära...” – tualeti poole. Ott kasutas seda aega, et vesi soojenema panna ja viimasest korrast üsna ühemõtteliselt segamini voodit pisut sirgemaks soputada.

Venus, kevadpunkt ja Põhjakroon
Mu olemuse kirkas tähistaevas,
Kus ihaluste helelummav kaos
Erkmõtiskluste lõpmatuse-laevas.
Võibolla vaikid kuldses tähesajus
Kui lõpeb nähtamatu Piimatee.
Taas jätan helge virmaliste raju
Su tundemälu võrgustikesse.

Keel, mida Ott paremini mõistis. Ta ju proovis. Proovis hoida seda tüdrukut. Õrn embus, juuste magus lõhn. Kehade läheduse leidsid nad kergesti, ehk liigagi kergesti, ainult et siingi oli kurat käibemaksu peale pannud.

„Nii ei tohi, eks ole, leppisime kokku.” Tüdruk kobas käekotis. „Miks sa ise kunagi ei muretse, mina pean nagu mingi...” Krabisev pakike kummikotikesega, mis Oti meelest rikkus kõik ära, tegi armastusest suguuhte ja assotsieerus alateadvuses prostitutsiooniga.

Nii valgel kui hingedeööl
soov leekides tõuseb tuhand -
tasa langeda lastes vöö, -
ulmakangana habras ja puhas
sa oled. Minule muusa
ja muretu tüdruk, kes
suudab sõnaga ilma muuta
ja elada värssides.

Kuidas talle öelda, et mitte ükski neist inimkonna hädadest, millega emake loodus oma iroonilisel moel liiga suureks paisuvat populatsiooni kärpis, ei omanud mingit tähtsust nõia puhul? Et tema võimalused erinesid 21. sajandi alguse meditsiinist vähemalt samapalju, kui see omakorda

kärbseeneeteest ja konnakudukompressist... Oti põlvkond üldiselt ei tunnistanud preservatiive, olid nad siis nõiad või mitte, võttes riski pigem kui inimeseks olemise hinda ja püüdes seda vähendada sel teel, et igauhega voodisse ei ronitud. *Tempora mutantur, et nos mutamur in illis!*⁴ Ka see oli üks neist detailidest, mis näitas, kui kaugel nad teineteisest olid. Mirteli põlvkond oli juba AIDS-i põlvkond – kumm kõvasti üle ajude tõmmatud. Selle asemel, et... et... ... – ähh, mees teadis ju, et teine peaks seda mõistetamatuks vanameeste juraks, vastutustundetuks ülbuseks, ja nii polnud mingit mõtet üritada talle midagi seletada. Ta oli otsustanud seda pisut aega taluda, lootes, et tüdruk ühel päeval ümber mõtleb.

astudes lumma
lumejäisus sulamas
nõgusal seljal
väljudes tulest
mõtteeaksus tärkamas
võlutud mullast
selge vee algul
taktiilseid peegelpilte
kantud kõrgusest
lainete sajus
kirgastust sügavaist
hetkepunedest

Hetk tuli ja läks. Varsti oli aeg end kokku korjata ja Mirtel tema koju ära viia. Sõit läbi öiste tänavate ja lõpuks peatus pimedas äärelinnamaja ees. Ott ei teadnud, kellele see maja kuulus või kellega koos tüdruk seal elas. See polnud oluline. Ta jälgis, kuidas neidis võtmetega askeldas ja siis esikusse kadus, keeras seejärel auto ringi ja veeres tuldud teed tagasi.

Saab sinu sõnust loits
ja puudutustest kaste.
Hing avanenult ootab jalaastet,
kui hajub üksinduse ohvrisuits

Hetk oli läinud tegelikult enne, kui õieti saabudagi jõudis. Justkui päikeselaik pilvisel päeva – juba ta oligi läinud. Oli vaid kesköiselt tühi tee, ning tasapisi uniseks jääv mees roolis peaaegu ei uskunudki enam, et õhtune kohtumine ka tegelikult aset oli leidnud. Ja mitte sellepärast, et see õnnetu preservatiiv tühjana prügikasti rändas. Ott oli piisavalt vana ja kogunud, et end valitseda, ja ta lihtsalt ei tahtnud niimoodi. Mirtel sai muidugi aru, et mees ei lasknud endal lõpuni minna, oli paar korda toda teemat puudutanudki, kuid sellele oli mees omakorda järsu lõpu teinud: „Ära minu pärast muretse, eks ole.”

Kuid eks oli ta seeläbi ju ka omapoolse panuse andnud, et nad teineteisest kaugeneksid. Et tegelikku, jäägitut intiimsust ei tekiks. Teineteisele hõõguvate luulerdade kirjutamine tuli neil igatahes paremini välja kui füüsiline lähedus...

Ott peatas auto oma maja ees ja seisis mõne minuti linnatuledest valgustatud madalat halli taevast vaadates.

„Persse!” võttis ta siis päeva kokku ja lentsis tuppa.

Esmaspäeva öö

Vilen Kaskov tuias kodu poole. Või mis kodu see õieti oli – kunagise kolhoosi kaalukoja kontor, mis hädapärast eluruumiks kohandatud. Isegi sellisel kevadisel ajal oli see külm nagu hundilaut.

⁴ Ajad muutuvad ja meie ühes nendega (Lad. k.)

Niiske ja räpane oli see ka. Niiske sellepärast, et Vilen ei viitsinud piisavalt kütta, kuigi puuriit maja taga oleks seda isegi võimaldanud, räpatus aga oli tegelikult kogu elu temaga kaasas käinud, see oli talle sama iseloomulik nagu natuke viltune nina. Elektrit ei olnud. See oli välja lülitatud, kui ta taas vooluvargusega vahele jäi. Ent temalt ei olnud midagi võtta ja nii suhtuti ta tegudesse kui vaiksesse paratamatusesse. Ta oli viiskümmend kolm aastat vana, korra abielus olnud ja lasteta. Ta oli töötajoodik.

Kui keegi oleks Vileni käest küsinud, mida ta elus head on teinud või mille nimel, miks ta üldse elab, ei oleks ta vastata osanud. Esiteks sellepärast, et juba väga pikka aega ei mõelnud ta kaugemale kui sellele, kust järjekordne annus kärakat saada, teiseks aga ei oleks ta alkoholist ja muust keemiast tuimestunud aju suutnud tuua pinnale midagi, mida taoliste kategooriatega väljendada võiks. Tema isa oli endise moonakana osalenud küüditamises, ent tahtejõuetu sitapeana oli ta isegi kommunistliku režiimiga kaasaminemise võimalused maha joonud; ema oli olnud tühine käratseja, pealekaebaja ja tagarääkija. Õppimise vastu polnud Vilen kunagi huvi tundud; lihtsat tööd tehes oli ta kunagi päris hästi teeninud, ent raha ta taskus ei seisnud. Naise ta siiski leidis, kuid see tüdines varsti ja lahkus igaveseks. Tööotsad olid jäänud aina harvemaks, sest tema kuulus käis tema ees, kuni taasiseseisvumise järel ei vajanud teda enam keegi. Ta elatas end varguste ja prügikastides tuhnimisega; viimasel ajal oli ka tervis nii halvaks läinud, et ega ta ei olnudki enam võimaline tööd tegema.

Ta ei näinud teda jälitavat varju ja kui ka oleks näinud, poleks ta sellest välja teinud. Ta ei kartnud tegelikult kohalikke nolkidest pätte, sest temasuguse klobimine ei pakkunud isegi tolele pasakottide pundile pinget. Kui nende teed oleksid ristunud, poleks teda nendegi poolt oodanud midagi muud peale paari jalahoobi.

Vari, mis liikus sõiduauto kiirusega, jõudis talle üle madala oja suunduva silla juures järele, tõstis ta nagu õletuusti üles ja virutas vastu sillasammast. Tema tee alla kividele oli arvestatud nii, et hea tahtmise korral oleks ta tõepoolest võinud ka ise sinna kukkuda, kui lolli peaga kuidagi üle käsipuu oleks roninud. Vileni kolp purunes. Kogu kummardus ta kohale, tõstis erilise vaevata üles ja riputas üht jalga pidi vana paju oksale. Kostis ahnet luristamist, kui olevus ta verd jõi, ja siis vaikset kirumist:

„No on saast... Mitte veri, vaid nagu oleks pahade päevade lappi denaturaadis leotatud...”

Teisipäeva hommik

Ott vihkas äratuskelli. Ta ise ei vajanud sellist abivahendit, sest oli lapsepõlvest peale ärganud täpselt siis, kui tahtis, kuid Marile, kes oli teda kooselatud aastate jooksu nii mõneski osas jäägitult usaldama õppinud, tundus äratuskell olevat teatud iseseisvuse sümbol. Naine teadis, et see teeb mehele natuke haiget, kuid üldiselt oli see nende sassisuhete puntras tähtsusetu pisiasi, millest kumbki ammu välja ei teinud.

Mari oli mõnes mõttes tüüpiline tsivilisatsiooni produkt – kohati šokeerivalt vastutusvõimetu. Talle ei maksnud midagi näiteks triikraud kolmeks päevaks vooluvõrku plöksuma jätta. Ott mäletas nende igivana ohtlikku pesumasinat, millele ta ise oli lekkevoolukaitsme külge monteerinud.

„Ohtlik” ei olnud pelk sõnakõlks – seda tüüpi masinate korpus sattus kergesti pingele alla ja need pesumasinad olid tõenäoliselt tuhandeid inimesi tapnud. Veel kord – *seda tüüpi pesumasinad olid kogu Nõukogude Liidu peale tõenäoliselt tuhandeid inimesi tapnud*. Ent üks seegi oli üks nõuka-aja fenomene, mida mujalt pärit inimesed ja isegi iseseisvuse ajal kasvanud noorem põlvkond lihtsalt keeldusid uskumast. Igatahes ühel õhtul koju tulles avastas Ott naise pesu pesemast, masina juhe pesas, mille taga lekkevoolukaitsset ei olnud. Mari seletas: „Ah, ma ei saanud üldse pesta, see muudkui peksis välja.” Miks talle päralt ei jõua, et see tähendab, et korpus on pingele all ja sa võid surma saada? Et selleks see ongi sinna pandud. Et võhiklikkus ja ehe rumalus piirnevad vaid enesetappudega.

Ta ei imestanud, kui naine pani kord pumba tööle, kontrollimata, kus voolikuots on, ja lasi neile paarsada liitrit solgivett esikusse. Et kord üritas ta tuld ahju teha ja vandus siis suitsu täis toas kurjal kombel, kuigi teadis ja nägi, et korstnat parandatakse ja tõmmet ei saagi olla. Et Ott oli unustamiste vältimiseks seadnud auto alarmi nii, et see ei läinud peale, kui tuled põlesid, ja naine oli kord jätnud auto lahti, sest ei saanud signat peale ja Ott pidi tulema teise autoga seda käivitama, sest tuled olid aku tühjaks tõmmanud.

Ega ta muidugi uhke ei olnud selle üle, mida ta tookord naisele ütles: „Kuule, kas sul on valus, kui sa oma aju kasutad? Ma olen sulle vähemalt 6 korda seletanud, kuidas asjad käivad. Olgu, ma saan aru – terane kui tammenui, *seitse* korda ütled, mõikab lennult. Kui naise pea ei jaga, siis peavad mehe jalad jagama, aga miks saatus just mind nii eriliselt nõõgib?” Ta võis ju mõista, et naise sellises käitumises oli palju trotsi, kuid ega see roheliseks vihastamisest ei päästnud.

Ent tegelikult ta austas ja armastas oma naist. Omal viisil muidugi. Mari oli kunagi olnud kena tüdruk ja temas oli seniajani täiesti lummatavat emalikkust seksapiili. 20-aastasena kuulus ta nende hulka, kes kõlbasid esikaane pilgupüüdjaks. Nüüd oli ta 38, ja ka nüüd kuulus ta oma vanuseklassi paremikku – nende hulka, kes enda eest hoolitsevad ja vormis püsivad. Ott andis endale aru, et paljude silmis on ta naine siiani äärmiselt ihaldusväärne, ta ise on lihtsalt rikunud. Umbes kolmekümnenda eluaasta paiku kipub enamiku naistega juhtuma see, mida ta nimetas „kasvatavad endale jõletu kõrvitsperse taha”, ja sellest peale oli vastav kontingent tema jaoks seksuaalselt huvitavate objektide nimekirjast kustutatud. Mariga polnud seda tegelikult juhtunud, kuigi ta oli muidugi ümaram. Ott ei saanud midagi teha, et talle meeldisid endiselt tütarlapselikud trimmis kehad, ja kuigi nad naisega teinekord ikka armastust jagasid, oli see rohkem sõbralik kui kirglik. Pane kaks tervet eri soost täiskasvanut samasse voodisse ja vaata, kaua nad õde-venda mängivad, kuid armukeseks ei oleks ta sellist naist endale valinud ja sellega on palju öeldud. Ja jutt eakohasusest võis tema poolest jääda nende lohutuseks, kel paremat valikut ei ole.

Ent isegi see ei olnud peamine, miks nende suhted jahtunud olid. Kunagi nii 12–13 aastat tagasi, kui Ott oli arvanud, et võiks veel mõne lapse saada, oli naine teatanud, et temale kahest lapsest aitab. Ott oli selle peale öelnud, et kahju küll, ta oleks eelistanud, et nende lapsed on ühised. Mari arvas, et ta teeb nalja – kuni selgus, et ta lapsed saavadki endale poolvenna.

Ometi jäid nad kokku. Leppisid kokku. Ott teadis, et siinses kultuuris kasvanutel on selliseid asju raske seedida. Okas oligi jäänud. Naine oli küll mõistnud, et mehel on tõsi taga, kui ta ütleb, et isegi tema pärast ei jää mehe enda elu elamata, ja ta võib ta saada sellisena, nagu ta on, või loobuda. Ent paistis, et sisimas ei olnud ta sugugi leppinud ja andestanud.

Ning isegi see ei olnud veel kõik. Otil polnud õrnamatki aimu, mil määral naine teab või aimab, et ta elab nõiaga. Mõnikord tundus, et ta teab, kuid näiteks pärast mehe järjekordset kadumist võis ta arvata, et Ott on komandeeringu asemel mingi tibiga Kanaaridele lennanud, mitte ei kola kusagil kauges maailmas. Võimatu öelda.

Igatahes lähedus oli katki läinud ja nende elud teine teise suunda keeranud. Nad kasvatasid koos lapsi ja üritasid omavahelist sõprust ja usaldust üles ehitada, kuid tundus, et neil on veel väga pikk tee minna, sest teinekord, kui nad mõnd kapiust paotasid – see tähendab „valele” teemale sattusid –, näis neile sealt kaela vajuvat terve väga eduka peaküti varandus, mitte mõni üksik perekondlik luukere.

Ott sai sel hommikul rahus oma kohvi ära juua ja ega juhtunud midagi muudki kummastavat peale selle, et lapsed palusid end linna viia ja suutsid autos kohad jagada ilma pikema nääkluseta selle üle, kes ette istub. Ott oli ammu loobunud katsetest proovida nendega usalduslikku vestlust üles võtta, eriti siis, kui nad mõlemad läheduses olid. Selle asemel poetas ta paar küsimust, mis õieti

vastama ei kohustanudki – teinekord see toimis, sest ise vestlust alustama ei ole nii vähe valmis inimesed veel tavaliselt võimelised – ja edasi nautis vaikust.

Raadio mängis. Parasjagu tuli üks kõhuvaluhäälne lugu ja Ott leidis end kaasa laulmast. Muidugi mitte õigete sõnadega, vaid kusagil peoõhtul kuulnud versiooni:

„Käime katuseid mööda,
teeme triipu ja paneme korstna naal...”

Kaks hirnastust ja kaks lõbusas hämmastuses tema poole vaatavat nägu. Näed siis, meetod seegi, et teismelistega kontakti saada... Ott jätkas:

„Allpool elab üks veidrik,
Käib päeviti tööl ja vastutab.
Tal on amet ja pere,
ööklubides ei laaberda,
Ennast välja sa maga!
Tal on elu elada,
Pole aega panna taha,
aega katust reostada.”

„Õel vanameeste versioon,” leidis tütar.

„Sobib sulle,” arvas ka poeg.

Ott mühatas, riskimata ühegi märkusega lõhkuda seda head tuju, mis sõidu lõpuni autos hõljus.

Tööl oli igav. Ott võttis ette oma mälestused ja jätkas nendega.

**

„Hall kivi ja plagisevad jakinahksed lipud. Just selline kombinatsioon kumab mu silme ees, kui need sulen ja taas toda veidrat aega aistida püüan. Minust ei tahetud midagi, mind ei piiratud ega käsutatud. Tundus, et nad õieti ei märkagi mu sealolekut. Üks ebamäärases eas mees, kelle nimi oli Gaithar – niipalju kui ma seda kuulmise järgi fikseerida suutsin –, näitas mulle kätte koha, kus magada ja selgitas kohutavalt viletsas inglise keeles, et kellalöögid tähendavad söögiaegu ja üldse kõike muud, mis kindlat päevakorda puudutab; kuidas ma vahet pidin tegema, jäi esialgu segaseks.

Olin jõudnud kloostri õhtupoolikul ja tol esimesel õhtul ei teinud ma õieti midagi. Otsisin üles paiga, kus hädal käia, üritasin mõistatada, kus nad end pesevad ja kus õieti söövad. Mõni tund hiljem kaikusid orus sügavad kumisevad kellalöögid, mitte eriti valjud ning nii kummalise tämbriga, et nende suunas kõndides kuulsin kord vaid madalat puhast põhitooni ja kord nagu katkise plekkambri tagumist. Lõpuks silmasin ust, millest libisesid sisse mõned hallides kapuutsmantlites kogud.

Ruum oli hämar ja kogu sisustuse moodustasid umbes 40 sentimeetri kõrgused laudad, mille ääres ristijalu istuti. Seisin seal, kuni keegi viipas mind ühe laua äärmisele kohale. Siis toodi lauale suur tõrs ja sellest hakati jagama kummalist supi moodi vedelikku, samas alustas laua otsast teekonda korv leivakestega.

Ronisin magama näljasena ja mul oli külm.

Õeldakse, et iga algus on raske. Mu esimesed päevad seal kloostri ei ole meenutamist väärt. Ei, ma ei kartnud otseselt oma elu pärast – ei kartnud juba sellest ajast, kui ärkasin tolles mägikülas ja sain aru, et kui seniajani hing sees, ei kavatse nad mind ilmselt maha lüüa. Ka kõige halvemal juhul oleksin ehk saanud minema kõndida ja üritada mõnd venelaste väeosa üles otsida. Sellel plaanil oli vaid üks nõrk koht – nimelt ei olnud mu jalg kaugeltki terve; ette rutates – lonkasin märgatavalt veel oma viis aastat.

Teisel päeval liipasin siis pärast hommikusööki ringi ja mul õnnestus pakkuda end puid lõhkuma. Töö tõstis tuju ja tekitas tunde, et minust on kasu ning asjad ei olegi väga hullud. Kuidas võtta... mu olukord ei olnud kiita ja ma ei teinud endale illusioone selles suhtes, kui teretunud ma olen seal kloostri ja ka edaspidi, okupatsiooniar mee juurde tagasi pöördudes. Ent mul oli vähemalt mingisugune tulevik. Eksitav oleks olnud öelda, et see tulevik hirmutas mind. Ees seisvatest tundmatutest raskustest võid lasta end hirmutada siis, kui sul on võimalik nende üle otsustada, minul sisuliselt valikuid ei olnud, seega polnud vähimatki mõtet millegi üle arutleda. See mis tuleb, tuleb niikuinii.

Siis kutsus gong lõunale. Pärast lõunat lõhkusin taas puid ja ladusin riita. Siis kõlas õhtusöögikell. Oma magamisaseme juurest leidsin koreda halli kuue ja sellise pika kapuutsmantli, mida kandsid kloostri kõik, keda näinud olin. Mul endal oli seniajani seljas sõjaväekuub, millelt pagunid eemaldatud. Kuna püksid olid olnud ribadeks, oli mulle antud lohmakad, ilmselt kusagil Indo-Hiinas valmistatud mustast riidest teksased. Pesu ja saapad olid ikka endiselt Vene armee varustusest. Kehitasin õlgu ja vahetasin riided. Heameelega keerasin end ka mantlisse, sest eelmised õhtud olin lõdisenud. Ilmus üks hall kogu, kes viipas mulle. Läksin tema järel kloostri peasaali ning oma saatja eeskuju järgides seadsin end palvetama.

Läks mööda umbes kuu, kui ma sain aru, et ma ei pea nii palju tööd tegema. Tähendab, neil ei olnud midagi selle vastu, kuid nad ise said palju vähemaga läbi ja täitsid oma aega kummaliste rituaalidega, mille mõttest ma siis absoluutselt aru ei saanud. Nägin küll, kuidas tegid kõiksugu hämmastavaid asju, kuid mulle tundus siis, et see tee on minu jaoks suletud. Nad treenisid ju aastakümneid, tihtilugu varasest lapsepõlvest peale, minul oli aga vaid aasta varuks.

Nii ma siis lõhkusin hommikupoolikuti puid või tegin muud vajalikku ja õhtupoolikuti kolasin mööda kloostrit ning üritasin siin-seal kohalike tegemistega ühineda. Ära nad mind ei ajanud. Kuid ega me üksteist ei mõistnud, kuigi ma hakkasin üsna varsti lihtsamatest lausetest aru saama. Umbes kolmanda kuu lõpuks teadvustasin endale, et elan tunduvalt paremini kui armees. Mul oli oma kamber, kuhu oli tasapisi kogunenud eluks vajalikke pisiasju, alates vahetusriietest ja lõpetades kirjatarvete ning raamatutega – seda aga oli määratult rohkem kui armees, kus üksteise tagant varastamine tundus olevat enamiku inimeste loomulik olelusvorm! Seda on raske uskuda, ent armees polnud miski sinu oma. Nime poolest võisid peale seljariiete omaks nimetada voodit ja selle juures kapikest, kust pidevalt haihtus kõik, nii väärtuslik kui väärtusetu. Siin oli täiesti kujuteldamatu, et keegi midagi luba küsimata võtaks. Muide, mungad ise pesu ei kasutanud ja üldse näisid nad läbi ajavat palju vähemaga kui mina. Tegelikult käis mul tookord lihtsalt üle mõistuse, kuidas nii eraldatud kohta oli sattunud päris palju põnevaid asju, paar aluspüksipaari olid neist küll kõige vähem mainimisväärsed, mis sest, et mulle üsnagi olulised...

Kloostri oli ka raamatuid ja mul vedas nendega selles osas, et ühes Encyclopedia Britannica 30-ndate aastate väljalaskes sain näidata Eestit iseseisva riigina, hilisematel kaartidel aga Nõukogude Liidu koosseisus. Üldiselt tundus selleks ajaks, et minu sealolekuga hakati harjuma. Olin muidugi eriti vaikne, tagasihoidlik ja ettevaatlik ka. Siis hakkasin tasapisi aimama, et otse mu silme ees sünnivad imed.

Ega ma ikka esimene kord oma silmi ei uskunud, kui nägin üht munka õhus hõljumas. Meie õhtuse palve ajal kerkis ta lihtsalt õhku ja palvetas seal. Järgmisel õhtul ei juhtunud midagi, ent ülejärgmisel päeval hõljus taas keegi; ma ei teadnud, kas seesama munk, sest enamikul nendest ei suutnud ma kunagi vahet teha. Taipasin, et oleksin seda ka varem näinud, kui õigel kohal oleksin olnud. Nimelt olin neil esimestel kuudel palvetamise ajal pea maas hoidnud ja omi mõtteid mõelnud. Tasapisi aga oli minuga midagi toimuma hakanud. Ma ei oska seda kirjeldada, kuid esimene mõte oli, et kloostri kummitab. Esialgu hakkasin kuulma mingeid kaugeid kohinaid või kuminaid ja kusagil nägemispiiril vilkus midagi. Aegamööda harjusin sellega ja hakkasin toda veidrat seisundit isegi ootama. Fantaasia – alguses arvasin, et see on vaid mu fantaasia – pääses

valla ja ma suutsin vaimusilmas näha kogu kloostrit selle sügavaimatest keldritest mööda mäekülge ülesronivate lamedate müüripealseteni, seejärel aga arvasin virvendustest heiaastuvat seda, mis seal erinevatel aegadel juhtunud võis olla. See võime muudkui süvenes ja süvenes, nii et ühel päeval taipasin teatud hirmuga, et mu teadmine selle kohta, kas puupakk läheb ühe löögiga lõhki või mitte, ei tulene vaid kogemustest.

Jah, niisama lihtne ja niisama keeruline see oligi – poolvabatahtlikus vangistuses, kõrgmägedes, pidevas rahulikus töös ja enesesüvenemises avanes minus miski, mida tollal vaid väheste äravalitute osaks pidasin, mida kartsin ja umbusaldas.

Järgmine samm tuli kiiresti, sest ma võisin sellest fenomenist arvata, mis ma arvasin, kuid igatahes üritasin seda oma praktilise talupojamõistusega enda heaks tööle panna, ilma et oleksin end mingi filosoofiaga vaevanud. Üritasin tajuda kirvest, üritasin sellesse kuidagi jõudu panna, nii et see pakus õiges kohas rakenduks.

Olin vist peaaegu neli kuud kloostris viibinud, kui leidsin kusagil keldrites kolades igivana kirve, mis tundus hulga toekam ja parema kvaliteediga kui see asjakohane, kuid kohalike väiksemate meeste mõõdu järgi tehtud pisut nadi standardtoode, millega seni oma ametit pidanud olin. Otsisin üles Gaithari ja küsisin, kas tohin tolle riistapuu kasutusele võtta. Mees silmitses mind pika pilguga ja palus siis oodata. Ta kadus ja tuli varsti tagasi koos ühe vanema mehega, kelle teadsin olevat kohalikus hierarhias kõrgel kohal. Too silmitses mind ja kirvest samuti oma kümme minutit, ent kehtas siis õlgu ja kõndis minema.

„Ju kan,“⁵ teatas Gaithar ja sellega oli asi otsustatud.

Kust tuli see soov? Tagantjärele tark olles võttis kirves mu omaks sel hetkel, kui mu peod ta varre ümber sulgusid. Pidasin siis vaid poisikeselikuks mängulustiks hoida käes midagi, mida võib-olla tõesti kunagi oli sõjas kasutatud, midagi, mis viis mind õnnelikumasse unistusteagega. Ent see oli midagi palju rohkemat. Veetsin kaks õhtupoolikut kirvest teritades ja vart õlitades, enne kui sellega esimest korda tööle hakkasin. Minu probleemiks olid olnud rasked jändrikud pakud, mida tavaline kirves ei võtnud. Mul oli ka kiil ja vasar, kuid puudu oli raske pakukirves – sellist mõõtu pakukirves, mida suurt kasvu valged põhjamaalased kasutavad. Too muistne kirves oli pakkude jaoks liiga kitsa ja pika teraga, kuid varre pikkust ja raskust oli sel enam kui küll, nii et arvasin toime tulevat.

Kirves kumises löökidele kaasa. Seda oli hea kerge käsitseda, vaatamata selle raskusele. Avastasin, et mulle meeldib sellega rassida, mis sest, et väsisin ruttu. Kuid ka rasked mehejämedused tüved raksatasid pilpaid laiali paisates esimesest hoobist tükkideks. Harjutasin oma kaks nädalat, enne kui asusin spetsiaalselt kõrvale pandud lootusetute pakkude kallale – oma 60–70 cm pikad, 40–50 cm jämedused, oksakohti täis, kõverad ja jändrikud jubedikud.

Uurisin esimest pakku, vaatasin selle struktuuri, siis keskendusin, lasin jõul taevast ja maast endasse voolata, täitsin kirve, tegin sellele selgeks, mis teha tuleb, lasin end lõdvaks, tühjendasin mõtted, fokuseerusin hetkele ja kui tundsin, et on aeg, lasin minna. Kirves lendas pakust läbi nagu võist, peatudes sügaval aluses. Asetasin kirve vaikselt maha ja vaatasin täis uskumatust, millega hakkama olin saanud. Mul on meeles see hetk ja see tunne. Veel mõned päevad, ja ma teadsin, kuidas see käib. Ning siis ühel keskpäeval, kui see suurepäraselt välja tuli ja ma nagu transis erilise pingutuseta järjest suuremaid ja jämedamaid pakke pilbastasin, avastasin korraga, et mitu tosinat kloostrielanikku seisavad mind jälgides vaikselt ringis.

„Du ju nou, vat ju du?“⁶ küsis Naig Han Tajh, mees, kes minu arusaamist mööda oli tolle pundi pealik – kloostriülem siis; kuidas seda ametit päriselt nimetati ja mida see tähendas, sain teada palju aastaid hiljem raamatutest, nii et las selles jutustuses paistab välja mu võhiklikkus, mida vaid

⁵ Sa võid (Vigases inglise keeles)

⁶ Kas sa tead, mida sa teed? (Vigases inglise keeles)

natuke kompenseeris hea tahe ja avatud meel.

„Kat trii. Bat ju dount miin tat. No, ai du not nou.”⁷ Meie vestlus käis sellises inglise keeles, mille madaluselt nii pidžin kui Oxfordi kõnepruuk paistavad ühtviisi kõrged. Ma ehk oleksin pisut paremini suutnud, kuid praktika oli mind õpetanud, et nad said minust seda paremini aru, mida vähem ma eessõnu ja õigeid ajavorme kasutasin ning õige häälduse asemel oli mõistlikum puiselt, kuid selgelt rääkida.

„Kuidas sa seda õppisid?”

Laiutasin käsi. „See leidis mind. Õhtuti seal peasaalis...” otsisin õiget väljendit. „Nägin mõnd meest lendamas. Leidsin jõu.”

„See kirves – kust?”

„Seal all – üks kelder. Aga see leidis minu.”

„Need mehed kukuvad alla. Iga kord, kui sa lööd.” Ta pani käed sõrmeotstest kokku ja liigutas neid siis lähemale, lastes sõrmeotsad allapoole. „Häirib.”

„Mul on väga kahju.”

„Pole sinu viga. Nüüd õpi seda mitte kasutama. Iga nädal ühel päeval võid. Täna on teisipäev – olgu siis teisipäeviti. Ainult enne lõunat.”

Ta pöördus ja lahkus, jättes mu maha täielikus segaduses. Õnneks olin teda kergelt muigamas näinud ja ette rutates võin öelda, et oletus, millega end lohutasin, oli õige – muidugi ei kukkunud keegi alla pelgalt sellepärast, et ma pisut maagiat kasutasin. Teisalt – loomulikult need mehed tajusid seda.

**

Taas ei tundud minu vastu tükk aega mingit huvi. Miks see nii oli, võin tagantjärele oletada – ma esindasin täielikult teistsugust elufilosoofiat ja minu sinnasaabumine ei läinud kokku mingite kaanonitega. Need suurepäraseid, muistseid kunste valdavad *peaaegu* üliinimesed olid mõne koha pealt kohutavalt konservatiivsed ja kohanematud. Nad võtsid mu vastu, sest nii tundus neile õige – anda mulle võimalus ellu jääda ja mitte tapmisega tegeleda. See oli Buddha tee ja karmale hea. Ma olin lihtsalt nendega koos olles omandanud mõned oskused, mis nende silmis võisid olla intrigeerivad, kuid samas niisama kaugel algtõdede mõistmisest kui see, et näiteks peni õpiks endale internetist süüa tellima. Seni aga möllasin ma teisipäeviti oma kirvega nagu noor sõjajumal.

Ma olin kloostri olnud oma 8 kuud, kui leidsin järgmise mänguasja. Paistis, et nad olid harjunud mu kolistamisega mööda keldreid ja nii ma toppisingi oma nina sinna, kuhu mul rangelt võttes ei oleks pidanud asja olema. Lugu oli nimelt nii, et minust oli nii ühe kui teise asja juures pisut kasu olnud. Neil oli vanu ladinakeelseid raamatuid ja mingeid igivanu Euroopast pärit pärgamente, mida jõudumööda tõlkida aitasin. Tõele au andes on „tõlkida aitasin” muidugi häbematult uhkelt öeldud – ma ei mõistnud korralikult vanu keeli ja omavahelises jutus kasutasime vaid paarisada ingliskeelset sõna. Ainuke, millega neid aidata sain, oli mõni lahtine leht õigesse kohta tagasi panna ja mõne paberi puhul aidata neil mõista, millega üldse tegu – indulgentsi või kõrtsiarvega. Pisut rohkem olin kodus teist liiki maagias, mis tänapäeva maailmas kiiresti levib ja millest nad suurt midagi ei jaganud – elektroonikas. Mu aktsiad tõusid määratult, kui suutsin nende satikomplekti korralikult tööle panna. Tagantjärele – nad vist lihtsalt ei saanud aru, mis asjad on geostatsionaarsed satelliidid. Jah, mingil kombel sattusid kloostrisse ajalehed ja neil oli Inmarsati telefon (seda viimast võin vaid oletada – tollal ei teadnud ma neist midagi ja kõnealust seadet nägin ainult paar korda kaugelt). Nii et ma olin lisaks ka kloostri elektrik ja elektroonik, kuid kumbki neist ametitest

⁷ Lõhun puid. Kuid sa ei mõtle seda. Ei, ma ei tea. (Vigases inglise keeles)

ei võtnud kuigi palju aega. Eriliselt pean siinkohal rõhutama, et vaid mu ülim teadmatus sellistest kloostritest lubas mul leppida taolise koli olemasoluga taolises paigas, ilma et oleksin end oimetuks imestanud. Suures osas Afganistanis pole praegugi elektrit ja mungad ei vaata iial telekat, ometi oli Kar-hat'N'shas generaator ja tolle aja tipptehnikat.

Riistapuu, mille seekord leidsin, lebas raskes nahkvoodriga kivikarbis ühes varjatud sopis kloostri peasaali all – nendessamades hästikaitstud käikudes, kus olid olnud ka vanad ja ilmselt üliharuldased, vähemalt tuhandeaastased pärgamendid. Ese oli umbes 30 sentimeetrit pikk ja koosnes mingitest lapse rusika suurustest kristallidest, mille üksteisega kokku puutuvad tahud olid siledaks lihvitud, ning kõike seda hoidis koos keerukas vasest sepistatud võre või raam. Suuri kristalle oli üheksa, otstes olid väiksemad ja lamedamad. Kokku puutuvad lihvitud pinnad olid väga hästi töödeldud, nii et kristallid moodustasid toru, kust sai läbi vaadata – auk oli umbes selline, nagu tekib põidla ja nimetissõrme ringiks kokkupanemisel. Vaskraam hoidis neid väga tihedalt ja kõvasti koos ning sellele oli graveeritud Agni tule märk ja veel mingeid sümboleid, mida ma ei mõistnud.

Keerutasin riistapuud käes, see äratas huvi. Mis asi see oli? Ehteks oli see liiga raske ja kohmakas. Relvaks see sellisel kujul ka ei kõlvanud – vaevalt need kristallid väga tugevat lööki oleksid kannatanud, sest kogu konstruktsiooni mõte näis pigem olevat kristallid tihedalt fikseerida mingil mulle tundmatul otstarbel. Mingi läätsede süsteem mõneks arusaamatuks tseremooniaks? „Agni” tähistab sanskritis nii tuld kui tulejumalat, kuid peale nime ei teadnud ma temast tegelikult mitte midagi.

Viisin oma leiu välja ja uurisin seda päikese käes. Mul oli muidugi niipalju mõistust, et mitte üritada läbi selle päikest vaadata, kuid peegeldused, mis tekkisid neis järjestikustes pindades, olid niigi ütlemata lummapad. Oli see mingi veider mänguasi? Ma olin juba piisavalt targaks saanud, et usaldada oma sisetunnet ja ma *teadsin*, et siin peitub midagi hoopis rohkemat. Ent mul ei olnud aimugi, mis see on. Ma lihtsalt mängisin selle asjaga edasi.

Tagantjärele on iga mõistatuse lahendus lihtne. Kui sa tajud maailma õigesti, näed peidetud võimalusi, mis siinsamas tõelisuse piiril kilgendavad. Kui ma töötasin kirvega nii, et kasutasin toda teadmist kirvetera läbiviimiseks puudust, pidin ma aduma, millega tera pakus kokku puutub. Maagiast, mana ei saa kasutada ilma sellise tegelikult väga ratsionaalse ettenägemisvõimeta. Maailm on hargnevate teede aed, ent inimaju on hullvõimas arvuti. On võimalik näha koonduvat võimalustekoonust ja on võimalik seda mõjutada, otsides ja rebides reaalsuse koest välja liine, mille tõenäosusseadused muidu kõlbmatuks tunnistaksid. Enamasti nimetatakse seda nõidumiseks, kuid teatud lähenduses on muide kogu looming – olgu see maalimine või masinate väljamõtlemine – selline ebatõenäoliste võimaluste ellukutsumine. Kui sa *tead*, kuidas seda riista käes hoida, kui sinus on piisavalt võimeid ja oskusi, suudad sa peegeltahkudes äratada universumi aluskoe jõud, vangistada need ning panna valgusena resoneerima läbi kristallide.

Nädala pärast sain kätte esimesed surtsakad, mis löid kaljupinnalt sädemeid ja suutsid süüdata lõkke. Kui ma olin kloostris olnud aasta ja kolm nädalat, lõikasin poole sekundiga läbi viiemeetrise kaljuseina. See oli päeval, mil kloostrielanikud kogunesid ühte pisut eemalasuvasse orusoppi ja ilmselt võistlesid või lihtsalt näitasid, mida oskavad. Üksteise järel astusid nad ette – kes hõljus õhus, kes asetas käe tulle ja kes seisis sõrme peal tasakaalus. Üks mees purustas käega palgi. Siis vaatasid nad minu poole ja palusid žestidega näidata, kuidas mina sellega hakkama saan. Keegi jooksis ja tõi mu vana kirve. Noogutasin, kuid asetasin selle maha ning läksin tõin Agni sau. Nad ehmusid silmanähtavalt seda nähes ja see oli seda mõjuvam, et seni olin arvanud, et nad ei lase end millestki häirida. Kui hiigelsuur kaljurahn kaheks laavast tilkuvaks pooleks vajus, kummardasid nad vaikides ja lahkusid.

Õhtul kutsuti mind kloostrilema juurde. Agni sau lebas tema ees laual.

„Tis bilongs tu ju nau. Ju hav len moor tan vi ekspekted. Onli vev kan kontrol Agni faie. Bat nau ju

mast go.⁸”

„Täna teid. Kuid ma ei saa seda võtta kaasa sinna, kuhu ma lähen. See peab jääma teie keldrisse. Ma lahkun homme.”

Minu tee viis mind lõpuks koju tagasi ja ükskõik kui palju ma järgnevatel aastatel ka raamatute-arhiivides ei tuhninud, ei leidnud ma kunagi kusagilt vähimatki vihjet tolle kloostri olemasolu, veel vähem asukoha kohta. Eks ma mingil määral aimasin muidugi juba ka seal elades, et ega Karhat’N’šha kloostrit sellisel kujul Maal ei eksisteerigi. Palju hiljem ma mõistsin, et see peab ulatuma kuidagi läbi peeglikildude manarikkamatesse ilmadesse ja esimest munkagi sain ma hõljumas näha ikka alles pärast seda, kui klooster oli mind niipalju omaks võtnud, et ma Maalt teistesse ulatuvustesse pääsesin. Kaua aega arvasin, et mul puudub vähimigi võimalus tagasi minna ja Agni sau jääb igaveseks lebama sinna muistsetesse käikudesse oma kivikarbi nahksesse pessa.

Ent ma olen elus väga palju õppinud...”

Teisipäeva lõuna

Rita tuli nagu alati umbes kolmeminutilise hilinemisega. Astus sundimatult lähemale ja poetas end autoistmele.

„No tere, kuidas läheb?”

Tal oli elukutselise blondiini pisut kõrk, jahe ja ligipääsmatu ilme, mis – nagu vähemalt üheksal juhul kümnest – varjas naiivsust ja lootusetut rumalust. Sellist rumalust, mis ei parane ei pärast koolide lõpetamist ega vanemaks saamist. Ta ei naernud kunagi südamest ja tundus, et enamik nalju ei jõua talle kohale, ent ta oskas hinnata head suhtumist ja sulas, kui tajus, et võib end julgelt tunda.

„Tere-tere, *not dead yet*.”⁹

„Mida see tähendab?”

„Õppisid sa koolis inglise keelt?”

„See oli ammu. Ja õpetaja oli selline... naljakas. Vist ei osanud korralikult isegi. Ja ära unusta, palun, et ma käisin vene koolis.”

„Ja seal oli inglise keele tase ilmselt veel viletsam kui eesti koolides, eks ole? Eesti keelt õpetati?”

„Koolis? Nalja teed või? Kui inglise keele õpetaja oli lihtsalt halenaljakas vördjas, siis eesti keele õpetaja oli seniilne penskar. Päriselt ka. Selline, kes pole mitte sent vaid kolm pensioni surmale võlgu. Koolis ei saanud tere ütlemistki selgeks.”

„Nüüd igatahes oskad.”

„Julged sa öelda, kui hästi?” Rita kallutas pea viltu ja muigas ühe suunurgaga. „Kõik ainult kiidavad, aga vist saavad kohe aru?”

Ott mühatas. „Tead, kui kirjutama hakkasime, mõtlesin, et sa oled kas väga väikese haridusega või kohutavalt hooletu. Kui telefonis su häält kuulsin, oli muidugi kõik hoobilt selge ja võõrkeele kohta oskad sa eesti keelt väga hästi. Ausalt. Paremini kui mina vene keelt.”

„Nii et vähemalt ei ole väga väikese haridusega. Sa ju oskad. Ja loed vene keeles raamatuid. Ma olen näinud.”

⁸ See kuulub nüüd sulle. Sa oled õppinud rohkem kui me ootasime. Vaid vähesed suudavad juhtida Agni tuld. Kuid nüüd pead sa minema. (Vigases inglise keeles)

⁹ Seni veel elus (Ingl. k.)

„Minu vene keel...” Ott rehmas käega. „See kõlbas kõige paremini selleks, kui mu esimeses töökohas oli vaja lõpetada sihuke jama, et venelaste pärast kiputi osal koosolekutest vene keelt rääkima. Vabandasin, et mul keel omandatud Vene kroonus ja siis ühel sobival juhul andsin minna. Eks see blatnoide keel, mida too jõle armee rääkis, kraabib ka haritumate venelaste kõrvu.”

„Ma oskan seda ka, tänu isale. Aga kujutad sa ette, mis nägu kliendid teeksid, kui ma sellist sõnavara kasutaksin?”

„Just sellepärast ma pigem ei räägi.”

Rita noogutas. „Kõige hullem on mul see, et ülemus kujutleb, et ta ka oskab vene keelt. Tuleb teinekord ligi ja mul on häbi, kuidas ta räägib.”

„Eks ta ole.” Ott leidis end taas kord meenutamas, et kuigi enamik inimesi kogu elu jooksul ei *mõt*le peaaegu kunagi selle sõna täpses tähenduses – selle asemel juhivad nende elu 15–16 astme tingrefleksid –, pole asi ei juuksevärvis ega soos. „Mul on sihukestega korduvalt tulnud kokku puutuda. Paljud põhjameestlased kujutlevad, et nad oskavad soome keelt. Tulemus pole mitte lihtsalt nutmaajavalt rõlge, vaid ka üsna arusaamatu.”

„Pean siis mina sulle ütlema, et suur osa mehi on lootusetud lollpead ja lisaks veel ennast täis?”

„Kuid vahe oli selles, et sihukeste meestega, kui need mu teele satuvad, üritan ma suhtlemist minimiseerida, mõnesid sarnase definitsiooni alla mahtuvaid naisi saab aga vaimsele piiratusele vaatamata sihipäraselt kasutada.” Seda viimast Ott muidugi kõva häälega ei öelnud.

Rita oli suhteliselt lühikest kasvu ja viimane laps oli talle igatahes hästi mõjunud – ta oli nii nõtkes ja habras, et meenutas pigem pisut alatoidetud teismelist, ent rinnad olid tite toitmisest suureks paisunud. Eks ta oli muidugi juba algusest peale teise kehakujuga kui keskmine tõntsakas eestlanna, kelle figuuri iseloomustamiseks piisab ühest numbrist – niikuinii on kõik kolm samad – ja tihti tähendab juba B-korv silikooni.

Iga kord, kui Ott tolle naise lähedusse sattus, tundis ta kergelt kihelust jalgevahes. Ta oli küll alati äärmiselt viisakas ja lugupidav, kuid huvi tolle naise vastu oli siiski selgelt piiritletud. Mirtel – ehkki kah põlvi nõrgaks võtvalt kena plika – oli ikka peamiselt hingele ja nende suhte füüsiline pool pani Oti teinekord mõttes vanduma, Rita seevastu pakkus rõõmu kehale ja silmale, kuid ununes samal hetkel, kui uks tema järel kinni langes. Ta mõjus värskendavalt ja polnud esimene kord, kui Ott sattus talle helistama vahetult pärast Mirtelit. Ott ei näinud mingit põhjust end piirata. Ta oma elu ei jää elamata. Isegi mitte Mirteli pärast.

Selle naisega ei olnud kunagi olnud probleem õigete sõnade leidmine, ehkki päris otse ta ju ei küsinud, et läheks ja kepiks. Lahendamata oli aga üks hoopis teine küsimus, mis Otile pidevalt peavalu valmistas ja millega ta tõesti ei osanud midagi ette võtta.

„Toidad sa teda ikka veel?”

„Jah, natuke, aga ta hakkab järele jätma, enam eriti ei taha.”

Kurat, on see siis minu laps või ei ole?

Rita oli välja traalitud internetist. Ta vastas kuulutusele, mille sisu oli lihtsas keeles umbes selline, et teeme natuke keppi ja ma annan sulle tagastamatut laenu. Mis vahet? Lõpuks olid kõik inimsuhted sellised – alati toetas keegi kedagi, alati vahetati seda, mida oli, selle vastu, mida vajati. Ott ei suutnud selles näha rohkem probleemi kui näiteks tennistreeneri palkamises. Keegi ju ei arva, et sa peaksid üksi squashi taguma, kui sul parasjagu pole partnerit, kes on töötanud sinuga surmani mängida. Kuigi ta ise oli abielus, oli ta alati halenaljakaks pidanud kristliku abielutseremooniast, mis oli ammu hüljanud algse mõtte – et edaspidi tuleks ressursid fokuseerida ühise järelepõlve üleskasvatamisele. Hambututest eufemismidest on ju sirge tee raskusteni, mis ootavad ees igasuguste abielude puhul, mis algse mõtte järgi abielud ei olegi – kahele vanurile,

kellest oli peale vaadates selge, et lapsi nad enam ei saa, võis veel läbi sõrmede vaadata, kui nad oma kooselu tolle institutsiooniga ehtida üritasid, ja ta oleks muigega ära seedinud sellegi, et riik oleks prostitutsiooni ametlikult kiirabieluks kuulutanud – toetad abikaasat mõnesaja krooniga ja oled talle tunnikese truu, kuid pervertide kooselu nimetamine abieluks lõrtsis abielu mõiste nii ära, et Oti arvates oli normaalsetel inimestel tark sellest pigem hoiduda.

Igatahes oli naine millalgi teatanud, et tuleb pisut vahet pidada, kuna tal on titeootamine käsil. Ott Karo ei uskunud sisimas Rita juttu spiraalist, mis polevat oma ülesannet täitnud. Loomulikult oli võimalus, et asi oli siiski nii, nagu ta rääkis ja sel juhul oli laps kõigest 50% tõenäosusega tema oma. Kõike muud arvestades aga tundus tõenäolisem teine võimalus – et Rita tahtis last, ent mitte oma elukaaslaselt, vaid kelleltki, kel paar tervet ja tarka ette näidata. Ott polnud asjasse kunagi süvenenud ja ega see teda ei huvitanudki, kuid vihjete põhjal tundus, et Rita abikaasa – kodakondsuseta, hariduseta ja suurema osa ajast tööta – tarvitas alkoholi rohkem, kui see igas mõttes mõistlik oli.

Mida kuradit! *On küll ohuline, ja kuidas veel!*, pidi ta endale tunnistama. Kõige totram oli sealjuures see, et Otil oleks tõe teadasaamiseks tulnud vaid korraks oma taju avardada, ent ta kartis seda teha. Jah, kartis, ehkki selles ei olnud mingit otsest ohtu, kõik oli lihtsalt hulga keerulisem. Kuidas Õpetaja ütleski – *sa saad olla osa oma elust vaid niikaua, kui elad seda tavalise inimesena. See on kingitus ja pidev pingutus normaalsuse säilitamise nimel. Iga kord, kui sa kasutad Jõudu, et teha midagi sellist, mis inimvõimete piirid ületab, murendad sa seda maailma. Maailmaga ei juhtu midagi, ent ühel päeval ei ole sul enam sinna tagasiteed.*

**

Salakorter oli sisustatud vanade asjadega ja lõhnas sajandivahetuse järele. Eelmise sajandivahetuse järele sealjuures, sest vahepeal oli veel sajand vahetunud. Ainult et seda eelmist sai ehk mäletada Oti vanaema, kuid tema oli ammu surnud. Veel kümmekond aastat tagasi oli seal olnud kaks napilt 15 m² kööktuba, kummaski elas kindlasti terve perekond. Vesi ja peldik olid koridoris ning soe vesi ja pesemisvõimalus sellesse maailma muidugi ei kuulunud. Nüüd olid vahesein ja pliidid lammutatud ning ühest poolest oli parajasti jagunud WC-vannitoa ja kööginurga jaoks. Kõige toredam nägi selles majas muide välja vana koridoripeldik – kui keegi oleks avanud tabalukuga suletud ukse, oleks ta leidnud, et sel pole põrandat, potist rääkimata. Keldripõrandast eraldaks vaatajat üsna kentsakas pusa, mille moodustasid eri korteritest sinna kokku jooksvad solgiveetorud...

Korteri teise poole moodustas tuba ja sellest näis omakorda lausa poole enda alla võtvat suur ruudukujuline voodi. Ning peale mõne riuli seinal siin suurt muud olnudki. Ja polnud vajagi. Ott aitas Rital mantli seljast ja noogutas vannitoa suunas. Mingil ajal olid nad otsustanud, et käivad duši all järjekorras, sest koos kippus minema nii, et Rital ei õnnestunud oma pead kuidagi kuivana hoida. Ja loomulikult ei tahtnud ta tööle tagasi minna liiga ilmsete märkidega, et vahepeal on lõbus olnud.

Kui mees duši alt välja sai, lamas naine selili voodis, juuksed patjadel laiali. Ta silmad olid suletud, poolavatud huultel mängles kerge muie ja ta silitas end jalgevahelt. Ott seisatas end kuivatades voodi juurde ja jäi seda vaatepilti imetlema, Rita ei lasknud end segada, õõtsutas vaid kiiresti puusi ja libistas teise käre üle rindade. Eelmäng jäi igatahes ära.

**

Pärast sõid nad Oti ostetud valmistoidust lõuna ja Rita sai selle ajal tagasi oma külma ning kõrgi oleku, mida veelgi võimendas ta rahvuses. Või täpsemalt see, mida Ott pidas slaavi kaunitaride eripäraks – mingi kramplik masktõsidus. Eestlannat Ritas tegelikult vist ei olnudki. Niipalju kui ta teinekord vihjanud oli, oli ta isa olnud mingi ehitustööline, nagu neid omal ajal üle punase

impeeriumi sadu tuhandeid siia-sinna loksus. Ta ema oli Eestisse sattunud kohe pärast sõda ja oli vähemalt pooleldi aserbaidžaani verd. Seega oli tegelikult vale nimetada teda slaavi kaunitariks. Ent mis veri tüdruku soontes voolab, ei huvitanud Otti tõesti mitte. Eriline iroonia peitus muidugi selles, et omaaegsete vallutajate tütreid andusid kohalikele meestele raha pärast ja tagatipuks kandsid nende lapsigi ilmale. Sest ega ta siis ainus ei olnud! Pigem reegel kui erand.

Nad vestlesid veel natuke kohvi juures ja siis oli Rital aeg minna. Ta töötas kusagil kesklinnas, nii et autoga viia ei olnud vajadust. Küllap jalutab ise.

Ott käis duši all, riietus aegamisi ja ohkas siis.

**

Ta keskendus. Siia põrandasse oli kunagi ammu tehtud luuk, mida ükski vastuluure ei leiaks, sest see ei asunud tavalises reaalsuses. Tuli vaid maailmaga õigesti rääkida ja see andis järele, hajus korraks. Ott kukkus keldrisse. Täpsemalt keldrisse, kuhu treppi mööda ei saanudki, sest see ei asunud tolles peegelduses, mida me Maaks oleme harjunud kutsuma ja milles pesitses kõigile teada tavaline kelder, kus majaelanikud oma vana koli ja moosipurke hoidsid.

Mees maandus pehmelt ja vaatas harjumusest ringi. Ta ei olnud selles paigas esimest korda, nii et midagi võõrast siin polnud, kuid nüüdsest olid reeglid teised – siin elutsesid teistsugused olevused, kellest paljudel oli kalduvus käikudesse eksinuid oma loomulikuks toiduks pidada. Ott ohkas veel kord ja hakkas astuma.

Ta tajus selgelt, kui kusagil mugavamas koopasopis tukkunud olevus aega kortsutas, et tema teele jõuda. Ta hoidis end tagasi kaitseloitse aktiveerimast, sest paistis, et peamine probleem oli siin just tukastus, mida valvur endale lubanud oli. Moonutus lõppes ja korraga seisis keset käigu ligaseid kive laisalt kepile toetuv elegantne kahvatu noormees mustas ülikonnas ja hiigelsuure punase kikäilipsuga.

„Mis toob meie austusväärse nõidsõdalase siia hüljatud paika?”

„Vandrius ootab mind.”

„Või Vandrius ootab sind!” osatamine lausa nõrgus irooniast. „Nagu tunneksid sa Valitsejat isiklikult, et nii vabalt ta nime pruugid. Oota siis siin, kuni ma uurin, kas ta teab midagi ühest noorest rotist.”

Noor rott...

Ükskõik kui vanaks inimene elas, oli ta nende sajandeid elavate olevuste jaoks ikka noor. Vist vaatasid nad ka elatanud inimesi nii, nagu inimesed vaatavad koeri või kasse, kes kustuvad vanadusest eas, mil inimene veel täisealinegi pole. Ott oli ammu harjunud olema keskealine ja ta leppis, et teinekord ei saanud noored aru, mida ta räägib – et temasse oli ajaga ladestunud tarkust, mille nüansid lihtsakoelisematele hoomamatuks jäid. Oli ta nende veel vanemate silmis ise sama tahumatu? Ilmselt oli.

Olevus langetas pea ja nähtavasti vestles kellegagi, siis lõi pea kuklasse, piidles Otti sekundi ja kummardas. Iroonia tema hääles ja käitumises oli alles, kuid lisandunud oli ka tubli annus respekti, kuigi ta seda kõigest hingest varjata püüdis.

„Valitseja ootab sind. Järgne mulle.”

Nende ees formeerusid käigud, uuristasid end kui ussid läbi esimesel hetkel sileda ja terviklikuna näiva kalju ning Ott tajus, et nad kaugenevad iga sammuga Maast. Nad väljusid koopast jahedale hõreda õhuga lagendikule, mida valgustas maisest kaks korda suurem, pisut lillaka tooniga kuu, ja sellele lisaks olid mõned tähed nii heledad, et sambad eristatavaid varje heitsid. Need sambad olidki

esimesed detailid, mida Ott silmas ja kiire pilk ümbrusele näitas, et need domineerisid maastikus niivõrd, et millelgi muul ei olnud tähtsust. Saledad, vast oma sadakond meetrit kõrged valged kivihiiud, mida mööda roomasid kummalised mustrid...

„Mida sa tahad?”

Nad olid läinud mõnisada meetrit ja jõudnud madala ringikujulise müüritise juurde, mille keskel asetsevad mõned toolid ja lauad, kõik pealtnäha sellest samast valgest kivist, millest sambadki. Olevus, kes kahemeetrise seljatoe ja vähemalt tonnise väljanägemisega troonitaolisel istmel end kui tavalisel kontori-pöörtoolil ringi oli keeranud, mõõtis tulijat tülpinud ilmest. Tema toonis ei olnud siiski ei tülpimust ega tigidust, niisamuti polnud ta toonis ka lahkust ega huvi; selles polnud üldse mitte midagi. Tuim masinahäl. Väliselt oli ta pikemat kasvu, terava lõua ja torkivate silmadega pikk vanem mees, vaid ta patsipunutud lumivalged juuksed ja piimkahvatu nahk erinesid tavalise põhjaeurooplase kartuliidu-toonist. Tal oli üll musthõbedane tooga ja ta pikad küüned helkisid nugaadena.

„Kas Teet Mulder on sinu alam?” Ott ei näinud samuti põhjust mingisugusteks viisakusteks.

„Ma ei tea. Igal juhul ei tunne ma teda isiklikult. Mis siis?”

„Kui sul puudub selles suhtes seisukoht, siis vabanda, et ma sind tülitasin. Ma nimelt kavatsesin ta tappa ja kuna ta tegutsemine on väga sarnane teie rahva omaga, tahtsin enne küsida sinu seisukohta. Puhas viisakus.”

„Meeldiv tõdeda, et sa tunnend taolist kontseptsiooni.”

„Ma annan endast parima. Nagu me kõik.”

„Ja kuidas Teet Mulder su tähelepanu pälvis?” ei hakanud olevus temaga mitmetähenduslikus ironias võistlema.

„Ta on tapnud vähemalt 50 inimest.”

„Ja sina oled inimene.” See viimane oli kuiv tõdemus, mis ei nõudnud vastust. Ott vaikus.

„Räägi, Behemot,” lausus Vandrius lõpuks. Ott vaatas kiiresti ringi ja avastas kiviringist veel ühe tegelase, kelle ilmumist ta märganud ei olnud. Tulija oli ebamäärasel ees keskmist kasvu tumedas ülikonnas mees, samuti laipkahvatu nagu teisedki.

„Kõnealune inimene on spontaanne vampiir. Ta ei kuulu meie hulka ja minu arvates ei ole ka mingit põhjust soovida, et ta kuuluks.”

Ott kummardas ja kõhkles. Kõik oli nagu öeldud... Ta vaatas ringi ja teadvustas endale, et teised küll rääkima ei hakka. Samas ei olnud druiidide valitseja kiirustanud ka audientsi lõpetama, nad seisid ja ootasid, kas tal on veel midagi öelda.

„Vabandage mu harimatust...” Ott otsis hetke sõnu ja seda kasutades poetas Behemot: „Mis meil üle jääb.”

Ott otsustas teda ignoreerida. „Mingil ajal olete te need... spontaansed, nagu te ütlete – ära viinud. Te ei ole kunagi vaevunud ütleva, kui keegi teist Maal on. Õige, keegi ei tee seda. Ega peagi. Kuid kui me tahame Maa saada puhtamaks kui meie kodu seni on, võib juhtuda, et ka mõned teie omadest saavad kannatada. Ei ole meil vaja endale asjata vaenlasi tekitada, niisamuti kui teil pole vaja muresid, on ju?”

„Kes sind saatis?” küsis Vandrius lõpuks.

„Lucifer. Nõukoda muidugi, mitte...” Ott viipas ebamääraselt käega.

„Jah, ma tundsin inimest, keda kutsuti nii,” mühatas olevus. „Kas te arvate, et olete saanud piisavalt tugevaks?”

„Pigem me ei saa enam vanamoodi edasi. Rahvastikutiheduse kasv, koos sellega ja selle kaudu võimenduv spontaansete transmutatsioonide kiire ja kontrollimatu laviin... Me arvame, et inimesed, kelle hulgast me kõik tulnud oleme, vääriavad väärikat elu. Ei ole nende süü, et maagia neist puutumata jääb.”

„Ja mis sa arvad, kaua see sellisel kujul seal kesta võib?”

„Nii kaua, kui kestab.”

„Sa oled külastanud paljusid Radu. Sa tead, et see ei käi nii. Ja ilus see igal juhul välja ei näe.”

„Kuid see on meie kodu. Meil on nimi ja hind ainult niivõrd, kui me oleme sellest ilmast. Millised valikud meil on?”

„Ometi küsid sa abi.”

Ott nõksatas peaga imekergeks nõustuvaks noogutuseks.

Vandrius vaikus kõigepealt oma viis minutit, siis väänutas korraks kergelt pead, nii et seda võis nii noogutuseks kui pearaputuseks pidada. „On tõsi, et me viisime omal ajal Maalt ära paljud Ärganud. Päästisime nad tavaliste inimeste metsikuste eest, ehkki vaja pole meil neid kunagi olnud. Teisalt pole nad ka erilist probleemi põhjustanud, sest killutõrs on suur... Kõik, keda te kas kaetajateks, rõugutajateks, libahuntideks või lihtsalt nõidadeks nimetasite – ka sina oleksid sajandite eest olnud ülimalt õnnelik, kui nõndanimetatud haldjad või druiidid – või mõnes kohas ka vampiirid, eks ole – su tuleriidalt päästnud oleksid. Nüüd suudate te ise tasakaalu pidada. Sa tead seda muidugi paremini kui mina ja kui te nüüd suudate hoiduda oma maailma vastu pöördumast, siis au teile. Ent siin on väga vähe, mida meie teha saame. Eemale hoida, muidugi. Seda on lihtne lubada. Meiesugused väldivad niikuinii Põrgutühja lähedast Pimeduseringi. Mida veel?”

„Ennekõike teadmisi. Me tunneme end võrdlemisi abitult.”

Vandrius oli kogu selle aja üksisilmi Otti pielnud, nüüd vaatas ta ringi. Ott teadis, et need olendid vestlevad kogu aeg omavahel mingil telepaatilisel teel või talle tundmatuid abivahendeid kasutades, seega oli ringivaatamine mingi temale suunatud märk. Et see ei ole vaid ühe olendi otsus?

„Teadmised ei ole kunagi teie eest lukus olnud. Meie valime ainult teed, kuidas te seda vastu võtate, ja see ei ole teile meeldinud. Me ei muuda siin täna midagi, ent me mõtleme su sõnade üle.”

Valitseja pöördus oma toolil ringi ja sellega oli kohtumine ilmselgelt lõppenud.

Punase kaelasidemega noormees, kes ta kohale oli juhatanud, ei vaevunud teda tagasi saatma, vaid viipas ainult suuna kätte. Ott imestas natuke, et tal siin vabalt ringi hulkuda lastakse, lisaks ei olnud ta kindel, et esimesel katsel kodutee üles leiab. Mäeküljeni jõudes aga sai ta aru, miks valvurit vaja polnud – teda oodati.

„Ole tervitatud, Põhja Karu.”

„Ole ise kah tervitatud, Zerlo,” naeratas mees, vahtides alt üles kitsasse, viiesentimeetriste kihvadega sortsinäkkku.

„Käisid Vandriusega rääkimas? Ma ütlesin ju sulle, et su maailm lendab kuradile.”

„Ma saan talle vähemasti ehk padja alla panna.”

„Vähemasti on su ootused realistlikud. On sul aega minuga üks toop tõsta? Ja ehk üks eine võtta?”

„On. Sinuga alati. Kuigi mu õrn sisikond ei pruugi taluda seda, mida sa tavaliselt jood.”

„Mõtleme midagi välja.”

Ta astus lähemale ja sirutas nagu emmates käed ümber Oti. Maailm väreles ja pöörles ning siis olid nad mingil rõdul, mille põrand oli ruudulistest poleeritud kividest, seinad esimesel pilgul töötlemata

kaljust, ja valgust andis sellele kõigele kuristiku teisel küljel voolav laava.

Ott uuris mõne minuti ümbrust ja pöördudes avastas oma kahe ja poole meetrise sõbra enda selja taga seistes kannatlikult ootamas.

„Vein on laual. See peaks sulle meeldima, ja kui ei meeldi, ütle julgesti – ka mina saan targemaks. Võin ju vaid arvata, et jook peaks teie veinidele sarnanema, kuid meie maitsemeel võib väga erinev olla. Ma lähen vaatan, kas mu vanamoor on praega kuhugi jõudnud.”

Ta kadus ühte kaljukäiku. Ott astus lauale lähemale, uuris teatud kahtlusega umbes viit liitrit mahutavat kannu, kuid kuna lõhn oli üsna nõrk ja mittemidagiütlev, kallas endale suurde piimklaasist pokaali paraja sortsu. Maitstes ettevaatlikult, maigutas ja maitstes pead vangutades veel. Joogil polnud midagi ühist viinamarjaveinidega, pigem tundus see olevat mingi mesine ja suitsune *long drink*. Ent see oli joodav. Ott istus tema jaoks tohutusuurele toolile ja leidis end mõtisklemas, kuidas oleks sobilik kirja panna oma esimese kohtumine Zerloga...

Teisipäeva õhtu

„Kui ma kujuteldavalt klaviatuurilt tolmu pühkisin, et seda üksjagu õpetlikku lugu üles tähendada, tuli pealkirjaks „Vampiirijaht” ja alles seejärel hakkas enesetsensuur tööle. „Vampiir” – nii lootusetult väärtarvitatud ja üleekspluateeritud sõna! Ilusad, ohtlikud, salapärased, igavikuvanused olevused, kes päeviti lossikeldrites kirstudes magavad, kuuluvad meie maagiavaesse peegeldusse sama palju kui Wellsi marslased, kes maiste olendite vere otse oma soontesse lasid. Samas kuivõrd aeg-ajalt tekib niinimetatud spontaanseid vampiire, võib muidugi ehk ollagi mingi õhkõrn tõepõhi all lugudel nondest pikahambulistest aadlikest. Ei tea, ei ole kontrollinud.

Põhimõtteliselt on võimalik iga inimest vampiiriks muuta, kuid selleks on vaja spetsialiseeritud ja hästijuhitud nõidustehnoloogiat, mis Maal lihtsalt ei tööta. Nende jaoks, kes teistest ilmadest teadlikud, tähistab sõna „vampiir” mõnede vilkamates maailmades elavate rasside toitumisharjumusi ning sellisena vihjab pigem asjaolule, et noil on inimestest põhjalikult erinev füsioloogia. Elukatel, keda me jahtisime, ei olnud mainitud rahvastega mingit pistmist.

Kes nad olid ja mida tahtsid? Ei Õpetaja ega Helderich ei teadnud seda ja Zerlo ei öelnud. Ega mul tegelikult ei ole olnudki mingit tahtmist uurida. Piisab teadmisest, et järgmiste tulemise tõenäosus on kohutavalt väike. Ent kui ka ei oleks, poleks suurematest teadmistest mingit kasu, sest nii kaugeid maailmu me mõjutada ei saa ja seega tuleb kõigesse, mis sealt siia poole satub, suhtuda kui loodusnähtusesse – tüütu ja ohtlik nuhtlus, mille vastu võitlemiseks tuleb valmis olla.

Ainuke detail, mis tavateadvuses noid hingeõgijaid vampiiridega seostab, oli nende komme toituda inimestest ja teistest elusolenditest. Seda muidugi kipuvad ikka tegema need, kes toitumisahelas ülalpool asuvad... või arvavad asuvat. Ette rutates peab vist selle ka ära ütleva, et need pelutavalt äraspidised olevused olid eksinud ja meeleheitel ning nad ei oleks ilmselt suutnud Maal tundigi vastu pidada ilma järgmist hinge konsumeerimata. Teisalt – ka meie ei saanud toimida teisiti, kui me toimisime.

Sellest on nüüd peaaegu 6 aastat.

See oli üks neist õhtutest, mida mu kodumaal mingist arusaamatust masohhismist suveks nimetatakse. Veel arusaamatum oli üritus, millest mina, omakorda arusaamatusest kuubis, osa võtsin. Ühesõnaga – tuleb kokku paarkümmend tuhat inimest, kuulab neli päeva halba muusikat ja kaanib sinna juurde uskumatutes kogustes halba õlut. Seda peetakse peoks, suhtlemiseks või ükskõik milleks ja mõned vildaka huumorimeelega tegelased nimetavad seda isegi kultuuriks. Mida sa suhtled, kui mitte midagi kuulda ei ole? Mul oli ka väike vabandus – paar päeva tagasi oli helisenud telefon ja üks kunagine peaaegu-sõber oli küsinud muude viisakuste vahetamise käigus,

kas me ei võiks kohtuda? Ta oli ise Õllesummeri välja pakkunud ja ma olin kergekäeliselt heitnud oma nõusoleku; ümberlükkamatute tunnistuste valguses möönan, ka mina ei mõtle alati, mida räägin. Igatahes nüüd ta mobiil kutsus lõputult ja imestama see mind ei pannud, sest selles lärmis võis ka täisvõimsusel helisev telefon vabalt märkamata jääda. Vahtisin masendunult rahvahulka ja otsustasin peoplatsile siiski mitte minna, vaid lähikonnas mõne vaiksema nurgakese leida. Kindlasti ei hoidnud mind eemal pileti hind, sest selle kaliibri materiaalsed mured minu jaoks lihtsalt ei eksisteerinud, ja ehkki olin relvi täis riputatud nagu jälitusluuluga Terminator, poleks turvateenistuseks nimetatav käperdajate jõuk väravas neist ometi ühtki osanud üles leida.

Siis korraga oli miski maailmas valesti. Tõstsin pilgu, otsisin seda ja nägin – proportsioonidelt gorillat meenutav olevus ilmus korraks mereäärsele murule, vaatas ringi, krimpsutas rahvahulka märgates oma lehmaloost ja kadus. Et ta päriselt kah olemas oli olnud, sain aru selle järgi, et üks plika karjatas. Mida kuradit!?! Kõigepealt – see ei saanud kindlasti olla loom. Kuigi ilmad kumavad läbi ja terves killutõrres on laias laastus samad eluslooduse ideed, on ilmapöörete juhtimiseks vaja nii... parema analoogia puudumisel ütleme, et üle 200-st IQ-d. Vilkamates ilmadest olevat võimalik programmeerida looma selliselt – teist terminoloogiat kasutades panna talle loits –, et ta teatud asjaolude kokkulangemisel libiseb ühest ilmast teise. Ainult et kõik vähegi korralikumad loitsud kaovad 0-oleku lähedastes ilmadest kui kivid vette.

Segadusse ajas mind ka see, et too tüdruk oli peletist näinud. Asi oli nimelt nii, et see ei tulnudki meie peegeldusse välja, vaid vaatas ringi Kulisside Taga, nagu mõned perversselt poeetilise vaimuga nõiad primaarderivaati või Maa-Dieesi kutsuvad. Mina nägin seda tänu sellele, et avardasin automaatselt taju, kui hoomasin millegi ebaloomuliku lähedalolekut. Tegelikult on päris paljud inimesed võimelised rohkem või vähem tajuma, kui midagi siinsamas reaalsusetagustes virvendustes toimub. Puuduvad aga teadmised ja oskused seda mõista ja nii seda lihtsalt ignoreeritakse.

Ma ei tundnud selle paiga haldjaradu. Ma olin kaugel ka, oma paarsada meetrit. Kui ma lähemale kiirustasin ja samal ajal süveneda püüdsin, leidsin eluka uuesti kusagilt kildude vahelt üles... ja KURAT! Too karjatanud tüdruk oli ka seal...

Astusin kahe sammuga põõsaste vahele, rõhusin maailma koele, libisesin vaikselt Dieesi, ja niipalju kui ise suutsin Maad jälgida, ei märganud mu kadumist keegi. Valgus väreles ja suri, helid sumbusid umbseks kuminaks. Mulle ei ole kunagi meeldinud Dieesi tolmunud kolikamber, kuid juba ammu ei hakka mul enam ka paha, nagu esimestel kordadel, kui Õpetaja mulle teadlikult Maalt mõnda teise maailma ronimise kunsti näitas ja ma toda enamikule nõidadele hästituntud ärakadumise ja märkamatu hiilimise asendamatu abivahendit hindama ja kasutama õppisin.

Pöörasin veel kord ilma, kiirustades sinnapoole, kus too tüdruk seisis ja... oh häda! Inimtegevusest tulenevad muutused imbusid lähematesse kildudesse küll, kuid elutud asjad väga aeglaselt, seega algas meri oma 50 meetrit lähemalt ja parkümmend aastat tagasi ehitatud kaldateed ei olnud. Tüdruk nimelt seisis jalgupidi vees ja mul polnud sekunditki otsustada, kas ka jalad märjaks teha. Kahlasin lähemale ja elukas tuli teiselt poolt. Tüdruk vaatas peletist kuidagi lummatult ja mina omakorda samamoodi teda.

Sest isase ajus on prioriteedid selgelt paigas ja tüdruk meeldis mulle. Mitte eriti pikk ja siluetiga, mida kadedad alatoidetuks nimetavad. Mitte tibilikult ilus, vaid meeldiva elava näoga ja suure heleda lokkis juuksepahmakaga. Seljas oli tal lühike ja õhuke, klassikalise moega õlapaeltega kleit, mis rõhutas figuuri. Meres märjakssaamine näitas ära ka pesu puudumise.

Aga elukas... nojah, nagu öeldud, oli tegu lehmanäoga gorillaga, kes oli pisut üle 2 meetri pikk. Elukas oli kindlasti tajunud mu ringivaatamist samal hetkel, kui mina teda märkasin, ent alles seal, mõne sammu kaugusel, sain aru, miks tal kiiret ei ole – ta oli osa tüdrukust juba kätte saanud. Ma olin vaid lugenud, et vilkamates ilmadest esineb igasuguseid hingeõgijaid, kuid näinud ei olnud ma

ühtegi sellist. Adusin, kuidas ta püüdis minust sotti saada – olen ma ohtlik või vabatahtlikult suhujooksev järelroog? See ei olnud meeldiv. Mu ajus plahvatasid pommid, hõljus punane udu ja keegi saagis kassi pooleks.

Muidugi olin algusest peale teadnud, et võin kokku puutuda millegagi, mille ees üsna kaitsetu olen, ehkki antud juhul see päris nii ei olnud. Muidugi hakkas mul tõsine hirm, kui ma aru sain, mida too elukas endast kujutada võib ja kahetsesin, et mul mu nõiasaua kaasas ei ole, ehkki andsin endale aru, et mu jõust ja kogemustest võib igal juhul väheks jääda.

Igatahes olin tüdruku juurde jõudnud. Eluvaim oli temas alles ning kui ma tema ja eluka vahele astusin, segasin viimast nii palju, et ta tüdruku rahule jättis. Kõige lähem analoogia mu enda emotsioonidest võiks olla, et kaklesin endasuuruse hanega, kes üritab üheaegselt mind surnuks nokkida ning mu nägemist ja hingamist kinni sittuda. Neidis oigas ja vajus põlvili vette. Rabasin ta pikema jututa õlale.

Mis edasi? Esimene mõte oli tagasi Maale minna, kus kõik ründaja võimed soikuma pidid – ja ma sain ju suurepäraselt aru, et tüdruk – nagu minagi – oli üldse elus vaid tänu sellele, et nii killutõrre põhjas võis selline kõrgem maagia vaid hingitseda –, kuid siis jõudis mulle pärale, et ega elukas ka loll ei ole. Me olime nimelt oma kodu ilma suhtes maa all.

Ots ringi ja edasi mere poole. Olend tuli meile järele. Olin teinud kümnekond sammu, kui imestasin, et ei käi enam vees. Hakkasin kõva häälega vanduma, sest hoomasin alles siis, et me hoopis kaugeneme iga sammuga Maast – valgus oli muutunud enam-vähem normaalseks ning meri kohises kusagil kaugemal. Libistasin tüdruku maha ja võtsin relvad. Mul oli vastu üht reit tõmmatud pikk pistoda ja teisest püksisäärest ilmus välja toru üsna vastiku mürgisodiga. Mul olid randmepaeltesse peidetud mõned pimestusvalemid ja rinnataskus dokumendikaantes pesitses tulepall. See on pikem jutt, kuid nõial oli sellisest, hm... mõnes mõttes *klassikalisest* arsenalist rohkem kasu kui mis tahes tulirelvast. Tulirelva on ebamugav kaasas kanda ja tänu füüsikaliste tingimuste erinevusele ei pruugi need igas maailmas töötada. Lisaks on need ka võrdlemisi kasutud, kui vastane tunneb ja kasutab maagiast üle teatud üsna elementaarse taseme.

Tundsin nõrdimust, et olin lasknud end nagu tallekest valele haldjarajale suunata, kuid taipasin kohe ka seda, et ilmselt oli ta mingit peiteloitsu kasutanud ja ma ei tajunud seda. Ehk oleksin, aga ma ei teadnud midagi taolist oodata. Mis ma keerutan – sellal olin ma ju nendes asjades algaja. Igatahes oli minu vastas tark ja kogenud kiskja. Mul jäi vaid loota, et me ei ole kodust liiga kaugel ja meie äratirimine on omakorda tedagi nõrgestanud.

Taas pean selgitama, et ehkki sedalaadi juttudes – mitte ainult minu omas – käivad nõiad muudkui ühest maailmast teise, tuleb selgeks rääkida üks oluline nüanss: kõik ilmad, olgu tegu siis täisverelise ilmakee peegeldusega või mingi peeglikilluga – dieesi, muud liiki derivaadi või ükskõik millise teisega –, on potentsiaaliaugud, justkui kummikangale asetatud kivike. Ühest ilmast teise minemine on nagu liftita kõrghoone tippu tõusmine (ehkki „liftid” – nagu see uigu oma – on ka olemas). Seetõttu tavaliselt käiaksegi ainult teada-tuntud kohti mööda, kus on kergem liikuda. Tõmmata läbi mitme ilma kaasa midagi, mis veel kümnekond sammu eemal asub, on tõeline vägitöö.

Teisalt aga on oluline mõista, et ma ei olnud tolle võimsa nõia ees ka täiesti abitu. Maagia on trikke täis ja võib kergesti kasutaja vastu pöörduda, seevastu korralikult sepistatud pistoda torge elutähtsasse kohta on ühtmoodi surmav kõigile, kel bioloogiline keha. Enamgi veel, Surnud Mateeriale lähemate ilmade elanikud sõltuvad oma eksistentsi tõttu täielikult süsteemidest, mis järgivad ainult põhjuslikkust, seega on nad enamasti osavamad ja tugevamad, olgu vilkama ilma koll kuitahes hirmsa väljanägemisega. Mõned olevused on õigupoolest äärmiselt ebaotstarbeka füüsisega, mis raskematel juhtudel ilma maagiata minutitki elus ei püsiks; lohed oleksid üsna heaks näiteks, muide.

Igatahes nägin, et kohe saan mingi ilge manasepistusega vastu vahtimist, lasin oma pimestusvalemid lahti, tulepalli takkapihta, ja tormasin elukale kallale. Ma ei näinud õieti midagi, sest programmid (või loitsud, nagu enamik neid nimetama on harjunud), mille ta ohutus kauguses pareeris, pimestasid samavõrra teda kui mind, ent ta sattus segadusse. Põikasin kõrvale mind haarama sirutunud jõletusuure käpa eest ja andsin talle 3–4 kiiret noalööki rindkeresse. Tera sulas ja suitses ta kaitseloitsudes, kuid pidas enamjaolt vastu. Põikasin kõrvale ta teise käpa eest ja lõin talle noa reide, tõmmates seda poolviltu enda poole. Jalga lõin ma teda selgest hädast, sest ma nimelt ei suutnud millelegi muule pihta saada, kuid mul õnnestus talle tekitada reide lai inetu haav, millest purskas rohule tugev pulseeriv verejuga – vedas niigi palju, et vähemalt olin ta jalaarteri läbi lõiganud.

Ta vajus külili ja mul oli piisavalt mõistust, et kasutada ära oma ajutist edu. Lasin ta peale lahti särina – loitsu, mis ongi rohkem ilutulestik – ja spurtisin minema, teel tüdrukut kaenlasse rabades. Suutsin ilma pöörata enne, kui ta taipas, et ma põgenen. Ta ajas end püsti ja lülitas end meile kiiresti järele, kuid liikusin ju kogu aeg temast ka jooksukiirusel eemale, nii et ta ei suutnud mind takistada järgmise kildu libisemast. Ta tuli ka sinna järele, ent olin temast juba sadu meetreid eemal ja maagia oli peaaegu olematuks kahanenud. Nägin, kuidas ta kummardus oma jalga uurima, sest ei suutnud seda enam terveks loitsida, ulus korra kaeblikult ja lülitas end kuhugi vilkamasse ilma tagasi.

Varisesin kividele. Kus ma õieti olin?

Tüdruk niutsatas: „Külm...”

Kuidas teda aidata? Suudan ma ta üldse koju tassida? Olin otsinud üle kildude vingerdavaid haldjaradu rohkem hea õnne peale ja sattunud paika, mida ma ei teadnudki eksisteerivat. Meri oli seal olemas, kuid natuke kaugemal. Kaks saart olid ka, kuid varemed, mis igal pool ümberringi laiusid, kuulusid vähemalt miljonilinnale. Ja see linn oli hüljatud vähemalt paar sajandit tagasi.

Persse uhkus, kui häda käes! Võtsin end kokku ja kutsusin Õpetajat. Ent kui ma proovisin vaimus tungida Koduni ja leida tuttavat mõttehubinat, tajusin, et keegi teine tuttav otsib hoopis mind ja on ülimalt rõõmus, et mu nii-öelda kutsesignaali leidis. See oli Helderich.

Muudes oludes oleksin ehk eelistanud temaga mitte tegemist teha. Vana Taani nõid, kes arvas end Merovingide kaudu pärinevat otse Kristuse verest, oli oma arrogantsi ja sapise olemisega aastakümneid üritanud teovõimetuks muuta Suurt Ringi Lökke Ümber ning seganud end illuminaatide ja vabamüürlaste kaudu miskitpidi ka poliitikasse. Õpetaja ei sallinud teda eriti, kuid tunnustas kui formaalset juhti.

Taas pean selgitama: Lökkeringi võib hea tahtmise korral pidada juba viis tuhat aastat vanaks katseks teha midagi Maa nõidade Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni taolist, kuid see oleks tõe väga jõhker moonutamine. Rahvad ei saanud nimetat organisatsioonis kokku ju mitte sellepärast, et see neile mingit lõbu oleks pakkunud, vaid sellepärast, et tehnilisele tsivilisatsioonile jäi Maa väikeseks, kõik sõltusid paratamatult üksteisest ja pidid seepärast tahes-tahmata teisi arvestama hakkama. Nõidade jaoks aga on Maa teistesse ulatuvustesse lahti.

Alailma avastab mõni väga tark ja hea kujutlusvõimega inimene, et ilmakude on suurem kui Maa tavaline reaalsus. Kui sellistel inimestel piisab ettevaatust ja õnne või kui nad leiavad kellegi, kes neid õpetab, õpib suurem osa neist toda imelist annet suuremal või vähemal määral juhtima. Ühed saavad selgeks vaid mõne haldjaraja kasutamise, teised piirduvad Dieesi kaudu hiilimisega, ent potentsiaalselt on nad kõik võimelised rändama üle peeglikildude. Neil kõigil on avastada loendamatu hulk maailmu. Neist omakorda loendamatu hulk on tühjad, kuid täiesti elamiskõlblikud. Muidugi on osas ilmades kollid, haldjad, demonid, päkapikud ja tuhat muud rassi, kuid on ka tuhandeid ilmu, kus elab inimesi. Küll kummalisi ja pelutavalt võõraid, kes kõik mõistavad maagiast kasutada määral, mis Maal oleks kujuteldamatu. Sellest hoolimata on nad täiesti tavalised inimesed,

kelle keskel on võimalik elada. Elu on mana kasutades kerge ja sealsete neidudega on võimalik lapsi saada. Analoogiad on viletsad, kuid Nõukogude Liidus elanud inimene ehk mõistab, kui võrrelda seda võimet salauksega magamistoa kapis, mis viib sind tollest jõledast, hallist ja närusest okastraadiga piiratud vegeteerimisest kuhugi Vabadusse. Mitte Läände, nii nagu see päriselt on, vaid just Unistuste Läände, kus kõik on ideaalne, kus pudrumäed ja piimajõed, lahked ja targad inimesed ning jõulud kord nädalas. Kui palju on inimesi, kelle käsutuses on sellised ukSED ja kes samas oleksid huvitatud teiste omataoliste otsimisest ja mingi ametiliidu loomisest?

Igatahes näitas mees mulle vaimus teed ja palus kiirustada. Kõhklesin hetke, kuid kõik näitas, et mul on targem teda usaldada. Sättisin tüdruku mugavamalt õlale ja alustasin sörki.

See ei olnud sugugi kerge teekond. Esiteks, kuigi see tüdruk oli poole kergem kui mina, ei ole ma mingi naisekandmistšempion ja näidatud paik asus kilomeetreid eemal; õnneks küll samas ilmas. Ruumipööramine oli mind tegelikult kohutavalt väsitanud ning varemtes turnimiseks vajasin kogu jõudu ja tähelepanu. Oh jah, nõid peaks suutma ju õhus lennata? Olen korra käinud Päikesejänku ilmas, kus minagi lennata suutsin, kuid Haruteest 0-oleku poole ei anna mana füüsilisele jõule olulist lisa. Loitse punutakse ja kogutakse siin pikka aega ning ära saab nendega midagi teha peamiselt siis, kui suunata need õrnadele bioloogilistele struktuuridele – nagu inimese jaoks surmav püssikuul lööb kivist vaid sädeme. Loitsud kipuvad pealegi isepäi hapuks minema ja tavaline, enamasti mingist kõvemast puust nõiasau aitab ainult natuke.

Helderich ootas lagedal kivisel platsil, kuhu kunagi oli mahtunud vähemalt kaheksarealine puistee. Asetasin tüdruku ettevaatlikult maha, varisesin lõkke lähedale kividele ja vähemalt esimesed paar minutit andsid laipkalbele taevale värvi mu silme ees hõljuvad rohelised rõngad.

„Kust sa selle nõia said?” oli tema esimene küsimus.

„Lehmanäoga ahv vedas ta üle Dieesi haldjaradadele. Tead sa sellest midagi?”

„Sellepärast ma siin olengi. See või mõni sarnane oli ka Taanis, Århusi lähistel, ja nüüd on keegi tulnud omakorda toda vördjat püüdma. Kauru soovitas sind, aga sa leidsid probleemi ise. Mis juhtus?”

„See vördjas – nagu sa ütled – hiilis Tallinnas peopaiga lähedal. Too plika nägi teda, kuigi vördjas ei tulnudki päris välja, ja siis olid nad juba kusagil kildudes. Läksin järele, me võitlesime, mul õnnestus teda haavata ja siis ma põgenesin. Ja siis kutsusid sina.”

Ta noogutas ja kummardus vaatama tüdrukut, kes oli end vahepeal mingi betoonlaraka najale poolistukile ajanud ja nüüd end kägarasse kiskudes vidukil silmi omakorda Taani nõida uuris.

„Nii et sa ei tunne seda nõida? Saab ta mingist keelest aru? Küsi, miks vördjas teda ründas?”

Rääkisime muide rootsi keeles, või täpsemalt proovis ta taani keelt pisut arusaadavamalt häälendada, minul aga oli välja panna oma ettekujutus rootsi topeletrõhku eiravast soomerootsi dialektist.

„Tüüp tahab teada, miks elukas sind ründas?” küsisin plikalt.

„Sest minult oli midagi võtta. Ma nägin teda tulemas.” Tüdruku hääl oli vaevukuuldav ja ta hambad plagisesid.

Tõlkisin. Helderich noogutas ja mõtles hetke.

„Ütle talle, et ta ei kardaks. Ma annan talle natuke jõudu.” Ta keskendus suletud silmi ja kui olin sellegi tüdrukule edasi öelnud, sirutas oma saua sujuva liigutusega tema pea juurde. Tajusin eluenergiaimpulssi ja kuigi plika kogu kehast võpatas, paistis tal mõne sekundi pärast parem hakkavat.

„Zerlo on ka siin,” mühatas vanamees siis ebamääraselt, kuhugi selja taha osutades. Esialgu ei näinud ma midagi, kuid varsti ilmus eemal kivikuhjatistel virvendavast hämust pikk kuju. Kui ta

lähemale jõudis, arvasin esialgu, et oleme vihma käest räästa alla sattunud. Ma olin deemonilaadseid rasse varem üldse vaid piltidel näinud, kuid muidugi oli ühe pilguga selge, kellega tegemist. Pikkust umbes kaks ja pool meetrit, tohutud lihased ja ebamääraselt tumeroheline karv, suured tumedad, hõõguvatena tunduvad silmad ja koon täis tolliseid teravaid hambaid. Need viimased muide ei ole neil nagu inimestelgi ammu enam oluline relv, ent visuaalse efektina on sihuke naeratus võimas. Seljas oli tal mingi pikk tumehall käisteta mantel, mis oli piha juurest tahapoole justkui saba kattedeks kokku nõõritud, käes kindad ja jalas sandaalid, mõlemast välja vaatamas tollised küünised.

Olevus astus lähemale, peatus umbes viie meetri kaugusel, mõõtis meid pilguga ja mõrises Helderichile: „Neid peaks olema kolm.”

Ma olin varem arvanud, et skandinaavia keelkonnas on jubedaim nähtus islandi aktsendiga taani keel, kuid nüüd pidin oma arvamust muutma. Niimoodi võinuks kõlada viikingite murre kõvasti külmetanud ahelsuitsetaja suus. Ent ma sain temast aru.

„Ja mitte neli või viis või kuus?” uuris Helderich. „Ma tajusin rohkem kui kolme jälge.”

„Neid oli neli. Nüüd on üks vähem. Kui neid on neli või rohkem, siis ma vabandan sinu ees. Kolm.”

„Kas nad räägivad, palju neid on?” küsis tüdruk minult tasa. „*Och inte fyra eller fem eller sex*¹⁰ – sellest ma sain aru.”

„Jah. Väidetavalt kolm.”

„Kolm,” kordas too Zerlo selges eesti keeles.

„Ma tajun neid kusagil kaugemal. Võib olla küll kolm,” lausus plika.

Zerlo noogutas.

„Ka naine arvab nii,” kordas ta omakorda Helderichile.

„On see nii oluline?” ei saanud ma aru.

„Omas maailmas moodustavad viis...” Sorts otsis sõnu ja loobus siis. „Kui neid on viis, ei suuda me midagi teha. Tuli neli.”

„Ja ühe sa tapsid?” tahtis Taani nõid kinnitust.

„Su sõdalane haavas teda. Oli kerge saak. Tänan.” Ta kummardas kergelt minu poole.

Mõnikord ma meeldin endale...

Helderich noogutas omakorda. „Me peame tüdruku jalust ära saama. Nad taipavad varsti oma viga ja tulevad. Ja parem oleks neile vastu minna.” Ta mõõtis pilguga mind ja neidist. „Küsi talt, kas ta oskab ilma pöörata?”

Küsisin.

Tüdruk raputas pead. „Ma tunnen haldjaradu, aga ma ei tunne seda paika. Ja mul ei ole jõudu. Ma pean natukenegi puhkama.”

Helderich surus huuled kokku. „Siis puhkame pigem siin.”

Lasin end uuesti kivile selili, sulgesin silmad ja alles nii veerand tundi hiljem hakkasin ümbruse vastu huvi tundma. Ma ei olnud esimesel hetkel aru saanud, miks Helderich lõkke süütamisega vaeva oli näinud, kuid kui olin lõpuks hinge tagasi tõmmanud ja maha jahtunud, siis taipasin, et ilm oli selline vilupoolne, liikuda hea, aga pikalt ühel kohal paigal istuda mitte eriti mõnus; ja muide, mina ja see plika olime ju meres sumamisest märjad. Teisalt muidugi oli lõke pigem vist sümbol – me asume praegu siin.

¹⁰ Ja mitte neli või viis või kuus (Rootsi k.)

„Mis relvad sul on?” küsis Zerlo, kui nägi, et olen ellu ärganud.

Näitasin talle vaikides oma pistoda. Ilmselt kirtsutas ta nina, kuid sortside miimikast ei jaganud ma siis midagi. Tal oli vööl kaks mõõka, üks pikem ja teine lühem. Nüüd kaalus ta kergemat käes ja ulatas selle ilmse vastumeelsusega mulle.

„Oskad seda kasutada?”

Kaalusin relva käes ja uurisin ka tera. „Mitte eriti hästi.”

Ta võttis seljast väikese ammu ja ulatas selle mulle.

Andsin talle mõõga tagasi. „Lasta oskan ma ragulkast kahurini. Parem.”

„See on mitmelasuline. Siit vinnastatakse. Salves on kaks tosinat noolt, ette keeravad need ise. Üle vinnastada ei ole võimalik ja kui sa ei ole vahepeal juurde pumbanud, siis neljas nool enam ei lenda.” Sorts paistis rohkem rahul olevat.

„Kirves on ka üle,” teatas Helderich.

Kaalusin käes seda poolemeetrise varre ja kitsa teraga riistapuud, millega ta lõkke jaoks kuivanud oksid olid hakkinud. Miks kandis vanamees kaasas liigset rasket relva, mis mulle sobis? Tõllal murdsin pead, kas ja mismoodi küll võis tema teada mu seiklustest Kar-hat’N’shas, ja kuidas ta teadis, et lehmgorillad just minu otsa koperdavad, kuid hiljem olen ka ise õppinud saatuseradu mõlemas suunas väheke lahti harutama.

„Mis paik see on?” küsisin, kui olin lõpuks pisut ringi vaadanud. Loodus oli üldjoontes tuttav, varemte vahel kasvasid täiesti tavalised kuused ja aastaaeg viitas sügisele.

„Mul on pisut toitu ja õlut kaasas, soovib keegi? Tõlgi tüdrukule,” ei vaevunud Helderich alul vastama. „Peaksid ju tundma,” pomises ta siis, justkui häbenedes sorti ees mu rumalust.

„Ilmselt Maa alternatiiv, seda ma tean,” kehtasin õlgu. „On mul sellest midagi kasulikku kõrva taha panna?”

Helderich murdis endale tüki leiba ja lõikas paraja singikäntsaka, Zerlo nuusutas enne tükk aega õllepunsut, kui riskis maitsta. Võtsin siis ka ise pisut ühest-teisest. Tüdruku pani õlu läkastama.

„Meie klassifikatsioonid niikuinii ei ühti,” mõrises sorts, kui vaikus oli vähemalt viieminutiseks veninud.

„Meie jaoks on see on Terra ahela teises oktavis,” mühatas vana nõid suutäite vahele. „Jah, loomulikult alternatiiv. Umbsopestunud ja killuks kõdunud alternatiiv. Ainus tee välja on siit. Nad peavad siitsamast tagasi tulema.”

„Miks nad üldse siia tulid?” uurisin edasi.

„Siin on hingelõhna. See linn... see oli vaevalt paarsada aastat tagasi uhke ja suur. Tervest sellest maailmast tuli inimesi siia kokku. Ainult et mitte elama. Surema. See linn oli liigsest väheväärtuslikust rahvast lahtisaamiseks. Ma ei tea rohkem.”

Avenüü, millel asusime, oli ilmselt kunagi olnud linna südames ja kokkuvarisenud hooned meie ümber olid olnud tõelised hiiglased. Ent nüüd seisis siin-seal püsti vaid mõni üksik vare ja sealgi, kus inimese loodu ei olnud vormituteks kuhilateks moondunud, kasvasid kõigil horisontaalsetel pindadel ja kõigist aknaaukudest välja põõsad ja rohi, nii et kunagine planeering oli pigem aimatav ja võimatu oli otsustada, milline see linn parematel aegadel välja oleks võinud näha.

„Mingisugune surmalinn?” ei saanud ma aru. „Mis nendega siis tehti? Kuidas nad siia saadi? Koonduslaagri kohta on mastaabid igatahes pöörased...”

„Nad tulid siia ise. Vabatahtlikult,” kõrises sorts oma bassihäälega. „Paljud püüdsid oma lähedasi

eemale hoida, ent inimesi oli siin maailmas liiga palju ja viletsamad tuli kõrvaldada. Selliste linnade idee on üks parimaid ja valutumaid, pealegi töötab see puhtalt valikuprintsiibil, nii et degenerantidest saadakse tõesti lahti... *peamiselt*. Aga sa peaksid teadma, et iga selline protsess on tõenäosuslik.” Ta kohendas end sõnu otsides. „Kõigil maailmadel on sellised paigad oma liigse rahvastiku likvideerimiseks. Siin oli hea elada. Uhke, kerge, vaimustav. Siin on edu võimalus – tee kuulsusele ja rikkusele. Aga väga vähesed saavutavad selle. Ent ega selle nimel pingutamine siis ka halb ei ole. See hoiab lootusi ülal ja annab nende elule mõtte. Näiliselt. Keskkond on aga selline, et kõik nad tahavad olla edukad ja moodsad, ning see on siin ka väga lihtne. Ainult et nad jäävad järglasteta. Nad on üksikud ja jäävad üksikuteks, sest linna fluidum ei soosi peret. Nad ei saa aru, et tõeliselt edukad lahkuvad sellest linnast, mitte ei proovi läbi lüüa. Lahkuvad, et ellu jääda. Sest kui sa tõused tippu, pead sa ikkagi pingutama, et seal püsida ja sul pole aega laste jaoks. Linn on nii korraldatud, et siin ollakse üksikud. Siin elatakse näiliselt paremini järglastest loobumise hinnaga. Isegi need, kes osutuvad edukaks kohaliku mõõdupuu järgi ja kellele makstakse määratult rohkem kui tavalisele inimesele, jäävad reeglina ühe lapsega. Aga kui sa tuled siia, et surra järglasteta, siis sellest hetkest oledki sa ju surnud – sul ei ole teed tulevikku.”

„Mjah,” seedisin seda mõnda aega. „Siin ollakse hulga rafineeritumad kui Maal.”

„Vabandust – petad sa ennast või mind?” uuris sorts mind kiretult. „Ka teil on sellised kohad olemas. Vähemalt ühes olen ma ka ise piisavalt pikalt olnud, et kõik oluline ära tunda.”

„Ilmselt petan ennast...” Vaatasin segaduses Helderichi poole ja see neetud taanlasest nõid irvitas laia suuga.

„Mis on sellise surmalinna nimi Maal?” pöördusin Zerlo poole tagasi.

„New York.”

Tollal, pean tunnistama, võttis see iseenesest ju nii lihtne ja õige mõte mind maigutama ja kuni ma maigutasin, täiendas Helderich: „Kuula ja õpi. Kõrgematel rahvastel on ebameeldiv komme vaadata mööda kõigest näilisest, teisejärgulisest, ja tabada asja tuuma.”

„Mis selle maailmaga juhtus?” küsisin mornilt, et teist juttu teha. „Miks üldse tekkis selline linn sellisesse paika?”

Helderich kehtas õlgu. „Selles maailmas kuulus kogu Skandinaavia kokku selle osaga, mis Maal Venemaa moodustab, ainult et teispool Uurali mägesid laiutas Hiina... kui analoogiaid otsida. Siin oli Läänemere suurim linn... Paarsada aastat tagasi see alternatiiv umbsopistus. Edasist peaksid sa suutma ette kujutada – maagia imendus läbi ja lõpuks tekkisid Maailmade Ristteed. Klaperjaht neile, kellest asja oli. Kellest veel rohkem asja oli, need lahkusid. Kellest asja ei olnud, koondusid sellistesse linnadesse. Siis katkes sidusus ja... näed ju, et horisont kaardub tugevalt üles.” Ta viipas silmapiiri asendavale laiiale tumedale viirule. „Paari tuhande aasta pärast pole seda kohta enam olemas...”

Ta hüppas hämmastava kiirusega püsti ja kui ma pilgu tõstsin, oli ka Zerlo juba võitlusasendis.

„Tulevad,” mõrises sorts.

Nad olid ilmselt kusagil siinsamas meie läheduses ruumi pööranud ja tulid nüüd mööda tänavat nagu kari natuke lombakaid piisoneid. Ainult et kolm ei andnud karja välja ja kuidagi hale oli see nende tulemine. Neil ei jäänud midagi muud üle ja nad teadsid, et halastust neil loota ei ole, kuid millegipärast ei kartnud ma neid tol hetkel üldse. Meile jätkus parasjagu igapäevale üks.

Minu oma võttis hoogu ja ma teadsin, et nüüd sealt midagi tuleb. Lasin esimese noole. See sulas ta soomusel, kuni mina võitlesin kohutava kuumuse ja iiveldusega, mille ta minu suunas oli läkitanud. Suurem osa oli muide mööda läinud, sest viskusin kõrvale ja tegin paar kiiret kukerpalli. Teine nool. Välg tema kätest, mis pani mu varruka põlema ja saatis läbi keha vastiku, elektrilöögi moodi

kirvenduse. Kolmas nool. Ta vankus. Neljas nool. Korraga ei näinud ma enam midagi. Mida ta tegi? Valgus see ei olnud, mürk ka mitte. Püüdsin palavikuliselt aru saada, miks ma korraga ei näe ja kuna ma teda vähemalt kuulsin, saatsin teele veel paar noolt.

Sundisin end rahulikuks ja üritasin tajuga ringi vaadata. Mitte midagi. Vankusin, kui miski mind tabas. Ninna löi põlenud karvade lõhn. Mul oli veel nooli, kuid lasin ammu langeda ja söötsin talle kirvega peale. Kuulsin juba ta samme krigisemas ja lõin. Tabasin midagi. Lõin uuesti...

„Püsi paigal!” see oli Helderichi hääl. Ta sidus mulle mingi rätiku pähe ja avastasin, et *läbi selle kanga* ma näen. Minu ümber oli verd ja mu riided suitsesid veel. Lehmgorillad olid kadunud, vaid Zerlo seisis kümnekonna sammu kaugusel ja silmitses meid.

„Kuidas on?” tahtis ta teada.

„Taastub,” urises Helderich.

„Võib ta tulla?”

„Suudad sa?” küsis nõid mult vaikselt.

Noogutasin ja rebisin end vanamehest lahti.

Helderich ja Zerlo vahetasid pilgu, ja siis...

Maailm vankus. Lahvatas põlema. Seisime ikka kõik sama koha peal, vaid tüdruk oli justkui heleda valguse kaitseks käed tõstnud.

„Keeluprintsiip, jah?” küsis Helderich.

Sorts noogutas ja mulle tundus, et tal oli pisut piinlik. „Ma ei kontrollinud. Ott on juba seal. Sul jääb see seiklus vahele,” noogutas ta mulle.

Nad kadusid ja ma... mulle tundus, et keegi pani mu pikali, kuid ma ise olin juba mujal.

Ma ratsutasin hobusel läbi kummalise tuhkjashallide puudega laane, oli keskpäev ja väga palav. Seda enam, et olin raskes soomuses. Me olime sõjaretkel haldjate vastu ja mu nimi oli Oddun ...

Ent see on hoopis teine lugu, mis puutub minu omaga nii vähe kokku, et seda ma küll siin ja praegu kirja panema ei hakka.

Ärkasin.

Kauru seisis lõkke ääres ja pöördus, kui end liigutama hakkasin.

„Kaua ma teadvuseta olin?”

„Sa ei olnud teadvuseta, sa olid ära.”

„Ma tean!” nähvasin järsemalt, kui see tingimata viisakas oli. „Kaua?”

„Kolm tundi... Maal. Siin vast pisut üle kahe.”

Noogutasin. Olin olnud Odduni nahas umbes paar tundi, kuid aja liikumise kiirused eri maailmades erinesid pisut.

„Mis nüüd?”

„Kuju,” ta mühatas. „Plika magab ka... ja hakkab just liigutama.”

Ajasin end küünarnukkidele.

„Suudab ta käia?”

Sain tüdrukult mürgise pilgu. „Katsu iseendaga hakkama saada.”

Ajasin end püsti. „Või võtan su uuesti õlale? Ja mis su nimi üldse on?”

„Lii. Mina sind küll õlale võtta ei kavatse, nii et kõnni ise.” Ta ajas end Kauru najal püsti.

Ohkasin mõttes ja tänasin õnne, et Kauru seal oli. Ma ei tea, kui palju plikast üldse abi oli, kuid mina teenisin Kaurult vaid paar viltust pilku, kui proovisin haldjaradade valimisel oma osa anda. Ega ma muidugi ei tundnud kah neid kilde, milles liikusime, nii et see oli Kauru üksi, kes meid koju tõi.

Ja mitte lihtsalt tagasi, vaid enda juurde metsa. Sain küll aru, kui kodus Maal olime, kuid olin tõsiselt üllatunud, kui peale paarikilomeetrist vantsimist ta talu õue sattusime.

Ta õnnistas mind järjekordse viltuse pilguga, kui mu üllatust nägi.

„Sa oled ikka üsna kapsas?”

Vastu tahtmist pidin noogutama.

„Vali omale ise mugav koht, mul läheb tüdrukuga natuke aega.”

Ta tõstis Lii sülle ja kadus kuhugi tahapoole. Kukkusin ühte suurde korvtooli ja kuna ukсед olid lahti, kuulsin paratamatult, kuidas ta Martale korraldusi jagas. Kergitasin mõttes kulmu – ta oma vanamoor peab ta nõiaelust üht kui teist teadma, kui mees nii vabalt teise nõia majja toob ja seletab, mis tollel viga on. Mina aga pidin endale taas mõttes hinde andma, sest polnud tähelegi pannud, et viimase osa teest vanamees praktiliselt tassis tüdrukut.

Kauru tuli kiirel sammul tagasi ja surus mulle pihku tohutu kruusi leige rohuteega.

„Säh, joo.”

Ta tuulas kappides.

„Kus su sau on?”

„Arvad, et mul tasub selle järel kodus käia? Kui ma õieti aru saan, siis vaid sel juhul, kui eesmärk on mind tollest segasest jahist eemal hoida.”

„Sa oled ikka võimatu...” Ta sügas lõuga. „Jaht on läbi ja praegu on küsimus selles, kuidas te mõlemad ellu jääte.”

Kehitasin õlgu. „Ons lugu nii hull?”

Proovin end tajuda, kuid kuigi olin võlujõust täiesti tühi, ei paistnud mul midagi fataalset viga olevat...

See oli ilmselt Kauru tee – ärkasin ülejäärgmisel päeval. Tundsin end nagu teerulli alt läbi käinuna, kuid olemine polnud pooltki nii emane, kui mõnelgi pohmakahommikul. Liiga oli asi hullem, ehkki ka tema elu oli väljaspool ohtu. Siiski jäi ta minust veel nädalaks Kauru ja Marta hoole alla.

Ning muide, veel mitu nädalat virvendas mul silme ees ja teinekord kulus paar sekundit, enne kui mõnd otse nina all seisvat asja nägin.”

Muidugi suutis Ott selle tookordse seikluse vaid põgusalt üle mõelda nende viie minutiga, mis Zerlol kõõgi kontrollimiseks kulus. Kirjapanemine pidi mõnd järgmist tööta tööpäeva ootama jääma.

Tagasi tulid nad neljakesi. Ott oli juba enne põgusalt täheldanud, et Zerlo oli siin hulga „kodusemalt” riides – seljas tumevioletne asjandus, mis Maal käisteta fliisiks kvalifitseeruks, tumehallid nahkpüksid lõppesid ülalpool põlvi, kindaid ei olnud ja sandaalid hulga kergemad; küünised ulatusid tal muide ka siin üle sandaaliotsa, nii et pehmel pinnasel oli jäljeninas viis augukest. Tema kaasa oli... nojah. Ott maigutas paar sekundit. Riides ta muidugi oli, kuid hulga

käsitamatul moel kui meessoost sorts ja vaatamata pisut rohkem kui kahemeetrisele pikkusele, ilusale kuldrohekale pantrikasukale ja koletutele kihvadele oli ta tegelikult ka inimsilmale üsna ilus vaadata. Ott tuletas endale kähku meelde, et ta on seal tõenäoliselt umbes samas situatsioonis kui mongol Lääne suurlinnas – veider kommeteta elukas, kes on pereisaga mingil sõjaretkel tutvunud ja kellesse teised majulised suhtuvad kui halvasti dresseeritud makaaki. Ta kummardas ja pööras pilgu ära perenaise kõrvitsasuurstelt rindadelt, mida vaid mingi nahkne riba altpoolt toetas. Järgmiseks sundis ta end pilgu laste poole pöörama, sest see oli peatunud tolle daami jalgevahel. Lapsed – ta korrigeeris end, et need on just „lapsed”, mitte „sortsikutsikad” – olid umbes temapikkused ja tundusid meessoost olevat. Ka lapsed kummardasid talle vastu ja uurisid teda. Ott kordas endale üle, et on seal Zerlo külalisena, sest tundus, et poistel on tahtmine teda mingis osas proovida – näiteks ta vastupidavust mõnele torkerelvale...

Naise nimi tundus olevat Izires, laste nimesid ta isegi ei proovinud meelde jätta. Nende järel hõljus rõdule oma kahe ruutmeetri serveerimislaud, millelt perenaine tõstis lauale hulga erinevaid nõusid. Viimasena tuli ligi pooleruutmeetri vaagen, mille alt pärast mäesuuruse kupli äravõtmist ilmus välja umbes täiskasvanud hundikoera mõõtu aurav praad.

„Ma siiralt loodan, et see on sulle söödav,” mõrises Zerlo. „Vein, nagu näha, kõlbas? Ma tõstan sulle nüüd ühe hea lõigu, kõige muu osas siin laual teenindame end ise. Loodetavasti sobib see kõige paremini, siis saad uurida, mis sulle maitselt vastuvõetav on.” Ta osutas ühele toolile.

Taldrik oli neljakandiline ja üsna suur, kuid umbes sellist mõõtu kasutatakse ka Maal teatud toitude puhul. Söögiriistu, mida Zerlo pere kasutas, oli Ott õnneks ka varem näinud ja käes hoidnud. Tegu oli kahe lihtsa puust liistuga, millega söödi umbes nagu pulkadega, lisaks aga oli laual ka tõsise pistoda mõõtu teravaotsaline nuga toidu tükeldamiseks ja söömaaja edenedes pani Ott tähele, et tundus täiesti lubatav ka sellega toitu suhu pista. Tõsi, kõik käisid sellega ettevaatlikult ümber, sest nuga oli väga terav. Igatahes alustuseks paigutas Ott liistud sõrmede vahele, hoidis sellega lihatükki paigal, lõikas endale paraja suutäie ja tõstis siis liistudega suhu, olles valmis kõigele. Üllatusega avastas ta, et praad on täiesti maitsev. Pisut vast ehk kitse meenutav ja kergelt kadakamarjahõnguline. Ta naeratas tänulikult ja asus uurima muud, mis laual, sest teised kuhjasid endale häbenemata kõike hunnikute viisi taldrikule ja – eriti lapsed – asusid seda valimatult sisse vohmima. Ott pani tähele, et ainult temal oli seda pistoda tõeliselt vaja, sest vähemalt söömise juures andis olevuste hammastik neile küll suure eelise. Toitu ei lõigatud parajaks mitte vajadusest, vaid lauakommetest kinnipidamiseks ja kord-paar hammustasid poisid kogemata oma söögiliistud puruks; need rändasid eemale ühele kiviplaadile, kus ilmselt tuld tehti ja Izires andis kommentaarideta uued.

Söögi ajal ei räägitud. Pere vahetas omavahel küll mõned märkused, kuid nende keelt Ott ei mõistnud. Söömise lõpetanud, tormasid lapsed kohe minema, haarates serveerimislaualt kaasa mingid melonisuurused auklikud metallkerad. Perenaine tõusis samuti ja ütles midagi Zerlolle.

„Naine tahab teada, kuidas maitses,” tõlkis see. „Et ta pani küll tähele, mida sa sõid ja mida mitte, kuid hea oleks lähemalt teada, kuidas toidud tundusid.”

Ott ruttas tänama ja peatus korraks. Lause esimene pool võis tähendada vaid viisakust, täpsustav küsimus aga näitas üles selget huvi. Ta kirjeldas paari lausega oma elamusi ja tänas veel kord. Paistis, et sellest aitas, sest naine kuhjas kõik nõud serveerimislauale, tõstis ka Oti ja Zerlo ette auklikud plekkmunad ja lahkus samuti.

Sorts valas kõigepealt Oti klaasi täis ja keeras siis muna lahti. Selle sisemus kumas rohekalt ja suitses. Peremees ulatas Otile ühe söögiliistu ja asus kera sisemust nagu jäätist limpsima, ise silmanurgast külalist jälgides. Ott kummardus lähemale ja uuris moodustist kahtlevalt. Helendus tuli ilmselt mingitest valgusdiodide moodi asjandustest kera seinal ja sealt õhkas külma.

Mees proovis. Maitsed plahvatasid suus ja suu muutus hetkega tuimaks. Ta proovis veel kord ja pidi

endale tunnistama, et isegi kui seda oleks nõudnud ülim viisakus, ei oleks ta suutnud toda rohekat massi üle paari lusikatäie endale sisse ajada. Ka söögitoru hakkas hõõguma ja talle tundus, et võib kogu toidu välja oksendada. Kahetsevalt pead vangutades pani ta kera lauale tagasi.

„Paistab, et sul ei ole midagi selle vastu, et ma ka sinu oma tühjaks teen?” küsis sorts naeruselt.

„Ei, tõesti mitte.”

Zerlo võttis teise muna. „Tohin ma küsida, mida uigu sinust tahtis?”

Ott peitis hetkeks nina klaasi, et anda endale aega järele mõelda. Küsimus üllatas teda, kuid tal ei olnud mingit põhjust tolle kohtumise üksikasju varjata. „Pakkus tööd.”

„Huvitav.”

Nad vaikisid pisut aega.

„Tohin ma küsida, mida sa vastasid?” jätkas siis sorts, kes ka teise muna sisuga ühele poole oli saanud.

„Palusin tal 40 aasta pärast tagasi tulla.”

„Niikaua kavatsed sa oma maailmas elada, nagu ma aru saan?”

Ott noogutas. „See on inimese eluiga, ära unusta. Peale seda on mul vähe kaotada.”

„Ainult au ja uuestisünd,” noogutas teine vastu.

Mees ohkas. „Au? Ma ei tea, kas surra omal maal kaalub üles edasielamise... Või on seal midagi, mida ma ei tea, sest ka uuestisünni kohta puudub mul täpsem informatsioon?”

„Jah, sul puudub informatsioon ja mina ei saa seda sulle sinu kõnes edasi anda. Sul on vaele maailmanägemine. Ometi näen ma sinus algeid, võimet mõista.” Olevuse toon oli ühtlane ja mõõdetud, ta rääkis nagu masin, kui unustas emotsioone kõnesse panna. „Mind on alati hämmastanud ärkamise fenomen. Kuidas sa ühtaegu hakkad kasutama maagiat, samas vähimatki mõistmata, mida sa sisuliselt teed.”

„Keegi ju ei õpeta,” nentis Ott kibedalt.

„Seda ei saa teha.”

Vaikus.

„On siis olemas uuestisünd?” küsis mees lõpuks.

„Võib-olla sinu jaoks ei ole ka,” pomises sorts. „Eluleegid on sinus madalad... Teadlik mina sul pärast bioloogilise keha surma ilmselt kaob... seda ei saa kindlalt öelda.”

„Mis on siis valesti selles, et ma nõustun töötama kellegi heaks, kes suudab mu isiksuse tervikuna hoida?”

„Vaid see, miks ja kuidas ta seda teeb. Näiteks, oleksid sa valmis veetma sajandeid selle masina vaimuna, mida uigu kasutas?”

Ott jäi mõttesse, siis kehtas õlgu. „Surmast ikka parem alternatiiv.”

Taas vaikus.

„Zerlo, ma olen valmis õppima,” alustas siis Maa nõid. „Ma saan aru, et maagia valdamine, ettenägemisvõime või kuidas iganes sa seda nimetaksid, on evolutsiooniliselt umbes sama suur samm kui enesetunnetusliku teadvuse tekkimine millalgi 40 tuhat aastat tagasi, *homo sapiensi* kui liigi tekkimisel. Et interakteerumine Ilmaköögiga on sama pöördeline kui võime abstraktselt mõelda ja tohutuid infohulki kommunikeerida. Ma mõistan suurepäraselt, et olen sinusugustest umbes sama kaugel kui ma ise esimesest inimesest, kes oma juhvide hõimukaaslaste keskel korruga tohtu

selgusega tajus, et tema on tema ja et homse päeva üle mõtisklemine, mis talle tohutu eelise annab – samas hõimukaaslastes võõristust tekitades – ongi pööraselt võimas relv... kui seda õieti kasutada.”

Sorts mõtles nüüd omakorda minuti, enne kui rääkima hakkas:

„Maailm on mõte. Sa tead seda, kuid pole lõpuni aru saanud. Ma näen seda iga hetk – kuigi sa oled seigelnud peeglikildudes, ei mõista sa ilmselt, mida sa täpselt teed... Meil ei ole isegi ühtset terminoloogiat. Kõige all on Surnud Mateeria?”

„Jah, ehkki me hoidume kasutamast ruumi vertikaali tähistavaid mõisteid.”

„Kuidas te siis ütlete?”

„Kuna sõnad peavad midagi tähendama, on aktsepteeritav öelda „uimasem” või „tuimem” Surnud Mateeriale lähema ilma kohta ja vastavalt „vilkam” või „ergum” Lausmõttele lähema kohta. Me räägime oktavitest – mis on muusikatermin – maagiatasemete iseloomustamiseks ja paratamatult peame ilmasid vahetegemiseks nummerdama. „Pegeldus” on terviklik maailm, „peeglikillud” on siis kõik muud, millel iseseisvast kestmisest midagi puudu jääb. „Ilmakee” on ühe planeedi peegelduste jada; minu teada on igal planeedil, kus on elu, selline enam-vähem jälgitav terviklike ilmade kogum. Neist omakorda lähimaid-sarnasemaid, milles elud, isiksused ja saatused üksteisesse läbi kumavad, hüütakse alternatiivideks, ja seda kõike kokku killutõrreks. Haruteest alates puutuvad erinevate baasilmade killutõrred kokku, segunedes kaugemal üha enam. Järgmine piir on Päikesejänku, sealt alates on võimalik suhtlemine eri Suurtest Paukudest pärit universumite vahel, ja viimane piir on Lainemurd, millest alates muutub valguse kiirus lõpmatuks ja seega mateeria eksisteerida ei saa. Sealt edasi on Lausmõtte Maailmad, millest me ei tea rohkem, kui et need on olemas. Kusagil Harutee ja Päikesejänku vahel pidavat asuma Voolavate Asjade piir, millest alates on võimalik eimillestki midagi teha ja asjade kuju pidavat üldse säilima ainult siis, kui sellesse on kätketud ka idee. Ja kusagilt Päikesejänku ja Lainemuru vahelt algab Totaalse Elu vöönd, kust alates kõik, absoluutselt kõik, mis eksisteerib, on suuremal või vähemal määral elus.”

„Siis tead sa ehk sedagi, et Ilmaköögis sünnivad materiaalsed universumid. See on ka meie mõtlejate jaoks väga keeruline protsess, muide. Universumid, mis niiviisi – läbi Suurte Paukude – sünnivad, on omalaadsed uue elu inkubaatorid nagu kunagi ookeanid Maal, kuid kui mõistuslik elu on saavutanud teatud taseme, üritab ta tungida Lausmõtte suunas. Ühelt poolt elu ju tekibki vaid seetõttu, et Lausmõtte poolt imbub mateeriasse maagiat, teisalt...” Sorts kõhkles. „Sa tead, et teatud tasemel on maagia ja mõte üks ja seesama, ent nähtusel on palju erinevaid avaldumisvorme. Et meie jaoks on „maagia” samasugune üldnimetus nagu „masin”. Sinu maailmas ja mujal Surnud Mateeria läheduses toimib maagia vaid hädavaevu, seega olendid, kelle olemasolu sõltub palju rohkem nii-öelda võimest oma organismi teadlikult regenereerida – ühest maagia spetsiifilisest avaldumisvormist siis –, hoiavad neist ilmadest eemale ja nii saavad taimed, loomad ja – ära solvu – ka sinu rahvas rahu arenda. Me tunneme end Maal pimedana ja kurdina. Ent me ise oleme kui mutid või sägad vilkamate ilmade asukate silmis, rääkimata Lausmõttest.”

„Jumalad...” pomises Ott.

„Vale!” mõiratas teine. (Tegelikult oli see umbes „HHMRRMFFFAHLEEHHH!!!”) „Analoogiad on nii abitud ja eksitavad... Kogu su maailmataju on mateeriakeskne... Ent see ei ole mitte mateeria, mis liigub ühest võimalikust olemisest teise, kui sa ruumi pöörad. Muide, mida sa tunned, kui sa seda teed? Kuidas sa lähed ühest ilmast teise?”

Ott kehtas õlgu. „Keskendun, tajun end tervikuna, võtan arvele iga aatomi oma kehas. See on selline omapärane ergastatud seisund, ent ma ei suuda seda seletada kellelegi, kel vastav kogemus puudub. Ülim fokuseerumine, teadlikkus oma seisundist ja ümbritsevast. Siis kujutlen sihtpunkti, seda ilma, kuhu minna tahan. Siis tekitan nii-öelda kvantühpe, viin end oma ilmast välja. Sama ülima keskendumisega hoian oma keha ja teadvust väljaspool aega ja ruumi koos, seejärel sisenen samal viisil teise reaalsusse. Enese Dieesi rebimine käib pisut teisiti ja haldjaradade kasutamisel

tuleb teadlikule teevalikule, minekule keskenduda, need on lihtsamad.”

„Aga nii, nagu ma su Vandriuse residentsist siia tõin, sa ei oska?”

„Ei, ma ei suuda sellele midagi ligilähedastki.”

„Ega sa ju oma maailmast niimoodi välja ei saaksi...”

„Vabandust, ma tean.”

Sorts noogutas. „Jah, muidugi. Oled sa mõtisklenud kujumuutjate üle?”

„Ma olen neist vaid kuulnud. Seegi ei tööta ju Maal. Ehkki legendid räägivad...” Ott jäi vait ja kehtas õlgu.

„Trikiga töötab. Inimene, kes tahab hundiks muutuda, läheb kõigepealt haldjarajale, mis viib ta kuhugi Totaalse Elu vööndisse. Seal on võimalik vahetada inimkeha idee hundikeha idee vastu... Tegelikult ma arvan, et libahundijutud on pärit Wraumi vektori ilmadest. Täpsemalt, et Maale on need jõudnud sealsetelt inimestelt. Wraumi maailmad on killutõrres juba nii kõrgel... ei, sinu järgi siis vilkas, maagiarikkas kihis, eks ole, et haldjarada Totaalsesse Ellu on kasutatav. Maalt alustades võtaks see kuradi palju aega, samas aga on kardetavasti olemas paigad, kust saab otse. Paigad, kuhu on aastatuhandete vältel maagiat kogunenud. Nagu Kar-hat’N’sha klooster.”

Zerlo lonksas veini. „Miks ma seda sulle räägin? Sa kasutad kontseptsioone nagu saatus ja õnn, kuid sinu jaoks on need mehaanilised. Ent sõnad on ikka valed. See on vaid väga lihtsustatud käsitlus.”

Ta võttis mõtteid kogudes veel paar lonksu veini. „Ma ei tea, miks sinu vastu huvi tunti. Ma saan vaid aru, et mitmed asjad jooksevad sinu juurde kokku. Sama raske, kui sinul mind, on minul omakorda mõista uigu-taolisi olendeid... Ma *tean*, et *tema* omakorda otsis sind just *niiiid* üles sellepärast, et sinus sai küpseks otsus tulla Vandriusega rääkima. Saad aru? Tulevik ei ole determineeritud ja ta ei saa kuidagi mu tegusid ette näha – tema jaoks, muide, olen mina oma maailmaga samamoodi pimeduses peidus nagu sina –, ent eks ta tajub maailmajooni omamoodi ja palju tunnetavad ühe neksuse lähenemist...”

Ott piidles sortsi arvustavalt. „Maailmade Risttee? See peaks ju olema loodusnähtus ja seega väga vähe hoolima sellest, mida minusugune teeb. Ma tean, et kui see tekib, lendab mu koduilm armast väike tagahoovitsivilisatsioon kuradile. Kõik jookseb laiali. Või tahad sa öelda, et minu otsused on kuidagi seotud sellesama läbimurde tajumisega?”

„Kas siis ei ole?”

Ott jõllitas teist uuesti pikalt. „On sel siis mingit tähtsust?”

Sorts ohkas. „Vandrius on nende... kuidas me leppisime kokku neid nimetada?”

„Druiidid.”

„...druiidide kohalik pealik. Nagu sa ilmselt tead, on nende koduilm peegeldus, seega füüsiliste näitajate poolest Maa kaksikõde. Ta ei valitse isegi mitte tervet seda ilma, ent druiidide liit, millesse ta täie õigusega kuulub, valitseb sadu kilde-pegeldusi. Ka sortsid tunnevad huvi, mis meie läheduses toimub. Meid on vähem, kuid meid on tuhandetes ilmadest. Nüüd on Ilmaköögi vool kandmas maagiarikkamatesse kihtidesse üht ilma – Maad. Me ei tea, millal ja kui kauaks. Aga seal on hinged. Miljardid hinged, kes on nõus ükskõik millega, et vaid seiklusesse pääseda. Inimesi on maal tuhat korda rohkem, kui druiidide ja sortse kokku. Kõik tühjad raudrüüd saavad täidetud, laevad saavad kotermannid ja lossid saavad vaimud – see on varandus ja võimalus. Ka siin keeratakse jõutasakaal pea peale. Asi kipub huvitavaks.”

„Raisakotkad kogunevad parve...”

„Kui sulle meeldib nii öelda. Võib-olla ei teki Maailmade Risttee Maale veel sajandite jooksul. Sa ju mäletad seda ilma, kuhu me pidime minema meie esimese tagaajamine ajal ja kuhu sa ei saanud, sest sul oli seal analoog.”

„Muidugi mäletan ma seda!” Ott muigas.

„Sinna tekkis Maailmade Risttee ligikaudu tuhat aastat tagasi. Oskad sa oma analoogidega erinevates alternatiivides sulanduda?”

„Oskan, aga raskustega. Keegi on mind alati aidanud, kui mul on reaalselt tarvis olnud analoogi suunata, õpetada või lihtsalt aidata.”

„Oled sa selle maailma analoogiga kokku puutunud? Ma mõtlen pärast seda meie esimest jahti, kui ma – mul on seniajani piinlik – sind sinna suruda üritades paaritunnise lühise tekitasin?”

„Olen.” Ott oli muutunud väga tõsiseks ja nüüd vahtisid nad sortsiga teineteist arvustavalt.

„Siis sa ilmselt tead, et meie ideed on nii mitmeski ilmas põimunud?”

„Nii et sa siis tõesti oledki Zezeth.” See ei olnud küsimus, vaid fakti konstateering.

„Sa saad õigesti aru,” noogutas sorts mõtlikult. „Oddun kohtas Zezethit küll pisut varem, kui meie kohtusime, kuid...” Ta viipas ebamääraselt käega. „Kas sa siis tead?...” Ta otsis sõnu.

„Ma ei ole teda spetsiaalselt jälginud, kuid...” Ott jäi tükiks ajaks vai. „Kuid tookord sa ju läksid sinna ilma?”

„Ei läinud. Ma läksin ühte vilkamasse alternatiivi. See pole oluline. Ma ei olnud ju ainus sorts, kes neid – ükskõik kes need ka olid – taga ajas. Kui sa kuhugi ei saa, on jaht sinu jaoks läbi. Selleks ongi kaaslased, organisatsioonid. Vabandust, ma ei sori sinu elus, kuid ma paratamatult tunnen sinus jälgi tollest Maa nõiast, kellega sa sel tagaajamisel kohtusid? Kas sa suhtled temaga ikka veel?”

„Jah, suhtlen küll. Lii on ta nimi.”

„Ma... vabandust veel kord, ma hooman, et te mitte just ammu kopuleerunud, ja mitte üks kord. Kui... hm, tähtis ta sulle on emotsionaalselt?”

Ott katsus meeleheitlikult tõsiseks jääda. „Me teeme seda seniajani aeg-ajalt. Ei, ta ei ole mu peamine partner, ja kuigi ma pean teda oma sõbraks, ei tähenda see, et ma temata hakkama ei saaks. Miks sa seda küsid?”

„Kas sa tead, et erinevates maailmades juhtuval on seos ja tähendus? Muidugi tead, ent nagu paljude teiste asjadega... Anna andeks.” Zerlo mõtles ligi minuti. „Jah, ma olen selles Odduni-Zezethi maailmas aktiivselt tegev. Jah, nagu sa juba tead, olen tolle seikluse taga, millest Oddun praegu osa võtab. Ja mitte ainult meie saatused ei seostu seal üsna üllataval viisil. Kas... vabandust, ma küsin otse – kas sa tead, kes on seal Lii analoog?”

Ott mõtles pisut ja siis läksid ta silmad suureks. „Too... haldjas?”

„Nii et sa ei teadnud? Sa arvad õigesti.”

Zerlo lasi end istmel tagasi, kuni Ott mõtles. Ta valas nende klaasid uuesti täis.

„Ma vajan su abi. Kas sa oleksid taas nõus oma analoogiga sulanduma?”

Ott vangutas vaevumärgatavalt pead. „Sa oled mind piisavalt aidanud ja sind ma usaldan. Ehkki ma ei mõista suuremat osa sellest, mida sa mulle seletada üritasid... Mida ma tegema pean ja kaua see aega võtab? Ja nagu ma ütlesin, ei oska ma tõe au andes iseseisvalt oma analoogiga täielikult sulanduda.”

„Selles ma saan sind aidata. Ehkki see on peaaegu ainus asi, millega ma sind aidata saan. See peaks lähema päevaga läbi olema, loodetavasti oled homme hommikuks kodus. Pateetikasse laskumata –

meie mõlema koduilmaga jaoks on tohutult tähtis, et see seiklus saaks edukalt lõpule viidud. Lase end lõdvaks ja ma saadan su kohale.”

Teisipäeva öö

Markosjan Trisbaum pakkis heeringa ajalehest lahti ja valas endale teeklaasitäie viina. Ta istus ristijalu põrandal ja tõtt-õelda oli see ainus asi, mis õigustas ta hüüdnime – Jooga. Kõik tema muud omadused oleksid tõelised joogad häbist punastama pannud.

Jooga oli pisut mures. Nimelt ei lasknud Krista, too viimane emand, teda enam sisse. Ei tundunud koduski olevat. See kuradi Teet! Jooga teadis, et nii peabki see lõppema. Ega see esimene kord ei olnud. Ikka ilmus kusagilt välja Teet, ikka sattus ta kokku Jooga tuttavatega ja ikka läks mõni neist kaduma. Vähemalt Jooga jaoks, kuid ega ta kaugemale ei mõelnudki. Häda oli selles, et Teedul oli palju raha ja Joogal ei olnud seda kunagi.

Aga see Teet... Noh, Ilmega ei juhtunud midagi, kuigi just Ilme ajal ta Teeduga tutvuski. Ilme oli selline tasane ja korralik. Ega Jooga ei olnud halb. Ta lihtsalt ei suutnud. Ilme oli küll rahaga ettevaatlik, kuid kui ta oli haige, saatis ta Jooga oma pangakaardiga apteeki rohu järele. Alandlik ja rusutud Jooga ilmus kolme päeva pärast tühja pangakaardiga. Tegelikult sai ta seda lausa kaks korda teha, sest esimesel korral andis naine andeks, alles teisel korral olid ta vähesed asjad ukse taha tõstetud.

Siis oli Maarika. Tema oleks vist isegi politseisse läinud, kui Teet poleks asja enda hoolde võtnud. Eks ta muidugi pahandas, kui Jooga ta vanaema maali maha müüs. Olevat veel korraliku kunstniku töö olnud. Jooga tundis end pisut petetuna, sest eriti palju ta ei saanud. Mõned kuud hiljem käis politsei teda korra Maarika asjus pinnimas, kuid ta ei olnud tõesti naist sellest ajast näinud ja Teetu ka mitte, ehkki talle tundus, et temast jäid nad kudrutama...

Siis oli Reet. Tema juurest lahkus Jooga õhu kaudu, nagu ta pärast Teedule tunnistama pidi. Nimelt elasid nad Reeda isa majas, vanamees aga pidas ta tegemistel silma peal ja juba esimese hõbelusika kadumisele järgnes inkvisitsioon. Lisaks oli vanamees ta emale kirjutanud ja seda vastust ta isegi nägi, seal oli ta ema paljusõnaliselt vabandanud, et tal poja kasvatamine nii halvasti välja on kukkunud, ühtlasi aga tänanud, et sai teada, et poeg on elus – et ta ise pole pojast juba 7 aastat kuulnud. Sead! Igatahes oli vanamehel mingi valvesignalisatsioon, sest ta sattus Joogaga uksele kokku, kui see ta albumist paar marki sõpradele näitamiseks kaasa võttis. Ja kuradi raske käsi oli tal oma ea kohta kah...

Teet ilmus uuesti välja Krista ajal ja Joogal oli juba pisut paha tunne – oli karta, et ta kaob taas koos naisega. Teet oli küll talle sõnad peale lugenud, et 25-selt võib olla nõrga iseloomuga ja rumalate naiste kulul elada, 30-selt ei lähe see enam väga läbi. Et midagi oleks vaja muuta. Tüütu! Jooga polnud kunagi selliseid nõuandeid kuulnud. Ta elas omas maailmas ja see maailm oli täiuslik. Ta ei mõistnud asiseid ja piiratud inimesi. Ta oli vaba.

Paraku kasutas ta taas teist nädalat naise krediitkaarti ja selle limiit paistis otsatu olevat. Mõned naise riided olid ka siin tema juures. Korra käis peast läbi ebameeldiv mõte, et kui naine nüüd kaoks... Ja ta ei tea Teedust tegelikult muud kui nime.

Ent heeringas maitses hea ja viin veel paremini.

Kolmapäeva hommik

„Öö oli pime nagu muttide armastus. See tähendab, et mina ja vast veel paar-kolm mu kaaslastest, kelle suguvõsas oli mõni kangem mees kunagi ehk haldja koju toonud... olgu, tõenäolisemalt küll „kelle suguvõsa mõnest naisterahvast on haldjas juhtunud üle käima”... mis iganes... igatahes, võib-olla peale minu oli veel mõni, kes midagi nägi, teiste jaoks oli paiguti pilvede vahelt paistev

tähevalgus üsna kasutu, aidates paremal juhul vaid suunda määrata. Ent ega sellestki kasu ei olnud, sest minema pidime sinna, kuhu rada viis. Hobused hakkasid ka juba väsima, kuigi olime proovinud neid säästa, hoidudes galopist ja järsematel tõusudel lausa maha ronides. Aga seda olime saanud endale lubada päeval, nüüd, öösel, oleks see pigem kahjuks tulnud, sest kuigi ka keskmine hobune pimedas üldiselt ei näe, hoidis vaist neid püsti ja rajal.

Olin vist sadulas mõttesse vajunud, võib-olla isegi tukastanud – sest igasugustes tingimustes magamise oskus kuulus mu elukutse juurde ja peale umbes nädalast hullumeelset rännakut tuli see pealegi kahtlaselt hästi välja – ning võpatasin, kui mu ette kerkis luuraja roheline, teravatipuliste kõrvadega pea.

„Põrõmiiss, haldjalehk läab kõvvemass,“ sisises ta võimatu aktsendiga vadda murdes ja korraks välgatasid suured soojärvede sarnased silmad, kui olevus hobuse kõrval sörkides üles minu poole vaatas.

„See peaks olema hea uudis,“ mühatasin vastu.

„Põrõmiiss, ssin kivvirämssu taga oless ea varritsseda. Lööva maha nigu põrsssaid.“

Mis ma talle ütleva pidin? Nii see oli. Just nagu ma ei teaks.

„Urunduk, me peame õigel ajal ühte teatud koopasse jõudma. Sa tead seda. Kui me sinna ei jõua, poleks üldse olnud mõtet hobuste selgi oma persega lihvida. Ja siis kardetavasti lõigatakse meil midagi ära. Võib-olla pea, paremal juhul kõrvad. Mõttele sellele, sul on palju rohkem kaotada kui mul.“

„Põrõmiiss, meile ei meeldi sse mitt üss raass.“

„Hoidke silmad-kõrvad lahti. Ega see mullegi meeldi, aga meil ei ole valikut.“

„Meil nõssusst enam kassu,“ urises luuraja. Ta heitis mulle silmanurgast pilgu, mis ütles selgelt, et ega ta mind just ei armasta, ja traavis siis ettepoole tagasi. Kuulsin veel teda pobisemas (sest mulle see ju määratud oligi): „Vii noie rummalate inimasstega oma nahk turrule üss roostes mõõgaorgi pärasst...“

Muutusin korraga nukraks. „Üks roostes mõõgaork...“ Üks väga üksikutest Vanema Rahva tööriistadest, mis säilinud oli ja mille ümber uskumatul hulgal legende kokku oli kedoratud ja mis muidugi polnud lihtne metallitükk –

või tõele au andes polnud mul aimugi, mismoodi see välja peaks nägema..

Sellest oli vähemalt seitse tuhat aastat, kui gnoomid need mõõgad Sanshitiamireilas – Kahe Suure Jõe Tasandikul – Kaviini taevani kõrguvate mägede maagist välja tagusid. Päikeseahjudes olla nad tollest tumedast, helkivate kristallipesadega maagist metalli välja nõrutanud ja siis tervelt kolm kuud seda loitsudega tagunud, metalli üha uuesti ja uuesti tagasi keerates...

See oli puhas jama. Kõigepealt oli Vanem Rahvas kõrgtehnoloogiline tsivilisatsioon, mis elas siin tuhatkond aastat tagasi, enne Maailmade Risttee tekkimist. Kõik nende imeasjad on pärit vahetult sellele eelnevast sajandist ja legend on tõele sama lähedal, kui ma kirjeldaksin arvuti valmistamist: „...päikeseahjudes sulatasid nad mäe südamest leitud räni ja tagusid protsessorisse kolm kuud transistorsiidreid...“ Kõik hävis ja käis alla, kui ilm manarikkamasse kihti kandus; ja enne seda ei saanud siin loomulikult olla mingeid gnoome. Sajad tundmatud haigused, mida hiljem lühidalt Katkuks nimetati, tegid puhta töö ja sissetungijad tassisid laiali selle osa linnade aaretest, mida kohalikud ise hävitada polnud suutnud.

Mithrida kuukummardajate templis –

ehk siis väga tõenäoliselt teadusasutuses, mis enne Maailmade Ristteed kuubaasiga sidet pidas –

olla see mõök oma paar sajandit vedelenud, enne kui Aisdiurid, üks noor ja auahne preester taipas,

mida kõike sellega ette on võimalik võtta. Talle endale tuli sellest vaid tüli, ta pidi põgenema ja tema peale olevat pandud hirmus needus, mis lõpuks olla teda ka tabanud. Mõõk unustati taas sajanditeks, kuni üks päkapikkude hõim, keda oleks õigem nimetada elukutselisteks hauarüüstajateks – ehkki nad ise end arheoloogideks kutsuvad –, selle taas välja kaevas ja haldjatele maha müüs. Too võlumõõk, mis kuuldavasti ise vaenlaste vastu astuvat ja nõrgemad olevused enda tahte alla painutavat, oli sellest peale haldjaprintside uhkeldamisobjekt, kuigi vähemasti alguses ei lastud siiski ununeda, et peale kõike muud saab sellega ka elusaid asju tükeldada. Lõpetas tolle klounaadi Ilmankart, narkar ja pederast, kelle valitsusaja tahaksid need haldjad, kel veel vähegi au ja häbi, ajaloost kustutada. Niisiis, Ilmankart lõpetas klounaadi täiesti kohasel viisil, kaotades mõõga kaardilauas Ztuuklele, sortsist rüütlile. Ja nüüd, taas sajandeid hiljem, oli mõõk ilmselt uuesti ringlusesse läinud, sest Kurdemumma Basaaril pidid valgusmaagid selle tuuslaritelt ära ostma.

„Põrõmiiss,” püüdis krahv Raihnigeil, keda need, kes julgesid, lihtsalt Tolguks kutsusid, luurajate aktsenti järele ahvida. „Põrõmiiss, konnapoegadel on ju tegelikult õigus.” Ta oli ju kogu aeg ratsutanud mu paremal küljel ja loomulikult vestlust kuulnud.

„On sul ettepanekuid?”

„Ainult üks – kas ma võin järeleväkke minna? Katan teie taganemisteed.” Ta oli oma ratsu otse mu kõrvale ajanud ja sosistas igaks juhuks nii tasa, et ma vaevalt kuulsin teda, vaatamata suhtelisele vaikusele, mida häiris vaid kapjade tume tümpsumine, kiire ratsutamisega paratamatult kaasnev kägin ja nagin ning aeg-ajalt kellegi poetatud sõna või tasane vandumine.

Vaatasin ringi, niipalju kui selles valguses võimalik oli. Luurajad olid jälle oma 50 meetrit ette läinud ja traavisid kummargile hoidudes teine teisel pool rada. Nood sookollide väiksemad vennad nägid pimedas päris hästi, kuulmine oli neil nagu jänesel ja haistmine nagu koeral. Peaksin veel lisama, et nad suutsid päris kaua hobusega võrdset tempot pidada ja nii veerandtunniks vee alla jääda. Inimesest olid nad siiski nõrgemad, ei pidanud kuigi kaua vastu kuumas päikeses ja peamiselt said kõik teised nendega suhteliselt kergesti hakkama esmajoones seetõttu, et nad olid võrdlemisi juhmid kujud – näiteks lugema ja kirjutama õpetada neid ei õnnestunud. Ülejäänud kuusteist olid suuremal-vähemal määral inimesed nagu meiegi Tolguga. Kohalik Soomaa rahvas, siia kanda kinnitanud ja kiiresti kasvav hõim, keda lisaks veel läbi erinevate kildude pimeduseilmadest kogu aeg juurde imbus ja kelle hulgast ma ise ka pärit olin. Neid kiputi söimama barbariteks ja peeti üsna juhmideks kujudeks, kuigi lugemisest ja kirjutamisest on piinlik rääkidagi, sest tõenäoliselt kõik neist olid saanud rohkem haridust kui enamik selle ilma rahvaid ettegi oskab kujutada. Nad olid tursked, ustavad, kaklushimulised ja üsna heasüdamlikud lihtsakoelised sellid, kellest ma proovisin mitte mõelda haldjate kombel kui mõõgalihast. Seda nad aga paraku olid – kuusteist nõiutud terasrelvade ja loitsukindla soomusega mõmmikut, keda kõik teised kahe- ja neljajalgset (enda arust) mõistuslikud eluvormid üleolevalt kohtlesid, ometi inimsoo ees taandudes. Nii et kokku oli meid kakskümmend, ja seda oli eesseisvat ülesannet arvestades masendavalt, maadligisuruvalt vähe.

„Soovitan sul järele mõelda,” laususin krahvile, samuti imetasa. „Kui meid lõksu püütakse, siis nii, et me kõik seal sees oleme. Ma olen meie kallitele kaasvõitlejatele korda kümme proovinud seletada, et nad liiguksid neljaste puntidena ja hoiaksid omavahel vähemalt viie hobuse pikkust vahemaad. Paraku, nagu sa näed, on esimesed jälle puntrasse kogunenud. Meie ees on vajalik distants, ent tagumise mehe hobuse koon on taas sinu Puniku perseprakku kleebitud...”

Sisistasin selja taha ja korraks tekkis meie ja tagumise kaheksa mehe vahele kümmekond meetrit ruumi. „Nii et kui sa oled järeleväes, lastakse sind esimesena.”

Krahv vajus norgu. Ta oli üsna metsiku välimusega, lühike, halliseguse ja kergelt lokkis juukse- ja habemepahmakaga mees, kelle eriomadus oli endale vats kasvatada niipea, kui ta kuhugi pikemaks

pidama jäi. Praegu oli ta taas normaalne, aga veel kaks nädalat tagasi meenutas ta figuur kastanimuna, millele tikkudest käed-jalad külge torgatud. Me hindasime teineteist, kuid enamasti ei talunud teineteise seltskonda kuigi kaua – tema ei kannatanud seda, mida ta nimetas minu eputavaks manerismiks ja mina seda, mida ma nimetasin tema arrogantseks lakkekrantsluseks. Ent temast oli kasu. Vaadake, ka joodikuks ja huligaaniks olemine nõuab küllalt palju nutikust ja kiiret reaktsiooni, muidu jääb karjäär lühikeseks.

Heitsin mureliku pilgu ümbrusele. Mägedes on häid varitsuskohti tegelikult kõikjal, see siin aga oli kui loodud. Olime avaral, suhteliselt sirgel ja kitsal kurupõhjal, mille ees ja taga kõrgusid tumedad sakilised kaljud. Kui panna kas või kaks tegelast sinna ette ja kaks meie taha...

Esimene luuraja kukkus, teine jõudis krooksatada, enne kui kākaskaela teetolmu lendas.

„Teelt ära!” röögatasin, rabades ratsmetest ja libistades enda hobuse paremalt küljelt maha. Rippusin need viimased meetrid sadula küljes ja vandusin. Ma ei olnud sekunditki hiljaks jäänud, sest ümberringi oli öö vilistama ja naksuma hakanud. Kostasid esimesed karjed, hobused pruuskasid ja perutasid. Kui ma vaevalt paar sekundit pärast luurajate langemist pisut ringi sain piiluda, nägin kurba pilti. Sadulas oli veel vaid kaks meest ning oli selge, et ise nad sealt enam alla ei tule. Mul ei olnud aega langenuid lugeda, kuid arvata oli, et vähemalt teist sama palju oli maas. Teistpidi andis see ka lootust, sest kui oletada, et luurajaid lasti esimesena, jõudsid eespoolsed laskurid lasta kaks noolt, tagumised ühe, ja oletades, et nad eriti mööda ei lase, ei saanud ründajaid olla rohkem kui viis-kuus. Koht oli varitsuseks aga veel parem, kui ma esimesel hetkel arvanud olin. Nõlvad olid järsud, nii et ilma ronimata sealt üles ei saaks, ronija aga on ideaalne märklaud. Kuru põhjas seevastu polnud eriti ei puid, põõsaid ega kive, mille taha varjuda. Ma olin üsna veendunud selleski, et radadel meie ees on lõksud.

Need mõtted ei võtnud mul tegelikult sekunditki aega, olin meie seisukorra läbi mõelnud juba enne, kui õieti pidama sain. See, et ma tulemusega rahul ei olnud, oli iseasi. Poleks ma käskinud kiirmeetodil jalastuda, oleks kõige õigem olnud tagasi ratsutada võimalikult hobuse varju hoides, kilp pea kohal, leppides nende kaotustega, mida peamiselt tagumised laskurid meile tekitada suudavad. Nüüd oli hilja ja tuli midagi muud välja mõelda. Vaatasin hetkeks otsa krahvile, kes end samuti kahe hobuse vahele oli libistanud, nii et seisime peaaegu külg külje kõrval. Ta osutas silmadega ühele suuremale kaljurahnule ja lennult hakkasime mõlemad sinnera poole liikuma.

„Nad on meie taga ja ees, sealjuures mõlemal pool rada,” karjusin samal ajal kaaslastele. „Hoiduge hobuste külje alla ja katsuge otsida mõni varje. Haarake ka haavatud hobused ja langenud kaasa, kui võimalik. Meile kulub iga varje ära.”

Hobune hirnatas valust ja hakkas lõhkuma. Keegi tarkpea meie vaenlastest oli otsustanud, et juhi mahavõtmise aitab nende üritusele kindlasti kaasa, ja noole lendu lasknud, laskmata end segada faktist, et hobune ette jäi. Mingi kuradi vördjas haldjaniru, sest keegi teine pimedas nii hästi ei näe.

Kaljulõhe oli madal ja väike, ent kui sundisime hobused selle servadesse maha heitma, olime esimesel hetkel suhteliselt hästi kaitstud. Vaatasin ringi ja nägin, et vähemalt kümme meest on siiski veel elus ja kuidagimoodi varjunud. Paraku kaotasime kohe veel mehi, sest mõned esimestest olid oma rumalas vaprusel otsustanud rünnata ning kihutasid poolviltu nõlvast üles, et laskurite selja taha jõuda. Mina oleksin sinna püüenud pannud ja pidin kibedusega nentima, et varitsejadki olid selle peale tulnud. Korruga olid mehed kadunud, kostis vaid inimeste ja hobuste valukarjeid, siis jäi kõik vaikseks.

„Kas keegi näeb, kus need kuserotid on?” lõugasin öhe. Tänutäheks sai hobune kaks vopsatust, muidu valitses vaikus.

„Palju teid alles on?” küsisin vaiksemalt.

„Kuus siin.”

„Neli siin.”

Vaikus.

„Haavatuid?” Sest nad raporteerisid mulle vaid võitlusvõimelistest, kuigi ka see võis tähendada käest või jalast läbi tolknevat noolt.

„Üks.”

„Üks... Enam ei ühtegi.”

„Hobuseid?”

„Kolm.”

„Viis... Neli.”

Täitsa perses. Ka minu hobuse hingamine muutus korisevaks ja oli selge, et vaese looma viimaseks ülesandeks jääbki mulle varju pakkuda. Seega olime tolles mõrvarlikus varitsuses kaotanud juba kaheksa meest (kui luurajaid vähemalt tagantjärele nii nimetada) ja ellujäänutest mõned oli tõenäoliselt haavatud. Samapalju olime kaotanud hobuseid (sest kolm neist seisid ilma ratsaniketa lagedal).

Nooli hetkel ei lennanud. Ilmselt ei tahtnud ründajad oma asukohta reeta, kuigi selles pimeduses poleks ükskõik kui heal öönägijal olnud lihtne märgata, kust nool tuleb. Mida ma nüüd meie vastaste asemel teeksin? Üritaksin muuta positsiooni, et ehk kusagilt paistab mõni turi piisavalt välja...

„Kuule, nad on ilmselt seal ees otse nende kaljude taga,” kuulsin krahvi enda kõrval pomisemas. Viskusin ta hobuse pea juurde ja piilusin pimedaid kaljusid, niipalju kui sõandasin end välja küünitada. Mõelda tuli väga kiiresti, ent ilmselt oli tal õigus, ja sekundiga oli mul valmis plaan, mis vähegi lootust andis, võimaldades ühtlasi pisut meie kaaslaste rumalat ohvrit ära kasutada.

„Mehed! Tulenoolled! Kõigepealt ette.”

Inimestel oli alati kaasas tulenooli, sest tuli oli asi, mis tihtipeale võrdsustas võimalused pimedasnägijatega.

Paar sekundit vaikust.

„Jah.”

„Oleme valmis.”

Vinnastasime krahviga mõlemad oma ammutud, lõime tuld ja saatsime jaaniussikesed öösse. Sädemetevihus paiskus kividel laiali valge magneesiumituli, sekundi pärast oli neid juba tosin. Märkasin kiiresti hämarusse tagasi tõmbuvat varju ja saatsin sellele noole järele, korraks rabeles tulekumas mingi kuju, ent ilmselt läksid vaid ta riided põlema ja ta ise pääses.

„Nüüd taha!”

Veel tosin noolt läks lendu ja ka nendel kaljudel süttis siin-seal valgus – liiga vähe, et tõeliselt ohtlik olla, ent piisavalt, et orupõhi, kus me kõhutasime, suhtelisse pimedusse jätta.

„Las paar viimast toovad hobuseid, teised minu järel! Ja ärge püsige paigal!”

Seda viimast ei olnud vajagi öelda, sest mehed jooksid siksakitades ja viskasid iga viie sammu tagant kukerpalli. See ei olnud muide väga ebatasasel ja kaljusel pinnasel sugugi valutu, kuid meetod oli ainuõige, sest kogu aeg kõlksatasid nooled ebameeldivalt lähedal kivisse. Jõudsin lõksu tormanud kaaslasteni ja neid üsna lugupidamatult sillana kasutades olin mõni sekund hiljem kaljude vahel suhtelises ohutuses. Ma ei jäänud muidugi hetkekski seisma, vaid vudisin, nii nagu jalad võtsid, ümber mäe, et nüüd omakorda laskurite selja taha jõuda. Ma ei leidnud muidugi kedagi. Olin

selle aja peale nii õist nägemist kui laskmistäpsust arvesse võttes juba niikuinii veendunud, et varitsejad olid mingid haldjamõrrad, ja nähes meid tulemas, olid nad teinud oma seisukohast ainuõige otsuse ning kadunud nii kiiresti, nagu jalad võtsid. Mehed olid selle aja peale juba koos hobustega lõksust üle saanud, haarasin suvalise hobuse, hüüdsin üle õla krahvile, et ta juhtimise üle võtaks ja kihutasin mööda teed edasi.

Sellisel kaljusel rajal jookseb haldjas, nagu luurajagi, peaaegu sama kiiresti kui hobune, nii et olin üllatunud, kui juba vaevalt mõnesaja meetri järel nägin kaht kogu läbi pimeduse traavimas. Veel kaheaja meetri järel sain muidugi aru, milles asi – vaid üks neist oli haldjas. Teine oli tuuslar, ja ebaameeldivalt suur sihuke. Väiksem pöördus, kummardusin kiiresti ja mu kõrva juurest vuhises mööda nool. Ma ei lasknud vastu, tõmbasin vaid mõõga ja andsin hobusele kannuseid. Tee, kui seda nii uhke nimega nimetada võib, hargnes seal eespool kaheks ja jooksjad valisid kitsa, otse märke suunduva raja. Oletades, et nad tahtsid samasse kohta välja jõuda kui meie, viis see neid nende kursilt kõrvale, kuid ma ei olnud eriti üllatunud. Kõigepealt olid nad lahku aetud, kaks neist olid meie ees ja – oletatavasti – kaks kusagil selja taga, lisaks aga ei olnud neil siledal maal mu hobuse eest pääsu, ainus lootus oli ronida kuhugi, kuhu hobusega ei saa. Nüüd läks tõus järsemaks. Kahe ja poole meetrine gorillakogu rühkis peatumata edasi, haldjas aga pöördus ikka ja jälle, et minu suunas nooli läkitada. Hobune oli mõne noolega rindu tabamuse saanud ja kartsin, et ta iga hetk kukub, kuid olin neist ka vaid parkümmend meetrit taga.

Keerasin kitsale karniisile ja sain aru, et see on see paik, kus tagaajamine peab lõppema. Ühel pool oli sile vertikaalne kalju, teisel pool kuristik, mille põhjas kohises vesi. Ees tuli suhteliselt järsk tõus, kust hobusega niikuinii edasi ei oleks saanud, ent ka nemad ei saanud sealt üles, sest olin juba nii lähedal, et ronija oleks mulle ideaalseks märklauaks olnud. Tuuslar pöördus röögatusega ja tormas mulle vastu. See oli ootamatu, ent ega minulgi ei olnud midagi mõelda, toimisin kogemustele tuginedes pigem vaistlikult. Ajasin hobuse talle otsa, ise viimasel hetkel sadulast hüppates. Ma ei maandunud sugugi korralikult, selleks oli rada liiga kitsas ja arusaadavalt oli mu peamine mure mitte kuristikku lennata. Prantsatasin lapiti maha nagu kimp märga pesu, klammerdudes sõrmede ja varvastega kivisse. Ei andnud endale silmapilkugi, vaid veeretasin end vastu kaljut veel enne, kui olin korralikult pidama saanud, ja rabelesin hetke vastu kaljut toetudes. Mõõk ja kilp jäid alles vaid sellepärast, et olid rihtmatega käte külge kinnitatud; kilbiga olin muide hea kolaka vastu pead saanud.

Kostis hele vihakisa, aga karjuja oli too haldjas. Minu taga rajal ei olnud kedagi, ei ahvmeest ega hobust. Ajasin end jalule ja vankusin haldjale järele. Too hüppas nagu kaljukits üle kivide, tõusis oma viis meetrit, jõudis mu haardeulatusest välja ja pööras oma ammu minu poole. Nool kõlksatas kahju tegemata mu kilbil, mille kaitseks olin tõstnud. Ta hüppas veel meetri jagu kõrgemale ja lasi uuesti. Seda mängu ma tundsin ja see ei kujutanud erilist ohtu, ka selle noole suunasin kilbiga kõrvale, ja ka järgmise. Ta hüppas veel meetri kõrgemale, mina aga hakkasin ronima. Korruga ta taipas, et mul ei ole ilmselt mingit kauge maa taha toimivat relva. Nojah, amb oli koos hobusega läinud. Igaks juhuks siiski igal meetril minu suunas noolt läkitades hüples ta nagu kaljukits ülespoole. Kirusin ja põrnitsesin ta kiiresti kõrgemale kaduvat luidjat tagumikku – mul polnud mingit lootust talle järele jõuda.

Lentsisin tagasi rajale ja jõudsin sinna parasjagu siis, kui krahv pimedusest välja kihutas.

„Noh?” küsis ta lootusrikkalt.

„Üks – see oli tuuslar – läks kuristikku. Loodetavasti saime tast lahti. Haldjas läks märke, ei meie talle järele jõua.”

„Sa jäid hobusest ilma,” märkis ta.

Noogutasin ja lugesin oma kaaslased üle. Koos krahviga oli neid kaheksa.

„Ülejäänud?”

„Kaks oleks veel jalul, aga jätsin nad haavatute eest hoolitsema, ja las passivad juhuks, kui nendel seal tagapool pole muud teed, kui läbi sellesama kuru tulla. Selles ma muidugi kahtlen.”

„Hobused?”

„Tagumised kostitasid neid veel lahkumisel nooltega.”

Vandusin ja vaatasin mehed üle.

„Sina!” Osutasin ühele, kellel hädapärast jala ümber keeratud sidemest nirises verd. „Hobuselt maha ja teiste juurde!” Mees kahvatas ja ta näpud mänglesid mõõgapäral. „Sõdur! Sa oled vapper, aga keegi peab oma hobuse mulle loovutama. Sul on jalg läbi lastud ja ma imetlen su vaprust, ent vaprus on ka see, kui sa järelvæes täie eest oled. Maha nüüd, see on käsk! Teiste juurde!” Viipasin varitsuskoha juurde tagasi viivale rajale. Kutt oleks peaaegu kukkunud, sest istumine tuli tal paremini välja kui seismine, kuid ma lihtsalt ei saanud küsida, kas ta ikka üldse suudab teiste juurde tagasi minna.

Vinnasin end sadulasse ja me kappasime edasi mööda tumedat teed.

„Põrõmiiss, meie ettevõtte ei näe enam kuigi hea välja,” poetas end taas minu kõrvale sättinud krahv. Kehitasin õlgu. „Kui need olid ainsad, oleme neist lahti, kui ei olnud, oleme omadega läbi.”

„Mis me seal kaheksakesi peale hakkame?”

„Miks sa arvad, et teiste tee ohutum ja siledam on?”

See mõte näis teda natuke rõõmustavat, ent mul oli talle veel üks pipratera varuks.

„Näh,” ulatasin talle mõned nooled. „Tuleb tuttav ette?”

Ta uuris neid ja viskas siis järsu liigutusega eemale võssa. „Teria. See neetud vargaplika ...”

„Kelle sa kätte said, käsipidi lakke riputasid ja siis kaua ja mõnuga keppisid. Ainult et sel ajal tegi ta varvastega su rahakoti tühjaks.”

„Sellest ajast olen targem – nad tuleb kitseks kokku siduda...” porises krahv, ent ta mõtted olid mujal ja oli selge, et ta oli aru saanud, mida ma talle öelda tahan. „Oi, raip, küll ta võib mu peale pahane olla!”

Idataevas hakkas ahetama, kuid meie retke tulevik näis aina süngem.

Küla koosnes paarist tosinast küngaste vahele laialipillatud hütist, millest enamik nägi välja, nagu oleks hiiglasepõngerjas nad samal hommikul lehmakookidest kokku plätsinud. Võisin ka ükskõik mille peale kihla vedada, et saviga ülemäsitud seinte all oli enamik palke osaliselt söestunud. See Kurdemumma eelmägede alune kant oli alati rahutu olnud ja ilmselt olid mööduvad hordid sedagi küla korduvalt hävitada proovinud. See oli lihtsalt hämmastav, kui hoogsalt levivad sõdadega juurviljad ja mittepõlevad materjalid! Ka kõige vihasemad leivaarmastajad siirdusid kartulipudru pooldajate kilda pärast seda, kui keegi nii keskmiselt kaks korda aastas viljapõllud põlema pani – ja seda, ütleme, tosin aastat järjest. Tõrvikut visata oskas ju iga pasapea, aga mida sa kartuliga teed – võtad üles või? Sama oli nende taredega – korralikult kuivatatud ja tahatud palk oli kindlasti ilusam ja tervislikumgi, kuid savi ei põlenud ja kui seda niinemattidest armatuuri kasutades piisavalt seinale mätsida, oli tulemuseks raske, tuim ja tulekindel ehitis, mida polnud kuigi lihtne kasutuskõlbmatuks muuta. Katused olid siiski õlest ja ma olin korduvalt mõelnud, et meelega – las saavad ilusa suure leegi. Räägiti, et kõigi nende majade keldrites olid ka varjendid, nii et mõnikord, kui häda käes, panid elanikud katuse ise põlema. Röövlinäod, kes kiirel saagil väljas, ei mallanud passida ja otsida hoolikalt peidetud tagavaratunnelit oli võrdlemisi lootusetu töö. Ehkki

elementaarne loogika ütles, et neljal viiendikul juhtudest lõppes tunnel peldikus – talumehed suhtusid ellu omalaadse allaheitliku filosoofilisusega.

Jätsin neli meest hobuseid valvama ja astusin koos Tolgu ja viimase kahe mehega kõrtsi, mis nägi välja selle järele, et viimasest rüüstamisest pole just väga palju aega möödunud. Raudvitstega tugevdatud, naelu täis mööbel oli siiski enam-vähem terve ja üks see oli meelega tehtud selline, et sest kakluses suuremat abi ei oleks – lauad olid põranda külge kinnitatud, toolid ebamugavad käes hoida ja raskeskese meelega valesse kohta viidud – tavaline ettenägelikkus. Laudade taga istus vaid üks saatür, kes meid heatahtliku naeratusega silmitses.

„Tere, poolkentaaur,” turtsatas krahv, kelle üks omadusi muide oligi valel kohal suu lahtitegemine. „Juua ja süüa siit saab?”

Saatür silmitses meid muutumatult heatahtlikul ilmel, mis tegelikult poleks karvavõrdki vääratanud ka siis, kui ta meid parasjagu nüri noaga nülginud oleks. „Tere, mõõgapüüdjad.”

Kuulsus käib su ees siis, kui sa seda kõige vähem vajad. „Miks sa arvad, et me mingit mõõka jahime?” Rantsatasin istuma nii, et sain suuremat osa ruumist silmas pidada, mu kaaslased toetasid end samuti pingiotstele, seljaga seina poole.

„Kui Kurdemumma mägedes, mis igavad ja tühjad, taas kahejalgsed relvades ja ratsud lahjad toovad röövlimõõtu mehi üle maa ning võlumõõk on saadaval Basaaris...” leelotas ta pikkade kõrvade kiikudes ja lõpetas värsi ebamäärase viipega taamal sinetava mäestiku suunas.

„Midagi on sinu libedas keeles, oo kahejalgne eesel,” noogutas Tolgu mõtlikult. „Oled sinagi mõõga jahil?”

„Ei saatürist teile kaaslast saa...” teatas vaikne hääl. Peremees ilmus tagaruumist ja asetas üles vaatamata lauale neli kannu ja kausi mingi rokamoodi roaga. Ta oli vana, väikest kasvu, kuidagi nagu vigane ja tema heledate juustega pea tundus pisut valesti otsas olevat. „See tore kaaslane kaotab teie vastu huvi järgmise veerandtunni lõpus. Laule teeb ta teist siis, kui te sihile jõuate.”

Olin peaaegu juba kannu haaramas, kui miski mind paigale sundis. Ma ei osanud näppu peale panna, kuid midagi oli siin väga valesti. Asetasin kannu lauale tagasi ja alustasin venitamisi: „Mehed, see tuletab mulle meelde lugu kaupmehest, kes pärast aastast Lõunameredel seiklemist koju tagasi jõuab. Istub siis teisel õhtul kõrtsis ja...”

Kuradile! Kõik läks käest ära. See loll lugu oli muidugi märguanne, ainult et mu lihtsakoelised kaaslased ei osanud end vaikselt ja märkamatuult valmis seada. Tolgu ilmes ja välimuses ei muutunud muidugi midagi, ta asetas vaid kannu sujuva liigutusega lauale ja hakkas võõrihma kohendama, et käsi mõõgapidemele ligemal oleks, kuid Soomaa mõmmikud kõigepealt kivistusid, seejärel aga astus üks ukse juurde ja haugatas lühidalt väljasolijatele, käsi demonstratiivselt mõõgapidemel. Teras välgatas, ja enne kui ma midagi teha jõudsin, läbis mind valujutt. Miski tõukas selga ja alla vaadates avastasin, et mu rinnust tungib välja odaots.

Võtab natuke aega aru saada, et sa oled surnud. Veider tuimus valgus üle keha laiali. Muidugi, süda ei löönud enam. Kuidas ta oleks saanudki.

Kui üles vaatasin, oli üks meestest – see, kes ukse juurde oli astunud – maas, nuga seljas, ja teine ristis mõõku tolle võltsperemehega, kes ilmselgelt oli hoopis sorts. Sortsid on oma kogu kohta hämmastavalt tugevad ja sitked ning praktiliselt surematud. See tähendab, et nad muidugi surevad millalgi vanadusse, olgu see siis tuhande või kümne tuhande aasta vanusena, ent nad taastuvad ka kõige kohutavamatest haavadest, nii et kui tahta neid võitluses võita, on suisa ainus kindel meetod neil pea maha raiuda ja vähemalt veerand tundi keha haardeulatusest eemal hoida.

Too kutt oli tubli. Kuigi sorts lausa lendas koos mõõgaga seinast teise ja andis kohutavaid hoope kiiremini, kui mõni mees sibulat hakib, tagus ta esialgu üsna tulutult kilpi ja pidi oma kiirust

rakendama inimese raske mõõga eest hoidumiseks. Järgmisel sekundil aga oli tal veel hulga rohkem tegemist, sest nüüd trügisid teised neli uksest sisse ja edasine sarnanes pigem selle mänguga, kus nõõri otsa riputatud pekitükilt kilde küljest ära raiutakse. Ma ei näinud kohe, millega Tolgu tegeleb, sest ta oli mu vaateväljast kadunud, kuid varsti ilmus ta murelik nägu mu ette.

„Sinuga on pahasti?”

Võtsin end kokku. „Mis sa sellega mu selja taga tegid?”

„Esialgu naelutasin mõõgaga seina külge. Polnud rohkemaks aega.”

„Tolgu. Sa oled alati mu sõber olnud. Kuula mind tähelepanelikult – ma olen ise ka pooleldi sorts. Ainult sellepärast ma seni elus olengi, saad aru. Ohverdage saatür. Pea maha, ja tooge tükid minu juurde, nii et saan teda kaelast hammustada. Need sortsid olid eeslid – nende juht saatis nad meile vastu, sest ühega neist on mul siin kohtumine kokku lepitud, kuid need ajukäebikud otsustasid hoopis kaklema hakata. Kiiresti, sest aega ei ole enam. Ma ei pea enam kaua vastu. Palun. Kiiresti.”

Ta oli kuulanud mind suuril silmil, kuid paistis, et jäi uskuma. Ta kõhkles mõne hetke, siis viipas teistele. Nende pilgud kohtusid ja krahv kummardus vaevumärgatavalt saatüri poole. Siis vaatas ta mõne pika sekundi vältel taas mulle küsivalt otsa. Noogutasin vaevumärgatavalt. Ta ohkas, mõök, mis tal ikka käes oli, tegi sujuva kaare ja sukeldus tolle pikkade kõrvadega olevuse silma. Mehed ei näidanud üles vähimatki imestust, nad olid end seekord vaikselt ja tähelepandamatult valmis sättinud, võtsid paari kiire sammuga kohad sisse ja jälgisid valvsalt, kas kitsemoodi kuradike sureb või ei sure. Saatürid on sortsidele lähedased olevused. Karvased, veelgi visamad ja veelgi asotsiaalsemad...

Stopp. Oddun ei olnud muidugi mingi poolsorts, kuid Otiga üks olles vaatasime me seda maailma paratamatult laiemalt kui pelgalt inimkeskselt. Sortsid, üks deemonilaadsetest rassidest, on vana valitsejatõug, kes alati on meisterlikult hallanud maagiat, saanud hakkama kõigega, mis saatusel välja pakkuda ja pole eales tunnistanud ühtki jumalat enda üle. Nad kannavad endaga kaasas elumatriksit iseendast ja ainult lollidele näib, et nad paranevad haavadest kiiresti. Teinekord tuli end aastakümneid uuesti üles ehitada, kui biokeha väga kahjustada sai. Saatürid kasutavad nendega sarnast tehnoloogiat; mõned teised rahvad kasutavad ka. Ja selline matriks oli ka Oddunil.

Muide, sortside skaala järgi muide asusid inimesed kusagil haldjate ja tuuslarite vahepeal, olles esimestest tugevamad ja teistest nõrgemad, esimestest saamatumad maagias ja teistest osavamad. Sortsid tunnistasid inimesi pärismõistuslike olevuste hulka kuuluvaks, vastupidiselt gnoomidele, päkapikkudele ja kõikvõimalikele kollidele, kes vaid ise suudavad endi vahel vahet teha, kuid nad lihtsalt ignoreerisid fakti, et tegelikult oskavad ja suudavad inimestest nõiad kasutada praktiliselt kõiki nende „kõrgmaagilisi” tehnoloogiaid.

Saatür ei kavatsenud surra. Korraga rabeles ta end püsti, jättes mõõgale ajutükke, võttis hoogu ja ühe hirmsa hetke näis mulle, et ta pääseb. Teadsin, et ta kavatseb läbi akna välja hüpata ja siis ei jõua talle keegi järele, sest saatürid jooksevad hobusest palju kiiremini.

Ma olin taas oma inimesi alahinnanud. Mõõgahoop ei suutnud tal küll pead otsast lõigata, kuid surus ta niipalju allapoole, et aknaava asemel lõppes ta hüpe aknaalustes palkides ja järgmisel sekundil lõi krahv oma mõõga ta teisest silmast sisse ja läbi pea seina külge kinni.

„Astu kõrvale...” Raske mõök tegi madala kaare ja tungis kaela, nagu balletitantsija kargles Tolgu teisele poole ja teine mees lõi omakorda sealtpoolt. Järgmised kaks haarasid peata keha jalgadest, lohistasid selle keset tuba, rebides lahti käed, mis peast kinni hoides haava kokku suruda püüdsid ning hakkisid siis jäsemed asjalikult tükkideks, mille jalahoopidega laiali löid.

„Tooge...”

Natuke verist rahmeldamist, ja siis ilmus mu ette saatüri karvatuustides kael, samal ajal kui eemal vedelevast purustatud peast nõrgus sõgedat vihkamist. Keha väänles, kaela ja keha vahel sähvis

kõrgenergia, saatüri rinnalihased purunesid mu rinnast väljaulatuva odaotsa vastu... Lõpuks said nad kambakesi ta kaela vastu mu huuli. Võtsin end kokku ja surusin hambad halli, justkui metalliga tugevdatud kaelanahka. Saatür lasi kuuldavale oma surmajoiu, üritades teistest elu ära tõmmata, et enda kaduvat elu toetada, kuid selle haarasin vahelt hoopis mina...

See oli alanud ligemale kümme aastat tagasi, kui olin parasjagu surma mõistetud ja kustusin vaikselt Petriekha templi alustes katakombides. Kõrvalkongi visati ka keegi. Tundsin vaid leiget huvi oma saatusekaaslase vastu, sest aidata me teineteist ei saanud ja olin juba liiga halvas seisus, et veel üht õnnetut elurada oma südameasjaks teha; lõpus oleme me kõik üksi.

Siis purustas ta seina. Sorts. Ta silmitses mind ja tasapisi hakkasin aru saama, et see ei ole mitte tavaline sorts.

„Tere. Kas sa eelistad surra või minu teenistusse astuda?”

Kui ma teda üsna juhmilt paar minutit silmitsenud olin, alustas ta uuesti: „Minu nimi on Zezeth. Ma saan siit ise välja, aga siis olen ma aastaid vilets ja nõrk. Kas meist saavad partnerid või pean ma otsima kedagi teist?”

Ega mul midagi paremat teha ei olnud. Ta õpetas mulle palju ja temaga koos on elu ülimalt huvitav olnud...

Siis oli kõik läbi. Jäi vaid lein ja häbi, et olen aidanud tappa olendit, kes esindas minugi jaoks mõistetamatult rikast elutaju, kes sügavalt maailma tunnetades sellest hurmavalt kaunist muusikat lõi, kellelegi tahtlikult kurja ei teinud ja jumalikku elunektarit juues maailma rikkamaks ja paremaks muutis. Iga surm oli kaotus, midagi läks lootusetult kaduma, kui mõni neist igavikku lahkus...

„Miks ta surmaneedus meid kaasa ei võtnud?” küsis üks meestest.

„Sest mina kaitsesin teid,” mühatasin. „Tõmmake see oda nüüd välja ja kaduge eemale, ma tahan Tolguga rääkida.”

„Huvitav, misasi sa selline oled?” kummardus Tolgu mõtlikult mu kohale. „Inimene sa ei ole. Sorts sa ka ei ole. Midagi on sinuga viimastel aastatel juhtunud, kui nüüd teatud raskemeelsust tagantjärele õigesti interpreteerida.”

„See, et ma keeldun end koos sinuga pildituks joomast, et kusagil rentsliis kohutava peavaluga ärgata, ei ole sugugi veel raskemeelsuse ilming. Ja kas sa palun võtad selle oda nüüd ära?”

„Hmm...” Ta katsus mõtlikult lõuga.

„Ehk hakime ta ribadeks ja punume?” ütles keegi meestest välja mõtte, mis ilmselt oli vallanud ka krahvi. Nii armsad ja usaldusväärsed kaaslased...

„See on siiski Oddun. Hullemaks ikka ei lähe.”

Valujutt. Pääsesin lõpuks tooli seljatoe küljest ja varisesin ettepoole. Krahv mühatas ja kummardas mu kohale. Paar sekundit kõhkles pikk tera mu kõri juures kõikudes, ent kadus siis. Tolgu jälgis mind hüppevalmilt ja teised piidlesid mind õuest, relvad ikka veel paljastatud. Masseerisin end ja panin loitsudega vereringe tööle.

Kaalusin olukorda. Ma ei tahtnud, et veel mõni neist surma saab, kuid nüüd, peale saatüri ja sortsi tapmist, kui neid vaid kuus järgi oli, polnud neil mingit lootust. Kõige õigem oleks olnud nad Tolgu juhtimisel tagasi saata, kuid Tolgu polnud mingi õige juht. Aga ma pidin vähemalt proovima.

Pöördusin oma seljatagust vaatama. Teine sorts oli ikka veel läbi õla torgatud mõõgaga seina küljes kinni ja tema näoilme järgi otsustades ei tasanud teda enne lahti lasta, kui ta natuke rahunenud on. Teisalt muidugi ei soosinud tera õlas lõdvestumist.

Tõmbasin mõõga välja, öeldes: „Ma pidin siin Zezethiga kokku saama. Kes sa oled ja mida sa siin teed?”

Lihtsalt hämmastav, kuidas mu sõnad ta maha jahutasid. Ta masseeris õlga, kasvatades haava kinni, ja silmitses mind mõtlikult.

„Azzirit on mu nimi. Me Sitrixiga tegime ilmselt vea, kui lootsime teid kergeks hommikuseks lõdvestuseks maha võtta. Ja niipalju kui ma Teriat tunnen, on ta nõus teie pärast ka väikest ringi tegema, nõid Oddun ja krahv Raihnigeil.”

„Nii et sa tunnend meid?”

„Minu viga. Ma ei ole just Zezethi sõber, aga öelgem otse, selle sortsiga eelistan ma mitte tülili minna. Ma tean, et ta on kusagil läheduses, see on kõik.”

„Kuule Oddun, oota, kuidas see lugu ikkagi lõppes, mida sa rääkima hakkasid?” Tolgu silmitses mind pika pilguga ja minul jäi vaid imestada, kuipalju läbinägelikkust mahtus sellesse esmamuljena nii lootusetuna näivasse peiarisse.

„Ähh – istub siis teisel õhtul kõrtsis ja kuulutab: „Ma magasin reisil igasuguste naistega kõigis neis maades, millest läbi käisin, kuid võin südamerahuga kinnitada, et mitte keegi neist ei ole nii hea kui minu naine!” Külamehed noogutasid nõustuvalt.”

„Hmm...” mõõtis ta mind, ikka veel arvustavalt. „Mis on Parivaruge kõrtsiemanda avamisloits?”

Turtsatasin. „Eteri on alati avatud, loitsu vajad sa tripperi vastu – et peaks vastu sõlm lambasoolika otsas, mille sa oma riistale oled pähe tõmmanud...”

„Kas sa olid mu peale Teria pärast kade?”

„Olin küll, ehkki meie sõprust see ei mõjutanud.” Vakatasin. „Sul on õigus, kuid pea meeles, et on olemas ka selliseid hõivamisi, kus kandja mälu jääb hõivaja käsutusse. Ükskõik kes ma oleksin, ei hakkaks ma sulle ütlema, et mul läheb süda pahaks, kui ma kujutlen, et peaksin teda keppima. Et Teria on mingi ülbe ja tühine, inetu ja kriiskav haldjas – vastik rott ühesõnaga.”

„Vähe on neid, kes haldjatari vägistamisega hakkama on saanud ja seejärel ka mainimisväärse aja elus püsinud,” pistis sorts vahele. „Surmav on nende armastus; ka siis, kui nad ise anduvad. Oli see seda väärt?”

„Oli.” Tolgu ei vaadanud sorti poolegi. „See oli taevalik. Ma lubaksin tal enda tappa, kui ta kord minuga vabatahtlikult voodisse tuleks.”

„Ta nõustub selle kaubaga, kui ta sind muidu tappa ei suuda.”

„Ma tean.” Ta ohkas. „Miks pidi saatür surema?”

„Azzirit, ütle.”

Sorts vaatas ühe otsast teise otsa, meie mõlemad talle otsa.

„Sest ilmselt oli valida, kas sured sina või sureb tema,” alustas ta siis kobamisi. „Ma ei saa aru, kes sa oled. Sa oled ikka inimene – suur, noor, kuidagi koduloomalik ja lõtv. Ent kuidagi kasutad sa mana, mida vaid kõrgemad rahvad tunnevad. Vaata mind – olin läbi parema õla seina külge kinni löödud, kuid nüüd on haav kadunud, nagu ka sinu oma. See neetud krahv... nii vastikult ootamatult ilmus välja ta varrukasse peidetud tera! Ent ma ju näen, et kusagil bioloogilises kihis paraneb ka sinu haav enam-vähem sama kaua kui tavalistel inimestel.”

Tolgu vangutas pead. „Olgu, ma usun, et sa tunnend Zezethit. Oh kurat! Ma usun, et sa pidid siin sortsidega kohtuma ja ehk isegi koos edasi minema, aga sortsid lähevad alati oma kaaslaste tapjatega kaklema. Mitte kunagi ajaloos pole seda õnnestunud rohkem kui paari tunni jooksul takistada.”

Puhkesin naerma. „Nad on ju sortsid. Me teeme neile nalja – kummalised suured ja nõrgad kariloomad, kellel siiski on hämmastav õppimis- ja kohanemisvõime ning kes paljunevad kuradi kiiresti, nii et maa puhtakspõletaminegi näib lootusetu, kusagilt kaljupragudest imuvad nad taas

välja ja saja aasta pärast tuleb kõike otsast peale alata. On ju nii, Azzirit? Me sureme enne, kui sortsid õieti täisealiseks saavad, teeme kõike uskumatu kire ja energiaga ning kujutame endast hullemat nuhtlust kui lohed, mantikorad, arakniidid, skarabeused või ükskõik milline muu muistne nuhtlus, mis aeg-ajalt Maailmade Ristteelt lahti pääseb – sest nendega saavad sortsid varem või hiljem hakkama, inimestega aga ei saa. Azzirit, vana sa oled?”

„Kuuesaja ringis sinu aastates. Ma tean, kuhu sa tahad välja jõuda – jah, see oli kunagi inimeste ilm. Maailmade Risttee on kadumas, nii et sellest võib kunagi taas saada inimeste ilm, aga sinusugused inimesed ei jää siis siia. Sinusugused, kes on õppinud maagiat kasutama. Sind võime me endaga võrdseks tunnistada... kui sa paarsada aastat vanemaks saad.”

„Mis tähendab teisiti öeldes,” venitas Tolgu, mind seletamatul ilmel silmitsedes, „et sa vedasid meie salga siia, teades algusest peale, et meil pole lootustki mõõgale?”

Ohkasin. „Ma ei ole su vaenlane. Jah, kui arvata maha mõned teele jäänud haavatud, on kaks kolmandikku meist andnud oma elu eimillegi eest. Me värbasime nad koos, kõik on vabatahtlikud, kõik teadsid, et risk on suur ja otsesõnu pole ma kellelegi ju mõõka lubanud. Me teame taoliste jahtide reegleid. Kui hästi läheb, võtab elu hoopis teise pöörde. Korralikult kindlustatud, tõus seisuse või paari jagu, sõjamehe ja kangelase oreool. Ja veel sajandeid, seega meie jaoks mitu põlve, on kindlustatud teiseks jäänute vihkamine ja kättemaks. Veerand tunni pärast on teised sortsid siin. See saatür oli samuti mõõga jahil, ehkki ta seda ei öelnud. Meil oleks tulnud temaga niikuinii maid jagada. Zezethil on mind vaja, ja mul oli vaja kaaskonda, et siiani jõuda. Ainuke, mida ma saan lubada, on kokkulepe. Zezethi nimi peaks pidurdama sortside indu meid alustuseks tükkideks hakkida.”

„Võib-olla kümnendiksekundiks,” pistis Azzirit vahele. „Ma räägin nendega praegu. Nad juba teavad, et Sitrixi asemel oli suur tühjus. Tapetud saatüri hõng hõljub siin veel aastaid. Ja mina olen peksa saanud. Neid on kaheksa ja kolm neist kannavad minu omadest palju hullemate haavade varje.”

Sulgesin silmad. Vaimus kellegi otsimisel oli see kehv aspekt, et kui sa ei teadnud täpselt, kus teine on, oli tulemus sama kui üle metsa karjumisel – seda kuulsid kõik ümberringi. Ma leidsin Zezethi muidugi kohe.

„*Mine edasi!*” nähvas ta mulle ja kadus.

„Ma soovitan sul seda käsku järgida,” noogutas Azzirit.

Midagi muud ei jäänud üle. „Sadulasse!”

„Miks ta meid aitas?” tahtis Tolgu teada, niipea kui kiirel traavil natuke eemale olime saanud.

„Ta ei taha Zezethiga tülli minna.”

„Kes see Zezeth õieti on?”

„Sa ju teadsid ta nime?” ühmasin kaaslase poole vaadates.

„Paraku enamat mitte, kuigi ma tarka nägu tegin. Et üks vägev sorts – ausalt öeldes on see kõik.”

„Ma räägin sulle teine kord. Praegu aitab Azzirit mind veel – nimelt laseb enda silme läbi näha, mis tagapool toimub. Ja ta on võtnud ühendust ka Zezethiga, otsides kokkulepet.”

„Kas ta sellepärast oligi nii jutukas? Kui pikalt te rääkisite sellest, mida mõlemad teadma pidid!”

Ohkasin. „See on nende viis. Poetada mõttetu jutu sisse vaid natuke vihjeid. Ettevaatlik teineteise kompamine. Kuidas sa reedad oma kaaslasi nende kuuldes, nii et nad sulle otseselt midagi ette heita

ei saa?”

Tolgu mõtles tükk aega.

„See on ohtlik mäng!” alustas ta siis uuesti.

Katkestasin teda: „Mis ei oleks? Ja nüüd, kui sa lubad, ma süvenen.”

Mu teadvus triivis tagasi kõrtsi juurde parajasti selleks ajaks, kui seal peatusid kaheksa hobust.

„Kes?” küsis üks neist. Minuni imbus ka teadmine, et ta nimi on Tuxet ja ta on neist vanim ja juht, niipalju kui neil sel retkel juhti oli.

„Piinlik lugu, aga inimesed. Kaheksa. Üks jäi maha,” vastas Azzirit.

„Siis mitte tavalised inimesed?”

„Oddun ja Raihnigeil, kui see sulle midagi ütleb. Ma ei tundnud neid ära, aga Oddun ei lasknud end rohkem kui paariks sekundiks Sitrixi kujumuutusest petta. Torkasin ta läbi, kuid ta kaaslane naelutas mu seina külge kinni. Sitrixi hakkisid nad enne ribadeks, kui lahti sain.”

„Miks nad saatüri tapsid?”

„Vist igaks juhuks. See ainus hea asi – meil vähem tegemist.”

Paar sekundit vaikust ja siis küsis Azzirit omakorda: „Ja teie?”

„Tuuslarid ja haldjad. Jah, nii veider on see kombinatsioon. Nooled põhiliselt.”

„Palju neid oli? Palju maha jäi?”

„Umbes samapalju kui meid.” Paar sekundit vaikust. „Maha ei jäänud kedagi. Varitsus.”

Sorts võttis seda paar sekundit seedida. „Teele?”

Tuxet silmitses teda hapult ja noogutas lõpuks: „Teele.”

Azzirit oli hakkama saanud peaaegu pühadusteotusega ja tegi ta seda sellepärast, et teises teadvusenurgas kauples ta kogu aeg nii-öelda vaimu-sosinal Zezethiga. Nali naljaks, kuid sortside ettevõtmised on sellepärast pooleligi jäänud, et vale mees on kogemata öelnud, milline tee oleks õige. Azzirit ei olnud hea käsutäitja – tähendab, isegi mitte sortside mõõdupuu järgi – ja tal oli juba enne minuga kohtumist Tuxetiga päratu kana kitkuda. See oli suur ime, et neid oli tervelt kümme koos teele läinud. Nad polnud muidugi kohe liikuma saanud, vaid päevade kaupa üksteist pielnud. Siis liikuma hakanud, ikka veel üksteist vihaselt piieldes. Olid paar saamatumat kuju esimeses kõrtsis läbi peksnud ja tagasi saatnud. Järgmises kõrtsis olid nad veel paar kuju läbi peksnud ja minema saatnud, ühtlasi pidanud lahingu selle tosinaga, kes esimestest minejatest maha olid jäänud ja väikestes gruppides või ühekaupa järele tilkuda üritasid. Kolmandas kõrtsis, kui tundus, et enam kedagi tagasi peksta ei õnnestu ja kui nad samal viisil jätkavad, hakkab unistus mõõgast naeruväärseks muutuma, lepiti kokku, et enam ei kakle. Selle aja peale muide võisid paljud eemalepeletatud juba neist parasjagu eespool olla...

Igaüks neist oli loomulikult võtnud kaasa varustust oma parema arusaamise järgi ja pigem vähem kui rohkem, nii et ainuüksi nende kirju karja väljanägemisest oleks mõni koostööaltim ja tervema mõistusega rahvas kimbu pilkelaule saanud.

Nad kippusid teelt kõrvale põikama, et omaenda kangelastegusid teha ja üks neist oli siin nii otsa lõppenud, et edasi läks neid üheksa.

Nad ratsutasid. Oi põrgu, kuidas nad ratsutasid! Hobused tuli muidugi varsti maha kanda ja kelleltki uued võtta, aga seda, kuidas loomad terveks päevaks ligi sajakilomeetrist tunnikiirust hoidma panna, sortsid oskasid. Hobune oli surnud hetkest, mil sorts talle selga istus, 12–16 tunni pärast varises kuhugi teepervele tühjakspigistatud kest.

Nüüd aga olin ka mina Zezethiga vaiksema kontakti saanud. Ta näitas mulle ühe eespool läinud salga jäljeraja ja meil õnnestus napilt sortsid endast mööda lasta. Muidugi oli mul tänu Azziritile sekundi pealt teada, palju meil aega on.

Igatahes võisime nende selja taga künkanõlval puude varju hoidudes jälgida, kuidas nad oma pöörase tempoga paarikümnest tuuslarist koosnevale rühmale tagant sisse sõitsid. Nood jõudsid vaid vaevu ringi keerata. Tuuslarid on sortsidest vast 3–4 korda tugevamad, aga sortsid võitlevad maagiaga. Mul oli harukordne võimalus jälgida võitlust lisaks ka Azziriti silme läbi.

Nad ei pidurdanud, vaid juhtisid hobused otse massi keskele. Azzirit püüdis tapriteraga paar halvastisihitud noolt ja läkitas oma oda esimese tuuslari rinnast läbi. Toetas jala hobuse sadulale ja hüppas, lendas üle ühe tuuslari pea ja lõi käigult järgmise pea kuni poole rinnani lõhki. Maandus, sisisedes valu pärast, mida tegi ta haavatud õlg, ja pöördus tolle poole, kes teda üle lendamas oli näinud. Nad olid samal hetkel teineteise kallal. Sorts põikas paar korda tuuslari raske sõjanuia eest ja üritas piiluda, mis teistest on saanud. Siin sain omakorda talle abiks olla. Keegi, kelle nimi oli Karheizz, oli nooltest nii läbi puuritud, et nägi välja nagu nõelapadi, teine, Errexis, lamas vereloigus, peas üliraske haav. Tuuslaritest oli enamik maas ja kui Azzirit järjekordse mõõgahoobi eest kõrvale põikas, nägi ta vastane korruga välja nagu antiloop, kelle sarved on ehmatusest kahele poole sirgu paindunud – keegi sortsidest oli tal oda läbi meeekohtade läkitanud.

Üks viimaseid tuuslareid oli hobuse ümber pööranud ja põgenes. Näitasin seda Azziritile, sorts lidus tollele järele, kuidas jalad võtsid, ja läkitas talle oma sõjakirve kuklasse. Lugu oli nii, et ta lihtsalt pidi ta hobuse endale saama, sest enne polnud ta hüpanud mitte sellepärast, et olla efektne või et ta õhulende naudiks, vaid et ühe tuuslari raske mõök tungis parasjagu läbi ta hobuse kaela.

Azzirit oli peaaegu ainuke, kes sellest väikesest nottimisest ainsagi vigastuseta pääses. Ent isegi Karheizzil polnud tegelikult häda midagi, kuigi üks nool oli ta südame läbistanud.

Errexisega olid aga lood halvad. Ta aju oli nii purustatud, et midagi peale lootusetu idioodi temast tulnud ei oleks. Ja seda häbi sortsitõule vaja ei ole. Pilkudevahetus, ja kõigi taprid tõusid korruga. Kui seda on vaja teha, siis juba kohe. Sortsid olid vastikud, aga mitte halastamatud. Ja eriti mitte omavahel. Nad avasid end Errexisele, tema vaim elas selle viimase tunniveerandi neis kõigis, enne kui jäädavalt lahkus. Ta jäi alati ka osaks meist ja kuna ta oli ka minuga ühenduses ja... ja...

Põrgu!

Kui sorts on parasjagu varjupaigaks sõbrale, kes on oma kehast ilma jäänud ja valmistub sellest ilmast lahkuma, siis pole sel sortsil lahkuva sõbraga ühiseid mälestusi heietades võimalik varjata kontakte teistega. Õnneks Errexist ei huvitanud Azziriti tegemised ja tal oli teistega palju rohkem ühist, ent killud tema elust on nüüd alatiseks ka ühe maalase mälestustes.

Mu kontakt Zezethiga aga paranes, sorts oli kusagil väga lähedal. Ta suunas meid tollest peatunud salgast vasakult mööda. Alul kaardus kurupõhi üsna õiges suunas, kuid varsti avastasime end võimatu järsaku põhjas teravatel kaljudel turnimas. Mõtlesin talt just aru pärida, kui sain aru, et üsna meie lähedal on tema salk omakorda kellegagi kokku põrganud. Täpsemalt kulges tee meist sadakond meetrit kõrgemal mäeveerul ja teda rünnati meie pea kohal kohas, kus seda varitsuseks nimetada ei oleks saanudki.

Ning taas, sellest hetkest, kui vastased üksteist nägid, näitas ta kõike julgelt mullegi ka läbi oma silmade. Nad olid just paraja hooga ümber kaljunurga keeranud, kui avastasid kobara päkapikke, kes neile hoogsalt vastu kihutas. Nad hoidusid tihedasti kokku, odad õieli, nii et vaatepilt meenutas kiilaspäisusele kalduva ülemõdulise tapjasiili amokijooksu.

Ükskõik mida ka räägitakse, üksik päkapikk põgeneb tegelikult kõigi teiste teelt. Legendid on saanud neist paarist-kolmest, kes tuhandete ja tuhandete aastate jooksul ei ole põgenenud. Kui päkapikke on alla tosina, siis keskmine sorts isegi ei maini, et tal teel mingeid ebameeldivusi oli. Praegu oli neid kuuese sortsijõugu vastas umbes 300. Päkapikud on halli nahaga, nii et pole eriti

kujundlik öelda, et esimesed read olid näost hallid. Nad ei ole kangelased ja nad teadsid, et nemad seda kokkupõrget küll üle ei ela, kui madinaks läheb. Igatahes päkapikkude üldist sõjakust arvestades oli selge, et neid kas juhitakse või kardavad nad pööraselt seda, kes nende selja taga.

Ma ei adunud Zezethi mõtteid – selleks oli ülekanne ikkagi liiga nõrk ja sündmused liiga kiired – ja seetõttu võin ta otsuste tausta vaid oletada, igatahes nad ründasid käigult. Neil kõigil oli igasuguseid granaate ja tulenooli ja nüüd oli õige aeg neid kasutada. Suitsevaid ja põlevaid päkapikke lendas igas suunas, puhkes kirjeldamatu halin ja kriiskamine, kuid nad tulid edasi. Nüüd ei jäänud neil tõesti enam midagi muud üle, sest vastasel korral oleksid sortsid nad varsti sealsamas maha nottinud.

Miski sumises ja korruga lendas üks sorts räbalateks. Zezeth kummardus sadulakaarele ja ajas hobuse edasi, päkapikkudele otsa. Miski sumises taas ta kõrva juures ja selja taga lendas üks kivi raksakaga kildudeks. Ka teised sortsid reageerisid kiiresti ja ründasid, nii et kuigi sumin kostis veel paar korda, ei saanud neist keegi pihta. Paraku oli päkapikke lähivõitluse jaoks liiga palju. Zezeth kaotas hobuse juba esimestel sekunditel, kui odaderivisse sukeldus. Ta hüppas sadulast ja maandus keset massi. Silmanurgast jõudis ta fikseerida, et sorts, kelle nimi oli Onxir, sattus odade otsa ja oli igaveseks mängust väljas, kuna silmapilk tekkis järjekord nendest, kes tahtsid ka oma odaga teda maa külge naelutada.

Mina andsin oma meestele käsu jalastuda ja me alustasime ränkrasket ronimist tollest nõlvast üles. Teel seletasin neile, mis üleval toimub, ehkki nad allaveerevate surnud päkapikkude järgi niigi üldjoontes sündmuste käiku aimasid, nii nagu nad taipasid sedagi, et meil on vaja jõuda päkapikkude selja taha ja teha kahjutuks üks masin, mida ilmselt kasutavad valgusmaagid.

Ma olin alles poolel nõlval, kui nägin, et Zezethi mäng „mitte seisma jääda” ei lähe kõige paremini. Sortside armastatuim relv on kahe teraga tapper, mille terade otsad ja varre mõlemad otsad on teravad, nii et ettepoole moodustub lisaks midagi kolmeharulise hargi sarnast. Selle relva käsitlemist õpitakse sajandeid, kuid tugevas käes on see üle mis tahes teisest tapariistast. Zezethil käis see nii, et esimese oda eest kõrvale, päkapikk hargi otsa ja järgmine oda tuli püüda juba päkapikuga. Samm vasakule ja samm paremale, tugevate kirvehoopidega purustada raudrüüd, kilbid, kolbad, ükskõik mis parajasti ette juhtub. Oda eest kõrvale, päkapikk hargi otsa, laip teistele pähe, paar kiiret hoopide massi sisse ja edasi. Lõpuks aga oli üks uhkes rüüs päkapikk ta hargi längus kilbiga nii osavalt kinni püüdnud, et nad jooksid kokku. Zezeth tõstis päkapiku ühe käega õhku, et teda teistele pähe visata, kuid sai selle ajaga tänutäheks mõned odad selga. Nendes ei olnud jõudu, kuid ta kaotas tasakaalu. Järgmiseks oli ta tohutu päkapikkude kuhja all ja tal ei jäänud muud üle, kui veeretada end üle kaljuveere.

Me kõik nägime, kuidas ta sealt tuli. See ei olnud üks sirge kukkumine, pigem ebameeldiv paarisajameetrine allaveeremine, sorts, kivid ja päkapikud läbisegi. Nad jäid matsatusega ühte kaljulõhesse pidama üsna selle koha läheduses, kuhu hobused olime jätnud. Too osav päkapikk oli tema peal, pistoda peos püsti, kuid selle asemel et lüüa, jäi ta mõttesse. Nojah, Zezeth nimelt haaras parasjagu ta vaimu.

„Võta ta ise!” ägises sorts mulle. Ma ei teadnud, kuidas see käib, kuid ta oli suurema osa tööst juba ära teinud...

Mis?

Jumalime... Nüüd olen ma siis päkapikk. Jumalad! Päkapikk. Ei – gnoom, tahaksin ma öelda. Oh taevas! Nii et see suur vastik vanamees mu all... Oeh, kohe tuleb teistele öelda, et ta on surnud, muidu torgivad nad ta odadega auklikuks. Ütlen, et tapsin ta ja ise pääsesin hambajälgedega kaelas. Kui mitte arvestada veeremist. Aga meie, gnoomid, elame enamasti koobastes ja kivid on meie aines. Eks ma muidugi – nagu me kõik salamisi – oleme mõelnud, et teinekord oleks hea suurem olla. See sisendaks austust, kuid muudaks meid haavatavamateks.

Andke andeks, kuid kui nii inimene kui sorts on end kumbki omal viisil maailma valitsejateks pidanud, siis gnoomidele on sellised unistused alati võõrad olnud. Me oleme teadnud, et oleme tugevad vaid omas kodus – mägede sees. Seal sepistame me riistu, mida teised tahavad ja ostame nende eest põldude toitu. Kasvatame ka ise üht-teist, kuid teinekord tahaks ka midagi muud peale seente ja vaklade. Me oskame vajadusel võidelda, nagu te näete, ja kui valgusmaagid meid kutsusid, astusime me välja. Valgusmaagid on muidugi enamasti kah meist suuremad, ja tõele au andes – eks nad üks väikesemat kasvu haldjatõug ole, kuid nemad suhtuvad meisse kui võrdsetesse. Nad on endi hulka võtnud nii pärishaldjaid kui inimesi ja nad on tugevad. Nendega tuleb hästi läbi saada. Nii et te saate aru?

Zezehtil oli liiga paljudega tegemist. Seal üleval oli miski, mis päkapikke võitlema ajas, samal viisil, kui sorts nüüd üht neist ümber veenis. Kõigile siin tuli öelda, et mõistlik oleks poolt vahetada. Pealegi jõudis Tuxeti-Azziriti salk parasjagu kohale.

Inimesena oli mul veel paarkümmend ränka meetrit ronida,

päkapikuna seal all hakkasin end vaikselt liigutama ja tundsin tagumikus valu. Pöörasin aeglaselt pead ja leidsin endale suunatuna oma kolmkümmend oda.

„On ta surnud?” küsis Kusti väriseval häälel. Ta on ka kuningatõust ja meile kolmandast põlvst sugulane, ja tema oskab ikka asja tuuma ära tabada.

„On jah!” kähvasin vihaselt. „Aidake mind siit minema, ja ei tohi teda odadega torkida!” Kuigi päkapikule endale oleks hirmsasti meeldinud hoopis vastupidist väita.

Just. Mind haarati pahkludest ja lohistati meetrit viis eemale. Ma nägin nende nägudelt, et kõik nad tahtsid sorti odaga lüüa. Siis räägiksid nad pärast veel sajandeid, kuidas nad seda tegid ja juttudes on sorts elus veel vähemalt tolle laibamõnitamise lõpuni.

Ajasin end vaikselt püsti ja katsusin üle. Peale hambajälgedega kaelal oli vaid suur hulk kriimustusi ja muhke, nii et lõppkokkuvõttes olin sellest võitlusest väga kergesti pääsenud.

„Kaks sammu tagasi!” röögatasin kaaslastele.

Nad olid muide väga taltsaks muutunud ja mul kulus pisut aega arusaamiseks, et ilmselt oli sorts käinud nende teadvusi ükshaaval veenmas. Vahtisin kaaslasi süngel pilgul. Nad kõik lõid silmad maha. Ma olen ikkagi kuninga poeg ja eks nad kõik said aru, et see ei ole enam meie võitlus.

„Mäest üles!”

Päkapikuna hakkasin end longates ja ägisedes mäest üles venitama, inimesena jõudsin pärrale.

Põrgut, mis vaatepilt üleval rajal avanes! Kõikjal võitlus ja laibad, vähemalt 60 gnoomi olid oma elu jätnud. Ilma valgusmaagideta poleks seal mingit võitlust olnudki, ja seal nad ise olidki, kükitasid oma masinate kaitsekilpide taga. Ma ei teadnud, kuidas kasutada nende aparaate, mul polnud õrnatki aimu, mida ükski neist seadmetest teha võis. Sisimas pidin ma –

antud hetkel tähendab see siis Ott Karo järeldust – tunnistama, et päkapikud on üsna juhmid olevused.

Ja oh sa nõme jumal! Muidugi päkapikud. Gnoomideks kutsutakse vilkamates ildades elavaid päkapikurasse, kes sealsete päris mõistuslike rahvaste juures meistritena teenivad. Nood on jah tsiviliseeritud ja osavad igasugustes töödes. Siia ilma pole ühtki sellist vist kunagi sattunudki. Võitlus oli aga üsna kummaline, kui asjasse süveneda. See veeres ilma erilise tulemuseta edasi-tagasi. Mingil hetkel hakkas tunduma, et jälgin Ameerika maadluse matši, kus käib meeletu andmine, kuid keegi päriselt viga ei saa. Loodetavasti nii see oligi – sortsid varjasid end päkapikkude taha ja viimased üritasid oma peremeestele muljet jätta, et nad ikka veel võitlevad.

Hiilisin lähemale. Valgusmaagid ei vaadanud minu poole, kuid siis hakkas üks aparaat kriiskama ja korraga olin tähelepanu keskpunktis. Keegi juba keeras minu poole kahtlaselt kuulipildujaga sarnanevat riistapuud, nii et oodata ei olnud midagi, startisin.

Neid oli ainult 12 ja ma olin oma mõõgaga enne nende keskel, kui nad midagi teha jõudsid. Torkasin ühe läbi, purustasin teisel pea, ja selle asemel et võidelda, jooksid ülejäänud laiali. Nad tõepoolest jooksid laiali. Zezeth ütles mulle ette, millist hooba pöörata tuleb, ja siis tardus kõik hetkeks paigale. Päkapihud jäidki üksteist väga rumala näoga vahtima, sortsid aga tormasid põgenenud valgusmaage püüdma.

Vaatasin uuesti vaimus „oma” päkapiku järele ringi.

Olin just mäest üles jõudnud. Ega see hea ei olnud, et sortside ja inimestega võitlema sattusime ja ma olin mures. Mitte valgusmaagide pärast, sest, noh, ütleme nii, et lepinguliste suhete ja vannete kiire kontekstitundlik ümberhindamine on päkapikkude teine olemus. Imestada pole ka selle üle, kuidas nad meid kasutasid, kuigi tänu sellele võin ausalt öelda, et paras neile. Zezeth jõudis ka üles.

„Tore sind näha, vennas.”

Noogutasin talle. „Valgusmaagid on vist käes? On meil neid aparate võimalik kasutada? See välgukahur oli üsna tõhus.”

„Raske ja kohmakas. Peksame need puruks, ja edasi.”

„Mis me nende päkapikkudega nüüd teeme?”

„Ajame kokku. Haldjad on mõõgaga kohe siin.” Ta vaatas mulle teravalt otsa. „Ega ma ei taha, et neid rohkem kui tarvis surma saab. Saast on nad, igaüks kasutab neid, kuidas oskab. Mul on sind hädasti tarvis, muidu oleks sul ja Tolgul targem vaateulatusest kaduda – Teria on seal.”

„Perse...”

„Nagu me rääkisime – mõõk peab praegu neile jääma. Me ainult kindlustame neid, kes meid aitasid. Ja haldjad üksi ei saa hakkama nendega, kes nende järel tulevad. Kähku nüüd!”

Kuulsin juba kabjaplaginat ja meil oli väga vähe aega päkapikud uuesti karreesse ajada. Ega midagi valida ei olnud – ma muidugi ei tahtnud paha ei sellele konkreetsele päkapikule, keda Zezethi abil valitsesin, ega üldisemalt päkapikuhõimule tervikuna. Neid ainult kasutati. Kui karud ja hundid põdrakorjuse pärast kaklevad, siis mägra jaoks oleks ju selge enesetapp üritada selles osaleda, eks ole?

Palju hullem oli aga see, et ma ei mõistnud ikka veel, milleks kuradiks mind siis nüüd nii hädasti vaja on.

Haldjasalk ilmus ühe teekäänaku tagant välja ja oli meid nähes ilmselt sama üllatunud kui meiegi. Tavalises olukorras oleks väga imelik olnud, et nad meid varem ei avastanud, sest haldjad on maagias peaaegu sama osavad kui sortsid, kuid ilmselt tulid nad lahingust ja sama ilmselt ajas keegi neid taga.

„Karree – odad ette!” kisasin võimalikult isaselt – see tähendab, püüdsin päkapikku natuke tõsiseltvõetavana näidata.

Haldjad sattusid segadusse, kuigi esimesel hetkel tundus, et nad kavatsevad meist pärast paarisekundilist hindamist – noh, et tühipaljad inimesed ja päkapikud – lihtsalt läbi ratsutada. Neid oli ka umbes 20, kuigi mõned tundusid vaevu sadulas püsivat. Väga võimalik, et nad peatusid vaid sortside pärast.

„Seis! Läbirääkimised!”

Jalutasin neile vastu ja jäin nende ees hobusepikkuse kaugusel seisma. Nad jälgisid mind oma siravate relvadega.

„Teria, tere päevast. Kas mõõk on teie käes?”

Mul oli sel hetkel väga raske hoida kontakti päkapikuga, sest temasugustest pole keegi terve ajaloo jooksul pöördunud niimoodi noore imekauni jumalanna poole, kes tohutu hobuse seljas hiigelsuurena ta kohal kõrgub. Päkapikk minus vigises agoonias, kui tabas mälestuse sellest, kuidas see haldjaneiu alasti ja seotud kätega Tolgu mängukanniks oli olnud.

Teria piidles mind segaduses.

„Kes see on?” küsis üks vanem haldjas ta kõrvalt.

„Oddun. Inimesest nõid ja Zezethi sõber,” poetas naine ja pöördus minu poole. „Meid aetakse taga. Mida sa tahad?”

„Mõõk peab jääma haldjate kätte. Inimeste ja sortside tingimus on, et te seda korralikult valvate. On veel tingimusi, mis puudutavad neid, kes meid aitasid, kuid selleks ei ole praegu aega. Kui mõõk on teie käes, tahan ma seda näha.” Viipasin oma kaaslastele. „Kui mõõk on teie käes, oleme liitlased. Inimesed vajavad liitu maagia vastu, päkapikud vajavad kaitset valgusmaagide eest. Sortsid ei taha uut tülikat vaenlast. Meile on soodsam, kui selline asi on uhkete, kuid õiglaste ja mõõdutundlike haldjate, mitte võimuahnete valgusmaagide käes. Ma tean, kes sa oled, Onddeloin, haldjate valitseja,” kummardasin vanema haldja poole.

Too põrnitses mind paarkümmend sekundit mõtlikult ja oleks ehk kauemgi põrnitsenud, kui haldjad tagumistes ridades poleks rahutuks muutunud:

„Tulevad...” kandus minunigi pomin. Muide, Onddeloin katsus vaimus minuni tungida, kuid ainus, mida ta nägi, oli Zezethi irvitus.

„Näita talle mõõka, Ilmenge,” sõnas ta siis uhkele nooremale haldjale enda kõrval. Too tuli sadulast, võttis rinnalt nahkkotist pikliku karbi ja avas selle. Mu silme ees oli...

PERSE! Ja mitte tavaline vaid kõrvadega!! Ja sealjuures India elevandi oma!!! See on ju mulle nii tuttav Agni sau...

Ilmselt mitte sama – vaskvitsad kaarduvad pisut teisiti, kui lähemalt vaadata.

Sirutasin käe.

Ilmengeks kutsutu kõhkles ja minu suunas pöördusid teiste relvad.

„Ma pean teadma!” vahtisin Onddeloinile süngelt otsa.

„Kuhu ta sellega ikka läheb,” kehtas haldjakuningas pärast paarisekundilist mõtlemist õlgu.

Mu sõrmed sulgusid relva ümber.

Kõik läks segi... Oddun polnud seda relva kunagi käes hoidnud, kuid Ott Karo oli.

Ainult et...

Olete te kunagi proovinud telefoni teel tennist mängida?

Relv oli pealegi lukustatud mingisse kuisesse meetrise lõiketera režiimi. Kuid sellega saan ma hakkama! Seda relva oskan ma paremini valitseda, kui kõik need, kes seda viimasel tuhandel aastal käes on hoidnud!

Vaatasin rada nende selja taga. Kui lõigata läbi need kaljud, on tagaajamine läbi.

Tuli sähvatas mu kätes.

**

Ma tahtsin sealt ära.

Oh, kõik läks lõpuks korda – ma lasin haldjatel mõõga ära viia, kuid kogu see püksid täis ehmatanud punt sai aru, et see kuulub tegelikult mulle ja ühel päeval vaatab Onddeloin läbi sõrmede, kui ma selle ta lossikeldrist minema viin. Selle eest, et neil mängust auga välja tulla lasin, sain kokkulepped, mis toovad igasugustest tülidest tervelt välja vähemalt need olevused, kes minust sõltuvad, isegi Teria lubas, et ei löö Tolgut maha, minu aga unustas sujuvalt üldse ära. Mul käis korra peast läbi, et ehk kaupleks Tolgule pisut meelelahutustki välja, kuid kuigi haldjate väärikus on ülimalt plastiline mõiste, ei olnud kellegi huvides neid asja ees, teist taga rutjuda, seda enam, et Tolgul pole kunagi olnud raskusi voodikaaslaste leidmisega. Eriti pärast kõike seda kulda, mille haldjad välja käisid.

Ainult et... ma olin olnud päkapikuhõimu prints. Lootusega ühel päeval kuningaks saada – ja seda eelkõige tänu minu viimaste tundide ebapäkapikulikule kangelaslikkusele – noh, vähemalt teiste silmis oli see ju kangelaslikkus. Mu osaks saaks valitseda üht lappi mägedes, mille suurim mõõt on nii mõnikümmend kilomeetrit ja kus elab vast tosin tuhandet päkapikku. Elada koopas, teha tööd, unistada hõimu kasvamisest ja ehk suuta mõnd naabrit pisut taandumagi sundida... Ja edasi, kõik see aeg, lõputult, kogu minu elu jooksul ei juhtu absoluutselt mitte midagi. Minu osaks jääb üritada kas või vaimult suureks teha neid virila näoga oma nurki pidi kükitavaid õnnetusekotte – kusjuures see üritus on juba ette nurjumisele määratud – ja saada vastutasuks vaid mõistmatust ja kadedust. Lävida ehk suurtega näiliselt nagu võrdne võrdsega, aga teada, et sa oled ja jääd nende silmis mingi etnograafiamuuseumi direktoriks. Ja isegi kui sa ise nendega võrdseks tõused, jääd sa seda kaugemaks oma hõimlastest. Su rahvas ei kasva, sa ei valluta iial midagi, sul ei saa olema ei jõudu ega mõju ja ainus, mis su osaks langeb, on olla ebameeldiv takistus suurte teedel. Sa pead hästi läbi saama oma naabritega, andma neile andeks kõik nende ebaõigluse ja sigadused, laveerima, et üldse püsima jääda, ja sedagi kõike omaenese inimeste enesetapjaliku rumaluse taustal, sest ükskõik mida sa teed, loobivad nad sulle sajast suunast ja sajal põhjusel kaikkaid kodarasse.

Kole, kui su silme ette pannakse karikatuur sellest, mis sa oled, ja enda vastu ausaks jäädes ei ole sul midagi vaielda – mis oleks suurim, mis saaks mulle osaks mu enda elus mu oma kodus? Kasutada parimate kavatsustega oma rahva hüvanguks seda, mida ma tean ja oskan, saada lõpuks ehk selle lapi presidendiks – lapi, mis on päkapikkude omast pindalalt ja rahvaarvult sada korda suurem.

Aga kõik see, mida just sõnastasin päkapikkude kohta, kehtib reservatsioonideta ju ka eestlaste kohta. Uhh, jõle...”

Kolmapäeva lõuna

Ott oli pärast Zerlo juures taas iseendaks saamist heameelega lasknud sortsil end oma salakorterisse saata, sest kuidagimoodi oskas sorts suurema osa teest vahelt välja lõigata. Ta oli muidugi kohe nagu kott magama vajunud ja poolest lõunast ärgates ning end korrastama asudes vajus ta sügavalt mõttesse.

Miks tegelikult tuli see uigu just nüüd? Täpsemalt – kuipalju oli tema ettepanekus tõtt? Ehk teisiti öeldes – kas ei esitanud ta ettepanekut, mille kohta kindlalt teadis, et Ott seda vastu ei võta, hoopis mingil muul eesmärgil? Aga millisel? Et teda testida? Milleks?

Miks Zerlo selle vastu nii teravat huvi tundis, et talle druiidide juurde vastu tuli? Need kaks tsivilisatsiooni ei saanud omavahel kuigi hästi läbi, seega tähendas see mingit nii-öelda saatkonna tasemel kokkulepet. Asi võis muidugi olla lihtsam – too mõõgajaht läks kiiresti kriitiliseks ja Zerlol ei jäänud muud üle, sest kuhugi kaugemale vastu tulla või ta salakorterisse sõna saata polnud lihtsalt enam aega. Samas ei olnud kindlasti rumal oletada, et ajastus läks väga kriitiliseks kas otseselt või kaudselt *tänu* uigu külaskäigule...

Või teistpidi – kas vestlus druiididega läks üldse ainult sellepärast nii hästi, et need teadsid, et sorts teda ootab? Küsimus ei olnud seal loomulikult milleski otseses, sest Otilegi laienes nii-öelda saadikupuutumatus, pigem oli druiidide valitseja olnud üllatavalt vastutulelik.

Ja siis see Agni sau kaksikvend – raske uskuda, et Zerlo ei suudaks leida kedagi teist, kes seda kasutada oskaks. Kuid kui see päriselt nii oli, siis kas tõesti oli vaja tappa nii palju inimesi ja ajada surnuks nii palju hobuseid, et haldjatele näidata, et sortsidel on välja panna olevus, kes seda tõeliselt kasutada oskab? Ei, siin oli kindlasti midagi hoopis muud. See, et ta polnud Zerlolle kunagi oma kloostriajast rääkinud, oli veel kõige väiksem mure.

Oli kõik see kuidagi seotud tema tegevusega Luciferi nõukojas? Tolle Mulderi tapmise kavatsusega? Otil puudus informatsioon ja ta oli sunnitud tõdema, et ainus mõistlik oletus oli, et midagi suuremat on liikuma hakanud ja pannud kõik osapooled närviliselt pinda sondeerima ning ehk ka liitlasi otsima. Samas polnud tal õrnematki aimu, mis see olla võis.

Küsimärke sai palju ja vastuseid ei paistnud. Ott jõudis järeldusele, et ta vajab teist vaatenurka. Esimeseks tuli pähe Õpetaja ja Ott otsustas tema juures ära käia, ainult et ta ei saanud kohe minna, sest ta oli keskpäevaks mõned kohtumised kokku leppinud. Ta üritas Õpetajat mõttes leida, kuid see ei õnnestunud. Ott libistas põgusa vaimupilgu üle veel mõnest lähedasest, et kontrollida, kas ta end juhmiks ei ole joonud, ja vangutas siis pead – polnud põhjust Õpetaja pärast rahutust tunda, kuid ikkagi tuli siit üks vastamata küsimus lisaks.

Ta ohkas ja sõitis tööle.

**

Rein vaatas automaatselt kella, kui uks lahti paiskus ja Ott oma pisut lärmakal viisil sisse trampis. Kiiret ju otseselt ei olnud ja ega seal kontoris Otita nüüd enam miski seisma ei jäänud, ent täielik ignorantsus oma töötajate suhtes mõjus ometi kuidagi solvavalt, sest ega ta ometi kellelegi ütleva vaevunud, millal tuleb või mis asju ta üldse ajab. Rein leidis end kes teab mitmendat korda mõtlemast, et kas see ikka oli olnud õige otsus, vana sõbra juurde tööle tulla. Tunnustatud programmeerijana oli ta ka *freelancer*'ina suurepäraselt ära elanud, kuid mis seal salata, Oti ja Taavi juures oli elu kindlustatum ning ta teenis rohkem. Küsimus polnud ka mingis abstraktses vabaduses, sest mingitest tooltundidest polnud iial juttu olnud, teisalt oli Ott kokkulepetest kinnipidamist nõudnud loomulikult ka enne seda, kui talle siia tool ja laud tekkis. Küsimus oli muutuses, mis ülikooliaegse sõbraga viimastel aastatel toimunud oli.

See ei olnud midagi otsest, midagi sellist, millele nime saab anda. Teatud hullus ehk? Selline sügav hoolimatus, justkui poleks kõigil toimival suuremat tähtsust. Midagi kummalist oli selles mehes ju alati olnud, pidi Rein tunnistama, ent kust tulid veidrjad ja arusaamatud märkused? Kord oli tal kõige sellega seoses tekkinud veider mulje, nagu oleks Rein mingid olulised asjad unustanud. Või tulenes kõik lihtsalt sellest, et Ott oli alati temast üle olnud ja sõpradena olid nad sellest mööda vaadanud, kuni tekkis selge alluvussuhe? Mõnikord Rein lausa lootis, et see nii on, sest see oli midagi ületatavat, midagi sellist, mis piisavalt intelligentsete inimeste puhul sõprust ei riku. Ent ta ei petnud end. Ta lootis vaid, et ei pea nägema seda, et sõber ühel päeval murdub.

Rein istus Oti laua ette tugitooli.

„Peremees, meil on mure.”

„Mis sa jälle kokku keerasid?” Viltune tigiduseta pilk, sellal kui Ott arvuti elluäratamiseks hiirt rapsas ja samal ajal kingad jalast lükkas.

„Ausõna, ei ole minu töö, aga üks meie äripartneritest on surnud.” Rein viskas lehe lauale.

Ott luges ja mühatas. „Nojah, eks nad seal ju tegid ministriumile viiolit. Need lepingud, mida nad sealt said... ma ei tea küll meditsiinist midagi, aga kui peale vaadates on selge, et lepingu kasum on

nii 400%... Miks surnud?"

„See on veel kõige parem osa.” Rein keeras lehe teise külje ette.

Ott luges ja mühatas veel kord. „See on ju anekdoot.”

Teine noogutas hapult. „See sobiks sinna... mis kollane leht see oligi – tead küll, see „Nagu kaks tilka vett”, kuigi seal on vaid pildid. „Politseikroonika”, järgneb tekst: „,Vaadake, mina koorisin rahulikult õuna, aga siis tuli ämm ja kukkus noa otsa,” ja kohtunik kiidab takka: „... ja nii seitse korda järjest.”” Ja edasi pealkiri „Vana anekdoot”, järgneb tekst: „Arvutifirma juht leiti oma kontorist, südame piirkonnas 18 noahaava. Politsei kahtlustab enesetappu.””

„*The same shit, a different date*,”¹¹ kiitis Ott süngelt takka. „Puudutab see meid ka kuidagi? Meil vist õnneks ei olnud nendega ühtki lepingut? Nad on meilt kunagi mingit koli ostnud, aga sedagi vist põhiliselt sellepärast, et Taavi nillis üht sealset tšikki. Hm, veidrad meelelahutused – oli sihuke... olgu, kõigepealt on tal minuarust muidugi *best before*¹² üle.”

„Taavi sukeldus hommikul paberitesse ja nüüd läks Ellaga lõunale. Jättis sulle need siin.”

Rein viipas kaustale laual ja tundis, kuidas temas kasvab ärritus. Ühest küljest oli Otil alati vastikult õigus ja teisalt ei saanud talle ninna karata, sest kõige hullemaid arvamusi serveeris ta alati asjaosalise juuresolekul. Ühest küljest teadis Rein oma kogemustest, et kui sa olid usaldanud Otile midagi väga isiklikku, siis sinna see jäi, teisalt aga võis Taavil tookord üsna paha tunne olla, kui Ott kõva häälega küsis, et kuule, kui on üldteada fakt, et Ella mees jättis Ella maha sellepärast, et Ella ei olnud seksist huvitatud, siis mida sina sealt sammaldunud hargivahest leida loodad?...

„Ehk kuuleb midagi asjalikku.” Ülemus lasi pärast põgusat lehitsemist kausta lauale tagasi kukkuda. „Minu nõuanne oli: *keep your ass covered*¹³. Ta on sellest kinni pidanud.”

Selle aja peale oli Mare kohvi ja pitsa lauanurgale poetanud ning Ott asus isukalt sööma. Rein jäi istuma ja silmitses ülemust. Silme ümber mustad rõngad, olek natuke unine ja „ära” ja... Millega ta küll jälle tegeleb, et näeb välja, nagu oleks peldikust alla loputatud? Joodik ta ei olnud, narkar ka mitte. Äärmiselt veidrad sõbrad tal igatahes olid ja kust kurat küll ta oskas nii vingeid tibisid leida? Arusaamatu mees.

„Tundsids sa Aini isiklikult?” küsis ta siis rohkem jutujätkuks.

Ott noogutas ja raputas kohe pead. „Mitte eriti. Nagu meie konnatiigi IT-rahvas ikka – kõiki tegijaid ju tead ja oled mõnel seminaril mõne sõna vahetanud. Sa teadsid teda vist paremini?”

„Kah mitte eriti. Rohkem Ella kaudu. Ella oli ju juhtkonnas. Lahe tegelane. Lihtsalt kuidagi vale, et ta mingite mahhinatsioonide pärast ohvriks toodi.”

„*There is no justice!*”¹⁴ Ott krimpsutas nägu. „Ja nüüd, kui sa mind vabandad...”

Ta tõmbas kingad jalga tagasi, tõusis ja pühkis minema, teel kapist jopet haarates ja muidugi kapiust lahti jättes.

Rein oli sunnitud endale tunnistama, et ta oleks väga tahtnud teada, kuhu.

**

Pärast sõjaväest tagasitulekut oli Ott Karo veel oma 3 aastat longanud. Peale selle kulus veel vähemalt aastat viis, enne kui ta normaalselt joosta sai, ja millalgi tuli leppimine, et elu lõpuni annab tuikav valu talle selgelt märku, kui ilm muutuma hakkab. Ema klassivenna abil oli ta saanud insenerikoha küberneetika instituuti, õppis vaikselt õhtuses, leidis kena ja laheda olemisega tüdruku – Mari – ja abiellus, sündis 2 last... Eluke veeres oma rada, tuli taasiseseisvumine, instituut muutus vaikseks ja kõledaks, sest kõik, kellest asja oli, tegid oma firmad ja tõmbasid uttu. Ka Otile tegid paar sõpra ettepaneku ise enda peremeheks hakata ja ta võttis selle vastu. Ning neil ei läinudki kõige halvemini. Midagi aga juhtus temaga veel...

Igatahes oli läinud aastaid, kui ta korraga avastas, et ta sõjaväemälestused on kahestunud. Ühtedes

¹¹ Sama sitt, vaid kuupäev erineb (Ingl. k.)

¹² parim enne (Ingl. k.)

¹³ hoiu oma perse kaetud (Ingl. k.)

¹⁴ õiglust ei ole (olemas) (Ingl. k.)

mälestustes saadeti ta Afganistani ja ta veetis aasta mingis kummalises kloostri, teistes saadeti ta Põhja-Jäämere äärde ja ta igavles mingis armetus poolikult komplekteeritud reservüksuses vana tráni valvates. Ta avastas, et ei suuda parimagi tahtmise korral otsustada, kummad mälestused õiged on. Afganistan ja see võimatu klooster tundusid palju kummastavamad ja võõramad, ning ainuke fakt, mis pani teda üldse kaaluma, et tegu ei ole mingi unenäoga, olid armid jalas, sest Siberimälestused haavatasamist ei sisaldanud. Tegelikult oli kojutulekust möödunud ligi kümme aastat, kui üks ebatavaline sündmus taas äratas segased tunded, mis olid järgnenud pikale ja raskele koduteele ning ta tolele veidrale kloostri, täpsemalt seal õpitule mõtlema pani.

Ta lamaskles uneledes tugitoolis ja valvas oma mõnepäevase lapse und, kes sealsamas tema kõrval tukkua ema kaisus vaikselt nohises. See ei olnud tema kodu ja tal ei olnud seal kohta. See ei olnud muidugi ka seesama naine, kellega ta sel hetkel ja kogu hilisemagi aja abielus oli. Mariga olid nad tasapisi võõraks jäänud ja elasid sisuliselt eraldi. Ott oli niinimetatud Teise Ärkamisaja poliitikategemise käigus leidnud ühe kena, endast 7 aastat noorema parteikaaslanna ja kuidagi oli asi lõppenud sellega, et naine ühel päeval teatas, et ootab nende ühist last. Ott oli maigutanud ja siis ettevaatlikult alustanud, et kuule, see on muidugi suurepärane, aga ma ei ole kunagi varjanud, et mul juba on naine ja 2 last. Külli oli selle peale öelnud, et ta teab seda, on otsustanud lapse saada ja loodab, et Ott on talle isaks, kuid eks mees ise otsustab. Nii ta seal istus – otsustanud küll lapsele isaks olla, niipalju kui võimalik, kuid andes endale selgelt aru, et ta seda naist ei armasta ja temaga koos elada ei taha. Ainsaks närusevõitu lohutuseks teadmine, et ta Küllile tõesti kunagi valetanud ja midagi lubanud ei olnud.

Siis korraga oli ta seisnud masendavalt kõledas poolhäämaruses mingil tohutul lagedal nõlval. Kusagil siinsamas kõrval oli ta ise, olid magavad naine ja laps, ent ta oli millegipärast sealt ära libisenud. Ta ei osanud isegi öelda, mis suunas too pärismaailm oli, kuid sel polnud tähtsust. Ta seisis seal, eemalt tuli lähemale üks hatune kuju ja ta tundis ära oma paar kuud tagasi surnud isa. Ott teadis ka kohe, milleks isa seal on – et anda oma elutuli lapsele. Vaim tuli ligemale, vaatas magavat pojapoega ja pööras siis pilgu Otile.

„EI!” ütles Ott. Ta millegipärast ka teadis, et tal on jõudu ja võimalust seda takistada.

„Miks?” Isa oli kurb ja paluv.

„Sa jätsid meid. Sul ei olnud meie, oma poegade asja. Ärgu olgu sul siis ka lastelastega asja.”

„Mul ei ole muud...”

„Paljudel ei ole. Ma tean, et see ei ole sinu tahe ja mälestused – sinu isiksus – mida sa lapsele anda tahad. Kuid see on midagi sinust, ühelt poolt vaid sinu sümboolne side tulevikuga, teisalt aga mõjutad sa tahes-tahtmata ta karmat. Ja seda ma ei taha, ei taha su karmat ja ei taha, et sul oleks asja tulevikku.”

„Sa vihkad mind? Olin ma nii halb isa? Ma armastasin ja hoidsin teid, õpetasin...” Ta vangutas pead.

„Ei, sa ei olnud alati halb isa. Aga lõppkokkuvõttes... Ei, ma ei vihka sind. Olen sulle ka su nõrkuse ja arguse andestanud, kuid oma lapsesse ei taha ma midagi sinust. Mine ära ja unusta meid, lahustu järgmises maailmas ja saa uueks.”

„Nõrkuse ja arguse?”

„Kõigepealt reetsid sa oma rahva – astusid parteisse, et karjääri teha ja elus lihtsamalt läbi saada. Ehk olid sa üks neist, kes tõsiselt kommunismi uskus ja meie rahvale teed tulevikku tahtis näidata... Ma ei tea. Ent ikkagi oled sa reetur, kvisling.

Ma ei tea, miks sa valisid mu ema. Loodan, et millalgi te vähemalt armastasite teineteist. Loodan, et millalgi sa vähemalt armastasid meid. Ent see, mida ma mäletan sinu elu viimasest viieteistkümnest

aastast, paneb mu arvama, et sa hoolisid meist niikaua, kui said seda mugavalt teha. Niimoodi hoolitakse naabri kassist – et armas ja tore loom, aga kui naaber otsustab ta ühel päeval maha lüüa, pöördud sa õlgu kehitades kõrvale. Kui palju kordi oli sul võimalus meid aidata, sa ei teinud seda. Isegi kui sa midagi lubasid, ei täitnud sa neid lubadusi. Mõnda ehk mõtlesid täita, aga need kriipsutas maha too vastik vene mutt, kes viimased aastad su elukaaslane oli. Ja sa tulid järgmine kord süüdimatu näoga ja teatasid, et tead, tegelikult ma mõtlen, arvan või teen hoopis nii...” Ott tõmbas hinge. „Ei, ma ei vihka sind, isa. Surm kustutab vihkamise ja ma üritan meenutada sinust midagi helget. Meenutada sind sellest ajast, kui sa olid hea isa. Ehkki see pole kerge. Ehk sa polnudki halb, kuid jõuetu headus on väärtusetu. Sa olid kaasamineja, sa pole kunagi suutnud seista enda eest, ja sellepärast...”

Ott vaatas oma isa ja ta peast käis uuesti läbi kõik see, mida ta oli öelnud: „Ei, ma ei taha sulle halba. Ma olen valmis su eest kostma ja ütleva, et sa olid hea isa. Kuid oma lapsesse ei taha ma sinust rohkem, kui ta meie ühiste geenide kaudu juba saanud on. Elusid antakse ja võetakse, aga elud ka lähevad ja tulevad. Mõni peab lõppema, et uus saaks maailma tulla. Selles ei ole õiglust, aga sinna ei saa meist kumbki midagi parata. Ma olen oma otsuse teinud. *Mina* võin ohverdada osa endast, et lepitada sind maailmaga, et sa rahu saaksid – olen valmis oma otsuse eest vastutama. Kuid ma ei luba seda koormat oma lastele.”

Isa vaikis.

„Sa ütlesid, et tahtsid veel elada,” jätkas Ott mingi sisemise sunni mõjul. „Ent mis elu see oli? Ja mille arvelt? Meie. Samas – kas meie takistasime sul elamist? Sa vaid põletasid end. Põletasidki ära. Mis muud on vähk 58-selt kui sinu eluviisi loomulik lõpp? See elu oli nii tühi.

Mäletad seda plikat, keda ta ema püüdis meie poolde pähe meile pakkuda? Sul oli ju kunagi midagi selle naisega, eks ole? Aga ta ei olnud meie poolde... kahjuks. Kahjuks! Saad aru, ma oleksin sulle palju andeks andnud, kui sul oleks olnud kunagi julgust teha midagi pöörast, midagi suurt, midagi, mida sa tõeliselt tahtsid teha ja mis oleks olnud... .. Ma ei tea. Aga sa tegid ainult väikesi asju, ainult kulutasid ennast. Sa taandusid alati, valisid ohutuma tee. Sinust jäime maailma meie ja sedagi suuremas osas tänu emale, kes su oma laste isaks võttis. Ja meie oleme oma otsuse teinud. Meil ei olnud sind tarvis juba ammu enne seda, kui sa ükskord läksid. Ei olnud tarvis sellepärast, et veel palju enne olid sa lõpetanud meile andmise.”

Isa vaikis endiselt ja korraga arvas Ott midagi mõistvat: „Sul ei ole olnud julgust isegi ära minna? Ma tulen sinuga.”

Valgus avanes nende ümber ja Ott tajus mingil arusaamatul moel, et need kaks säravat olendit on see piir, kust tagasi ei tulda – ja kust isa peab üle minema ja tema ei tohi. Isa hakkas tahapoole jääma. Keerubid muutusid ähvardavaks. Ott tundis hirmu ja aukartust nende kohutavate olendite ees, ent avastas korraga, et tal on käes Agni sau. Hele tuli tema kätest ristus keerubite tule mõõkadega.

„Laske ta läbi!” käratas ta inglitele. Tuli undas ta käes, kunagi polnud submateriaalse energia juhtimine nii kerge olnud. Ta pressis sauast läbi aina suuremaid ja suuremaid energiahulki. Pärtselt oleks sellest jätkunud keskmise linna maatasa tegemiseks, kuid siin muutus see vaid pimestavkuumaks lõõsaks nende säravate moodustiste soomusel. Mingil hetkel taipas Ott, et ta ei tahagi keerubeid tappa või vigastada, pigem neile muljet avaldada. Nende tule mõõgad ei suuda talle viga teha, nad kõik on milleski võrdsed... Inglid langetasid mõõgad.

„Mine,” ütles Ott isale. Mees vaatas talle otsa, kurvalt ja tänulikult, ning libises siis keerubite vahelt läbi, sinna helendusse. Oti süda tõmbus kokku, ta mõistis, et nüüd on isa lõplikult läinud. Ent ta ei teinud pisimatki liigutust, ei üritanud teda isegi mõttes hetkeks viivitama panna. Nii peab olema. Isa sai rahu. Vana peab kaduma, et uus saaks sündida...

Ta oli taas oma magava naise ja magava lapse kõrval.

**

Igatahes pani see veider uni ta tol õhtul sügavalt mõtlema. Muidugi oli esimesel pilgul selge, kust olid pärit need osalt kristlikud, osalt kirjandusteostest pärit sümbolid, millest nägemus oli koosnenud. Jah, ta oli korduvalt üritanud oma isa mõista, kaasa arvatud seda viimast sappkibedat sigadust – isa oli testamendis määranud nende pere vana talu oma järjekordsele elukaaslasele. Talu, mille ta oli lubanud neile ja millele tal tegelikult moraalset õigust ei olnudki, ehkki see oli kunagi tema nimele jäänud. Ott ei osanud, ei olnud osanud muud välja mõelda, kui et vähkisuremise teadmises, surmahirmus oli ta tahtnud osta tollelt naiselt veel viimast lähedust ja nii sooritanud viimase reetmise oma laste ja tegelikult ka esivanemate vastu.

Oti suhtumist iseloomustas muide ka tema võitlus keerubitega – ei ole olemas võitmatuid jumalaid, on ainult ebapiisava hävitusvõimsusega relvastus. Samas oli ju ilmselge, et ta vestlus isaga oli olnud ühepoolne, isa oli pigem markeerinud repliike; ka keerubid olid väga leplikult oma osa täitnud.

Ent see polnudki oluline. Ott ju mäletas, et oli üritanud kojutulekujärgsel pidetul ajal elustada neid tehnikaid, mida ta kloostri oli õppinud, kuid need ei töötanud. Kodus oli mateeria tema jaoks alati olnud vaid tuim mateeria. Ta ei arvestanud selliseid pisiasju, et ta oli alati teadnud, millal ema talle helistab või et ta suutis täiesti automaatselt panna paika suvalise koera – häda oli selles, et... mis edasi? Hakata selliseks haledaks šarlataniks, nagu olid kohalikud „teadjad” ja „nõiad”? Ta tundis neist mõnda ja see, mida ta nägi, oli nõme ja madal, ehkki vähemalt ühel neist – seda teadis ta kindlalt oma kogemustest – olid võimed, mida tavaloojika seletada ei suutnud.

Mida siis teha? Ainus loogiline samm oleks olnud see klooster uuesti üles otsida, kuid praktiliselt oli see peaaegu võimatu – seal käis endiselt sõda. Kui isegi kuidagi õnnestuks sokutada end ajakirjanikuks või mingisse missiooni, kel sinna maale asja peaks olema, võtaks see esiteks mitu aastat sihipärast organiseerimist, teiseks aga polnud tal õrna aimugi, kuskohas too klooster üldse täpsemalt asuma peaks. Muidugi oskas ta kaardile joonistada ligikaudu paarisajakilomeetrise ringi, mille sisse see jääma pidi, kuid kohale kõndimiseks oli sellest häbematult vähe. Afgaani keelt polnud ta kunagi korralikult osanud, nii et tee küsimine võõral ja vaenulikul maal lõppeks tõenäoliselt paremal juhul ülekuulamise ja deporteerimisega, liigagi tõenäoliselt aga kuuliga. Jah, põhimõtteliselt oleks muidugi olnud võimalik sinna piirkonda minna – kuulutada end mingiks eremiidiks või põrunud etümoloogiks või midagi sarnast, ja turistina kohale imbuda – ja kulutada mingi aeg otsinguteks, kuid risk oleks igal juhul olnud talumatult kõrge.

Mis siis üle jäi? Küsida targematelt? Ott suhtus sügava vaistliku umbusuga kõigisse isehakanud ravitsejatesse ja nõidadesse, pidas neid tühisteks petisteks ja kogu esoteerikat põrunud vanamooride meelelahutuseks. Pidas vaatamata sellele, et teadis mõnedel olevat võimeid tõelisi ja ka ta ise oli ju teinud midagi vägagi ebatavalist. Nüüd tugitoolis lösutades mõtles ta läbi ka selle võimaluse, et taoline seletamatu vastikus ja vältimine võib olla instinktiivne kaitsemehhanism. Kas seda arvesse võttes oli üldse tark tegu neile „targematele” oma olemasolust märku anda? Ei, pidi olema mingi muu võimalus, kuigi ta seda möödunud kümne aastaga leidnud ei olnud...

Ott ajas vaikselt mantli selga ja lahkus korterist. Lülitas mobiili välja ja sõitis linnast eemale, lahkus suurtelt teedelt ja lõpuks roomas rattaroobastel, mille põhja oli natuke kruusa veetud. Esivanemate talu magas hüljatuna hooletussejätud põldude keskel, ammu võssakasvanud õunaaed vaid väikese varjava tutina seljatagust kaitsmas. Majja polnud Otil enam mingit asja, ehkki võtmed olid tal põhimõtteliselt veel olemas. Kaasas polnud tal neid niikuinii ja võib-olla oli too isa lesk juba ka lukud vahetanud. Ott istus hoopis lagunenenud lehtlasse aia tagaosas. Rohtunud heinamaaks muutunud põllust eraldas seda tihe kibuvitsahekk, mis isegi tol lumetul novembriõhtul mingit varju pakkus. Selle heki alla oli juba väga palju aastaid maetud pere kasse, kui nad kodus surema juhtusid, nii et heki alla oli täis hauakivideks pandud sülesuursi graniidirahne, justkui kasvaks hekk müürivaremetel. Viimane neist, vana kõuts, kes surres juba valimisealine oli, oli teda alati saba püsti tervitama tulnud neil harvadel kordadel, kui ta viimastel aastatel seal käis. Lapsepõlve

mängukaaslane ei mõistnud, miks ta enam ei tule... Elas kass tegelikult naabrite laudas, ja naaber – põline taluätt, kes pidi olema kõvasti üle kaheksakümne – oli just nimelt talle helistanud, kui vaeseke eelmisel sügisel vanadusest nii viletsaks jäi, et enam endaga hakkama ei saanud. Ott oli siis kõutsi ema juurde linna toonud, loom oli ema rõõmsalt tervitanud ja leppinud asemega nurgas, millele laotatud tekis oli ehk veel sellesama talu hõngu. Ott oli teda teinekord õhtuti tallu sõidutanud ja kass oli tänulikult kräunudes jalutanud omad ringid. Alul, kui looma tervis linnas hea toidu peal pisut paremaks läks, oli ta isegi oma teed läinud, nii et Ott peale paaritunnist passimist linna tagasi sõitis ja alles järgmisel õhtul poolkülmunud sorgus olevuse omakorda ootamast leidis. Kuid seda oli juhtunud vast kaks-kolm korda. Vanadus nõudis oma ja varsti ei suutnud kõuts enam asemelt tõusta. Kui ta suri, oli Ott ta loomulikult sängitanud sinna, kus ta koht oli. Võib-olla isa üldse ei teadnudki, mis kassiga juhtus ja kuidas või miks too viimane hall rahn heki alla tekkis.

Oli möödunud vast oma pool tundi, kui Ott heki varjus istudes hakkas tundma midagi sellist, mis teda teinekord lapsepõlves kummitanud oli. Nad olid tihti mänginud võluradu, kujutlenud, et kusagilt aida alt või läbi heki saab hoopis põnevamasse maailma. Paraku olidki nad nii mõnelgi korral niiviisi „seiklusesse” minnes põhjalikult ära eksinud ja tegelikult oli suur õnn, et nad üldse kuidagi koju tagasi olid sattunud. Täiskasvanutele oli mõttetu seletada, nood kehtasid ainult õlgu. Üldiselt oli Ott alati teejuhiks olnud, ent mitu aastat võttis aega taipamine, et teised ei oska ilma temata minna nendesse saludesse ja koobastesse, kus nad koos käisid. Veel hiljem, vast kümnendaks eluaastaks imbus kohale mõistmine, et need paigad ei saanud kahemõõtmelisel pinnal asuda seal, kus tundusid asuvat, kuni ükskord Heiki, temast kaks aastat noorem poiss ülejärmisest talust, seal mängumaal kadunuks jäi. Hilisõhtul, kui kõik juba väga närviliseks olid läinud, hiilis Otile kohale vastik äratundmine, et esiteks ei oska teised lapsed – kõik temast aasta kuni kolm nooremad – oma vanematele või ükskõik kellele selgitada, kus nad õieti mänginud olid, ja teiseks, et Heiki ei saa sealt mitte kuidagi üksi tagasi. Seega tuleb temal Heiki üles otsida ja tagasi tuua.

Ta ei olnud mitte kunagi öösiti neid radu käinud, kuid ta jõudis kohale. Paigad olid siiski õiged, ometigi pimeduses hoopis teistsugused, pelutavad, isegi vaatamata sellele, et õnneks paistis suur ja hele kuu. Seal oli Heiki viimati olnud, ent mis edasi? Huupi ringijooksmisest ei ole kasu, seda ta teadis. Järelikult tuli hakata spiraalis liikuma, püüdes mitte ära eksida... See kestis tema arust terve igaviku ja päriselt oligi möödunud mitu tundi, kui ta kuulis niutsatust ja rabistamist. Veel natuke hüüdmist ja otsimist ja siis tiris ta hirmunud, näljase ja puruväsinud Heiki välja mingite kivirahnude tagant, kuhu poiss end kerra oli tõmmanud ja nutta tõnnis. Käsikäes olid nad kodu poole vantsinud ja Oti meelest oligi esimene aohahetus taevas, kui nad külaveeres otsijate salgale sattusid.

Sellest peale ei olnud ta enam tolele maale läinud, nüüd aga oli tal tunne, et rajad on taas lahti. Ott mõtiskles natuke aega selle üle, siis mühatas ja tõusis. Ta ei teadnud, kuidas need asjad omavahel seotud olid, kuid ei saanud olla pisimatki kahtlust, et mingil viisil moodustavad kõik käsitatavad seigid terviku. Ta astus üle härmatanud maa. Mingi aja pärast ta peatus ja avas mantlinööbid. Lehtlas pingil konutades oli ta põhjalikult läbi külmunud, nüüd aga hakkas liikumisest kiiresti soe. Ent see polnud ainult liikumisest, sest temperatuur tema ümber oli tõesti märgatavalt tõusnud ja härmatis jalge alt kadunud.

Lapsepõlvepaigad olid nii väikesed. Muidugi, ta ise oli kasvanud. Oli taas täiskuu, ta tundis ära legendikud ja koobastiku, kus nad 20 aastat tagasi mänginud olid, ja siis olid need juba selja taga. Metsarada, mida mööda hädaga ehk autogagi sõita oleks saanud, uitles aina tihedamasse metsa, maastik laskus veidi ja muutus lainjamaks.

Ott oli rühkinud edasi kilomeetrit viis, kui jõudis raadatud maa serva. Tal oli kergelt hirm, kuid selle kaalus üles tohtu põnevus. Ta oli tulnud sellegi peale, et talu juures polnud kuupaistet. Ta oli kaalunud võimalust tagasi minna ja mingisugunegi relvastus otsida, kuid lõpuks oli ta seal lapsena palju kordi hulkunud ega olnud mitte mingit ohtu tajunud. Talle meenus seegi, et teinekord ei olnud nad rada leidnud ning see võis tulla sellest, et ükskõik mis või kes ta tollesse maailma lasi, ei teinud

seda siis, kui see ohutu polnud. Ta oli mõelnud, et last kaitsev alateadvus või hea vaim – ükskõik mis see siis oli – ei pruugi kaitsta teda täiskasvanuna, eriti kui ta lahkub tuttavatest paikadest. Kuid kõik need arutlused oli tegelikult mõttetus, sest tal polnud õrnatki aimu, mis temaga tegelikult toimub.

Mingi vaist pani ta peatuma. Mingi tunnetus... Ta püüdis hoomata teed tagasi ja see tundus tuhmuvat. Ta kiirustas tagasi. Hm, tal ei olnud mingit kahtlust, et ta saab koju. Ta liikus aeglaselt põlluserva ja kodutee tuhmus peaaegu olematuks... Ta tammus pisut aega edasi-tagasi ja tajus siis, et kui ta edasi läheb, ei pruugi ta samast kohast tagasi saada. Ei pruugi üldse tagasi saada. Ei pruugi leida teed koju.

Ott Karo kehtas uuesti õlgu ja jalutas esivanemate talu poole tagasi.

**

Lehtlas teda oodati.

„Tere, Ott.” Vanamees tundus tokerdunud puuskulptuurina ja tema hääli oli vanadusest käre.

„Tere, naabrimees.” Ott surus ta kätt ja istus ta vastu pingile. „Näe, käisin siin tuttavaid paiku vaatamas... Karodel ei ole enam siia asja, nagu sa ehk tead. Läänud... Vanamees pärandas talu võõrale. Igatahes...” Ott lõi käega. Naabripere mehega polnud tal üldse mingit suhet peale selle, et vanamees alati olemas oli olnud. Lõpuks oli nende vanusevahe üle poole sajandi ja täiskasvanuna oli Ott tallu sattunud vaid haruharva. Ent midagi pidi ta teisele ju seletama, kui nad kord juba siin kokku said.

„Mis kõutsist sai?”

„See kivi seal. Enne jõule kustus vaikselt, vaeseke. Puhaku ta rahus. Ta oli hea kass.”

„Hea, et ta koju jõudis...” Vanamees nihutas end. *Mis ta nimi õieti oli?* leidis Ott end mõtlemas. „No vaat mõtles siin Paduvaru Kauru, et mis temaga teha,” jätkas vanamees. „Joak temast ei hoolinud, sina aga küll. Viisid ta Ülle juurde?”

„Jah.” Ott tundis kergelt õõva, et teine nii õigel hetkel oma nime jutusse poetas. „Ema juures oli tal parem kui minu elamises... ema kogu aeg kodus kah.”

„Ta sul pinsil. Naljakas... Ülle-plika kah pinsi-ealine...” ühmatas vanamees omaette ja vaatas siis uuesti Otile otsa. „Ja sina suur mees. Käisid haldjaväludel. Ega sa vist pole seal käinud, sestpeale kui Heiki ära eksis? Aga oskasid minna.”

Nüüd tundis Ott selgelt külma.

„Nii et sa tead, kus ma käisin.”

„Tean. Olen alati teadnud. Isegi seal käidud.”

„On see ohtlik?”

„Sain teid valvata. Muidugi on. Eks ma oleksin pidanud ka Heiki tagasi tooma, kui sa poleks hakkama saanud. Aga sa olid tubli.”

„Kas ma tundsin õigesti, et kui lähen seal kaugel põldudele, kaob kodutee?”

„Jah. Ehk oleksid selle taas leidnud. Sina ehk oleksid. Ent mitte sama tee.”

„Mina ehk oleksin... Nii et mul on see võime – ja ka sinul, nagu näha? Teistel ei ole?”

„Enamikul ei ole. Ja parem ongi. Nõiad on alati osanud, aga kirik ei sallinud neid. Ja sinna pole hea minna, kui sõpru ees ei ole. Paljud on läinud ja pole tagasi tulnud. Paljud on läinudki selleks, et mitte tagasi tulla. Inimesi elab seal. Ent vähesed leiavad ise tee.”

„Inimesed elavad... Ja sa nimetasid neid haldjaväludeks – on's seal haldjaid?”

„On olendeid, kes meist üle. Nõidus toimib seal... noh, palju vabamalt kui siin.”

„Kui palju on neid, kes ise tee leiavad? Meiesuguseid?”

Vanamees mühatas. „Ma ei tea. Alati on olnud. See on sinu paik siin. Siin oskad sa liikuda, sest selle maa jõud on sul veres. Enamik ikkagi kaotab suureks saades selle oskuse. Läksid sa ise, ma sain teid vaid pisut valvata.”

Ott seedis seda natuke aega.

„Mul oleks sulle nii palju küsimusi,” vangutas ta siis pead. „Sa ütlesid, et nõidus ei toimi siin – kas sellepärast haldjad ei käi siin? Mismoodi see toimib? Kuidas see kõrvalt välja näeb? Kas ma kaon siit lihtsalt ära? Palju minu ümbert minuga kaasa tuleb? Ja mis paik see üldse on? Teine dimensioon?”

Vanamees pugistas omaette naerda. „Sa võid niimoodi küsima jäädagi. Ma ei tea vastuseid. Kuna sinuga on vaja rääkida moodsas keeles, siis üks nõidadelgi ole omad teoorad.” Ta ütles viimase sõna ilmselt meelega valesti. „Vaata, meie maailm on just nagu kõige sügavam koht, mingi põhi. Siin on kõik, nagu on. Nõidust saab siia pisut nagu kotiga kaasa võtta, saua sees või erilises pudelis. Noh, nagu need balloonid, millega vee alla käiakse. Neid teisi ilmu on meie ümber palju ja mitmesuguseid. Osasid hüütakse peegeldusteks ja need on sama suured kui Maa, enamik aga on väiksemad ja neid hüütakse kildudeks. See paik, kus sa käisid, on pisike, ainult üks kümnekonna kilomeetrine metsasalu põldude keskel. Neh, need ei ole tegelikult põllud... Kõik lihtsalt lõppeb ja kui sa ei oska, satud paika, kust iial tagasi ei saa.

Kui oskad... neh, näituseks on seal mitmeid ilmu, kus eestlasigi palju elab. Elada on seal lihtsam, sest paljut saab nõidusega korda ajada. Aga seal on ka palju neid, kes seda inimestest oi kui palju paremini oskavad. Ometi on paljudes ilmades ammu-ammu olnud ka inimeste asulaid. Paljud inimesed on ka maagias väga tugevaks saanud. Paljud...

Viisin ka ise sõja ajal ja pärast tiblade tulekut hulga metsa põgenenud inimesi siit ära. Mõni üksik tuli hiljem tagasi. Aga enamik ei taha.

Neh, ma ei oska seda seletada. Saab lõigata läbi juured ja siis sa kaod siit. Kui sa aga tagasi tuled, valetab maailm sulle, et sa ei ole ära läinudki. Ainult tugevad jäävad mäletama, mis päriselt sai. Üks tark mees ütles mulle, et need teised maailmad on vaid varjud, mis meie ja vaimudemaa vahel. Et meie osa on elada siin ja mitte enne õiget aega minna. Ent ma ei usu, et need vaid mingid surmajärgsed vaimuilmad... ja... kas sul ei ole mälestust, et tukkusid siin pingil, kuni ma tulin?”

Ott kibrutas kulme. „Kui sa just ütled...” Mõte rabas teda oma suurusega. „Nii et neil, kes keelduvad tunnistamast millegi üleloomuliku olemasolu, on alati õigus?!?” Ta kogus end pisut ja rääkis siis vanamehele oma sõjaväemälestustest. Siis oli vanamehe kord noogutada ja mõnda aega mõtlikult vaikida.

Lõpuks ta ohkas: „Ma tean nii vähe. Maailm on täis selliseid lugusid.”

„Kas sa räägid neid mulle? Mina tean ju veel vähem.”

Vanamees vaikis taas pikalt. „Ma... tead, mul on sulle nõuanne – ära enam mine. Kui sul on mingeid võimeid, ära kunagi kasuta neid. Sa elad palju õnnelikumalt. See on mäng, mis inimestele jõukohane ei ole.”

„Ometi mõned elavad seal? On seal võimsaks saanud? Miks sa ise läinud ei ole? Anna andeks, aga see elu siin...” Ott ei teadnud, kuidas jätkata, kuid oma mõtte oli ta tegelikult juba välja öelnud.

„Inimesed vajavad mind siin.”

Ott hammustas huulde. „Ma ei saa sellest aru, aga olgu. Loodetavasti ei pane sa pahaks, et ma aeg-

ajalt siia tulen? Mul on siiski kange tahtmine seda suuremat maailma tundma õppida. Ma – anna andeks, kui pealetükkiv olen – tahaksin siiski väga neid lugusid kuulda. Ja ehk saan sind millegagi aidata?”

„Natuke vana oled sa õpipoisiks,” pugistas vanamees naerda.

„Jah,” muigas Ott. „Ega must nüüd kolmekümnesena enam sellist klassikalist õpipoissi ei saakski. Aga ma olen väga tänulik iga infokillu eest, mida sinult saan.”

Vanamees tõusis. „Siis mine koju oma naise ja lapse juurde. Nad juba ootavad sind. Katsu uuesti jõudu puudutada, maailma tulemas näha – sa oled olnud seal, kus need oskused aus, nii et mõnda aega peaksid sa seda suutma. Kohtume nädala pärast.”

Ta keeras kannal ringi ja lahkus. Ott sõitis koju ja hoidis rooli taga istudes mõnda aega silmi kinni, sest avastas, et nii on lihtsamgi masinat teel hoida.

Kolmapäeva õhtu

Kauru ei olnud kodus. Marta ei teadnud midagi tarka kosta selle kohta, kus vanamehekont kooberdab ja millal ta laekumist võiks oodata. Mobiili tal muidugi ei olnud. Kurat, isegi druiididel on moblad, kirus Ott mõttes, kui üle õue auto poole tagasi läks.

Mis edasi? Ta jalutas korraks kodutalu taha metsa, kuid tundis haldjaradu otsides seletamatut vastumeelsust. Ta oli ammu õppinud selliseid märke usaldama, nii et ta mattis maha mõtte sinna hulkuma minna – et ehk on Kauru kusagil seal. Olgu siis – suund vana klassivenna poole, kes kunagi tollesama lapsepõlvesõbra Heiki vanemate talu ära oli ostnud. Ott proovis kõigepealt helistada ja nuputas tükk aega, milline sõbra ohratest numbritest töötada võiks. Alailma oli sõbral uus mobla, kuid enamasti ei püsinud need kaua – läksid rikki või kadusid.

Sild, mis üle paisutiikide viis, oli mõlemast otsast üles kerkinud, nii et Ott mõtles tükk aega, kas sealt üldse üle minna. Golf Variant oli tal küll neliveoline, kuid head sõiduomadused linnas libedal ei maksnud maastikul, kus suure tõenäosusega võis vaid tolle totralt madalapõhjalise Rahvavaguni karteripõhja ära lõhkuda. Niikuinii oli seda juba neli korda parandatud ja ega asi siis sellega piirdunud! Kui õli välja jooksis, jäi turbo esimeseks kuivale ja jooksis kokku ning selle vahetamine oli paarikümnetuhandeline rõõm.

Seega siis auto teelt kõrvale, ukсед lukku ja jala edasi. Üleõlapilk, et kontrollida, kas auto ikka on nähtaval ja teelt kõrvale. Kuigi taluni viival poolekilomeetrise lõigul ei sõitnud keegi peale ta klassivenna ja tema sõprade, ei olnud Otil nende suhtes illusioone – alailma võtsid nad oma raskelt metsa- ja põllutöötajalt viimast, ise silmini purjus. Seesama klassivend, Joosep nimeks, oli sõitnud oma auto ja jalaluu kildudeks just seal ja just nii – tema tuli kodunt, sõber tuli talle külla, mõlemad end taburetiks joonud, mõlemad eeldasid, et sel teel ei sõida keegi – ja nii nad ainsas väheke piiratuma nähtavusega lamedas kurvis kokku saidki. Darwini auhinna tõsise katse kategoorias olid nad kuhjaga ära teeninud!¹⁵

Maja ees õuel seisis pool tosinat autot, kui koerakuudina kasutatav vana sapakas ka juurde arvata. Ott katsus ära arvata, kas neist mõni liikuda ka võiks, kuid peale vaadates oli raske otsustada. Alailma oli Joosepil jälle uus auto. Ott kuulis seda muidugi enamasti siis, kui teine ostu linna leotama tuli. Varsti täiendas romurida õuel järjekordne täiesti väärtusetu paarikümnetuhandene õnnetus. Head ärivaistu see igatahes ei näidanud, kuigi mingil ajal olid peremehe asjad üsna hästi läinud, nagu kõpitsetud taluhoonetest ja paisutiikidest näha võis.

¹⁵ Darwini auhinda antakse teatavasti inimgeneetika parandamise eest enda väljaarvamise läbi genofondist, ehk siis neile, kes oma süü läbi kõige totakamal viisil surma on saanud.

Koputus aknale. Vaikus. Uksed hoiti siinkandis veel lahti, kuid Ott ei näinud vajadust sisse kolama minna. Kui ta õuel seistes üritas nuputada, mida edasi teha, avanes toauks ja sellel seisis lühikest kasvu kuuekümnemele lähenev vene mees.

„Aa, Pupsik. Kus peremees on?”

„Ja te ne Pupsik. Ott, tõže snaješ, što pupsik takaja malenkaja kukla. Menja zavut Vassili.”¹⁶

„Pupsik, ne pizdi.¹⁷ Kuni sa Joosepi jaoks oled Pupsik, oled sa ka kõigi teiste jaoks. Kus ta on?”

„Ljaks vjalja.”

„Pupsik, sa ei ole oma ülesannete kõrgusel. Nüüd ütle mulle, kus Joosep on.”

„Ta ei lžubanud... Olgu, šjulle võib. Ehaga banjas.” Mees viipas üle õue, kus umbes viiskümmend meetrit eemal seisis teine väiksem palkhoone, mida Oti teada kasutasid öömajana palgatud metsatöölised.

„Täna.” Ta pöördus ja hakkas astuma, meenutades muiates, kuidas ta esimest korda toda veidrat tegelast näinud oli. See oli oma 6–7 aastat tagasi, kui ta oli mingil õhtul Joosepi juurest läbi astunud ja avastanud mehe pliidi eest kartuleid praadimast. Kui ta imestunult kulme kergitades sõbrale otsa vaatas, kehtas see õlgu: „Pupsik.”

„Silvia ei viitsi enam süüa teha?” Silvia oli Joosepi naine, kellega neil oli 3 last.

„Silvia elab ju keskuses korteris. Töötab seal ja lastel hea koolis käia. Mina ei viitsi süüa teha ja koristada, eriti kui mind siin ei ole. Võtsin siis Pupsiku.”

„Teener ühesõnaga,” noogutas Ott. „Kust sa ta leidsid?”

„Tallinnast mingist urkast. Magas kraanikausi all.”

„Tunned teda või?”

„Ei.”

„Niisama võtsidki? Palka saab?”

„Ei saa. Süüa saab. Riideid ja teinekord viina. Pole tal kuhugi minna. Kunagine Dvigateli tööline. Kui oma riik tuli, läks tehas põhja. Jäi tööta, naine läks minema, kaotas korteri. Pesime ta puhtaks, nüüd on eluga rahul.”

Ott jäi tookord ööseks, kuigi alguses ei olnud seda kavatsenud. Võttis sõbraga paar pitsi ja kuigi teisel paistis see igaõhtune tegevus olevat, taipas Ott mingil hetkel, et sellises konditsioonis ei maksa vähemalt temal rooli ronida ja linna sõita. Nad istusid kamina ees, lobisesid kõigist maailma asjadest, näksisid võileibu ja jõid teed, Pupsik istus kusagil tagaplaanil ja kui teekann tühjaks sai, sirutas Joosep selle lihtsalt üle õla: „Pupsik, teed.”

Kann kadus ja ilmus mõne aja pärast täidetuna välja. Kui Ott teatas, et peab siiski vähemalt seitsmest liikuma hakkama, sõber noogutas, mõtles hetke, ja pöördus siis: „Kuulsid, Pupsik? Ott peab seitsmest liikuma hakkama, järelikult tõused sina kuus ja paned sauna veel ühe sületäie alla, et leiliruum ja vesi soe oleks. Kolmveerand seitse peab ka kohv ja hommikusöök valmis olema. Selge?”

Elule jalgu jäänud vene mees noogutas.

Ott koputas rusikaga paar korda tole sauna-töölisöömaja uksele ja lõi selle siis tseremoonitsemata

¹⁶ Ma ei ole Pupsik. Ott, sa tead isegi, et pupsik on selline nukuke. Minu nimi on Vassili. (Vene k.)

¹⁷ Ära mõlise (Nii kõlaks selle venekeelse väljendi viisakas tõlge...)

pärani. Nagu ta oligi oodanud, etendati ta ees igivana pantomiimi ma-lihtsalt-istun-voodiserval-lina-ümber. Isegi selles osas, et tekk liikus ja lühike jäme must patsijupp vaatas selle alt välja.

„Aa, sina...” Joosep üritas end koguda.

„Ja mis siis, kui tead-küll-kes oleks tulnud?”

„Ähh, ta teab. Lõikas kord juba Ehal patsigi ära.”

„Ühesõnaga, tal on kombeks pats välja jätta.”

Joosep heitis pilgu selja taha ja ohkas. „Sa võid nüüd välja tulla. See on ainult Ott.”

Teki alt ilmus tume sasine peanupp ja siis uurisid teda rahulolematud silmad.

„Tere.” Tõre noogutus.

„Ega sa Kaurust midagi ei tea?” Ott noogutas lühidalt vastu ja pöördus kohe sõbra poole tagasi.

„Kaurust? Ei tea. Kui sa mõtled, et...”

„Ei mõtle. Ja mida? Sul jälle mingid pahandused?”

„Ei...” Joosep vaatas ühe otsast teise otsa ja kõhkles. „Ei midagi tähtsat.” Ta sirutas käe ja haaras tooli seljatoelt püksid. Need nägid esimesel hetkel välja tavaliste teksade moodi, kuid Otile meenus tahtmatult, et Mari oli ahastades puhastusvahendiga nühkinud seda kohta nende valgel nahkdiivanil, kus Joosep sünnipäeva ajal oli istunud.

„Töölisi sul praegu ei ole?”

„Metsas. Tulevad alles 6–7 ajal.”

„Kell on viis. Mis mõtet on siia tulla, kui igäüks, kel mõni töötav sünaps, oskab ära arvata, kus sa oled? Ja see paik...”

„Nii me elame,” porises mees mornilt, samal ajal särki üle pea ajades. „Tahad?” tõstis ta lauajala juurest pooliku viinapudeli ja lükkas Oti ette ühe üsna puhta, 30 aasta taguse tegumoega morsiklaasi. Ott raputas pead. Nii nagu klaas, oli ka kogu ülejäänud elamine koristatud ja suhteliselt korras, kuid linnainimese pilgule võimatult räpane ja rohmakas.

Eha sahmerdas teki all ja ilmus välja, seljas Joosepi T-särk, mis tema jaoks kleidi mõõdu välja andis. Ta oli umbes kolmekümnene, laiade põsesarnade ja pisut puseriti hammastega, muidu aga hästi armas. Ott oli teda ennegi korduvalt näinud, ent fikseeris taas automaatselt, et trimmis keha järgi võis seda naist vabalt kahekümneks pidada.

„Ma lähen otsin toast mahla,” teatas Eha saapaid ja jopet selga ajades ning kadus.

„Lõin su pealt minema?” küsis Ott vabandavalt.

Joosep lõi käega. „Niikui oleks tulnud minna. Niisama vedelesime ja lobisesime.”

„Kas ma sind kunagi tööd tegemas ka taban?”

„Mehed ju metsas, järelikult töö käib. Eha tuli läbi... Jääd kauemaks? Läheme Eha juurde? Tal õde kah vist täna vaba.”

„Ei, tänan. Pean varsti linna tagasi minema. Ja kui sul tulevikuski vaja, et ma mõnd su naabrimeest hirmutaksin, pole meil hea end palju koos näidata. Mõjus?”

„Mõjus.” Joosep turtsatas. „Tüüp lausa kiunus. Tead, sa said ta riidekapile pihta – kõigis ülikondades auk sees! Ilusti läbi kapi jooksis.”

Joosepi palvel oli Ott oli ühel ööl mõned nädalad tagasi tulistanud tolle naabri maja vene vintpüssist, mille raske kuul sõrestikmajast tõepoolest takistusteta läbi jookseb. Oli vaadanud

valmis õige kõrguse ja koha, et voodis magavatele inimestele mitte mingil juhul pihta saada, ja tulistanud ühe lasu. Ta ei teadnud ega tahtnudki teada, mis tüli neil seal konkreetselt oli, ta oli lihtsalt täitnud sõbra palvet.

„Nii et tuled? Sulle Luule meeldis. Tal oli küll vahepeal keegi, aga see on kohalik ja neid ta enam ei taha.”

Eha ja Luule olid lesed, Luule paar aastat vanem. Nende mehed olid koos firma asutanud, neil läks suhteliselt hästi ja siis olid nad uue uhke auto ostnud ning sellega vist lausa esimesel päeval end purjus peaga sodiks sõitnud. Lugu, mis oli pigem reegel kui erand, nii tavaline, et hakkas kolgastes epideemia mõõtmeid võtma – noored lesed, sest mehed, kellest vähegi asja, on end purjus peaga tapnud... Ott teadis ka põhjust – maal oli inimesi üle. Normaalses riikides tegeleb põllumajandusega vast 2% elanikkonnast, Nõukogude Eestis tegeles maotöõdega 20% rahvastikust. Muidugi, siis toideti peale oma rahva veel 4 miljonit inimest. Kuid ajad muutusid ja ülejäänud üheksa kümnendikuga polnud midagi peale hakata. Nii nad seal end aegamööda likvideerisid...

„Luule on tore tüdruk küll, aga sorri, pean linna tagasi minema. Mul oli hädasti vaja Kauruga rääkida.”

„Nõidade asjad...” Joosep mühatas uuesti ja kallas omale veerand klaasi viina sisse. „Ehk viid meid siis keskusesse ära?”

Ott ohkas mõttes. Ta ei olnud mitte kunagi teinud ega rääkinud sõbra juuresolekul midagi, mis vihjaks ta suhetele maagiaga, kuid sealkandis piisas nõiastaatuse saamiseks vaid heast läbisaamisest Kauruga.

„Sul jälle ükski auto ei liigu? Vahetaksid oma autopargi ühe töötava vastu, või on see mõte liiga revolutsiooniline?” kommenteeris ta mornilt.

„Esiteks olen ma paras kapsas, teiseks... Siin ei saa sul korralikum auto olla. Niikuinii läheb kohe romuks.”

„Katsu teel sõita.” Ott ohkas häälekalt ja istus, otsis laual vedelevast hunnikust leivakontsu, lõikas sealsamas taldrikul kõhutavast soolapekikantsakast viilu ja asus vaikselt sööma. Ta natuke mõistis seda elu ja sööminegi oli rohkem sümboolne akt, kõht tal tühi ei olnud. Rohkem kui linnas, peeti siin au sees mõningaid ürginimlikke suhtumisi ja üks neist oli külalislahkus. Sa sööd teise katuse all, sinuga jagatakse toitu – mis teistpidi tähendas, et seda ei tohtinud ära põlata. Ta vaatas lauda ja keeras siis mingil idiootlikul, juba niikuinii taldrikuna kasutatud seltskonnaajakirjal oma võileiva toetamiseks puhta lehe.

Ilmus Eha valge fajansskannuga.

„Ott viib meid poe juurde,” ruttas Joosep ütlema. Naine noogutas vaikides, haaras oma riided ja lipsas sauna eesruumi.

„On ta sul alati nii vaikne?” küsis Ott.

„Ta ei julge sinu juuresolekul rääkida, kardab rumal välja paista.”

„Tol õhtul...”

„Siis olid õeksed ka põhjalikult küpsed.”

Kõnealusel õhtul oli ka Ott olnud põhjalikult küps ja mingil hetkel oli tundunud, et ta võib sattuda Luulega ühte voodisse mõnes talu suurtest magamistubadest. Ega tal suurt midagi selle vastu poleks olnud, sest õed olid mõlemad heas vormis ja üsna kenakesed, kuid kõige vähem oli Otile vaja sogada vett sõbra tagahoovis. Ta võis ju mõista Joosepi püüet oma armukese õde talle armukeseks sokutada – on ju hulga lihtsam pealinnas käia, kui on veel üks, kes minna tahab ja on keegi, kes neid vastu võtab ja kantseldab, kuid Luule võis ju üsna pandav olla, ent ühtki hingekeelt ta Otis ei

puudutanud, ja nii oli mees tookord deserteerunud, end vaibaks juues. Lisaks oli Otil peopidamisest pisut teistsugune ettekujutus kui Joosepil ja ta tahtis teha seda siis, kui endal tahtmine tuleb, mitte siis, kui delegatsioon metsast lippude ja loosungitega ukse taha ilmub.

„Eks ma jaluta siis tiigi ääres, kuni te end valmis panete. Auto on mul niikuinii teisel pool silda. Saame seal kokku.” Ta lasi ruumist enne jalga, kui teine protesteerida jõudis. Ta teadis, et see ei ole hea toon – maal ei kiirustatud. Ent tal ei olnud vähimatki tahtmist seal parasjagu räpases toas istuda, mis sest, et kevadine õhtupoolik just soe ja kutsuv ei olnud.

Kulus kõigest 20 minutit, kui Joosep ja Eha juba tulid. Teel sellesse nõndanimetatud keskusesse vaikiti.

Nad peatusid poe ees. Ott teadis, mida mõeldi, kui öeldi *keskus*, kuid sisimas muigas ta alati selle üle. Oli pood, postkontor ja vana kolhoosikontor, kus nüüd pesitses vallamaja, töötajateks ikka need vanad kolhoosiaegsed mittemidagitegijad ja vallavanemaks endine punaparun-kolhoosiesimees. Olid mõned maale karjuvalt sobimatud paneelmajad ja sisselangenud katusega sigala. Kusagil hingitses saeveski ja kusagil remonditöökoda, ning kõige tähtsam asi oli tegelikult bussipeatus, 50 aastat tagasi puruks löödud akendega putka, mille taga kohalik koorekiht õlut jõi.

Ott viskas sinna igaks juhuks pilgu peale. Kauru ei vennastunud tolle seltskonnaga iialgi, kuid kui tal endal kedagi tarvis oleks, siis vaataks temagi ilmselt esimesena sinna.

„Tere, Ott,” ühmas üks kolmest tegelasest, kes seal parasjagu kastide peal istudes aega parajaks tegid – täpsemalt tegid nad juba paarkümmend aastat oma eluiga parajaks. Tallinna mees pidi taas tõdema, et maal anonüümsust ei ole. Ta ei tundnud toda umbes viiekümneaastast vatijopesse riietatud suure punase kartulninaga tegelast, kuid ju siis oli millalgi temaga kokku puutunud.

„Tere ise kah. Kaurust ei tea keegi midagi?”

„Paduvere papist? Ei ole näinud. Kodus pole?”

„Käisin läbi, ei ole. Tõin Joosepi poodi, nüüd vaatan edasi.”

„Õigel ajal tõid. Vello on poes.”

Ott sulges hetkeks silmad. „Siis läheb seal põnevaks. Ma pean minema.”

Ta kiirustas poe poole ja märkas oma pahameeleks, et mehed tulevad järele. Nojah, töötas ju meelelahutust, kuidas nad kõrvale jäävad. Ta oli poolel teel, kui poeüks lahti paiskus ja üks hatune tuust välja lendas. Kogu rabeles hetke lombis, taustaks naisehääle kriiskamine: „Väärakad! Kutsun politsei! Minu poes ei kakle!”

Joosep ilmus kiiresti uksele, jõudis tolle lombis ukerdaja juurde, enne kui see püsti sai, väänas tal käe selja taha ja transportis teda kiiresti tolle putkataguse poole, kust Ott parasjagu tuli.

„Ott, palun, räägi temaga,” puterdas valust viltuse näoga mees neist möödudes. „Joosep lööb mu maha. Ma maksan tagasi, ausõna maksan. No läks niimoodi...”

Ott ei lausunud sõnagi, vaid järgnes neile. Ta jõudis peatuseputka taha vaid paar sekundit hiljem, kuid selle ajaga oli Joosep tegelasel juba näo veriseks peksnud, mees üritas maas kerra tõmbuda ja end jalahoopide rahe eest kaitsta.

„Ott, me olime ju malevakaaslased, me olime sõbrad, pane talle aru pähe,” piiksus ta hoopide vahele.

Ott seisis osavõtmatult kõrval koos teistega, kes samuti vahele ei seganud. Ilmus Eha, heitis toimuvale pilgu, lõi käe suu ette ja kadus poe poole tagasi.

Paari minuti pärast Joosep väsis, seisatas hinge tõmbama ja käratas Vellole: „Sina püsid paigal! Ma ei ole veel lõpetanud.” Ta pöördus teiste poole, kuigi ilmselt teadsid juba kõik seda lugu peast:

„Raisk, munn selline! Ma saadan ta koormaga sadamasse, mees ei tule ega tule tagasi. Siis kuulen saeveski meestelt, et kuule, Vello laamendab Viitna kõrtsus, teeb kõigile välja ja üldse mängib kuningat. Taob orkestrile raha ja on omale litsid tellinud. Kurat, 37 000 lõid laiaks! Minu raha, mille ma sulle usaldas! Kolm tuhat oli sinu oma, eks ole? Olen sulle ausalt palka maksnud, olen sind nagu sõpra kohelnud. Ja sina!?!”

Ta rebis mehe kuuehõlmu pidi üles ja virutas tugeva paremsirge näkku, nii et mees õhus pool pööret tegi ja maandus eemale kastivirnale kõhuli. Joosep astus ta juurde, võttis taskust noa, pistis selle ta püksivärvli vahele ja lõikas puruks püksirihma ning ka püksid poole tagumikuni. Ta tõmbas teise tagumiku paljaks.

„Palun, Joosep, palun! Ära seda küll tee!” Nüüd Vello juba nuttis.

„Pole vaja,” leidis Ott, et on aeg vahele segada, nähes, et Joosep oma püksiluku kallal askeldab. „Näe,” ta ulatas sõbrale tühja õllepudeli. „Kasuta seda. On ta kukeks tehtud ja käib küll, meeste hulka tal rohkem asja olema ei peaks, vördjas sihuke.”

Joosep järgis soovitusi. Ta hoidis karjuvat ja nutvat meest kinni, kui see pudelit tagumikust välja proovis tõmmata, paiskas teise lõpuks maha ja astus talle jalaga selga. „Naudi natuke aega elu. Millal sa tagasi kavatsed maksta? Persse, iga kord, kui sind näen, juhtub sinuga nii, kuni tagasi oled maksnud.”

„Ei maksa,” segas Ott uuesti tulpinud toonil vahele. „Kust ta selle raha võtma peaks? Kui teda piisavalt perse trukid, lööb veel kellegi maha, et sinule maksta ja kellel seda veel vaja on?”

„Arvad?” jäi Joosep mõtlikult vait, jalg ikka veel teise seljal.

„No mõtle – mis ta siis parasjagu tegi, kui sa ta leidsid?”

„Töötas autojuhina...” Joosep jäi veel mõtlikumaks.

„Töötas autojuhina kolmandat nädalat, kusjuures enne seda pole ta elus tööd teinud. Tal on kaelas paar kriminaalasja ja ta on tingimisi karistatud pettuse eest. Ja sinu juurde metsa tuli ta pakku pärast seda, kui oli talle usaldatud auto puruks sõitnud ja koos koormaga teeserva maha jätnud. Mis firma see nüüd oligi? Ehk viiks ta neile ära? Neil peaks olema ka tahtmine temaga tungivalt vestelda.”

Mulda surutud näo juurest algas uuesti inisemine: „Mehed, palun. Mehed, ma ei kunagi enam...”

„Näe,” viipas Ott. „Kardab. Aga paremaks ei lähe. Ma ei saanud ju sulle öelda, et meie malevakaaslane on sitt. Igast otsast kuni lõpuni täielik sitt ja teda usaldades lased endale sorinal varba peale.” Ta ohkas ja valis mobiilil numbri.

„Kas Aigar Rästik? Minu nimi pole oluline, kuid kas sa sooviksid rääkida Vello Vallatoivega? Noh, ta lamab siin Kallatsarre bussipeatuse taga, õllepudel perses. Me oleme temaga lõpetanud ja kui sa kiiresti teed, anname ta sulle heameelega üle.”

Ta sulges mobiili. „Lubas veerand tunni pärast kohal olla.”

Maas algas taas inin ja käed püüdsid valutegevvat pudelit tagumikust kätte saada.

„Lama rahulikult!” käratas Joosep, tõstis jala seljalt ja andis teisele paar tugevat hoopi ribidesse. Vello ägises ja kiskus end kõõtsu. Õllepudel tuli perseaugust välja ja veeres eemale. „Kui tõusta katsud, lööme selle sulle tagasi,” mühatas Joosep, istus ühele kastile, võttis põuest viinapudeli ja korkis selle lahti.

„Tahad?” sirutas ta pudeli Oti poole. See mühatas, võttis paraja punnsuutäie ja ulatas pudeli tagasi. Joosep kulistas omakorda ligi klaasitäie sisse ja ulatas siis pudeli vaikiva kolmiku poole, kes oli publiku moodustanud.

„Oli ta tõega teie malevakaaslane,” küsis too, kes enne Otti tervitanud oli.

„Oli. Aga see oli 20 aastat tagasi. Siis oli ta lihtsalt pätt ja jobu, tavaline selline,“ seletas Ott mornilt. „Mul oli kohe halb tunne, kui ta välja ilmus, kuid alati on lootus...”

„Kurat, tundus nii mõnus mees... Jõi veel end nii täis, et hakkas oksendama, kui sa aitasid neid pabereid teha ja ise peole ei saanud tulla. Joosep veel arvas, et ega sa ei viitsi aidata...”

Nüüd Otile meenus – Joosepi oli tal palunud aidata tolle mehe põllumajanduslaenu pabereid ajada ja kõnealune pidu, millest ta oli viisakalt ära öelnud, oli tolle laenu niisutamine.

„Joosepile olen korduvalt öelnud, et ma hakkan teda aitama siis, kui teda kolmas kord järjest kainena näen. Ta ei ole aga pikemat aega mitte teise korranigi jõudnud. Ma ei saa tema nimel asju ajada, kui ta siis, kui teda ennast vaja on, tuleb oma tavalises konditsioonis, mis jätab lugupeetud ametnikele mulje, nagu oleksin ma ta otse kusagilt prügikastist välja kangutanud. Said talule jalad alla?”

„Noh...” mees kõhkles. „Üht-teist sai ostetud kah...”

„Ühesõnaga,“ ei suutnud Ott end pidada, „läks sul laenuga nagu kõigil teistel – küla joob nädal aega ja siis läheb kõik vanamoodi edasi. Nii te siia vaesusesse virelema jäätegi.”

„No kurat, tööd ei ole, palka ei saa, millest sa elad? Raske on maal, mitte nagu teil linnas,“ andis mees vastu. „Söögirahagi õieti ei ole, nii see raha läheb.”

„Just – sa ostad viiekümne krooni eest süüa ja teise samapalju eest viina. Sul oleks poole rohkem raha, kui sa vähem jooksid. Niikaua kui jätkub raha juua, ära tule mulle vaesusest rääkima. Minu teada otsib saeveski Enn tikutulega töölisi taga. Mitte ühtki ei leia, kes tööd teeks, kõik pööravad esimesest palgast jooma. Miks sa saeveskisse tööle ei lähe?”

„Kurat, seal saab vaid viis tuhat ja peab päev otsa paigal olema.”

„Muidugi, lihtsam on...” Ott lõi käega ja pani suu kinni. Sellest ei läinud midagi paremaks, mehed ainult solvaksid. „Lihtsam on kõike varastada ja siin mõlutada, te närused kolhoosnikuhinged,“ oli see, mida ta ütlemata jättis.

„No sa oskad ka asju ikka nii pöörata...” Kuid Ott ei viitsinud kuulata järgnevat pikka tiraadi maainimese raskest elust.

Mõne aja pärast ilmus kurvi tagant maksimaalset kiirust arendav valge kaubik ja lohises pidurite kriginal bussipeatusse. Kolm sünget tüüpi vaatasid ringi, noogutasid seltskonnale, kantisid Vello tagauksest sisse ja kadusid silpigi poetamata.

„Loodetavasti ei näe me teda enam kunagi,“ mõrises Ott kergendatult. „Mis ta üldse siin tegi?”

„Ta leidis omale litsi, käis selle Kuritskaja Zinaida juures.” Joosep viipas paneelmajade poole. „Ju siis oli kepinälg hullem kui hirm mulle vahele jääda.”

„Ühesõnaga, loll oli see mees,“ võttis Ott teema kokku.

Kolmapäeva öö

Marina Leskine hakkas pisut närviliseks muutuma ja hirm oli tal ka. Mitmendat korda küsis ta endalt, kas ikka tasub tuhande krooni pärast sinna pimedale alleele minna. Mitte et tal nii väga valida oleks olnud. Ta oli küll vaevalt veerand sajandit vana, kuid need, kes teda ei tundnud, kippusid talle esimesel pilgul nelikümmend pakkuma. Ta teadis, et tema päevad prostituudina on loetud, mis sest, et mõned seda ametit tõepoolest ka neljakümmenesena pidasid. Kuid siis pidi välimust olema, selle säilitamiseks aga tuli enda eest pidevalt hoolitseda. Marina oli end käest lasknud. Alguses tundusid narkootikumid toreda vaheldusena, aitasid tööd teha ja andsid muidu ka elule

mekki, muutes kõik ümbritseva natuke sürriks lõbusaks jamaks. Ent narkootikume kulus järjest rohkem. Seejärel, kui midagi muud võtta ei olnud, läks käiku alkohol, hiljem lahustid ja igasugune muu kahtlane keemia, mis vaid kätte sattus ja unustust tõi.

Kui kliente vähemaks hakkas jääma, oli ta üritanud poevarga karjääri, kuid see lõppes pärast paari vahelejäämist. Lõpuks tundsid kõigi suuremate poodide turvamehed teda nägupidi ja nii oli tema elul pealinnas kriips peal.

Tagasi kodukohta Ida-Virumaale? Vaene oli see kant, lootusetult vaene, ja ega teda seal keegi ei oodanud ka. Isast ei teadnud ta midagi, ema oli mõned aastad tagasi „kahtlastel asjaoludel” surnuna leitud; vend samuti aastate eest kuhugi Venemaa avarustesse kadunud. Üks tuttav – pisut paremas seisus, kui ta ise – oli teda Raplasse kutsunud ja alguses suutis ta end seal odava, kõigega nõus prostituudina äragi elatada. Ning ega kohalikud veel ei teadnud ka, et ta AIDS-i põeb...

„Kas sa oled Leena?”

Marina võpatas, sest ta ei olnud meest lähenemas kuulnud.

„J-jah,” suutis ta siis endast välja pressida. Ta oli end telefonis Leenana esitlenud. Mees tema selja taga oli keskmist kasvu, hallis palitus ja kaabuga. Naine ei suutnud selles valguses ta näost eriti mingit sotti saada, kuid väga vana ja inetu ei tundunud ta olevat. Miks ta siis temasugust keppida tahab? Illusioone Marinal enda tarbimisväärtuse kohta ei olnud. Ta oli küll suhteliselt kõhn, kuid ühe pilguga pidi igäühel selge olema, et see on pigem vanamutilik lõtv kõhnus, mitte tütarlapselikult trimmis saledus. Tal puudusid esihambad ja näonahk oli muutunud hallikaks kortsupuntraks.

„Mina kutsusin sind. Teet on mu nimi. Lähme siis.”

„Kuhu?”

„Minu poole. Ma elan siinsamas lähedal.”

„Raha? Ja mida sa tahad?”

„Näe.” Mees ulatas talle kaks viiesajast. „Ja mida ma ikka tahan. Üksi elan, lihtsalt...” Ta tundus sõnu otsivat. „Ammu pole... Ja siin linnas... noh, saad ise aru.”

Marina ei saanud. Võib-olla polnudki seal millestki aru saada. Aga see polnud tema asi. Mees ei tundunud erilise perverdina ja kuigi talle teinekord külma tehti, ei olnud veel keegi raha tagasi võtnud, kui juba antud sai.

Mehel oli igatahes tõesti oma maja. Lagunenud küll ja mitte eriti heas korras, kuid vist ikka täiesti oma.

„Siiapoole.” Ta avas ukse. „Ära hakka ära võtma, esimesed toad on kütmata. Läheme tahapoole.”

Marina astus läbi tühjade tubade, mille kontuurid olid kaugete tänavalaternate valguses vaevu hoomatavad. Esimene, teine, kolmas. Siis pööre paremale ja läbi suurema saali või veranda, mille ruudulise klaasseina taga virvendasid raagus oksad. Naine imestas, miks need ruumid selliselt tühjana ja kasutamata seisavad, ning taas hakkas tal pisut kõhe. Uued toad. Pööre paremale, trepist alla... Mingi virvendav valgus, nagu tugevasti plinkiv reklaam... Marinal oli nüüd juba tõeliselt hirm, sest niipalju tube lihtsalt ei saanud sellesse majaköksi mahtuda, lisaks aga pidid nad olema keldris, nii et kuidas sai seal aknaid olla? Ja mis valgus see on? Niipalju ta ju linna tundis, et selles piirkonnas ei oleks tohtinud midagi taolist olla.

Veel üks pööre paremale. Mees lükkas lahti raske ukse.

„Palun.”

Surve abaluudele pani ta edasi astuma ja siis mürtsatas uks ta selja taga kinni. Marina ei jõudnud eriti ringi vaadata ega üldse midagi mõelda, nii et ukse sulgumise heli oli tegelikult viimane, mida ta oma maises elus koges. Mees nimelt oli pöördunud kohe peale ukse sulgemist ja talle selja tagant rauast nüpliga vastu pead virutanud. Naise teadvus kustus samal sekundisajandikul ja ta suri enne, kui oleks jõudnud valu tunda või hoopis tajuda.

End Teeduks nimetanud olevus libistas tal silmuse üle pahklude, riputas ta tõrre kohale ja lõikas kõri läbi. Lükkas seejärel kardina eest ja jäi kuuvalget, inimasustuse märkideta maastikku silmitsedes ootama, et veri välja valguks.

Neljapäeva hommik

Ja ikkagi leidis Ott Karo end hommikul Luule voodist. Tõsi küll, täies riides ja eraldi teki all. Ta oli soostunud tulema Luule juurde õhtusöögile, sest kui nad õekestega uuesti poe juures kohtusid, oli Luule pea veel märg ja ka muud väikesed märgid näitasid, et ta oli end kiirmeetodil üritanud ilusamaks teha. Korra oli Ott veel käinud Kaurut otsimas, kuid vanamees oli endiselt kaotsis. Eha ja Joosep olid end parajalt kapsaks võtnud ja elutoa diivanile pesa teinud.

Kogu situatsioon ei meeldinud Otile absoluutselt. Ta isegi ei tahtnud teada vastust küsimusele, on's naine päriselt pisut torssis, et nende seltskonna vastu külalislahkust üles peab näitama, ja tema suhtes tõrjuv, või tahab vaid välist kombekust säilitada ja end kallimalt müüa. Juua end teist korda kännuks? Kuradile... Lõpuks maksab elukogemus ja suhtlemisoskus ka midagi, igatahes suutis ta asja selleni viia, et ta naljade peale lõkerdav Luule talle teise teki otsis ja vaikselt ning heatujuliselt oma voodipoleelt head ööd soovis.

Ott ärkas, nagu ta endale õhtul öelnud oli, minutipealt kell 7. Ta ei tahtnud naist äratada ja hiilis ise kööki kohvi tegema. Paratamatult kolistas ta natuke ja kui ta pärast vee keemapanemist korra üle ukse vaatas, niheles naine läbi une ja tundus iga hetk ärkavat. See oli see kord, kus Ott õige natuke lubas endale nõiavõimeid kasutada, ehkki Kauru poleks ilmselt ka seda heaks kiitnud – ta loitsis Luule sügavamasse unne tagasi.

Oodates vee keemahakkamist silmitses ta magavat naist. Õed olid sarnasemad kui õed tavaliselt, ka Luule oli umbes 1,65 ja üsna keskmise kehaehitusega, ei paks ega peenike. Maal liikusid inimesed rohkem, tegid pidevalt füüsilist tööd ja ilma igasuguse jõusaalita oli naine paremas vormis kui enamik linna kontoritibisid. Lapsi tal ei olnud, nii et suhteliselt väikesed rinnad olid ilusti kikkis. Jalad saledad ja tagumik prink. Väga paksud tumedad juuksed, nõbinina ja tedretähnid. Selline armas olevus, kes peaks olema suure pere ema, sest võiks vaevata vähemalt 6 last ilmale kanda. Tal peaks olema mõnus taluperemehest mees ja suur korras talu, ta peaks õnnelikuna askeldama oma köögis ja kantseldama oma lapsi ja loomi ja tunnetama oma väärtust, selle asemel et nukrat lesepõlve pidada ja olla valmis oma voodisse laskma meest, kellest on selge, et ta iial siia paigale ei jää, kuid kes on vähemalt puhas, kaine ja üldse selline, et temast võib lugu pidada.

Mõnikord oli Otil kohutavalt kahju oma umblollist väljasurevast rahvast, kes pikka rubla taga ajades – sest ega neile polnud oluline, oli raha nimetuseks rubla, kroon, euro või dollar – oli unustanud peamise, miks üldse eksisteerivad rahvas ja riik. Kõik inimühendused, mis kesta tahavad, põhinevad vaid ühel kokkuleppel – kuidas kaitsta lapsi ja fertiilses eas naisi. Kõik muu on lisaväärtus. See on oluline, see annab elule vürtsi, kuid on täiesti mõttetu, kui põhitingimust ei ole täidetud. Kui mehed väldivad ülalpeetavaid, et olla näiliselt edukad – just näiliselt edukad, sest igas ühiskonnas, alati, igal ajal peab täisealine mees, kes on tõeliselt edukas, suutma peale iseenda ülal pidada naist, vähemalt taastootmise määral, see tähendab 3–4 last ja töövõimetuid vanemaid – ja kui naised annavad oma parimad aastad tööandjatele, olles samuti näiliselt edukad ja saades siis, kui neist enam midagi võtta ei ole, lohutuseks ehk ühe lapse – siis on põhikokkulepe sügavalt unustuses ja tee sealt väljasuremiseni käib vabalangemise vilinal. Kui lapsed on luksus, yuppie'd saavad vanas eas kahepeale ühe, et natuke inimese moodi välja näha – ja see üks läheb muide suure tõenäosusega narkariiks või homoks – ja neljalapselist peret vaadatakse kui väärakaid, on lõpp juba nii lähedal, et mõistlikumatel on aeg minema kolida, sest ühiskondade surm ei ole mitte kunagi ilus. Ent ometi tundis Ott oma jobudest rahvuskaaslaste vastu veidrat kannatamatusega segatud õrnust, umbes nagu üleannetu lapse vastu, ja püüdis aidata seda lootusetult surevat maad niipalju kui oskas. Aga seda oli kuradi vähe, mida ta sai teha situatsioonides nagu eileõhtune ja tänane...

**

Kauru oli lõpuks kodus. Vanamees tundus olevat loppis, viimseni kurnatud ja unine ning Otil jäi

vaid mõistatada, palju ta üldse magada oli saanud. Igatahes oli ta seisnud uksele ja tuli sisse viibanud, kui Ott autost välja astus; ka seda ei saanud kindla peale öelda, oli ta Oti tulemise maagia abil tajunud või lihtsalt automootorit kuulnud.

„Oled mind otsinud,” poetas ta lühidalt, seades veekannu priimusele.

„Otsisin jah.” Ott valis endale ühe seljatoe ja käetugedega pehme tooli ja nihutas selle kolmetollisest tammeplangust köögilaua äärde. Paduvaru talu oli veel seda vana tüüpi, kus köök oli oma 50 m², elutuba seal kõrval samas mõõdus, elutoa vastast sai köögist otse lauta ja magamistoad olid teisel korrusel viilkatuse all.

„Käisid Kalepi vanemat plikat kargutamas,” mühatas Kauru. „Ja Vello õnnest kajab kogu maakond.”

Ott kehtas õlgu. „Mida muud see vana munn oli ära teeninud? Luule aga... Kuule, sa ju peaksid teadma.”

„Mina tean, aga küla räägib just nii. Ja ei ole ilus nii teha.”

„No kuule!”

„Linnamees, aru sa ei saa... Siin kihlutakse ja abiellutakse, isegi kui seda nii ei nimetata. Sinul on peale Mari veel Lii, keda kindlalt tean, ja ma näen su unedes veel vähemalt kahte tüdrikuarju.”

„Kuidas oli mana mittekasutamise?” muigas Ott.

„Minul käib see lihtsamalt kui sul Luule magamapanek. Ja minu tee on niikuinii varsti läbi.”

„Tohin ma küsida...” Ott otsis sõnu. Ta ei olnud kunagi varem julenud seda teemat puudutada, kuid ta ise oli palju muutunud viimasest korrast, kui nad Õpetajaga vestlesid.

„Ei tohi,” lõikas Kauru jutu kuivalt läbi. „Tegelikult ei tea ma isegi...” pomises ta siis leebemalt, pöördudes pliidi poole, kus vesi parasjagu keema hakkas.

„Ajastute kell...”

„Mida tead sina ajastute kellast!” ärritus vanamees uuesti. „Jah, sa valitsed hirmutaval määral toorest mana, rohkem kui ma olen inimese puhul üldse võimalikuks pidanud. Jah, Luciferi nõidadega ei julge keegi tülli minna, ent miks te arvate, et teil on rohkem õigust... õigust teha asju, mis meie maailmas peaksid puutumata jääma? Et te olete kutsutud otsustama?”

„Mina ei arva,” raputas noorem mees pead. „Aga kes on pädev ütleva, mis õige? Miks peaks õigem olema see, mis siin sajandeid kestnud, kui maailm on miljardeid aastaid vana? Kui esimesed inimesed on kasutanud mana ja ka juhtinud maagia kasutamist kõik need 40 000 aastat, mis inimesed siin peegelduses elavad? Kui keepõhja pretsessioon meid paratamatult varsti vilkamatesse kihtidesse kääneb?”

„See viimane on väga aeglane protsess, ära mängi lolli.”

„Aga mis siis, kui lähiaastatel toimub kvantühpe – tekib Maailmade Risttee? Või tuleb kas või selline laine nagu kolm ja pool tuhat aasta tagasi, kui Maal oli rohkem maagiat, kui seda tavaliselt on oktava jagu Lausmõttele lähemal? Kuipalju on tekkinud igasuguseid, kes arvavad, et neil on mingid võimed... ja enamasti on neil õigus, ainult et nad ei saa vähimatki aru, kust see tuleb ja mida see tähendab. Et kui inimkond lõheneb?”

„Seda ei tea keegi. Kõige vähem su nõukoda.”

„Ei. Aga meie vähemalt teeme midagi.”

„Halvemaks.”

„Õpetaja, ma ei ole sinuga nõus. Kui me kõrvaldame kõige hullemad jäletised, siis on vähemalt

lootust, et ei tule uut nõiajahti, uut inkvisitsiooni. Et Ärganutel lubatakse vähemalt minna.”

„Aetakse kodust ära.”

„Kooseksisteerimine ei olevat kunagi õnnestunud. Siis on ju teine võimalus manapimedad Maalt minema lüüa või orjastada. Tol muistsel maagialainel nii tehtigi, kuid täna... ka aatomikatastroof ei ole välistatud.”

„Sa kõneled asjadest, mis on sulle liiga suured. Sa teed plaane ja räägid olevustega, kellele sa ei ole võrdne partner. Sa mängid mängu, mis sul üle jõu käib.”

„Kas tead, kui närune tunne on teada, et ma saan midagi teha ja istuda paigal mitte midagi tehes?”

Vanamees valas neile mõlemale pooleliitristesse toopidesse teed ja lükkas külalisele lähemale singikäraka, võipüti ja leivapätsi, tõstis kapist lauale korvi sibulate ja õuntega.

„Kuidas sul kõik asjad alati nii head on?” küsis Ott, isuga sööma hakates.

„Näed sa siin kusagil külmutuskappi?” Vanamees mühatas. „Niipalju taiga on maarahvas alati mõistnud, et toit värske ja korras püsiks ja kõik teised väiksemad majulised seda ära ei sööks.”

„Arvad, et see on tee? Mulle see meeldiks. Aga Teedu-sugused jäävad ju ikka.”

„Neid põletati omal ajal tuleriidal. Või aeti hangu otsa.”

„Kuid nüüd sa ise...” Ott lasi käed lauale kukkuda.

Vanamees mugis oma võileiba ja vaikis, enda ette vaadates. Võileib oli tal muide kahe sentimeetri paksune ja lõigatud üle terve leivakääru, selle peal oli vähemalt kolmemillimeetrine kiht võid, siis leivaga samas mõõdus singiviil. Juurde sõi ta sibulat nagu õuna.

„Ma ei tea, mis õige, mis vale,” poetas ta siis vaikselt suutäite vahele. „On tõsi, et ajad muutuvad. Ma ei oska sulle juba ammu midagi õpetamisväärset öelda ja kõige vähem hakkab ma Teetu kaitsma. Ma ei oska sulle muud nõu anda kui ainult seda, et ole ettevaatlik. Pimedus võib rünnata väga ootamatust kohast. Ja nüüd lase mul magama minna, olen väga väsinud,” lõpetas ta oma tee. „Üle mitme killu on seal kõik nagu herilasepesa üles ärritatud tolle Kurdemumma jama pärast...”

Ott, kelle leib samuti otsas oli, kulistas endagi tee alla, tõusis ja kummardas: „Olgu Jõud sinuga, Õpetaja.”

Vanamees turtsatas. „Mina ei ole Yoda ja sina Skywalker, sa videoajastu inimene! *Let the Force be with You.*” Ta inglise keel oli tuntava briti aktsendiga ja täiesti puhas. „Ja Agni sau ei ole *lightsaber*. See on tollest mänguasjast samapalju võimsam, kui see asi on mõeldud võimsam olema tollest valgest kepist, millega nad filmis päriselt vehkisid. *Olgu jõud sinuga!*” Vanamees muigas nukralt ja viipas talle, ise juba poolel teel trepist üles. „Anna andeks, ma ei mõnita sind. Aga nõiad pole enne Tähesõdade filme nii õelnud.”

Neljapäeva lõuna

Lii tuli veerandtunnise hilinemisega. Ott oli sellega arvestanud ja seetõttu isegi ei oodanud teda veel õieti – seega oli tüdruku väljailmumine pigem meeldiv üllatus. Ta muidugi fikseeris kellaaja ja ta ajast libises läbi küsimus, kas üldse on kusagil maailmas olemas naisi, kes kuhugi õigeks ajaks jõuavad, kuid see oli allpool ärritusläve. Lii tuli sisse, vaevumata ust avama. Ilmselt ta muidugi arvestas, et Ott on üks. Just nimelt *arvestas*, mitte ei *teadnud*, sellepärast et Ott ei olnud tajunud teda seda kontrollimas. Samas aga oli Ott korduvalt näinud, kuidas reageerisid – või täpsemalt ei reageerinud – inimesed sellele, kui keegi otse läbi seina kuhugi ilmus – heal juhul pilgutab silmi vaid see, kes otse sinnapoole vaatama oli juhtunud.

„On sul jõudu niipalju üle?” ei suutnud ta siiski porisemata jätta.

„See uks juba tunneb mind,” teatas tüdruk muretult. „Mis teed?”

„Ähh, vaatasin, kuhu me minna võiksime.”

„Sa ka üldse ei armasta oma kodumaad!”

„... ütles kapsauss pojale, kes kompostihunnikust õunapuu poole suundus. Seda maad võib armastada vaid rumalusest või masohhismist. Teiste võimaluste puudumine võib vabandada sallimist, kuid mitte armastust, eks ole.”

„Mis sellel siis viga on?” Lii osutas aknale, kust vaade oli linna kohta vägagi hea, sest esiplaanil olid juba kergelt rohetama hakkavad aiad marjapõõsaste ja piirdeaedadega, ning kahekolmekorruseliste, eelmise sajandi 20–30-ndatel ehitatud majade siluetid oma kollaste aknaruudukestega polnudki kõige hullemad.

„See on läbi klaasi vaatamiseks ehk üsnagi korralik, aga enamik ilmasid siin maal ongi läbi klaasi vaatamise ilmad. Hingematvalt ilus, aga kui sa pead vähegi pikemat aega selle ilu keskel olema, tekib sul küsimus, et mille eest sind küll niimoodi karistatakse.”

„Tead, ei pidanud olema halba ilma, on vaid ebasobiv riietus.”

„Nagu ei ole inetuid naisi, on vaid vähe viina, jah? Einoh, korralik skafander paneb paljule vastu, aga sel juhul eelistan ma juba mõnuses kohas vedeleda ja seda ekraanilt vaadata – kohalolekutunnet sul skafandris vaevalt rohkem on.”

„Sa oled ikka võimatult õelas meeles!”

„Võimalik. Mul on nohu.”

„Sul on nohu?!?” Lii naeris, talle otsa vaadates. „Päriselt või? Tule siia, ma teen su kohe korda. Miks sa ise ei tee?”

„Viimane kord, kui ma üritasin, tekkis mulle nina asemele lont, sellepärast.” Ott mühatas. „Tead ju ise, et ennast eriti ravida ei saa... hm, vähemalt mina ei oska korralikult.”

„Saad paar sajandit vanemaks, poja, oskad ka seda.” Lii pugistas naerda ja see oli selline heatahtlik hell naer. Ott ei solvunud. Ta ei solvunud tegelikult mitte millegi peale, mida Lii tegi või ütles, sest koosoldud aastatega oli ta seda nõida mõistma ja usaldama hakanud, ehkki ei omanud vähimatki ettekujutust, mis elu teine õieti elas. Muidugi polnud ta mitmesaja aastane... või vähemalt Ott uskus seda. Lii pidi nii umbes 30–35 olema, ehkki välimuse järgi kiputi talle pakkuma alla kahekümne viie.

Nüüd aetas naine käed ta näole ja pomises midagi, pilk sissepoole pööratud. Miski kraapis seestpoolt mehe nina ja ta avastas korraga, et tinane, hingamist takistav tropp on kadunud.

„Ära saa valesti aru. Sinust pole eriti asja, kui sa suurema osa ajast lurised.”

Ott mühatas ja hingas paar korda prooviks sügavalt.

„Hea. Läheme nüüd.” Ta vedas teise kättpidi ühe pildi juurde seinal, mis kujutas mingit lõunamaa randa päikeseloojangus.

„Oled seal käinud?” tahtis Lii teada.

„Ei ole.”

„Oled sa siis üldse kindel, et seal näiteks kas või hingatav atmosfäär on?”

„Ei ole.” Mees muigas. „Tegelikult muidugi olen kindel, et me sinna suurepäraselt sobitume. Saad aru, kui ma sellest postrist, mis muide peaks olema pildistatud kusagil Okeaanias, ukse tegin, siis

sattus ju teine ots sinna, kus on midagi sellist, mida ma tahan, et seal oleks. Või pean mina sulle seda seletama...”

Lii kobas sõrmedega pildi pinda. „See ulatub kaugele väljapoole Maad. See ei ole enam see koht, mis kunagi pildistatud.”

„Just seda ma tahangi öelda.” Ott tuulas taskutes ja kinnitas üht-teist vööle. „Valmis?”

„Alati ettevaatlik. Läksime.”

Nad seisid kõrvuti pildi ette ja silmitsesid seda, kuni selle pind elama hakkas ja vikerkaarevärviline valgus paraja ukseava mõõtu võlvi moodustas. Siis astusid nad koos edasi, tuba jäi tühjaks ja hetk hiljem oli pilt taas vaid lihtsalt seinal ripuv värviline paberitükk.

Nad leidsid end seismas rohmakal ajupuidust trepil, mis lõppes lahesopi liivakäärul ja pöördus ülalpool lõhesse vast poolesajameetrises kaldakingus. Päikeseloojanguni võis olla vast paar tundi. Oli üsna lämbe, kuid talutavalt, temperatuur võis olla nii 28–30 kraadi ümber. Ookean veeretis oma pisut tinajaid vooge ja troopiline võsa selle kallastel lõhnas hingematvalt.

„Mõni ergum peegeldus?” küsis Lii, prooviks paari meetri kõrgusele hüpatas ja hüppe tipus hetkeks peatudes. „Ma lausa tunnen, kuidas aku laadib. Jeehh!” Ta kisendas ülemealikult. Nüüd oleks teda võinud teismeliseks pidada.

„Ei, minu arust on see teises killutõrres. Planeedi parameetrite, temporaalse distortsiooni ja öise taeva järgi peaksin ma seda Beruca süsteemi kuuluvaks.”

„Elab siin keegi?”

„Üsna paljud käivad. Aga vähemasti parasvöötmes – see on selle maailma parasvööde – keegi ei ela. Püsivalt, ma mõtlen. Ma olen ainult vaimus ringi vaadanud, ja seda ka mitte kaugele,” lisas ta vabandavalt.

Nad olid tõusnud parkümmend meetrit ja trepp käändus hütini, täpsemalt lõppes hüti ees suurel kiviplaadidest terrassil, mis ookeanile avanes. Hüti uksel polnud lukku ja kui nad sisse läksid, võttis neid vastu kerge viiruki- ning kopituslõhn. Ruum tundus seest palju suurem, kuid see tuli peamiselt sellest, et maja ulatus sügavale nõlva sisse. Ott kobas riive ja lükkas kõrvale terve ookeanipoolse seina, mis koosnes enamjaolt bambuskardinatega akendest. Öhtuvalgusele avanes ruum täis kummalist võõrapärast luksust.

„Tavaliselt on sel hea põhjus, kui üks meeldiv maailm hüljatud on?” küsis Lii, uudistades keset hütти seistes.

Ott mühatas ja kehtas õlgu. „Maailmade hävimine ei käi tavaliselt hetkega, need muutuvad kõigepealt tasapisi elamiskõlbmatuks. Ja ka hülgama kiputakse neid veel tuhandeid aastaid enne sedagi, kui ebamugavaks läheb.”

„Enamasti ei jää maailmad tühjaks mitte sellepärast.”

„Siis siin ei käidaks. Ja kusagil ei ole märke sõjast, hävingust, võitlustest. Meeleheide ja surm kipuvad endast kaose maha jätma.”

Lii vaatas mõtlikult ühes avatud kapis vedelevaid siidjaid nõõripuntraid, siis libises ta pilk sealsamas laetala küljes kõlkuvale plokile. Ta heitis mehele kiire pilgu kontrollimaks, et teine on samu asju näinud ja astus siis kingadest välja, samal ajal jakki maha ajades. Ott astus ta selja taha ja aitas tal viimastestki riidest vabaneda. Ta suudles naise kaela ja silitas ta keha, siis libistas ühe nõõri üle naise kõhu ja tõmbas sellega ta käed seljale kokku. Sidus need korralikult kinni, jälgides, et nõõr kusagilt liiga tugevalt ei sooniks; Lii lasi sel vastupanuta sündida. Ott pingutas Lii

käsivarred vastu ta keha teiste ülalt ja altpoolt rindu mähitud nõõridega ja tõmbas ka ta jalad mitmest kohast kokku. Seejärel heitis ta kõie üle ploki, sättis nõõrid kõigi köidikute alla nii, et raskus võimalikult ühtlaselt jaotuks ja tõmbas naise maast lahti.

Ta lükkas kõrvale naise näole langenud juuksed ja suudles teda tugevasti huultele. Lii silmad olid suletud ja ta hingas kiiresti. Ott viskas kõik oma riided ühele diivanile hunnikusse, unustamata kogu selle aja naist silitada, suudles siis põhjalikult ta rindu ja asus noolima jalgevahet, niipalju kui keel kokkuseotud reite vahele ulatus. Naine oigas, ta lihased pinguldusid, kui ta nõõridega võitles. Kõrgus oli õige, eks oli ju Ott seda arvestanud, nii et kui ta tõusis, sai ta ühe jõulise liigutusega naise puusad oma niuete vastu tõmmata. Lii karjatas, ent see ei olnud valu. See oli nauding, ja aeg peatus...

Oli möödunud vähemalt tund, kui nad taas kõrvuti paljalt diivanil lamasid, hingeldasid ja külma mahla limpsisid.

„Hmm...” alustas Ott lõpuks. „Ma olen mõnikord mõelnud, kas sa saaksid need nõõrid ise lahti?”

Lii vaikis hetke, tüünel ilmel lage põrnitsedes. „Saaksin küll, kui sa omakorda loitsu ei takista,” venitas ta siis laisalt. „Aga ma ei püüagi.”

„Miks see sulle meeldib?” Ott ühmatas. „Ma olen ju öelnud, meeldib mullegi, aga mulle tundub mõnikord, et olen liiga leebe. Minust ei ole naisterahvale haigettegijat.”

„Nojah, olen ju öelnud, et võiksid ka karmim olla, aga hea seegi.” Lii ei viitsinud end liigutada, ainult huuled paotusid vaevu, kui ta rääkis. „Sa laseksid ju mu niikuinii kohe lahti, kui ma ütleksin, ma tean seda.”

„Muidugi.”

„Ja alati sa ei viitsi.”

„Mulle meeldib tavalist moodi ka.”

„Ähh, mullegi. Aga ikka... Tead, ma olin sellest vaid unistanud. Ma mõtlen – enne sind. Sa oled esimene mees, kes vajadusel suudab must jagu saada, saad aru. Naine tahab teinekord abitu olla, aga nõiana inimeste seas... Nüüd otsisid sa ise koha, mis lausa lõhnab natuke arenenuma seksi järele.”

„Otsisin...” Mees nihutas jalad põrandale, tõusis ja valas oma mahlaklaasi uuesti täis. „Muidugi otsisin – nagu paistab. Ehkki mus teinekord tekitab musta masendust, et ma ei saa aru, kuidas see töötab. Maailm on mõte, olgu peale, kuid kuidas need mõtted kõik olemas on ja kuidas ma omani jõuan?”

„Ära minu käest küsi.” Naine oli teda ainult silmadega jälginud, nüüd pööras ta pilgu lakke tagasi. „Vala mulle ka. Endale sulle meeldib targutada, et me oleme vaid teadvuspunkt paljuharulises eluvoolus.”

„Noh, jah... Siin on see sulle mäng, aga maailmas, kus sa Teria oled, ilmselt mitte... Või naudid sa sealgi seda alateadlikult?”

„Jäta, kui võid. Ja kas ma saan oma mahla?”

Ott mühatas ja ulatas teisele klaasi.

„Mina tahan igatahes süüa,” suundus ta ise avatud terrassi poole ja pühkis seal särgisabaga üle rohmaka kivilaua. „Sõltumata sellest, et ma ei saa isegi sellest aru, kuidas sa meile seda piknikuvarustust tellid. Kes selle eest maksab? Miks peaks kusagil elama mingi päkapikurahvas, kelle eluülesandeks on mingisuguste suuremate kahejalgsete teenindamine?”

„Sest nad on selleks loodud.” Lii tõusis, astus terrassile, laotas ühele pingile suure pehme rätiku,

valgus sinna poollamaskile ja tardus, kui oli leidnud mugava asendi. Ott oli teda kogu selle aja mõnuga jälginud, nüüd hakkas ta mahuka piknikukorvi sisu põhjalikumalt revideerima, sellal kui Lii uuesti rääkima hakkas:

„Sa ise pidasid mulle hiljuti loengut, et meie maailm on juba piirini jõudnud, onju. Protsessoritega ei anna enam eriti kuhugi minna, nanotehnoloogia aitab natuke edasi, aga valguskiirus on ikka vastas. Valgusbarjäär ei lase meid mitte kunagi teistesse maailmadesse lennata ja blokeerib üsna efektiivselt kõik... noh, selle mida sina nimetad kõrgemateks interaktsioonideks. Nõiavõime.” Naise toon oli laisk ja unelev, ta õhtupäikese poole pööratud silmad olid suletud. „Siin ma tunnen end kui puurist välja lastud lind. Kõik need võimed, mis töötavad Maal ainult tänu sellele, et Lausmõttele lähematest ilmadest pisut maagiat sinnagi niriseb, on siin justkui... jah, sul oli kunagi hea väljend – et saed ja saed ja siis lõpuks lubatakse ka saemootor käima panna...” Ta võttis ühe vilksamisi pilguga arvele kogu lauale tekkinud toidukraami, sirutas – juba uuesti suletud silmil – käe, haaras ühe õuna ja järas seda sellal, kui edasi rääkis:

„Ma võtsin kord ette ja läksin päris kaugele. Ma ei tea, kui kaugele täpselt, sest mul oli kiire ja... mis ma keerutan, vedas suuresti, et üldse eluga tagasi tuln. Eks see vist seal Päikesejänku tasemel oli, selles ilmas oli enam-vähem kõik juba elus. Tunne oli nagu hiirel, kes lävel inimeste elamist uudistab – et hirmus. Sest – saad aru – kõik see elu oli juhitud. Mingid suured vahivad sulle vastu ja kaaluvad, kas virutada tuhvliga. No vaat see toit – et keegi on kusagil arenenumas, juba tõeliselt tehnoloogilist maagiat kasutavas maailmas rakendanud oma arusaamist põllumajandusest. Loonud terve pundi maailmu, mida asustavad suunatud ja piiratud mõistusega käblakud, kes neile kõike vajalikku toodavad. Tõenäoliselt neid allpool teatud piiri üldse ei huvita, et keegi nende varustusliinidelt matti võtab. Sina ei oska seda, mina aga vaatan siira imestusega, kuidas sa suudad tekitada püsiva võluukse üle Kaugeima Raja...”

Lii näperda laudlina ja heitis teise poole viltuse pilgu. „Ära naera. Sina ütleksid – stabiilse portaali teise killutõrde. Mõned vahepeatused ma tundsin ju ära, oleme seal ennegi olnud, ja mu südame teeb kergemaks, et sa ei teinud seda vähemalt mitte otse... sinu järgi siis null-oleku-lähedase peegelduse totaalsest maagiapimedusest.”

Ott kehtas õlgu. „Tegelikult kasutan ma kellegi teise ussiauku. Ma ei tea, kes või milleks selle teinud on. Igatahes on see piisavalt lähedal, et minu äbarik pildiuks sinnani ulatuks.”

„Nii et kui too keegi oma ussiaugu välja lülitaks...”

„Tuleks meil pii-ih-ih-ih-iikk ja vaevaline tagasitee läbi kümnete ilmade. Jah, muidugi üle Harutee-taseme heiasüste, kuhu ma üldse ei tahaks ronida.”

„Sa oled ikka hull küll!”

Ott kehtas uuesti õlgu. „Aga me saame koju.”

„Oled sa kindel? Ma mõtlen, et... Ma muidugi ei ole sinus kahelnud...”

Ott hirnatas, ent tõsines kohe. „Kas sina ei saaks siit koju? Ma saan aru, et meie manataju ja võimed on ikka väga erinevad, kuigi peaksime teoreetiliselt sama koolkonna õpetajate käe alt tulnud olema. Või kuidas? Me kasutame erinevaid terminoloogiaid, seda ma tean.”

„Ott, sa isegi ei kujuta ette, kui erinevad me oleme. Mina tean Kolme Seadust. Et inimliigist vaid iga kolmas on võimeline maagiat kasutama. See peaks olema mingisugune liigisisene kaitsemehhanism, mis pikemas perspektiivis annab suuremad võimalused ellu jääda. Neist omakorda iga kolmas on võimeline neid jõude teadlikult valitsema ja neist iga kolmas suudab seejuures ka terve mõistuse säilitada.” Lii rääkis aeglaselt ja sõnu valides. „Ma tean, et isegi ergumates ilmadest – selle täpsuse piires, saad aru – igast sajast inimesest vaid neljal on potentsiaali nõiaaks saada. Ma tean ka seda, et vaid iga kolmas oma ilmast vilkamasse kolinud rahvas jääb püsima ja vaid iga kolmas neist areneb niipalju edasi, et suudab järgmisse minna. Ainult et need ei

ole ju enam inimesed... Sa saad ilmselt minust paremini aru, et see kõik on omavahel seotud ja tasakaalus. Allilma, mida sina Dieesiks kutsud, ja haldjaradu – neid on ikka teatud. Ka võluuksi on osatud teha. Mõned võimsamad nõiad on suhelnud haldjate ja sortside koduilmadega. Ent kaugemale meie maailm ei ulatu. Väljaspool oma keskkonda kohtad sa varem või hiljem midagi, mis su tapab. Niisama lihtne see ongi.”

„See ilm siin on heatahtlik. Kuurort. Vaherahutsoon. Sa peaksid seda tunnetama.”

„Ma ei räägi sellest. Haldjate Üleilmameremaad – Ära naera! Sina ütleksid vist tagumised alternatiivid? – on sajandeid olnud kaugeimad ilmad, mida maalased tunnevad. Deemonitele ja druiididele ja teistele pole me kunagi meeldinud, nii et nende ilmadest ei teata õieti midagi. Olgu, see klooster – selliseidki paiku on alati olnud. Ent sellised külalised nagu see uigu, kellest sa mulle eile rääkisid – selliseid on vaid vanades lugudes. Ent nüüd korraga on üks inimesest nõid sortsiiga sõbraks saanud. Siis mingi ussiauk. Mul on hirm.”

„Ent sa ei vastanud ühelegi mu küsimusele.”

„Kuidas sa selle ukse tegid?”

Ott mühatas. „Raske on seda selgitada inimesele, kes on nii kosutav kõrvalepõige formaalmatemaatilise mõtlemise rangetest raamidest.”

„Kui sa teed veel mõne märkuse mu juuksevärvi kohta...”

„Vabanda.” Mehe muie oli lepitust otsiv. „Kuidas sina uksi teed?”

„Ma ei tee neid. Ma ei oska. Mu õpetajad ka ei osanud.”

Ott mõtles paar sekundit ja heitis siis käega. „„Joonistan”... ega ma seda seletada ei oska. Kaudselt sarnaneb see ruumi pööramisega, kui ise lähen. Kuidagimoodi surun pildile peale oma tahtmise. Nagu sa läbi mu salakorteri ukse tulid – portaal on tegelikult selliste elementaarhüpete jada. Korralikud portaalid sisaldavad sadu, teinekord tuhandeid elementaaruksi, aga kui ükski neist ei tööta, on pilt surnud; peab üle joonistama ehk parandama surnud ukсед. Mõnikord on see võimatu.

Ussiauk on hulga keerukam moodustis ja mitte keegi nendest, kellega suhelnud olen, seda teha ei oska. Teooria järgi peab see toimimiseks ulatuma Lainemurdu välja ja keegi ei tea... Oletatavasti peab... oehh... puhh...” Ta otsis sõnu ja loobus siis. „Mida sa kardad?”

„Kas sa ei saa aru? Esimest korda kohtusime me Zerloga siis, kui sinu otsa koperdas punt veidrikke kujuteldamatult kaugest ilmast. Tagantjärele olen ma valmis kihla vedama, et lehmgorillad ei tulnud Öllesummerile juhuslikult. Sellest peale on sortsid sind silmas pidanud; mõnes alternatiivis juba varemgi, onju? Nende agent otsis su üles kohe, kui uigu oli käinud. Sa ei käinud ju druiidide juures ainult tolle Rapla Teedu pärast?”

„Ei.”

„Miks sa ikkagi Teedu ette võtsid?”

„Mul on temast kõrini. Kauru ju mainis nii kuu aega tagasi, et keegi Tartu omadest olla proovinud temaga rääkida. Et talle aru pähe panna. Kuid nagu ma aru sain, oleks see rääkijale äärepealt lõppenud hambajälgedega kaelal.”

„Ta on üks meie hulgast.”

„Ei ole! Ta on värd ja pervers ja maailm on helgem paik, kui ma ta siit koristan.”

Lii vaatas meest pisut aega mõtlikult. „Ise väldid sa ka tõsiseid teemasid – oled sa sellele mõelnud? Vaatamata oma välisele leebusele oled sa üsna julm. Sinust oleks hea inkvisiitor saanud.”

„Inkvisiitorit mitte, aga liiga inimene olen vist küll, eks ole. Olles leebe Teedu-taoliste vastu, olen julm tema ohvrite vastu.” Ott üritas lepitavalt muiata.

„Sa oskad ka kõike tagurpidi keerata! Pean mina sulle nina alla hõõruma elementaarse tõe, et ta teeb metsasanitari tänuväärset tööd – killib täielikku saasta.”

Ott vaikis kaua. „Ma ei tea...” poetas ta lõpuks vastu tahtmist. „Ma olen nii tüdinud sellest kõigest. Ma ei leia õiget teed...” Ta lonksas tujutult mahla. „Ajaloos on seda juhtunud sadu ja tuhandeid kordi – kui võõrad tulevad, hävib kohalik elukorraldus täielikult. See Odduni ja Teria ilm – saad aru, see on kunagi olnud palju kõrgemalt arenenud kui Maa. Ometi kadus kõik mõne aastaga, kui Maailmade Risttee suhteliselt vaba ilmadevahelise liikumise võimaldas. Mul on kogu aeg tunne, et ma õpin kiiresti, ent ma ei saa veel aru, mis ma sellega peale hakkam. Vaata – need inimesed ei ela ju sugugi halvasti. Maagia aitab toitu ja elamist muretseda ja kuigi neid varitseb pidev surmaoht, on see elu vastukaaluks põnev ja vaheldusrikas. Sellega võrreldes tundub keskmise läänlase eluaegne üheksast viieni töölkäimine lähedasemana laudalehma vegeteerimisele kui täisverelisele inimesele.”

„Ott, ära aja mulle jama.” Lii surus huuled kokku. „Me rääkisime Teedust, siis ei leidnud sa korraga teed ja siis rääkisid sa hoopis muust. Palun, ma ei usu, et sa ei tea. Pane need asjad ometi kokku.”

„Ma ju juba panin. Aga sina ei vasta ise ühelegi küsimusele ja see muudab meie dialoogi kaheks seostumatuks monoloogiks...” Ott lõi käega. „Mitu eri rassi ühes maailmas tähendab alati lõputut sõda. Jah, Teet on omalaadne värske verega varustaja teatud druiidide rühmituste jaoks. Jah, mina toon teiselt poolt mängu sortsid. Jah, ma ei tea, mis määrani Kar-hat’N’šha seltskonda enam inimesteks saab pidada ja milline on nende nägemus Maa tulevikust. Jah, ma tean, et vähemalt Kaurule on Lucifer nagu pind perses ja talle üldse ei meeldi, et ma nendega koos tegutsen. Mida taotled sina?”

„Sa ei saanud ikka millestki aru,” ohkas Lii. „Olgu see Yin ja Yang või Sokratese *sophrosyne*¹⁸, on kõige elusa põhimure püsida dünaamilises tasakaalus. Ehk moodsamalt öeldes *olla jätkusuutlik*. See ei tähenda alati, et sa pead suutma protsesse juhtida. Piisab sellest, kui sa suudad nende käitumist ennustada ja vastavalt sobituda. Lucifer on katse Maal juhtimine haarata. Taas küberneetika terminites rääkides – kuidas sa juhid midagi, millest sa aru ei saa?”

„Mida taotled sina?”

„Esiialgu järgmist õuna ja pisut seksi poleks ka paha.”

Ott uuris teda tõsiselt ligi minuti, ent lõpuks hakkas ta suunurk tõmblema. „Lii, kallid, ma hoiaks sind nagu Graiaie õeksed oma ühte silma juba paljalt sellepärast, et sa mulle aeg-ajalt meelde tuletaksid, et ma olen end taas liiga tõsiselt võtnud. Meil on umbes 6 tundi. Ehk kulutaks selle puhkamiseks? Käiks näiteks ujumas ja siis on meil ehk võimalus ka mõnd voodit proovida?”

„Kui sa lubad kogu selle aja riideid mitte puutada, pole see ehk kõige halvem,” nõustus Lii leplikult muiates.

Neljapäeva õhtu

„Ärkasin. Ja kahetsesin seda samas. Oi raip, kui paha oli olla! Kurk kuivas ja silme ees tantsisid lillad täpid. Kogu keha oli valu täis ja sisikond keeras. Vist selle peale olingi ärganud, et kõht tõmbus krambis kokku ja üritas mulle selgeks teha, et asub end kohe tühjendama. Pöörasin end külili, olles ise ka üllatunud, et ma seda suudan. Tagajärjed olid kohutavad, sest tundus, et kõlgun halvasti tasakaalustatud plangul või paadis tormisel merel. Kõik keerles mu ümber. Uus valuhoog sisikonnas, ja mu suu täitus kibeda sapiga. Avasin prooviks silmad. Ma ei asunudki kusagil taeva ja maa vahel, vaid lamasin mingil triibulisel madratsil üsna tavalisena tunduvvas küünis. Tavalisena muidugi mingi vabaõhmuuseumi kontekstis – noh, teate küll neid paiku, kus rahvale vana koli

¹⁸ mõõdukus (Vana-kreeka k.)

näidatakse, justkui hoiatuseks, kui õudne ja vastik elu sajandeid tagasi oli... Kõõksatasin ja sülitasin. Oksendada ei õnnestunud, sest magu oli tühi. Küün kaldus ja hakkas sügavikku libisema, kusagilt ülevalt roomas sisse rohelist gaasi. Raputasin jõuetult pead. Ma ei oleks pidanud seda tegema, sest küün keerles veel tükk aega takkajärele. Ent roheline valgus kadus. Hea seegi.

Lasin end selili tagasi ja üritasin mõelda. Üritasin veel. Ja siis veel. Tulemusteta. Kes ma olen? Tühjus. Olgu, võtame midagi lihtsamat – mida ma siin teen? Ainult peavalu läks hullemaks, kuigi ma arvasin, et see ei saa enam võimalik olla. Miks mul nii paha on? Õige vastus tundus olema, et tegemist on alkoholi üledoseerimise loomulike tagajärgedega, kuid miski ütles mulle, et see on vaid pool tõde. Et kui kunagi oleks see võinud olla võimalik ja isegi ootuspärane, siis vahepeal on möödunud väga palju aastaid. Kui palju? Kurat seda teab... Huvitav, miks nii paljud kreisid seiklused algavad sellega, et kutt lamab kusagil ja ei mäleta, kes ta on?... Stopp, millised „paljud” seiklused? Tühjus... Kas ma olengi mingi müstiline olend siin reaalsuses? Jätkem jama, tõenäoliselt on mul siin üsna lähedal mingi elu... Minus kasvas tunne, et mul oli mingi ülesanne, mingi missioon, et asjad olid koledal kombel pooleli ja ma ei peaks üldse seal niimoodi lamama... Justkui valge sein seisis minu ja mälu vahel.

Uks avanes ja keegi vanamees lendas sisse, habe turris. Ta oli umbes poolteist meetrit pikk, luukõhn ja väga kahvatu. Ta veidralõikeline ülikond oli räbaldunud ja määrdunud, ta küünealused olid mustad ja hambakõndid pruunid.

„Olgu kõigevägevam kiidetud, et sul juba pilt ees on!”

Oigas. Tal oli püss käes. Ta keeras selle minu poole. Aga see ei olnud kõige hullem. Esiteks ei näinud ta üldse selle järgi välja, et tema suust võiks mulle arusaadavat keelt tulla ja teiseks... kuidas seda öelda – puusadest rinnakorvini oli tal sisikonna ja selgroo asemel peenest tiikpuidust raam või korv, mis oli vanu manuskripte täis topitud.

Mu vasaku käe alla sattus mingi toigas. Midagi eriti mõtlemata haarasin selle pihku ja üritasin poole liigutuse pealt ära arvata, kas see on piisavalt pikk, et tal püssitoru kõrvale lüüa või pean ma teda sellega viskama. Aga enne muutus kõik. Miski avanes, miski tuli tagasi. Ma ei olnud enam mina ise, minu sees plahvatas universum, korraks ärkasid jõud, mis kunagi olid vorminud galaktikaid. Toikast minu käes sähvatas välg, püssitoru käändus sõlme, vanamees lendas vastu seinale, pörkas seal kui takutuust tagasi ja jäi põrandale lamama. Jalad kaks meetrit eemal ja vaesed manuskriptid laiali pillatud. Millegipärast oli mul just neist kõige rohkem kahju. Pilu maailmas sulgus ja ma olin taas vaid õnnetu narts, kes seal madratsil vedeles.

Ja siis mulle meenus. Vähemalt osa. Hõõguvad luuleread, kirjutatud südameverega:

Juba lapsena ihkasin Kändu mina
Ihkasin ta õhu konilehelist vina
Ukse taga trügivaid mölkusekarju
Ja kauguses vilksavat kelnerivarju

Äärelinnakõrts, kõle ja kole, nagu nad ikka on. Ennasttäis šveitseri, alatute rahamaiaste kelnerite, viletsa toidu ja solgitud joogi paradiis. Orkester, mille puhul oli kohalikuks tolmunud naljaks kutsuda tüdruk tantsima sõnadega: „Palun, kas läheme ignoreerime muusikat?” Ja ometi sinna mindi, viidi sinna oma viimane raha. Vaesed üliõpilased tegid karusemat nägu ja konutasid troppis laudade ümber, üritades paista sama ennasttäis, kui paksu rahakotiga torujüridest orikad, ning riietasid mõttes lahti ennast vanemaks meikinud kohmetuid keskkoolitüdrukuid ja ennast nooremaks meikinud üldse mitte kohmetuid valvemõrdasid. Ka mina olin seal igapäevane külaline, kuid ometi oli minus mingi rahutus, mingi teadmine, et kui kõiki teisi tõmbas sinna kui magnetiga, olin mina sellest sundusest ometi sisimas vaba.

Siis ühel päeval, kui olin ära joonud ehk paar kokteili rohkem kui vaja, koitis selgusehetk. Seisin fuajees, täpselt selle mureneva põrandaplaadi peal, kuhu vaatas seinale kinnitatud tokerdunud

põdrapea, ja laususin: „Känd ei ole alati niisugune olnud!” Ja nii ma läbi põranda vajusingi...

**

Aga sellest oli möödas peaaegu veerand sajandit. Mingis teises reaalsuses jäin ma sinna kõrtsi alles, oksendasin täis peldiku ja hiilisin minema, otsustasin pisut vähem jooma hakata ja lõpetasin ülikooli, abiellusin ja sain paar last, kraapisin sente korteri osamaksu jaoks ja lootsin ühel päeval vaneminsenerist osakonnajuhatajaks saada.

Ma ei olnud väga kindel, kas see kõik tollest peavalust parem oli...

„Mul ei ole aega sulle midagi selgitada,” ütles vanamees selgel, kuid nõrgal häälel. „Ja aitäh.”

„Mille eest?” ei saanud ma aru. Mina olin ta ju ära lõhkunud.

„Et sa soovisid mu olematuks. Ma võin nüüd minna.” Ta sulges silmad. „Oh kui hea see tundub... Hajuda...” Ta avas veel kord silmad. „Mul on sulle vaid üks nõuanne – korja käsikirjad kokku. Ja palve, isiklik – hoia neid hästi.”

„Oota!” rõögatasin. „Kes sa sihuke oled ja kus ma olen?”

„Korja käsikirjad kokku,” kordas ta väsinult. „Ma võin põlema minna.”

Ajasin end kuidagi üles, sest midagi paremat ei tulnud pähe; ja lõpuks pidin ma seda ükskord niikuinii tegema.

„Ma ei oska neid lugeda,” laususin, kui olin heitnud pilgu pärgamendirullidele, mida üsna hooletult korvi tagasi toppisin.

„Sa oskad, kui aeg tuleb.” Ta jälgis mind ilmel, nagu oleks tal valus.

„Sa ei vastanud mu küsimusele.” Sopsasin tagasi istuma, korv küünarnuki all. „Ja kuidas sa niimoodi poolikult elus saad olla? Ja üldse?”

„Viimasele küsimusele on kõige lihtsam vastata – sinu ülesandeks on päästa maailm. Ma ei ole enam ammu elus. Vaata, kõik algas sellest, kui üks mu esivanemaid Oop von Mülhausen Issanda aastal miinus 23456 tappis Yggdrasilli rähni. Mis sellest, et rahn oli nuhtluseks kohalikule mömm-mömmide hõimule. Hiljem munk Tolvanuse poolt Fööniksi Needuseks nimetatud fenomen jälitas tema järglasi läbi sajandite. Näiteks nakatus üks mu sugulane Kataloonias patriitside tõppe, mis eelnevate Krisostomuse sõdade ajal oli muutnud praktiliselt inimtühjaks Elüüsiumi väljad, ning kuigi paavst Johannes DCLXVI üritas teda oma ediktiga number 42 div. Dictum Iama pattudest vabastada, hakkas tema sugujätke ümber vohama rohekas hallitus...”

„Liiga palju detaile,” katkestasin ma teda. Lisaks oli kogu jutt kuidagi võimatult loll ja vale... kuidagi nihkes – sõnad olid nagu õiged ja ei olnud ka, meenutades pigem halvastiõlgitud koomiksit.

„Ah jaa... Igatahes sai minu elutööks igasuguste meie perekonda piiravate üleloomulike olendite jälitamine ja hävitamine. Kuni ma lõpuks ise üheks selliseks muutusin. Vaata, mind äratati ellu ühe muistse needuse abil, mis oli kogutud hetääride templi eebenipuust dildosse. Revanšeerida sain vaid nii, et kasutasin selle puidu ära tolle korvi valmistamisel... Ära tõmble, see pole enam ammu ohtlik. Vaata, ma lagunesin iga päevaga üha rohkem, kuni ma kulutasin ära tolle toika jõu...” Ta naeris oma kõledat naeru, mis korraka vaikus plaksatuse ja sisinaga. Hetkeks oli ta näol üllatus, siis aga otsis ta oma rābaldunud pintsaku taskust kilekoti ja teibirulli, toppis kotti oma lõhkenud kopsu ja sidus ülemise otsa teibiga kinni. Kott ulatus ta kõdunenud rinnakorvist välja ja meie vestluse lõpus lehvitas Montana kotkas tiibu tema hingamise rütmis.

„Ma pidin teada saama, et sa oled see õige. Selleks see püss. Ja minu aeg oli niikuinii läbi. Ma ei saa sind eriti aidata. Kas sa ulataksid mulle mu kaabu?”

See vedeles mõned sammud eemal ja paistis, et tal on oht lõplikult laiali laguneda, kui ta üritaks selleni roomata. Ajasin end üles ja ulatasin talle kaabu. Ta võttis taskust konserviavaja, lõi oma kolba lahti ja hakkas kärbatanud, poolkuivanud mustaks tõmbunud ajusid kaabule määrima.

„Me mõlemad oleme võõrad selles ilmas. Kunagi oli see maailm jäigem, hoolis pisut võimalikkusest. Nüüd... Kõik käib alla, aga olen mina see kohaseim seda ütleva! Igatahes saan ma sulle jätta oma teadmised... Ma olen endiselt optimistlik ja koostööaldis... Mu teadvus kaob...

Loll, nii see peabki olema! Iga kord, kui abi vajad, võta selle kaabu servast suutäis...” Ta lõpetas määrimise ja ta käsi langes lõdvalt alla. Võtsin kaabu, korvi ja ootamatult kasulikuks osutunud kaikajupi ning hakkasin ennast küünist välja vedama, sest tema külje alt tõusis juba tossu.

Mul oli endiselt paha olla. Ma sammusin aeg-ajalt oiates ja keelega magu tagasi hoides läbi lattaia värava, sattusin karjamaal looklevatele vankrirööbastele, kõndisin neid mööda paarsada meetrit ja jõudes väikesele põndakule vaatasin esimest korda ringi. Minu selja taga tõusis taeva poole suitsusammas. Kүүn põles lõbusasti. Selle õlgkatusest söötsid sambana taeva poole leegid ja paksud palgidki praksusid juba sädemeid pildudes. Paari tunni pärast seisab siin ainult tuhaga kaetud maakivivundament.

Ja mis paik see on? Kuidas ja kellele ma pean selgitama, miks ma esimese asjana ühe maja maha põletan? Sellelt kõrguselt paistsid aga igas suunas põllud, tared ja mets, vaid kaugel horisondil sinasid mäed ja mingid konstruktsioonid, mis pidid olema hiiglaslikud, kuid asusid liiga kaugel selleks, et mingeid detaile näha oleks.

Vaatasin lõpuks ka ennast. Teksased, määrdunud, aga üldiselt terved. Särk... mis värvi see kunagi küll olla võis? Porised tossud. Kõik. Õnneks polnud külm. Taevas oli valkjas ja kõrge ning oma hämmastuseks ei leidnud ma sealt päikest. Ja aeg-ajalt värises maa. Nagu korralikule mäluaugule kohane, ei olnud mul ikka veel õrna aimugi, mis toimub, kuid sellest sain ma suurepäraselt aru, et paik on võõrik, ebaloomulik ja ebareaalne. Siis tuli hirm. Mulle oleks meeldinud see pohmaka kaela ajada, kuid tegelikult niutsusin selgest paanikast, et taevas rebeneb ja sajab mulle kaela. Istusin päris tükk aega ja tundsin endale kaasa, jälgides hajameelselt, kuidas kүүn põleb. Siis meenus mulle, et minu ülesandeks oli päästa maailm. Meenus ka see, kuidas ma vanamehe pelgalt tahte abil seinale laiali määrisin. Kui mul on ülesanne, siis ehk need, kes selle mulle andsid, teadsid, mida nad teevad? Lootust oli, kuigi maailm on täis nimetuid haudu, kus puhkavad kõik need, kes arvasid, et nad on mingil moel äravalitud.

Ma sain lõpuks aru, mis hiiglaslikud konstruktsioonid need seal horisondil on – trükitähed. Seda maailma piiras risuhunnikuks kokku kuhjatud tekstist vall. Ma vidutasin silmi ja kogu ümbrus lagunes tekstiks. Rohekirjalisena virvendas see kõige taustal, mis olemas oli.

Ma olen nõid...

Ühel tasemel nägin, et põleva kүүni juurde on inimesi kogunenud, teisel aga oli selle vankrirööpalise tee asemel, mida mööda mõned minutid kõndinud olin, päikese käes uneleva metsa karva read:

„Alguses ei olnud midagi. Siis sai valgus.” Ja selle all kommentaar: „See tähendab, et seni on teadlased vähemasti selles osas usutegelastega nõus.” Ja edasi vonkles tormlevate leekidena justkui valust tõmblev tekst: „Kas need asjad nüüd nii otseselt seotud on, kurat seda teab, aga igatahes selleks ajaks, kui üks esimese alguse protagonistiga kauge järglane, kellel nimigi sama – mis vahet, Aadam või Arno –, koolimaja juurde jõudis, oli see juba maha põlenud.”

Ma peaksin suutma ruumi pöörata...

Ma üritasin keskenduda, kuid kõik läks palju hullemaks, väändus, lagunes laiali, ja reaalsus, kui seda nii uhkelt nimetada võis, lipendas kui peotäis filmilinte.

Tulekahju ümber sebivale seltskonnale oleks otsekui mingi teine kate peale tõmmatud. Kas tegelane, kes pikas pruunis tokerdanud kotis tule ümber kargles, pidi köster olema? Tüüp sõimas valimatute sõnadega oma sakraalset isa, viibutades aeg-ajalt rusikat ülespoole umbes selles suunas, kus ta teadis suguvõsa pärusvaldused asuvat. Oli see teine Õpetaja, kel oli õnnestunud tulest päästa isiklik varandus, mille mulksuv osa Kellameest nagu magnetiga ligi tõmbas?

Jah, nad kõik olid seal. Läksin vaikselt, oma silmi uskumata lähemale, kuid minust ei tehtud välja, keegi ei paistnud mind isegi mitte märkavat. Muidugi, need ei olnud inimesed, need olid karikatuursed üle-eelmise sajandi stiilis konstruksioonid või varjukujud, milles oli üht-teist ka filminäitlejatest. Ja see, mis põles, oli muide küün, mitte koolimaja.

„Mis seal ikka, teeme uue,“ rehmast keegi tollest poistekarjast, end püsti ajades ja näpuga kirvetera vahedust proovides.

„Ja pidage silmas, et kui materjal jälle põhja läheb, rakendub teie suhtes sabotaažide vastu võitlemise seadus!“ urises üks viltides tegelane süngelt, õlitades Pariisi kommuuni aegset tulenuia, ise ühe silmaga kiigates ülesöönud välimusega tegelast, kes millegipärast korraga nukraks muutus...

See on selle ilma primaarkild! Tõeline kolikamber. Mõtted, mis isegi tolles vildakas reaalsuses kohta pole leidnud...

See ei olnud õieti mina ise, vaid mingi väline jõud, mis mind sinna enam-vähem reaalsena paistvale vankriteele tagasi paiskas...

**

Istusin.

Võtame siis järjekorras. Kuidas ka vaadata, jäi maailma päästmine nimekirjas teiseks, esimeseks tuli leida koht, kus end pesta ja veel mõnda aega rahus tervist parandada. Magu küll enam sappi kurku ei luksatanud, kuid tõeliselt emane olemine ei taandunud kuhugi. Ajasin end uuesti püsti ja sammusin seiklustele vastu.

Esimene sobiv koht hakkas paistma järgmise kingu tagant. Avanev vaatepilt meenutas kõige rohkem vabaõhumuuseumi – teate küll neid kohti, kuhu veetakse kokku mõned vanad majad täis vana koli, justkui hoiatuseks ja ähvarduseks, kui vilets vanasti elu oli. *Déjà vu...* Kas ma juba ütlesin nii?

Neetud, mis paik see on?!?

Õlgkatusega ja maakivist vundamendiga pikk hoone, mõned paberrahasuuruste ruutudega aknad, kolmemeetrine pistandtara ja hobused lasipuu küljes. Pilt ei läinud paremaks, ükskõik kui kaua ma seda kõheldes silmitsesin, ja lõpuks ei jäänud mul ikkagi muud üle, kui end kokku võtta ja sisse astuda. Loodetavasti ei põleta ma seda maha.

Ma ei jõudnud eriti ringigi vaadata, kui minu poole hõljus kõrtsiemand. Tähendab, mul oli paugupealt selge, et see peab olema kõrtsiemand, nii arhetüüpne ja filmidest nähtud oli see – suhteliselt lühikest kasvu naisterahvas, kes võis kaaluda umbes tsentneri, keskealine, õitsev ja õllene, igirõõmus valvenaeratus näkku tardunud ja pilk selline, mis kohe kõik su riiete sisse peidetu ära loeb (selle viimasega mõtlesin ma rahakoti sisu – ja mis teie mõtlesite?)

Ta ütles midagi. Ma ei saanud aru. Ta ütles veel midagi ja jäi mulle ootavalt otsa vaatama. Ohkasin ja haukasin kaabu servast suutaie. See maitstes nagu kaabu ikka. Mitte et ma neid eriti tihti söönud oleksin, kuid kuidas üks tolmunud kaabu maitsta võib? See kummaline pruunikashall tolm, mis

huvitaval kombel nii vähe teise mehe ajudega assotsieerus, et mingit vastikusreaktsiooni esile ei kutsunud, osutus veel kõige paremaks osaks, olles pisut nagu trühvli maitsega...

„Miks sa kaabut sööd?”

Heureka! Ma mõistsingi ta kõnet!

„Sest see on targaks tegev kübar.”

Ta noogutas, nagu oleks see piisav ja igapäevane seletus ning viipas ühele vabale lauale. „Mida härra soovib?”

„Kõigepealt tahaksin end pesta. Kas vabu tube on?” küsisin hea õnne peale.

„Pesta või tuba?” ei saanud ta aru. Nojah, minu ajal Maal on hotellitubade juures vannitoad...

„Pesta.”

Perenaine juhatas mind tagahoovi ja näitas kätte kaevu, künad ja mõned palakad. Tsivilisatsioon on ikka imeline asi.

Ettevaatlikult küsimusi asetades suutsin talle selgeks teha, et ta mulle midagi ajutiselt selgapanemiseks tooks, kuni mu oma riided kuivavad. Küsisin ka, et ega keegi riideid sealt kuivamast ei varasta. Ta vaatas neid hindavalt ja arvas, et *neid* küll keegi ei varasta.

Sain end pestud, selga mingi äbardlikku rohekat telki meenutava kitli ning tagasi kõrtsitoas asetati mu ette kann vahutava joogiga ja mingisugune roog. Ebamäärasus on omal kohal, sest jook, mis pidi kujutama õlut, sarnanes ehk pisut koduõllele, kuid ma ei saanud lahti tundest, et üks seepi söönud hobune on sinna põit tühjendanud, ja toit meenutas koos paberikottidega keema visatud kapsaste ja kaalikate putru, kuhu ka mõned hiired ja rotid sisse ära on surnud.

Minu lauda istus... mjah, mis asi see õieti oli?

„Kas mitte üks sinu esivanematest ei ole eesel olnud?” tuli üle mu huulte tegelikult väga ebaviisakas küsimus.

Ma olen selliseid varemgi näinud...

„Ei, seda küll mitte...” Ta kaalus hetke solvumist, kuid loobus siis. „Sa oled siin võõras. Sa oled huvitav. Mida otsid sa siit maalt, kummaline võõras?”

„Ei tea, ma sattusin siia,” vastasin ausalt.

„Ma näen sinus saatuse jooni, näen võimu muuta maailma...”

Ilus. Aga mis ma sellega peale hakkan? Või peab iga *quest* algama kaaslaste valikust?

„Keegi rääkis, et ma peaksin maailma päästma. Ma ei tea, kui tõsiselt seda võtta tuleb, kuid tahad sa minuga kaasa tulla?”

„Ei Paanist sulle kaaslast saa, ta tüdineb järgmisel veerandtunnil,” segas kõrtsiemand porisedes vahele. „Haldjad üritasid teda üht väravat valvama panna, aga tema lõi oda maasse ja hälbis. Ja sellepärast on meie maailm nüüd selline, nagu on. Igasuguseid elukaid tuli sealt.”

„On see tõsi?” küsisin tollelt pikk-kõrvalt minu vastas.

Kas saatürid suudaksid midagi ette võtta Maailmade Ristteega? Ei, see oli teine koht, teine aeg ja teine seiklus... No on jama...

„Muidugi! Ma olen igavene otsija. Ma ei püsi kusagil paigal. Maailma päästa – see on huvitav. Ma tulen sinuga, kui meie teed veel ristuvad. Huvasti!”

Ta tõusis, lehvitas hüvastijätuks kõrvu ja kepsles minema.

„Ja arve jättis ta muidugi tasumata, kuradi kits sihuke,” porises kõrtsiemand, talle mornilt järele vaadates.

„Selline ta juba on. Igavene rändaja. Ei leia kusagil asu,” ohkas troll kõrvallauast. „Sinu kaabu võttis ta muide ka kaasa.”

Hüppasin püsti ja spurtisin elukale järele, mõeldes veel, et see päästab minugi ühest probleemist – nimelt polnud mul aimugi, kuidas *mina* arve peaksin tasuma.

Neetud pikakõrvaline ei olnud eriti kaugele jõudnud. Pressisin talle järele, kuid ta jooksis palju kiiremini kui mina. Oleksin ta üsna ruttu kaotanud, kuid peale ülejäämist küngast riivas miski mu taju.

Haldjarada!

Mul ei olnud aega mõtiskleda selle üle, kas elukas mind teadlikult kuhugi meelitab, sest reaalsus hakkas laiali lagunema. Puud ja mets sulasid värvilisest paberist aplikatsioonideks ning kõige taustal virvendasid kirjad nagu „tee”, „mets” ja „taevas”.

Muidugi – „jõgi”... Silda ei olnud ja kaldad olid soostunud.

Mulks, ja ma olin pruunis lāgas kõhuli. Õnneks oli ka Paan siinsamas, hiivamas oma kapju vaevaliselt läbi pūdela pori. Eestlase pannisuurune lampjalg andis mulle siin suure eelise, nii et sain ta enne vabasse vette jõudmist kätte ja vāanasin kaabu ta hammaste vahelt välja.

Vool haaras meid kaasa ja ma tajusin, kuidas reaalsus ũritab end taas kehtestada.

Vesi kandis meid vōrendikku, kus mõlemad kaldale rabelesime ja kus otse meie ees ũks naisterahvas rohelistes mundris metsamehi kolkis. Ta oleks nendega ilmselt isegi hakkama saanud, ent niipea kui metsamehed pilgu meie poole pōorasid, kōõksatasid nad ũksteise jārel ja pagesid ehmunud hiirekestena pōõsaste vahele. Selline reaktsioon meie ilmumisele oli muidugi ũldiselt meeldiv, aga kuidagi rahutukstegev kah.

Dējà vu... Jārjekordne pidetu jams...

Nũid lõpuks kehtestas reaalsus end taas ja vōitluskunste vallanud naisterahvast sai puukulptuur...

Ainult et see kuradi eesel oli ikka seal. Jārelikult oli ta piisavalt reaalne – kahjuks. Mul puudus igasugune usk seiklusesse, mis algab nii, et su kaaslaseks saab mingi kabjaline. Kus on kohustuslik kena tibi? Mul on isegi raske sõnades vāljendada, kui vāhe mind tōmbasid Pygmalioni loorberid.

Kaabu servast oli pirakas suutāis puudu ja ma nāgin toda pikakōrvulist kōõluskit mōtlikult māletsemas.

„Hm... polegi kōige hullem... Misasi see oli ja miks sa seda nii hirmsasti tagasi tahtsid?” kũsis ta heatahtlikult.

„See on targaks tegev kũbar.” Vōtsin igaks juhuks ka paar suutāit.

„Huvitav, miks see siis mulle ei mōju?” Ta puhastas hambavahesid, pilk sissepoole pōõratud.

„Vōib-olla ei anna eimillestki midagi teha?” Virutasin talle ũhe hea laksu vastu kukalt ja tōusin.

„Kuhu sa lāhed?” oli ta silmapilk mu kōrval.

„Tōesti ei mōju. Ja mis see sinu asi on?”

„Ma vōiksin ju natuke maad sinuga kaasa tulla.”

„Ahah. Aga ma ise ka ei tea. Maailma pāāstma.”

Ta noogutas, nagu oleks see ta igapäevane ajaveetmisvorm ja mõnda aega läksime vaikides edasi.

Ja sel ajal hakkasin ma koos mälu osalise taastumisega tasapisi taipama –

See pole üldse mingi õige ilm, vaid pigem häire, tõenäoliselt mingit liiki derivaat, aga sel peab olema tugev laineside Maaga... Me Liiga tulime Berucalt koju, tema jõudis mu salakorterisse, kuid minu ette tekkis küpressiallee, kus kallas sadada kui oavarrest... viina... Viina! Uh, ma ei taha seda meenutada...

**

Järgmise künka tagant hakkas paistma loss. See oli selline pisike, rohkem nagu miniatuurne kindlus, ja nägi üsna lõbus välja oma tornitippudel ja parapetil laperdavate lippudega täis kummalisi heraldilisi sümboleid, millest ükski mulle midagi ei öelnud. Üle 5–6 meetrit laia seisva veega kraavi viis allalastud tõstesild. Sattusime avatud siseõue, mis nägi välja nagu piknikuplatsi ja turu ristsugutis. See tähendab, et seal laiutas müügilettide ja kärude segadik, läbisegi varikatuste ja laudadega, mille taga söödi ja joodi. Õige mitmelt poolt hõigati Paani. Mu eesli moodi kaaslane vaatas ringi ja võttis millegipärast suuna lauale, kus kaks turvises rüütlit aega sellega parajaks tegid, et üks neist jõi umbes kolmeliitrisest kannust midagi, mis vahutas ja teine keppis isuga mingit neidist, olles oma raudrüüs sobivas kohas hingedega allalastava segmenti avanud.

„Saa tuttavaks,” viipas Paan. „See, kes joob, on Jäkk, ja see, kes nikub, on Pröök. Ja tema on Charles, kes seda lugu koos hoiab,” viipas ta lõbusailmelisele vanamehele, kes laua otsas kannelt embas ja keda ma varem tähele polnud pannud. Siis vaatas Paan mind mõtlikult. „Kuidas su nimi õieti oligi?”

See peab olema pigem derivaadi derivaat, sest loogika on siin äraspidine. See asub nii kaugel Maast, nii vilkas kihis, et ilma ideeta asjad enam kuigi hästi koos ei püsi. Nime kaudu mõtestatakse nii aspekt kui atribuut. Ainult et Alice'i Irvikkassi ja Potiemanda asemel toimub siin midagi hulga elulisemat.

„Põhja Karuna tuntakse mind.”

„Kena,” ohkas Jäkk mõnuga ja laua alt hakkas kostma ladinat. Kummardusin vaatama. Ka temal oli vastav segment avatud ja ta vabanes läbitöötatud õllest, vaevumata end tolligi liigutama.

„Istuge meie juurde.” Pröök oli lõpetanud ja tõstis neidise kaksiratsi puust rennile, milles voolas vesi. „Loputab tuti ära, siis teenindage end ise. Te olete meie külalised. Kõrtsmik! Õlut meie kangelastele!”

Vaatasin neidist. Kurat, ta oli tegelikult väga armas. Vast aastat 15 vana, ent väljakujunenud naiselikkusega. Rietatud valgesse särgikesse, millest rinnanupsud aeg-ajalt välja piilusid, ja pikka mitmekihilisse seelikusse, mille ta vööle puntrasse oli kogunud, seda nii Prööxi... hm, teenindamise ajal kui nüüd vuliseval veel oma jalgevahet uhta lastes. *Muidugi! Miks ma vanameest alguses ei näinud ja miks see plika selline oli:*

Verinoor plika ja pilgeni klaas,
Ei rohkemat polegi elus mul nõuda
Siht kuhu iganes tahaksin jõuda
On Bacchose rüütel ja Veenuse paaž.¹⁹

Mu konditsioon oli juba selline, et lubas natuke turgutust, nii et võtsin ka prooviks suutäie tollest tohutust kapast, mis minu ja Paani ette tekkinud olid. Seekord sarnanes segu koduõllele, mille sisse ei olnud seepi söönud hobune põit tühjendanud, ehk oli üsna joodav. Vahepeal oli lauale toodud

¹⁹ Originaalis, rootsi keeles algab see Charles Bellmani laul ‘Femtonårs flika och fuller pokal...’ ehk siis ‘Viieteistaastane tüdruk ja pilgeni klaas...’ (Charles Michael Bellmann „Fredmani epistlid & laulud”. Tallinn, 1993. Tõlkinud Mati Sirkel ja Ott Arder.)

terve vardas praetud pörsas ja ka sellega ei olnud osatud midagi kihva keerata.

Neetud, kas ma olen alles nüüd selle maailmaga adapteerunud?

„Mis toob sind siia?” küsis Jäkk viisakalt, nähes, et oleme esimese nälja kustutanud.

„Ma ei tea isegi,” tunnistasin ausalt. „Mulle tundub, et maailma päästma, kuid ma ei ole veel aru saanud, mis otsast see ilm päästmist vajab.”

„Maailm vajab alati päästmist,” heitis Pröök lahkelt. „Sa oled siin võõras, ma näen. Millisest ilmast sa oled?”

„Kuidas ma seda ütlen...”

„Saab see ilm iseendaga paremini hakkama? Vaata, ma olen kuulnud, et on olemas ilmu, kus sõnadel ‘kaotama’ ja ‘leidma’ on selline tähendus, et sa ei saa leida midagi, mida sa ise või keegi teine ei ole ära kaotanud. Ehk teisiti öeldes, kui sa midagi ‘kaotad’, ei kao see asi ilmast mitte mingil juhul, vaid jääb ‘leidmist’ ootama. Kas pole huvitav mõte?”

„Ma olen sellisest maailmast,” noogutasin. „Sa võid ka leida midagi, mis on tekkinud mingi objektiivse protsessi tulemusel ja kaotatud asjad võivad kaduda lihtsalt sellepärast, et need hävivad looduses.”

„Kuid ikkagi on looduses tekkinud asjad alati olemas, sõltumata sellest, kas keegi neid üldse kunagi ‘leiab’, eks ole?” küsis samuti huviga kuulanud Jäkk. „Niisamuti hävivad asjad sõltumata sellest, kas keegi neid säilitada tahab?”

„Nii see on.”

Kunagi kümmekonna aasta eest tabas Maad kõrgenergia laine. Mõned kollektiivsed kujutelmad olid ainsad, mis kui kivid ojas muidu siledalt möödavoolavas laines keeriseid ja virvendusi löid. Kõrgenergia on negentropiline, see on nagu vaha, mis tahab mõteteks saada. Noh, saigi... Ainult et kes peab õnnistuseks, kes õnnetuseks...

„Kuid siis peab põhjuslikkus ju tohutu keeruline olema...” Pröök vangutas pead. „Kui maailm sisaldab sinusugust vaatlejat, siis peab maailm olema igal juhul selline, et see saaks sinusugust vaatlejat sisaldada – ja nüüd katsu mulle põhjendada, et kvantmääramatu aatomite möll on viinud vältimatult sinuni...”

„Mitte vältimatult. Ja pole mina õige mees sulle seda seletama...”

„Õige,” nõustus Jäkk, kellel filosoofiast ilmselt kiiremini küll sai. „Malin, kaua sa liguned? Kumb teist... Aga tundub, et sulle, Paan, leidub midagi hoopis kohasemat!”

See midagi oli... Nojah... Suudate te kujutleda kahel jalal kõndivat emaeeslit, kes sekspesu kannab? Teisalt – kõik seltskonnaajakirjad on sihandseid täis ja üldiselt neid teevadki sellised...

„Just!” röögatas Paan. Temale igatahes meeldis olevus niivõrd, et ta laskus lausa neljale jalale ja liputas saba.

Keegi lükkas laiali koreda roheline kitli, mis esimest kõrtsist peale mu riietuse moodustas ja kui üles vaatasin, silmitses Malin arvustavalt mu varustust.

„Mis sa künnad maad sellega või?”

Vaatasin alla. Too jõeveere mudas sumpamine oli nullinud kõik mu varasemad pingutused enda küürimisel.

„Ei, aga teel oli pehmeid kohti. Ja siin istusime kõigepealt lauda. Kus siin pesta saab?”

„Tule kaasa.” Ta vaatas kiiresti ringi. „Ja kui kõrtsiemand küsib, siis oled sa rüütlite külaline ja pole minuga lõpetanud.”

Järgnesin talle kuhugi siseruumidesse, me tõusime mingist keerdtrapist üles ja lõpuks leidsin end avatud rõdult, mille katuse näis moodustavat hiigelsuur vasktõrs. Plika andis mulle märku ühele restile seista ja lasi mulle veejoa kaela, vähimatki hoolimata sellest, et mul veel see neetud kittel seljas oli. Pesin siis sedagi jõudumööda ja seejärel nühhisin ka enda üle.

„Tahad, võtan endal ka riided ära?” küsis ta, sellal kui end mingi palakaga kuivatasin.

„Võta.”

Ta võttis ja teda jälgides tundsin, kui väga ma teda tahan. Ta muigas mind üle mõõtes, kummardus rõdurinnatisele ja liputas minu suunas oma taguotsa – tule nüüd. Ma keerasin ta ringi ja suudlesin huultele. Ta uuris mind kuidagi imestunult ja muutus siis pisut pööraseks, nii et kaua ma teda nautida ei saanud.

„Sa oled päris...” ütles ta mõtlikult, kui veel käsi teineteise õlale toetades hingeldasime ja ma polnud temast lahkunud.

„Sa ei ole? Kes sa oled? Kuidas sa siia sattusid?”

Ta kehitas õlgu. „Olen alati olnud. Ma ei tea, millal mu mälestused algavad. Mõnikord nagu oleks mul olnud mingi kodu, vanemad, teinekord jälle tunnen end hüpiknukuna mingis veidras palaganis... Ära saa valesti aru – mulle meeldib see, mida ma teen. Täpsemalt – see ma olen. Lõbus ja noor, alati kiimas kõrtsilits. Ainult et siin on vist midagi valesti. Kas sa lased mu nüüd pessu? Või tahad kohe veel?”

Jäin hetkeks mõttesse. Muidugi ma tahtsin teda. Armas plikalõust heleda lokkis juuksepahmaka all, kõhn keha, millel võis ribid ära lugeda, ülinaiselikult peenenev piht ja seksikalt kumerduvad puusad. Kleenukesed, ent samas võrratud proportsionaalsete lihastega tüdrukujalad, nende vahel meelalt võlvuvad häbememokad. Kui ta seal mu vastas istus, pisikeste rindade põidlaotsasuurused nibud mu rinda riivamas, tundus, et võiksin jäädaagi sinna temaga armatsema...

Ent mitte nüüd – sest temalt sain ma vastuseid.

„Mine pese end ära.” Tõmbusin eemale. „Mis on valesti?”

„Ma ei tea...” Ta puristas mõnuga veejoa all. „Me oleme nagu kuhugi kinni jäänud. Mõte on hakanud sellest kõigest ära kaduma. Kitsaks on kuidagi jäänud see maailm, ja halliks, tolmuseks.”

Siis järelikult on see derivaat umbsopistunud. Iseendasse sulgunud ja hakanud maha käima. Kas mu ülesanne on see avada või likvideerida? Mõlemal juhul – kuidas?

„Ma sain sellest siis aru, kui nad hakkasid tagasi tulema...” Ta kuivatas end ja osutas eemale üle metsatuka, kust paistsid mingid lagunevad hooned, justkui varemetses härrastemaja.

„Kes? Kust?”

„Need... haudadest...”

Umsopistunud ilmas on paratamatu, et loogilise lõpu leidnud andmekonglomeraadid peegelduvad terminaatorilt tagasi ja saastavad kogu süsteemi, jooksutavad selle lõplikult kinni, sobitumata vähimalgi loogikasse, mis, tõsi, on juba algselt äraspidiselt habras.

„Pane end riidesse. Kas sa mulle leiad midagi selle kaltsu asemel?”

„Võin sulle mis tahes riideid tuua. Niikuinii läheb rüütlite arvele, kes iial midagi ära ei maksa.”

„Palun tee seda.”

Ta viis mind ühte kambrisse, kus mul õnnestus end uuesti enam-vähem normaalselt riietada, ehkki kodus oleksin nendes riietas ilmselt üldkehtivate väärtuste mõnitamise eest trahvi saanud. Läksime trepist alla ja leidsime seltskonna endiselt laua ümber istumas ja joomas. Emaeesel oli kadunud, kuid Paani näol uitles veel äraolev kõrvuni naeratus.

„Meil on aeg minema hakata,” teatasin tseremoonitsemata.

„Kuhu?” küsiti kooris.

Viipasim tolle mõisa poole. „Sinna, kust tagasi tullakse.”

Nad ajasid end rohkem midagi ütlemata jalule, olles äkki ootamatult tõsised.

„Ja kuhu sina lähed?” See oli kõrtsiemanda küsimus Malinile, kes samuti meie kõrval seisis.

„Ta tuleb kaasa,” leidsin end vastuvaidlemist mittesallival toonil ütlemas.

Meie taga linnas algas sumin. Olin juba enne tähele pannud, et kõik turuplatsil olivad piiluvad meie tegemisi ja väravate kaudu tuleb veidraid elukaid kogu aeg juurde. Ma ei imestanud eriti, kui nägin päris suurt rahvahulka meile soliidiselt distantiselt järgnemas.

Vilets kruusatee viis meid kõigepealt läbi tohutukõrge hämara tammeallee, siis jõudsim lagunenud kivimüürini, täpsemalt selles haigutava väravaavani. Igaveseks kõrvale lükatud väravapooled oli rooste sõelapõhjaks söönud. Seespool tee kadus, vaid vaevumärgatavad rajad hargnesid kaugemal aias läbi puude ja põõsaste peaaegu nähtamatute ehitiste suunas. Kehitasin õlgu ja valisin huupi ühe enam-vähem otsesuunalise raja.

Jõudsim peahoone klaasverandani, mis sirutus õige kaugetele aeda, ja siin meid märgati. Kõigepealt kostis tasane kiljatus, siis paberite krabin, siis mingi segane rahmeldamine ja siis ilmus uksele pikas valges kleidis naine, valge siiditupsuline-pitsiline päevavari pea kohal. Ta naeratas meile ja järgmiseks kukkus too vari kokku, jättes ta pea ja õlad enda alla. Saime aru, et too rahmeldamine oli ilmselt olnud võitlus sõnakuulmatu päevavarjuga, kuna samad hääled kostsid ka nüüd, kui ta varju pärast kümnesekundilist võitlust uuesti lahti sai ja meile uuesti, seekord pisut sunnitult naeratas.

„Mis toob austatud rüütleid minu tagasihoidlikesse valdustesse?”

Ta oli umbes 25 aastane, pikkade mustade juustega ja kergelt täidlane. Seda mõõtu, kus kõik naiselik on arenenud ülimalt täiuseni ja mida paljud mehed kõige veetlevamaks peavad, kuigi ma ise eelistan saledamaid.

„Kas sul oli see probleem, et surnud ei taha surnud püsida?”

Ta lausa luksatas nii otsese küsimuse peale, kuid olles mind natuke uurinud, viskas päevavarju nurka ja võttis hulga asjalikuma tooni; vari muide pani end juba poole lennu peal plaksuga kokku, nii et liiga vara ta sellest küll ei loobunud.

„See ei ole just minu eriline probleem, kuna enamasti pole neil minuga väga asja ja ma olen mõnevõrra harjunud ka... Aga jah – mingid asjad käivad siin tagurpidi. Neli on neid praegu seal. Ma andsin neile mängukaardid ja kuna nad on hasartsed bridžimängijad...” Ta viipas ebamääraselt käega. „Tahate neid näha?”

„Nojah...” Eks ma ju enamjaolt kobasin endiselt pimeduses, nii et millestki tuli alustada.

Möödusime majast ja panin tähele, et paljud veidraid elukaid kujutavad kiviskulptuurid pargis olid osaliselt purustatud.

„On neist ka mõni ellu ärganud?”

„Eee... jah. Üks töötab surnuaiavalvurina. Meil vedas, et tema esimene oli... Jaanus,” tutvustas ta siis meile järgmisel väraval vastu tulnud pikakasvulist meeldivat noormeest, kel salkus juuksed õlgadeni ulatusid. Mees kummardas, mõttis meid üle, sirutas siis taha vaatamata käe täpselt väravalingini ja lükkas kriiksuva võre pärani. Temast möödudes panin tähele, et tal oli juuste all kuklas veel teine nägu – sellepärast polnudki tal tarvis lingist haaramiseks pöörduda.

Surnuaed ulatus palju kaugemale, kui esimesel pilgu oodata võis. Tegelikult ulatus see palju kaugemale, kui see üldse võimalik oli. Ristide ja ausammastega kaetud väli hõredalt kasvavate puude all muudkui laius ja laius, kahanedes kusagil määramatus kauguses justkui lehkriks, mille seintel polnud enam hauaplatsid, vaid ainult kirjad mälestuskividelt.

Neli mustades frakkides meest ei mänginud kaarte, selle asemel paistsid nad olevat hakanud põllunduse vastu huvi tundma. Ainult et pisut nihutatud viisil.

„Mida te, armsad sugulased, teete,” küsis pahvikslöödud mõisaemand, kuna me teised vaid tummalt jõllitasime.

„Meid tegelikult ei ole,” vaatas meie poole üks osaliselt lagunenu näoga vanahärra, kes kõige lähemal üht hauda lahti kaevas. „Mina pole vanaisa Schankerberg, tema pole mu nõbu Uexküll, see seal pole vaarisa Breigi Õpetaja, too pole Lembitu... Me mõtlesime, et kui me suudame siia panna mingeid ideid, siis ehk hakkab siit midagi kasvama.”

Ta oli leidnud kolba. Ta lükkas selle kindlamalt paika, lasi püksid maha ja sittus kolba täis.

„Sina vastad Universumi Mõistuse eest, mis on elu mõte.” Ta asus hauda kinni ajama. „Kui need mõtted idanema lähevad...” üritas ta meile labidatäite vahel selgitada.

„Saab sellest Ekskrementeerion,” ei suutnud ma end pidada. Ma olin küllalt näinud.

Ma hakkasin endaga taas kokku saama kah. Ei mingit *italicut* enam. Tundsin mana kasvavat ja fokuseeruvat, tajusin, kuidas mind ankrupunktina kasutades hakkab formeeruma midagi tillukese maailmade risttee sarnast...

Meie taha surnuaeda olid kogunenud kõik, kellega rääkinud olin, eemale parki paistsid olevat kogunenud kõik, keda *näinud* olin.

„Me peame siit ära minema. Kõik. Kõik, kes tulla tahavad. Ma arvan, et ma leian tee.” Vaatasin oma kaaslast. „Või ma vist taipasin midagi – sõna on levinud, kõik, kes on piisavalt isiksused, et omada tahet, on niikuinii kokku kogutud. Ehk haagib keegi end veel lähematel minutitel külge...” Neid oli kokku tõenäoliselt saja ringis. „Kas teil mingit suuremat sõiduvahendit on?”

Sest laisk ja mugav olin ma ka maailma päästes.

„Seal meie kuuris on üks muistne lennumasin,” vaatas mõisaproua mind mõtlikult. „Ainult et ma ei tea, kas see korras on.”

Sulgesin hetkeks silmad. Loodetavasti oli see vähemalt Maavalla dirižaaabel, sest mul polnud pisimatki tahtmist hakata väntama mingit Kanade Mässu tüüpi monstrumit. Lükkasime kuuriukse lahti ja selgus, et meil oli läinud veelgi paremini. See oli Musta Kaardiväe orbitaalmaandur.

Maailm hakkas virvendavaks tekstiks kiskuma, kui ma toda padikonda laeva ajasin. See ei läinud kergesti, sest ideed ei sobitunud. Üks tüüpiline konflikt lajatas veel siis, kui juba piloodikohale istusin.

„Kas midagi ei ole valesti?” tahtis mõisaproua teada, mõõtes Malinit. „Mina pidin olema kangelase kaaslane. Mis sel juhul tema siin teeb?”

„Sina pidid olema minu kaaslane,” segas Jaanus vahele. „Me peaksime Karuga sinu pärast võitlema.”

„Minu pärast võta ta omale,” ohkasin rihmu kinnitades.

„Kuid ma peaksin tema pärast võitlema? Ta tahab sind ja ma...”

Mida ma talle ütlemas pidin? „Saa sellest üle. Kui see sul olemise kergemaks teeb, võin ma su lõusta sisse lüüa... mõlemad lõustad. Aga teeme seda siis, kui siit läinud oleme.”

Pöördusin mõisaproua poole. „Ja sina anna andeks – pole vaja olla raskesti kättesaadav.”

Ta ei saanud küll üldse aru, mida ma sellega öelda tahan, kuid jäi vähemalt vait.

Startisime. Ma ei olnud kunagi pööranud ruumi õhust, kuid midagi rasket selles ei olnud. Legendik meie all sulas kokku, ühe pilguga sain haarata ikka veel suitsevat küünivaret ja kaugemal ei olnud midagi peale hallika tekstiräbu. Siis kadus seegi ja meid ümbritses kosmose must põhjatus ning torkivad tähed. Pidurdasin kiiresti, sest eespool hõljus tühjuses üks saar, mille serval õige mitmed meid uudistades kõõlusid. Üks pudenes alla kah ja kadus karjudes kuhugi pimedusse. (Just – tühjuses karjudes!) Millegipärast mind muide ei pannud imestama, et avaruumis on raskusjõud. Nojah, kari kilpkonni, pisikesed tulekerad seljas, pladistasid, kuidas jaksasid läbi sinakalt sirava portaali kuhugi minema ja igast suunast lähenes meile midagi, mis sarnanes kokkutõmbuva tulepalliga.

On leinad. On leinad möödas, siis kui lõppu jõuab aeg.

On seinad. On seinad piimjad kohvikus, kus lõpeb vaev...

Maailma lõpus on kohvik, kus kunagi kohtume kõik...²⁰

Siit tuleb minema saada. Valmistusin mõttes ühte sulanduma tolle moodustuva Maailmade Risttee, haldjaraja või portaaliga – kuidas keegi soovib, sest mina ei suutnud otsustada, mis asi see õieti on –, kui esiekraani ette ilmus kirju sau.

„Teie sõidudokumendid, palun!”

„Kust see sinises mundris pederast välja kargas?” ei saanud Paan aru.

„Mõte, mis on liiga loll, et päästa ennast, aga teistele käru keerab lõpuni... ja parem ongi nii...” pomisesin omaette. „Jäkk, Pröök, kas saate ta salatiks hakkida?”

Meie kahele kangelasele olid kotkatiivad selga kasvanud, nad libisesid kommentaarideta läbi luugi ja siis pritsis esiklaasile verd. Panin klaasipuhastajad tööle, kui nad tagasi olid, ja keskendusin, sest tulekera oli juba väga lähedal...

**

„Mis koht see on?”

Nad silmitsesid huviga tinajat ookeani ja troopikataimestikuga kaetud kaldanõlvu.

„Beruca... Arvatavasti Beruca Okta-Mi Kvint. Aga sellega ärge oma pead vaevake.”

„Kas sa lahkud meist?” Seda küsis Malin.

Vaatasin kõigepealt talle otsa, siis libistasin pilgu üle teiste. „Jah, ma lahkun teist. Ma ei tea, kuidas ma koju jõuan, ja ma ei tea, kas ma ka parima tahtmise juures suudaksin uuesti leida tee siia. Mulle meeldiks teada saada, kuidas teil läheb, kuid...”

Ma ei suutnud rohkem midagi öelda. Korraga, just sel hetkel seal jättis mu seiklus mu maha, korraga olid see rand ja seal seisev seltskond minu jaoks kauged ja võõrad, neis ei olnud minu jaoks enam midagi, mis mulle raasukestki korda oleks läinud, midagi, mis minu eluga riivamisigi kokku oleks puutunud – justkui plaanivälise peatuse ajal rongiaknast nähtud stseen kusagil kolmas, mille nimegi pole kaardil...

Pöördusin ja laskusin trepist alla selle käänuni, kus kaljuseinale oli rohmakalt soditud tuhm viltune tuba. Mul ei olnud erilist lootust, kuid igaks juhuks katsetama pidi. Viinavihma ma ei kartnud, kuid väga vähe oli lootust, et pilt töötab.

²⁰ Vennaskond „Rokipiraadid”, 1992. „Maailma lõpus on kohvik, kus kunagi kohtume kõik”, muusika: Mait Vaik ja Allan Vainola, sõnad: Tõnu Trubetsky, pealkiri: Andres Rodionov.

See töötas siiski. Õigemini hakkas tööle välise jõu surve ja ma tajusin selgelt uigut, kes kusagil võõras taevas oma masinas mind muigega jälgib... ja siis olin tagasi oma salakorteris. Uksed minu taga vajusid kokku, ussiauk lakkas olemast ja pilti jäi vaid paar tühja siirderäbalat, mis kuhugi ei viinud.”

Diivanil raamatut lugenud Lii hüppas püsti, kui lillades puhvpükstes ja kuldses särgis, Saabastega Kassi saabastes Ott sisse tuikus. Ühe hüppega oli ta mehe juures, lõi käed talle kaela ümber ja suudles kiiresti huultele, põskedele ja silmadele.

„Ohh, hea... Ma nii kartsin... Mis sinuga juhtus? Kus sa käisid?”

„Ah, üht 15-aastast tšikki keppimas...” kohmas Ott, üritades naeratada, kuid suutes suule tirida vaid veidra ebaleva irve.

„No seda ma arvasin ise kah.” Lii silmitses teda tähelepanelikult, hoides väljasirutatud käsi teise õlgadel. „Mis muud asja sul ikka olla võis. Sa näed väsinud välja. Ja kust sa selle klounikostüümi said? Saan ma midagi su heaks teha?” Ta toonis oli endiselt lõõpi, kuid tegelikult oli naine surmtõsine, olles mõistnud, kui väsinud ja katki mees tegelikult on.

Ott noogutas aeglaselt. „Saad. Lihtsalt ole mu juures. Mul läheb aega, et end kokku korjata. See... see oli tegelikult väga kurnav,” pidi ta tunnistama, kuna tuikus veidi ja pidi laualt tuge otsima.

„Muidugi – sinu vanuses 15-aastane...” Lii tiris tal riided seljast ja lausa tassis mehe duši alla. Ott magas tegelikult juba enne, kui naine ta pärast duši voodile aitas ja kuivatama asus.

Neljapäeva öö

Sandra Ognelis lülitas teleka sisse ja toppis varbad pehmetesse tuhvlitesse. Õhtu esimene seebikas... telefon helises. Sandra lasi sellel üsna pikalt pläriseda, ent kui lõpuks veendus, et teine kas teab, et ta on kodus või lihtsalt laseb heliseda, kuni kusagil jaamas ühendus katkestatakse, ajas end jalule ja võttis toru.

„Jah?” kähvas ta vihaselt.

„Tere, mina olen Igor Vjatšeslav. Ega Tõnust midagi teada ei ole?”

„Ei ole.” Sandra toon oli külm.

„Kas te teataksite mulle, palun, kui ta välja ilmub? Ma olen tegelikult väga mures...”

„Teatan,” kohmas naine ja pani toru ära.

See ei olnud midagi uut. Poeg oli kadunud juba teist kuud ja ta endine ülemus käis nagu uni peale.

Mis see tema asi on? Ema asi peaks olema muretseda ja ka lõpuks politseisse teatada, kui see vajalikuks osutub. Kuid milleks? Küll ta ükskord tagasi tuleb. Ja kui ei tule... mis see politsei aitab? Poiss oli jätnud kirjakese, et läheb paariks päevaks Tallinna ühe sõbra poole. Sandra oli solvunud, et ta niimoodi, ette teatamata ja temaga arutamata läks, eriti ei aidanud ka endale meeldetuletamine, et poeg on juba 37 aastat vana. Siis, kui juba nädal oli möödunud, oli ta mõelnud ka sellele, et ehk on poiss endale mõne naise leidnud, ent kohe jälle oli solvumine ta enda alla matnud. Kuidas poiss nii võis?

Ta oli tegelikult kõiki neid võimalusi tööl sõbrannadega arutanud ja vastutasuks sattunud pealt kuulama muttide lõualõksutamist, kus need alatud olevused ta muret hoopis omamoodi pöörasid. Leida, see vana nõid, oli Reedale kuulutanud, et ega Tõnu teisiti ju naissuhet ei leiakski, kuna seni on emmeke pojakese ellu põiganud naisolevused kõik välja praakinud ja minema peletanud. Vastik ja õel. Ega tema süüdi ei ole, et senised kõik sellised sobimatud olid. Ja küll ta jõuab...

Ja kui poisiga ka on midagi halba juhtunud, siis paras talle. Kes käskis ilma emale teatamata midagi

ette võtta! Eriti veel kodunt ära minna... Mis neil viga oli seal kahetoalises korteris? Sandra meenutas heldimusega aega, mil poiss kasvas. Mil tema eest sai hoolitseda täie teadmise ja mil poiss ise ta seltsi otsis. Viimasel ajal kippus poiss palju oma toas istuma ja teinekord tundus, et ta ei tee muud, kui vahib seina. Kuid sellised hood käisid tal ju peal teismeliseeest alates, nii et küll seegi üle läheb.

Ega ta tegelikult ei tahtnudki, et poiss kodunt lahkub. Noh, tal võiks ju lapselapsi olla... Naise unistustes sai poeg ootamatult isaks, nii et ema ei olnud kusagil, see kas jooksis ära või sai surma, ja nii kasvatasid nad last kahekesi.

Midagi ebameeldivat riivas aeg-ajalt ta ajukoort. See Teet – kummaline vastik tegelane. Paar kuud tagasi oli Tõnu rääkinud, et Teet pakub talle tööd. Täpsemalt, on valmis andma kontaktid, mille kaudu saab Soome tööle. Selle mõtte oli Sandra kohe maha laitnud. Mis tal seal Igori juures saekaatri viga on? Ikkagi kindel palk ja elamine kodus, soe söök ja harjunud voodi ootamas. Sandra kirjeldas pikalt, millised õudused piiri taga oodata võivad ja laitis mõtet igati. Ega ta endalegi tunnistanud, et kardab kõige rohkem poja iseseisvumist ning viimasel kohal polnud kindlasti ka sulaselge kius, et poiss temalt küsimata mingeid ideid välja pakkus. Rohkem sellest juttu ei olnud ja...

Miks Teet Tõnu aidata tahtis? Oli tal mingi oma huvi? Nüüdsel ajal ei või teada...

Igatahes politseisse ta ei lähe. Ja seebikas juba käis... ehkki pisut üksildane oli seda vaadata... aga küll Tõnu koju tuleb! Kindlasti tuleb ta ema juurde tagasi...

Reede hommik

Ott magas kaua.

Lii käis teda aeg-ajalt uurimas, muidu aga istus raamatut lugedes diivanil ja lürpis suurest kruusist teed. Oli peaaegu keskpäev, kui mees lõpuks silmad lahti tegi ja alul väga mõistmatu pilguga toas ringi vaatas.

„Oh kurat...” pomises ta siis.

„Marile seletamist, jah?” turtsatas Lii.

„Marile ka...” Ott lõi käega. „Ta harjunud, aga nii ei tehta, kui perega koos elatakse. Kus mu mobla on?”

Lii viskas talle telefoni. Mees kaalus seda hetke käes, siis valis numbri.

„Tere... Anna andeks, et ei helistanud, levi ei olnud. Läksin Joosepi poole ja ausalt öeldes lakkusin end maani täis... Ma tean... Kuule...” Ta kallutas telefonitoru kõrvast eemale ja vaatas seda vastikusega. „Olgu, õhtul näeme,” pomises ta siis, kuulas veel pool minutit, aeg-ajalt „Ja-jaa” öeldes ning katkestas lõpuks ühenduse.

„Meie suur sõdalane valetamas ja vingerdamas,” tõgas Lii heatujuliselt. „Kui sa ennast kõrvalt näeksid...”

„Ma tean. Ma lohutan end alati sellega, et pean adapteeruma ajastuga, kus elan. Kui see ajastu sisaldab vildaka omanditunnetusega ennasttäis naisi, tuleb roomata, et olla selle ajastu mees...” Ott hirnatas. „Ei, selles on ka palju tõtt,” jätkas ta tõsisemalt. „Kui ma ehitan üles usaldust, pean järgima reegleid...”

„Sa vingerdad ja ajad haiget iba, isegi nüüd,” heitis Lii tüdinult. „Lõpeta ära, see ei sobi sulle. Mis sinuga juhtus?”

Ott silmitses teist mõnda aega mornilt ja loivas siis vannituppa.

„Süüa on midagi?” küsis ta, kui tagasi oli.

„Oo, vaat see on õige atituud. Naine olgu sooja söögiga ootamas, kui härra suvatseb ärgata.” Lii oli tegelikult juba kohvimasina tööle lülitanud ja igasugust söödavat külmutuskapist lauale tõstnud. Ka saiad olid juba röstitud.

„Täna,” pomises Ott sööma asudes.

„Räägi,” nõudis Lii.

Ott toppis kõigepealt suu toitu täis ja alustas oma lugu, kui esimene nälg oli kustutatud.

„On sinuga varem ka midagi sellist juhtunud?” küsis Lii, kui ta lõpetas.

Ott kehtas õlgu. „Ei ole. Normaalselt hoitakse ju sellistest kohtadest eemale. Õudne paik tegelikult; teadvusega olendid saavad ju aru, et kõik käib alla ja hävib, lisaks oli kollaps nii lähedal.”

„Miks uigu seda tegi – miks ta su sinna saatis?”

„Panspermia.” Ott mühatas. „Jama, kuid ilmselt saab see rahvakild seal Beruca maailmas tuhandeid aastaid elada, nii et neil on tulevikku. Ehk tahtis ta mind katsetada ja ühtlasi oli tal neist olenditest kahju?”

„Nad ise ei oleks sealt minema saanud? Sa ütlesid, et kohati jäi reaalsus nii õhukeseks, et sa nägid ainult põhisümbolit?”

„Jah, ent see neid ei aita,” raputas mees pead. „Minu arust on see sama asi, miks nõiavõimeteta inimesed ja üldse kõik olendid ja asjad ühte ilma igaveseks ja jäigalt paika on pandud – ühelt poolt olid nad ideed, bioloogiliselt aga tavalised inimesed ja nende jaoks oli seal, kus mõttevirvendus enam reaalsust ülal ei suutnud pidada, tühjus. Lihtsalt tühjus. Eimiski. Ilmakee maailmades tagab materia pidevuse, aga seal...” Nõid raputas uuesti pead. „Ilmakee maailmad küll hargnevad alternatiivideks ja sulavad taas kokku, mõni triivib vilkamatesse kihtidesse ja mõni peaaegu nulli, kuid siin, killutõrre põhjas, on isegi killud pidevad, loogilised. Vaata, uigu küll tuli Maale, kuid kui ma õigesti aru saan, ei suutnud ta siin isegi korralikult mõelda. Kusagil oma maailmas on tal iga tuba majas ise ilmas ja ta... ütleme – jumalik arvuti teab vastuseid kõigile küsimustele. Või ilmselt on analoogiad viletsad... Väga võimalik, et ta elabki korruga mitmes ilmas ja see on ta oma hullvõimas teadvus, mis teab kõike alates Faustist ja lõpetades mu toitumisharjumustega. Võib-olla lärtsatas torm ta aianurka ämbritäie angerjaid ja ta otsis ühe kilpkonna, kes need kuhugi ojja tagasi juhataks, enne kui lomp kuivab ja kalad käravad...”

„On sul alles fantaasia!”

Ott raputas uuesti nukralt pead. „Ma lihtsalt ei suuda sulle seletada seda, millest ma olen hakanud aru saama. On niipalju asju, seoseid, ideid, mida ma olen hakanud tasapisi mõistma, kuid ma ei suuda neid meie keeles edasi anda. Ma ei tea, kaua ma suudan...” Ta jäi vait.

„Suudad mida? Inimeseks jääda?”

„Jah.”

Lii kõhkles hetke, niheles, ilmselt laiskusega võideldes, tõusis siis ja pani mehele selja tagant käed kaelale.

Ott naeratas tänulikult, korraks üle õla vaadates. „Ma võtan paar kõnet kõigepealt. Ja mul on lõuna kokku lepitud, kuigi sinna on paar tundi aega. Poeks uuesti põhku?”

„Naisterahvaga?”

„Naine on ta jah, aga... no ega ma kõiki ka ei jõua...”

„Ja põhku ka ei poe. Saad aru, ma tahan sind küll ja kogu aeg, aga ma ju näen, et oled nagu kimp märga pesu. Sinu vanuses iga päev eri naine ei ole mitte jõukohane tempo.”

„Mulle tundub teinekord, et mina olen ainus, kes nõiavõimet teiste järele nuhkimiseks ei kasuta.”

„Need asjad on minu jaoks sama selged, kui... kui osata lugeda, ja viidad on üleval. Ega ma muidugi ei tea, kuidas sa sel ajal elad, kui mind läheduses ei ole. Kui sinuga pikemalt koos oleme, siis algne kolm korda päevas hakkab kah ju nädalaga üheks korraks kanguma.”

Ott muigas. „Ma ei kavatsenud tänalõunast tšikki keppida. Ma kavatsesin ta pikalt saata. Kusjuures mul pole temaga midagi olnudki. Ausalt. Sulle ma ei vaevu valetama. Aga tavaline pole see nädal küll mingil juhul. Kahekümnene ei ole ma enam ka. Kaks korda nädalas on paras, korraga elaks kah ära. Kuid ma ei või kannatada, kui sa saadaval oled.”

Lii turtsatas ja ajas oma kleidi üle pea.

„Muide, kuidas sa peale nii pikka aega oskasid Agni sauaga midagi peale hakata?”

Oti käsi, mis hajameelselt teise selga oli silitanud, tardus hetkeks.

„Kas sa ei tea vastust?”

„Ma tean, et on asju, mida sa isegi mulle ei räägi.”

„Nagu sina mullegi.”

„Sa ei ole küsinud.”

„Sa niikuinii ei vasta.”

„Aga sina mõnikord isegi vastad.”

Ott ohkas. „Agni saual käisin ma juba kolme aasta eest järel.”

Lii tardus. „Kuidas ma tahaksin sulle teinekord...” Ta ohkas. „Räägi.”

**

„No sa ju tead, kuidas kõik see algab. Esmalt leiad kodukoha haldjarajad ja iga kord, kui sa käid vilkamas ilmas, tood sa midagi maagiast kaasa. Kauru õpetas pigem tajuma balanssi ja nägema ohte – kui sa end ilmapööramisega liiga ära kurnad, ei suuda sa kaua aega isegi mitte... uh, kui ärasolgitud mõiste jälle – niinimetatud *kolmanda silmaga* tajuda, rääkimata uuesti minemisest. Lihtne on killutörres igaveseks eksida. Kui sa lähed mõnda Dieesi-taolisse kildu ega suuda sealt enam ära minna, oled veerand tunni pärast surnud. Ja nii edasi ja nii edasi. Kaua julgesin ma teistesse ilmadesse ainult piiluda – nagu me kõik. Seal on ju teised seadused. Kuid ma õppisin kasutama igasuguseid nõiarelvi. Aegamööda kasvasid oskused ja kindlusetunne.

Siis tuli see lehmgorillade jaht. Olin tollal juba kordi ja kordi aidanud teistel nõidadel peletada Maalt kaugemale igasuguseid, kes arvavad, et nad siin vabalt möllata saavad, kuid esimest korda sattusin koos tegutsema sortside politseiga, või kui see sulle nalja teeb, siis sõduri või valvuriga.

Mäletad ehk isegi seda korda umbes kolm aastat tagasi, kui ma kõigi teada Rootsisis olin? Varusin endale vaid igaks juhuks aega ja see kulus ka ära. Alustasin siitsamast. Läbipääsud ju küll hävivad Maal nii paari kuuga, aga luua on neid iga korraga kergem. Kuna ma isegi ei teadnud täpselt, kuhu mul minna tuleb, kolisin kogu oma varustusega kõigepealt oma koopasse killus, mida ma Kesksmaaks nimetan. See peaks olema vähemalt kaks oktavi vilkam G-kvart, aga mul pole olnud tahtmist uurida. Elavad seal mingid haldjad, kes käisid mind uudistamas, kuid jätsid rahule, kui said aru, et minu huvi nende ilma vastu piirdub tolle koopaga.

Hakkasin aegamööda maalima. Ma ei ole kunagi korralikult maalida osanud ja ka parima tahtmise

juures meenutab tulemus kümneaastase sota-potat. Ent see ei olnud oluline; ma lihtsalt ei osanud ka ilma visuaalse struktuurita hakkama saada, mul pidi olema mingi pidepunkt, millele keskenduda. Mul kulus pool päeva, enne kui seinal laiutas kohmakas, hall, kõrgmägedest ümbritsetud org kloostriiga. Isegi kümneaastane oleks selle pildi eest vaid mööndusega kolme saanud, teatud veidrat vaimustust näitas üles vaid see paharet, kes seal ilmas nagu alati eemalt mu tegemisi jälgis.

Tõmbasin saapad jalga ja jope selga, võtsin oma saua, keskendusin ja astusin läbi pildi.

Mind oodati.

„Tere tulemast tagasi, Ottomar,” kummardas Gaithar mu ees.

Läheduses seisis veel kümnekond munka, kes samuti noogutasid ja seejärel vaikselt minekule pöördusid. Mõni nägu oli mulle siiski ka tuttav ja kui meie pilgud kohtusid, helkis meeste suunurkades napp äratundmine, kuid paigale ei jäänud keegi.

Muide, oli kohutavalt veider seal olla. Olen alati üritanud meeletult vältida väljendeid „üal”, „all”, „ees”, „vasakul” või muud sellist, kui tegu on ilmade omavahelise suhtega – see on nii häiriv ja vale –, aga see klooster tundus justkui tornina, mille alumine ots Maa pimedusest peale hakkas ja ülemine Haruteest veel kõrgemale ulatus.

„Te teadsite mind oodata?”

„Me ju tunneme, kui keegi ust teeb. Me tahtsime teada, on see sõber või vaenlane.”

„Ma olen teie sõber.” Kummardasin. „Neil päevil, kui te mu võõra sõdurina vastu võtsite – ma ei suutnud siis teile öelda, kui tänulik ma olen teile toidu ja peavarju eest, mida te mulle pakkusite. Ma ei suuda praeguseni seda sõnades väljendada. Ma olen teie võlglane.”

„Võib tulla päev, mil me vajame sinu abi. Mil paljud vajavad sinu abi. Sa oled palju õppinud, nagu me näeme.”

„Ma alustasin siin.”

„Klooster võttis su omaks. Ent sa alustasid palju varem, jõud oli sinus juba olemas. Miks sa tulid?”

„Kui ma tookord lahkusin, polnud mul võimalik võtta kaasa üht asja, mida te mulle lahkelt pakkusite.”

Gaithar noogutas. Ma ei suutnud tema olekust midagi välja lugeda, kuid paistis, et mingi hulk sõnu oli veel ütlemata.

„Järgne mulle.”

Me sisenesime kloostriisse ja ma teadsin, kuhu meie tee viib – kloostriülemate kabinet. Ülem ootas mind seal ja Agni sau oli tema ees laual, täpselt nagu tol päeval ligikaudu 17 aastat tagasi, kui me viimati rääkisime.

Vanamees noogutas mulle ja osutas käega vaibakesele teisel pool madalat lauda. Istusin ristijalu ja kummardasin istudes veel kord. Ma ei suutnud siiski vastu panna kiusatusele saua korraks oma tajuga riivata. Siis ma juba oskasin selliseid asju ja oli veidralt hea tunne aduda, et ka sau mu ära tundis.

„Nagu ma ütlesin, kuulub see sulle,” lausus kloostriülem.

Saad aru, ma olin seda stseeni mõttes tuhandeid kordi proovinud ette kujutada. Olin valmis argumenteerimiseks, vaenulikkusekski... Ent ma ei olnud oodanud, et tunnen end nagu lavale lükatud peaosaline, kellel kõik ootavalt otsa vahivad, kuid kellel pole aimugi, mis ooperiga üldse on tegemist.

Kummardasin veel kord ja sirutasin käe. Ma ei kiirustanud. Tõstsin saua sujuva liigutusega tema

nahksest pesast, andsin endale ja seadmele aega sobituda ning alles seejärel, kui olin veel kord kummardanud, lasin saua endale sülle langeda. Ma otseselt ei puudutanud seda enam, kuid tajusin iga närvilõpmega selle kõrgenergiast punguvat olemust.

Ent nii palju oli ütlemata ja tegemata.

„Ma olen teile sügavalt tänulik,” laususin taas. „Ma saan kindlalt lubada, et olen alati teie sõber.”

Ta lihtsalt vahtis mulle vastu ja mina oleksin hirmsasti suflööri vajanud. „Te ei aidanud mind mitte tasu arvestades või kasu silmas pidades, seega ei saa ma rääkida võla tasumisest.”

Jälle vahtisime tõtt ja tema vaikus.

„Ma olen võõrast kultuurist,” alustasin veel kord. „Kas ma teen midagi valesti? Mu süda on avatud, ehkki rumal.”

Lõpuks hiilis vana munga suunurka imekerge muie ja ta hakkas rääkima: „Sa tulid hirmunud poisikesena, kuid sinu ees hõljus saatuse mõõgatera, mis uuristas sulle tee su maailmast siia. Nüüd tuled sa tagasi võimsa sõdalasena, kelle tegemisi juba praegu jälgivad mitmete taevaste sfääride rahvad. Nad on vaadanud siiagi, sest siin õppisid sa palju. Me teame, kes sa oled ja me teadsime, et ühel päeval sa tuled.”

Vanamees ohkas. „Jah, sa teed kõik valesti. Ent sinus ei ole pahatahtlikkust, uue aja laps. Pea oma lubadust, kuni suudad. Sa oled hädas. Ja nüüd kavatsed sa kasutada relva, mida sa pole ammu käes hoidnud.”

„Õpetaja, ma olen alati püüdnud kuulata targemaid, ma olen püüdnud teha oma otsuseid läbimõeldult. Nüüd on vanad rajad otsa saanud. Peatuda on hilja. Aeg on nirisenud mu sõrmede vahelt, ma olen õppinud nii vähe. Ent ma pean järgima oma rada.”

„Tead sa oma rada?”

Raputasin aeglaselt pead. „Liig uhke ja rumal on see, kes väidab end oma rada nägevat. Saab vaid võidelda selle eest, millesse usud, ja püüda mitte kahjustada neid, kelle tee sinu omaga ristub.”

„Sul on pere. Miks sa tulid just nüüd?”

„Ma viin korralikult lõpuni selle elu, mille ma valisin, otsustades saada lapsed. Ma lihtsalt jõudsin selleni, et oskasin tulla ja ma tundsin, et olen valmis võtma vastutuse hoida käes relva.”

„Põhjavalgus on iga päevaga meile lähemal. Me ei tea, millal murduvad jumalate müürid, kuid me kardame, et ajad, mida on mainitud muistsetes lauludes, on lähedal, väga lähedal. Tuleb jumalate ja kangelaste aeg, kuid tavalisele inimesele on see hädade aeg.”

„Ma olen nendega, kes on vandunud, et ei lase Maale Võõraid.”

„Siis peab sinust saama Agni.”

„Ma... ma õpin.”

Vanamees noogutas aeglaselt. „Sa pead õppima, kuid sündmused suruvad takka.”

„Ma soovin õppida. Kas ma võin siia jääda?”

Ta raputas pead. „Mitte siin. Ent me teame sobivat maailma. Gaithar võib su sinna juhatada.”

Kaalusin hetke ja noogutasin siis. „Ma tänan. Ma lähen.”

Noh, kui sina sellest eelmisest vestlusest midagi aru said, oled sa paremas seisus kui mina tookord. Ma mäletan seda sõna-sõnalt, kuid mul on tunne, et isegi kui ma võõra terminoloogia lahti mõtestan, taban ainult esmast, pindmist tähendust.

Gaithar juhatas mu üle kümnete ilmapöörete. Ma ei tea, kui kaugel Maast see planeet asub. Aeg

liikus seal vast kümme korda kiiremini kui siin ja oletatavasti ei asu too ilm üldse meie universumis.

Seal oli ainult kõrb. Päevad olid pikemad kui Maal, igal hommikul kerkis düünidest päike, joonistas kahvatusinises taevas oma kaare ja loojus virvendavasse liiva. Öötaevas laiutas võõras galaktika, kuud ei olnud ja ainus pisut eriline objekt oli üks väga hele täht põhjataevas... selle maailma põhjataevas, mille määrasin päikese kaare järgi.

Elasin kaljude varju püstitatud hütis, kus oli lauake-kata-end ja allikas, millest sai alguse napp nire, mis mõnikümmend meetrit eemal liiva kadus. Hüti tarbeks oli otse igikaljusse ülima täpsusega lõigatud pesa, nii et juba kümne meetri pealt ei olnud seda näha, ja materjaliks oli mingi mulle tundmatu ülitugev roostevaba tuhmrohekas metall. Hütist kümmekond sammu eemal oli kuivkäimla, mille august nägi suhteliselt sügavat kaljulõhet.

Ainsad elusolendid, keda kogu selle aja jooksul nägin, sarnanesid kaugelt hiirtega. Lähedalt ei näinud ma neid kunagi, sest nad põgenesid kohe, kui mind kuulsid või nägid. Millest nad küll elatuda võisid, polnud mul õrna aimugi, sest mu ekskrementidest ja toidujääkidest vaevalt kogu populatsiooni ülalpidamiseks jätkus...

Kümmekordne aeglustus muudab paljusid suhteid. Ma veetsin seal hütis kaks kuud, mediteerides ja õppides valitsema Agni tuld, kuid ma ei adapteerinudki selle maailmaga ja hakkasin lõpupoole end väga halvasti tundma. Ma sain väga palju teada, sest nagu igal kõrgemat maagiat kasutaval seadmel, oli ka sellel mälu, kust oli võimalik eelmiste omanike tegemisi jälgida. Ma sulasin sauaga kokku ja sain aimu ka kõigist selle kasutamise seotud piirangutest. Ma...

Seda on raske seletada. Iga suur kogus teadmisi ja kogemusi teeb sinust uue inimese. Ent sa ei pea tingimata alustama uut elu – ma mõtlen väliste tunnuste põhjal. Sa jätkad vana, kuid kui sa ise oled uus, alustad sa niikuinii uut elu. See ei ole midagi nõidadele ainuomast, sest igaüks, kes kas või aasta välismaal õpib või pikemalt mujal elab, kogeb midagi sarnast. Ent kõik teadmised ja kogemused on väärtusetud, kui sa neid ei rakenda. Ja sealjuures õigesti ei rakenda!

Igatahes ühel päeval, kui päike oli tõusnud, sain ma aru, et vaatan seda viimast korda. Ma olin juba väga pidetu ja vaevalt ma üldse üle paari päeva oleksin suutnud end seal koos hoida. Tõusin, kloppisin riided tolmust puhtaks ja asusin koduteele. Tee oli tuttav, jõudsin intsidentideta kloostrisse, tervitasin lühidalt kloostrülemat ja Gaitharit ning viimane saatis mu üle mu koopa siia salakorterisse tagasi.

Maal oli möödunud nädal. Aga mul kulus veel nädal, enne kui ma oma retkest toibusin.

Siin Maal, tema jaoks kohutavas maagiapimeduses pole sauast eriti rohkem kasu kui tavalisest vasest ja mäekristallist iluasjast, ent ma olen käinud sellega mõnikord tühjades kildudes harjutamas.”

Reede lõuna

Kadri tuli umbes 7–8 minutilise hilinemisega. Astus kohviku uksest sisse ja mõõtis Otti pilguga, et loomulikult oled sa olemas ja ega sa ju ei kobise. Ott ei kobisenud. Selle asemel ta tõusis, et aidata teisel mantel seljast.

„Ma saan ise.”

Kadri oli tumesinises ülikonnas. Olgu, naiste puhul nimetatakse sellist riietust kostüümiks, kuid sellise iga päev tööolühitava ülikonna või kostüümi puhul oleks õigem nimetus hoopis valgekraerooba – nii ebaisikuliseks muudab see kandja. Teisalt – ehkki enamik naisi on veendunud, et nad on looduse poolt väljastatud poolfabrikaatidena, ja muudavad oma elu sisuks lõppviimistluse,

on mõlema soo puhul aus kanda riietust, mis näitab, et isiksust sul küll ei ole.

„Saad kindlasti, kuid härrasmees minus käsib ikkagi sulle abi pakkuda.”

„Mis härrasmees? Ma olen iseseisev naine. Ma võiksin solvuda selle peale, et sa mind endaga võrdseks ei pea.”

Kadri oli umbes 30, kasvult natuke üle keskmise ja üsna heas vormis. Ott pani tähele, et kuigi neidise siluett on veel vaadatav, on teine parasjagu kõrvitsperse kasvatamisega ametis. Tal oli apelsinivärvi poisipea ja meeldiv, pisut maiast kassi meenutav, klassikaliselt sümmeetriline nägu. Ta kandis tagasihoidlikke kullast ehteid, mis ilmselt pidid midagi tähendama, ja nõndanimetatud päevast meiki, mis tahtis märkamatu olla.

„Naisi tuleb endaga vähemasti võrdseks pidada. Tegelikult palju rohkemaks. Ent kui naine ei taha olla naine, tahab võistelda meeste kategooriates, siis on ta vaid emane inimene ja meeste mõõdupuu järgi sihuke vilets mees. Ja lõunal käin ma naistega.”

„Üks põhjus, miks ma sinuga kokku tahtsin saada, oli kontrollida, kas sa oled ikka selline *chauvinist pig*.²¹ Oled küll.”

„*You made my day!*”²² naeris Ott.

Kadri kõhkles hetke, ent istus siis toolile, mille Ott tema jaoks lauast eemale oli nihutanud.

„Kuidas sul läinud on? Ma tean, et oled Taanist juba tükk aega tagasi. Miks, kui küsida tohib?”

Kadri võttis menüü ja kehtas õlgu. „Tead, kui igav seal on? Me elasime Århusist *circa* 50 kilomeetrit lääne pool, seega nii keset maad, kui see Taanis võimalik on. Tal on seal suur maja. Suurem kui see sinu oma. Me elasime seal kahekesi ja tema oli enamiku ajast tööil. Enamasti kaugel, nii et tuli vaid nädalavahetuseks. See hakkas lõpuks ära viskama. Tulin jõulude ajal koju ja teatasin talle, et jään kauemaks.”

„Elad ema juures? Anna andeks, Maila on sinust natuke rääkinud. Te saate vist suurepäraselt läbi, nagu ma aru saan?”

„Saame jah. Mul on siin Eestis kõik sõbrad, tuttavad. Seal vaadati mind ikka totaalselt imelikult. Tead, kui su naabriteks on kari mutte, kelle keelt sa ka ei oska... Kõik nad näevad jubedad välja. Ja siis üks eestlanna, kes on ilus. Ainult mingi omavahel latramine käib. Mitte kellegagi rääkida ei ole. Nii kui mõne sõbranna leiad, on Jackile ette kantud, ja mees teeb stseeni, nagu ma tahaks teda hüljata.”

„Mis tal küll selle vastu pidi olema, et sa sõbrannadega pisut meelt lahutad? Mingi kutt oleks vist hullem? Või puhub küla kõik üles? Kuidas seal suhtumine üldse on?”

Kadri surus huuled kriipsuks. „Sina ka... Ma ei loe ennast isegi bi-ks, aga... Mingi aeg hakkas väga veidraid tegelasi minuga ühendust otsima. See on *nii* sumbunud ja silmakirjalik ühiskond.”

„Ja nüüd oled siin tagasi. Muide, mitu käiku?”

„Täna, ma vist võtan ainult salati.”

Ott ohkas mõttes. *Süüa ei tule vähem ja demonstratiivselt mitte siis, kui sa väljas söömas oled, vaid kogu aeg. Ja liigutada tuleb ennast.*

„Siis pead vesise suuga vaatama, kuidas mina söön.” Ott viipas ettekandjat.

„See pole meie oma,” märkis Kadri.

Ott mühatas. „Meie oma pole siin miski. Ja see töötab siin. Ja ei mina nende teenindajatsikkide

²¹ Šoviniistlik siga (Ingl. k.)

²² Sa päästsid mu päeva! (Ingl. k.)

vahel suuda vahet teha.”

„Kas sa arvad, et see teeb sind kuidagi paremaks inimeseks, kui sa üritad neist sedamoodi üle olla?”

„Ma ei ole ju nende vastu ebaviisakas, kuni nad käituvad vastavalt etteantud programmile,” lõi Ott käega.

Nende ettekandja peatus laua kõrval. „Palun?”

Ott viipas Kadrile, naine omakorda temale tagasi.

„Caesari salat ja piprapihv,” ütles mees. „Pihv korralikult läbi praadida. Ja suur klaas piima. Sinu kord,” noogutas ta Kadrile.

„Kanasalat palun. Ja klaas apelsinimahla.”

„Vähemalt ei ole sa enam taimetoitlane,” kommenteeris Ott, kui ettekandja oli lahkunud.

Kadri kehtas õlgu. „Suuresti olen. Aga siin ei ole mingeid mõistlikke *vegetarian*-toite. Linnuliha. Aga sellest ei saa ma seniajani aru, kuidas võib endale suuri praetükke näost sisse ajada.”

„Inimene on kiskja. See on meie olemus. Iga mees peaks suutma ise ka oma toidu tappa, aga seda on meie ajastul palju tahetud. Kunagi olla maad asustanud selline armas tore hõim, kes vaid rohtu söi, aga tead, mis nendega juhtus? Tuli *homo sapiens* ja söi nad ära.”

„Aga sa sööd surnud looma!”

„Elusast peast oleks teda ju üsna sadistlik...”

„Sa saad aru küll. See oli elusolend. Sa saad kaasa kogu ta surmahirmu... Ja sa ei vaja tegelikult liha.”

„See, anna andeks, on *bullshit*. Taimetoitlus on enamasti vaid lühike üleminekuperiood lihatoidult mullatoidule. Puhas taimetoitlus on surmav, ja see on fakt. Ja faktid teatavasti on kangekaelsed asjad. Ja esoteerikat ma ei usu.”

„Ehk ei usu sa horoskoope ka? Ja kindlasti ei ole olemas ühtki ravijat, selgeltnägijat ega nõida? Puhas matemaatiline maailm, eks ole?”

Ott sulges silmad. *Nüüd peab kaamel tõestama, et ta kaamel ei ole.* „Sa mäletad vist kaunis hästi, mis ma sulle omal ajal rääkisin, ja see rõõmustab mind, ehkki külvatu nii kasinale pinnale on langenud. Jah, ma tavaliselt kriipsutan silmapilk mõistusega olendite hulgast maha kõik need, kes horoskoopide kohta arvavad, et midagi seal ju on. Jah, ma arvan, et inimene, kes ei mõista matemaatikat, pole päris inimene, vaid mingi lähend, keda on õpetatud riideid kandma ja mitte tuppa häda tegema.”

„Ja siis peab veel ulmet ka mõistma, eks ole? Seda poisikeste märga unistust, kus on üks nilbe tibi ja suured kutid annavad mingite mänguleludega teineteisele pasunasse, et kes ta endale saab?”

„Ulme on inimkonna meelelahutuslik viis vaadata oma eksistentsi esmanähtavate piiride taha. Muidugi on ulmes ka see osa, mis kvalifitseerub seebiks. Niikuinii vahid õhtud läbi seriaale? Väljamõeldud tegevustik, nii ponnistatud, et keegi, kel IQ üle jalanumbri, ei saa seda tõsiselt võtta, näitlejad ei vaevu isegi näitlema, vaid seisavad poolküljetsi kaamera poole ja loevad mingit nüri eksalteeritud iba... Ahvirahva meelelahutus!”

„Kuule, ma imestan, et üldse siin sinuga istun!” Kadri silmad välkusid.

„Sest mahla ei ole veel toodud ja sul ei ole mind millegagi visata,” ei suutnud Ott teda tõsiselt võtta.

Kadri turtsatas. „Sa oled nii... Nii vanamoodne. Ennast täis. Kuidas sul Külliga läheb?”

Ott kehtas õlgu. „Ega me ju koos ei ela. Pole kunagi elanud, nagu sa tead. Poiss kasvab. Suur ja

tore teine. Homme hommikulgi pidin nendega kokku saama.”

„Tegid lapse ja jätsid. Väga mehelik suhtumine.”

„Ma pole talle kunagi midagi lubanud. Ent ma hoolitsen nende eest. Ära unusta, et mul veel üks komplekt naisi-lapsi. Mind ei ole mitu. Ja see on sul kah mingi järjekordne feministlik kiiks – naised võivad omale eri meestega karja lapsi korjata, ikka selle järgi, kes paremini maksab, mehed peavad end ühele naisele pühendama. Unusta ära!”

„Sa kujutad ka üldse ette, kui vastik sa oled?”

„Kujutan. Head isu.” Vahepeal olid salatid toodud.

„Mis sa edasi mõtled teha?” küsis Ott suutäite vahele.

Kadri kehtas õlgu. „Otsin tööd. Vähemalt on mul inglise keel korralik. Külli ju õpetas.” Ta naeratas ja kehtas uuesti õlgu. „Vaatan karja kutte üle, peab vist omale kellegi leidma.”

„Mingi eesli, kes selle kõik kinni maksab? Piisavalt paksunahalise ja uimase, kes Maila välja kannatab ja sealjuures talle ise näppe tagumikku ajada ei püüa. Mitmes mina nimekirjas olin?”

„Omal ajal jooksid mulle, keel ripakil, järele. Ja raha on sul kah.”

„Keel oli sellepärast ripakil, et mul on vaja korraga vähemalt kuue järele joosta, ära hinda end üle. Ja ma tahan oma raha eest midagi saada ka.”

„Kuule, see oli küll solvav!”

„Vabandust,” Ott kummardas. „Ma ei mõelnud, et sa kuidagi vanemaks või inetumaks oleksid läinud. Ei, päris ausalt, sa oled väga veetlev ja sul ei ole ilmselt mingit raskust leida omale täpselt selline kutt, nagu sa tahad. Veel kord – ma mõtlen seda tõsiselt! Ent ma kulutan oma raha enamasti oma lastele ja nende emadele korraliku eluolu tagamiseks, ja kuigi mul on – samuti päris ausalt – ükskõik, mida või keda sa peale minu kepid...”

Ta otsis sõnu. „See ei oleks kummaltki poolelt aus. Sul on vaja oma elu elada. Bioloogiline kell tiksub, eks ole. Mul on laste arv täis ja kuigi öeldakse, et naised tulevad ja lähevad, lapsi koguneb, tahaksin millalgi sellelt karussellilt maha saada. Sa peaksid leidma omale kellegi, kellega koos lapsed üles kasvatada.”

„Kes sulle ütles, et ma sinuga sellepärast kontakti otsisin?” Kadri toon oli külm.

„Milleks siis?”

Nad vaikisid söömaaja lõpuni.

Reede õhtu

Ott kõndis kõigepealt kontorisse ja pärast jooksvate asjade ajamist salakorterisse tagasi.

„Mis siis nüüd?” mõttis voodis raamatut lugenud Lii teda pika pilguga. „Minu arust ei käi sa siin teinekord nädalate viisi, kui mind linnas ei ole. Nüüd sa nagu elaksid siin.”

„Ma elangi siin. Nali naljaks, aga see on mõneski mõttes rohkem mu kodu kui see maja, kus naine-lapsed. Ent asi pole selles. Mul on sulle veel üks lugu rääkimata. Ma olen erinevates alternatiivides kohanud praktiliselt kõiki tuttavaid. Sind, Reinu, Kaurut, Helderichi... Tead, ma tundsin Kadri ära ühest sulandumisest paar nädalat tagasi. Aga asi pole selles. Temaga ei ole siin kõik korras.”

„Sa mõtled seda aega, kui sul unesaba taga oli?”

„Sinu nõidade terminoloogia!” turtsatas Ott. „Mis sellel unega pistmist on?”

„Muidugi on. Ma võin sinuga nõus olla, et elud kumavad läbi ärkvelolekus, kuid kui sa mäletad neid unedena, on tulemus sama.”

„Mine kuradile... Igatahes tegutses ta koos Helderichi analoogiga alternatiivis, mis on mitmeski mõttes eriline. Sa tead, et ma ei oska iseseisvalt oma analoogidega sulanduda. Too on erand. Sealt kumavad mulle isegi mälestused läbi. See on Maale igas suhtes hirmutavalt lähedal.”

„Sa, paistab, tahad koledasti sellest mulle rääkida,” venisid Lii suunurgad kõrva taha.

„Mis sa, suslik, irvitad... Vaata, nüüd võta ühtlasi arvuti ja toksi see kõik sisse kah. Nagu ma aru saan, suudad sa normaalse tempoga kõnet erilise pingutuseta tekstiks lüüa.”

„Jah, kui ma nõiana läbi kukun, saan vähemalt sekretärina tööd, eks ole,” urises tüdruk läppi põlvedele tõstes üldse mitte kurjalt.

„Pisut sireeni meenutav, muudkui heliredelit mööda üles ja alla roniv ulgumine oli tegelikult kuulda olnud juba kopteris. Nüüd, pärast maandumist, kui sünge turd võõraste pagunitega allohvitser lükkas lahti laia külgukse, tahtis see pea lõhkema panna. Otis leidis end vaatamas suurekaliibrilise kuulipilduja torusse. Riistapuu oli tegelikult oma viisteist meetrit eemal, omajagu kopteri tiivikulabade alt väljas, selle mõlemasse külge oli valgetest kottidest kaitsemüür laotud, nii et laskesektor hõlmas tegelikult vaid maandunud lennumasinat, ja valges moondamisrüüs sõdurid, kes selle taga kõhutasiid, olid õhuvoolust üleskeerutatud lumepilves täiesti nähtamatud olnud.

Allohvitser andis lühida viipega märku kõigil oma kohtadele jääda ja kõndis aeglaselt, käsi kehast eemal hoides kuhugi tahapoole. Mõne hetke pärast ilmus sealt üleni musta rietatud mees, kes kiiresti kopteri sisemuses ringi vaatas. Ta lausus midagi kõrvast allariippuvasse mikrofoni ja hambaid valutamapanev ulgumine lakkas nagu noaga lõigatult. Kusagilt ilmus kari sõdureid, piloot lahkus oma istmelt, viipas lumme hüpates ja käigu pealt jopet selga ajades käega ning korraga liikusid kõik. Üks juurderutanud sõduritest võttis Otise koti ja küsis midagi.

„*Sorry, I can't Deutsch,*”²³ oli Otis sunnitud ütlema. Ega ta saksa keelest palju rohkem ei teadnudki, kui keele nimetust.

Sõdur vaatas teda arusaamatuses. Otis tõstis ta silme ette oma rinnal rippuva identifitseerimiskaardi, lootes, et see selgitab midagi. Mees luges, noogutas ja hõikas siis üht pagunitega tüüpi, kes seletas midagi mõnede teiste kopteris olnutega.

„*Mister,*” andis ohvitser au ja luges omakorda kaarti, mille Otis talle lahkelt vaatamiseks hoidis.

„*Ou, I see.*”²⁴ Ta rääkis sõdurile midagi lühidalt saksa keeles ja pöördus siis Otise poole, kes veel ainsana kopteris seisis, paelaga kaela riputatud kaart otsekui kaitsekilp näpu vahel. „See sõdur aitab teie koti eluruumidesse viia ja teatab seejärel Hastingsile, et te saabusite. Staap on see suurem telk, mille ees on lipud. Tere tulemast põrgusse.” Tema inglise keel oli raiuva saksa aktsendiga, kuid hea diktsiooniga ja grammatiliselt õige; viimased sõnad ütles ta õhukese muigega, mis kuidagi inimlikustas ta kalkviisakat ametlikkust.

Otis astus kõvakstambitud lumel sõduri järel ja tundis end tobedana. Seda peamiselt automaadi pärast, mis tal õlal rippus. Sõdur tema ees oli samuti relvastatud. Juba Lemmenkäise baasis olid kõik inimesed olnud relvastatud, ent kui seal kandis enamik püstoleid vööl, siis siin oldi juba täies lahinguvarustuses. Sõduril tema ees oli automaat rihmaga seljal, vööl püstol, nuga ja granaadid. Otis kõhkles pisut ja tõstis siis rihma üle pea. Ta sättis relva kohmakalt seljale ja kirus mõttes. Ta ei hoidnud esimest korda automaati käes ja ta ei olnud esimest korda vormis, kuid sõjaväeteenistusest

²³ Vabandust, ma ei oska saksa keelt (Ingl. k., kuid saksa keele nimi on saksa keeles)

²⁴ Oo, selge (Ingl. k.)

oli möödas 20 aastat ja sellest peale olid tema relvakogemused piirdunud paaril jahilkäigul padrunite raiskamise ja vennalaste sünnipäeval Megazone'is mängupüstolist põmmutamisega.

Telk oli suur ja selle esik meenutas õhulüüsi – sõdur sulges kõigepealt korralikult välimise katte ja hakkas alles seejärel sisemist avama. Otis vaatas seni ringi ja avastas ühes nurgas keemilise käimla ning veel ühe üsna suure kasti, mille otstarve selgus samal hetkel, sest sealt astus välja saabastes ja ümber kõhu mähitud rätikuga mees ja haugatas midagi sisemist katet avavale sõdurile, ilmselt paludes tal kiirustada. Ta auras üleni. Ruum oli hämar, soe ja sirmidega konkudeks jagatud. Sõdur kõndis piki rida, kuni avastas ühe tühja konku, viskas Otise koti sinna voodile, andis au ja lahkus vaikides. Otis vaatas talle järele ja tegi jopehõlmad lahti. Telgis oli tõepoolest soe, kuid tundus, et siiski mitte nagu linnakorteris. See temperatuur tahtis siiski kampsunit. Tal ei olnud midagi valmis panna ega ümber riietuda. Ta vaatas ringi, püüdes talle eraldatud voodi asukohta meelde jätta ja järgnes sõdurile, väljus telgist ja kõndis staabitelgi poole.

Ka sellel oli ees kõigepealt külm esik, kus olid sanitaarseadmed, kuid siin oli lisaks veel ka tool ja laud. Laual seisid monitorid ja toolil istus sõdur, kes kaamerate kaudu telgiümbrust silmas pidas. Automaat tema süles oli käepäraselt uksele suunatud ja ta vaatas Otisele nõudvalt otsa. Mees näitas taas oma kaarti ja poetas: „Hasting?”

Sõdur viipas laisalt sisemise ukse poole. Alles siis, kui ta seda avas, märkas ta teist sõdurit, kes kasukasse mähitult oli istunud käimla nurga taga ja samuti teda laisalt automaaditoruga jälginud.

Telgi keskel troonis ahi ja kogu tohutu, oma 20x20 meetrit hõlmav ruum meenutas kõige rohkem korratut, avatud planeeringuga kontorit. Oma 30–40 inimest sebis seal ringi, paari laua ümber käis nõupidamine. Ta avas jopehõlmad, vaatas abitult ringi ja pöördus lõpuks kõige lähemal istuva tüübi poole, korrates sedasama ainsat infokildu, mis tal oli: „Hasting?”

„Hasting!” röögatas too omakorda, karjudes üle ruumis hõljuvast suminast. Otis ei jõudnud märgata, kus asub mees, kelle tähelepanu nõuti, kuid karjuja osutas pastakaga õiges suunas ja langetas taas pea oma töö kohale.

„Here!”²⁵ hüüti ja keegi viipas talle.

„Hasting?” küsis ta uuesti, lähemale astudes. Mees oli umbes viiekümnene, kergelt kiilanev, suhteliselt väikest kasvu, kuid hea rühiga ja elav. Tal oli pisut viltune terav nina, hallid silmad ja väheke kummaline naeratus, mis paljastas ühe pisut esileulatuva purihamba nagu kihva.

„Otis... uh, sorry.” Ta inglise keel oli laitmatu. „How should I pronounce Your name?”²⁶

„Jõeäärse. I means 'Riverside' in Estonian. That's the reason, why it's my mail address and nickname – but I'm used to be called 'Joe Arse’.”²⁷

„Mitte siin!” pahvatas mees lõbusalt, sest laua ümber kostis naeru. „Nüüd ja edaspidi oled Otis või *Riverside*. Sest vaata, mina olen siin ainus Joe, nii et...” Ta pilgutab silma ja tutvustas lühidalt laua ümber seisjaid: „Heinrich, Richard, Deborah, Jacob, Heike, Olaf, Catherine . Sinu tool. Riputa jope ja püss selle seljatoele, võta kohvi ja istu.”

Otis tegi, nagu kästud, Joe Hasting oli vahepeal teised oma asjadega tegelema saatnud ja istus nüüd nõupidamistelaual otsas Otise paremal käel, teda silmitsedes.

„Kas tead, miks sa siin oled?” küsis ta lõpuks.

„Ei...” vastas Otis, mõtles hetke ja lisas: „Mul pole vähimatki aimu.”

„Mida sulle Helsingis öeldi?”

²⁵ Siia! (Ingl. k.)

²⁶ „Otis... oh, vabandust. Kuidas ma peaksin su nime hääldama?” (Ingl. k.)

²⁷ „Jõeäärse. See tähendab 'Jõeäärse' eesti keeles. See on ka põhjus, miks see on mu mailiaadress ja hüüdnimi – kuid olen harjunud, et mind kutsutakse 'Joe Perse'” (Ingl. k.)

„Helsingis? Helsingis kirjutasin ma ainult paberitele alla ja siis topiti mind lennukisse. Lemminkäises topiti mind ennast mundrisse, anti automaat ja siis topiti mind kopterisse. Siin ma nüüd olen.”

„Olgu, ma mõtlen, kui keegi meie omadest sind värbamas käis – ilmselt siis su kodus Eestis. Mida ta rääkis?”

„Ütles, et... Andis mõista, et mingi suurem õnnetus on juhtunud, Euroopa Liit on appi kutsunud ja see omakorda vajab hädasti kedagi, kes tunneks Vene tehnikat ja oskaks vene keelt.”

„Ta rääkis kindlasti ka palju muud?”

„Te peaksite teadma, et peale kasutute vihjete ei saanud ma suurt midagi. Ma kahtlesin, kas minust saab kasu olema ja lootsin, et te ikka teate, mida teete. Jah, ma olen Vene armees olles siinkandis olnud. Jah, ma olin radist keemiavägedes, mis tähendas ka radiatsioonitõrjet. Kui ma küsisin sellelt teie tegelaselt, kas mul tuleb kokku puutuda radiatsiooniga, vastas ta ebamääraselt, et võimalik, kuid vähetõenäoline, samas aga – olgem ausad – summa, mis mulle selle „kuni kuu kestva töö” eest pakuti, vihjab, et tõenäoliselt puutun ma siin paljude vähetõenäoliste asjadega kokku.”

„Kas sa nõustusid raha pärast?”

„Jah ja ei. Muidugi ma ei oleks nõustunud *ilma* sellise summata. See on ikkagi mu mitme aasta sissetulek. Selle eest saab maja osta. Maja on mul olemas, kuid lapsed alles teismelise-eas. Ma olen lahutatud ja mu elus pole suuri väljakutseid. Ma aktsepteerisin meeleldi riski, teades, et ka siis, kui ma tagasi ei tule, on mu lapsed minimaalsel määral kindlustatud.”

Joe Hasting noogutas aeglaselt. „Nii et ta ei öelnud sulle tegelikult midagi... Kas sa ise ei aima, mis oli tähtsaim põhjus?”

„Nüüd aiman.” Otis vaatas teisele silma. „Hetkest, kui kopter laskuma hakkas ja ma sviipi²⁸ ulgumist kuulsin... Kuigi ega ma täpselt ei mõista?...” Ta jättis küsimuse õhku rippuma.

Mees uuris teda mõne sekundi ja tundus, et see ei olnud see vastus, mida ta oodanud oli. Lõpuks ta tõusis.

„Tule kaasa,” osutas ta jopele ja automaadile.

See ei olnud päris tõsi. Otis oli aimanud põhjust juba varem ja see oli olnud puhas deduktsioon. Jah, ta oli olnud sealkandis, Valge mere rannal. Ta mäletas kohalikke lugusid, kuid ei olnud neid tõsiselt võtnud – paljugi, mis lollusi suust suhu liikus, teinekord oli ta neid isegi vestnud ja omatahtsi ilustanud. Mõned võtsid neid aga tõsiselt. Nagu selgus, oli neil omajagu õiguski. Nagu too Vanka... mis ta nimi nüüd oligi... Otis ei suutnud seda parimagi tahtmise juures meenutada, kuid too Ivan kusagilt Valgevenest oli olnud tema jaoks tüüpilisim vanka – suurt kasvu heledat verd noormees, avala hingega, mis ühel hetkel võib su rinnal nutta, et miks maailm küll nii kurb-ahistav on, ja teisel uljalt massimõrvu korraldada; lahke ja alatu, veendunud, et Venemaa on parim paik ja venelased parimad inimesed, ning ka kõike muud arvesse võttes loll nagu saabas. Temaga oli Otis isiklikult läbi elanud ühe vana anekdoodi²⁹:

Neile oli teatatud häirest ja nad pidid hommikul välja sõitma. Raadiojaama generaatoril oli kaks kaablit – lühike paarikümnesentimeetrine jupp töötamiseks siis, kui generaator oli omal kohal autol

²⁸ Pikemalt sviipgeneraator, sageduslaotusgeneraator või kõigusagedusgeneraator

²⁹ Anekdoot ise on selline: teadlased teinud katse, pannud ühte puuri ahvi, teise venelase, mõlemasse puuri kaste ja lae alla kobara banaane. Ahv hüpanud paar korda, ladunud siis kastid virna ja saanud banaanid kätte, venelane aga muudkui hüppab. Teadlastel hakanud kahju ja nad andnud vihje, et mis sa hüppad, mõelda on vaja, venelane aga vastanud, et mida siin mõelda, hüpada on vaja.

ja pikem, umbes paarikümnemeetrine juhuks, kui seda statsionaarses asendis natuke kaugemale oli vaja vedada; üldiselt tasus seda teha, sest too riist mürises vastikult. Igatahes hakkas Ivan generaatorit tankima ja paagikorgile ligipääsemiseks tõmbas aparaadi pesast välja. Ühtlasi tõmbas ta lühikese kaabli puruks.

Otis hüppas ligi: „Kuule, kas sa ikka vaatad ka, mida sa teed? Võtaks vaevaks kontrollida, kas kaabel on pistikus või mitte, enne kui tirid!”

„Ähh, häire ju – kiire on.”

„Kiire-kiire! Idioot, kuidas me väljal tööle oleksime hakanud, kui nüüd pistikupesa ka oleks purunenud? Mõelda on vaja!”

Ja vastus tuli täpselt nagu tolles õelas anekdoodis: „Mida siin mõelda, töötada on vaja!”

Ja siis olid nad taas olnud kahekesi raadiojaamas mingitel absurdsetel õppustel, kui maailm hulluks läks. Ohvitser oli kuhugi kadunud – ilmselt lakkus koos teiste pagunitega kusagil telgis – ja nendel oli õõbimiseks vaid raadiojaam. Oli tuulevaikne ja haruldaselt külm, termomeeter näitas 54 kraadi alla nulli. Automootorit seisma jätta ei tohtinud, sest siis oleks uuesti käivitamiseks tulnud sellele lõke alla teha. Generaator põrises eemal metsas ning et soojem ja rahulikum oleks, oli Otis asetanud raamatu telegraafivõtmele – 10-kilovatine jaam töötas täiel võimsusel ja arvestatav osa sellest võimsusest muutus kabiinis soojuseks; loomulikult ei saanud neid keegi raadio kaudu kätte ja kõrvalnähtusena ei saanud sel sagedusel pooles maailmas keegi töötada, kuid see oli viimane asi, millest Otis siis hoolis – raadiojaamas oli vähemalt kuidagi võimalik tukkuda, ehkki sineliselg kippus ikka seina külge kinni külmuma.

Ta oli just kusel ja Ivan kontrollis töötavat mootorit. Põhjataevas oli virmalistest hele. Kusagil allpool, kilomeetrite kaugusel orgudes oli jalavägi, kusagil valges kauguses olid tankid, soomusautod ja helikopterid, kuid sellel künkal olid nad üksi. Autole oli valge varjevõrk peale heidetud ja ega neid endid poleks kah selles pimeduses juba saja meetri pealt enam õnnestunud leida. Muidugi oli see tobe, sest soojusele sihtuvad raketid oleksid nad eksimatult üles leidnud ja generaatori müra oli kuulda kilomeetrite taha. Kogu see tehnika oli aegunud ja tõelise ohu korral oleks sellest saanud sõdurite ühishaud. Otis imestas, miks seda kõike tehti, sest vähemasti armee juhtkond oleks pidanud neid asju suurepäraselt teadma. Ta ei uskunud, et see ongi vaid õppus ja kusagil on ka parem, nii-öelda „päris” tehnika, mis sõja puhul kui võluväega välja ilmub – selleks oli tolle suure riigi allakäik juba liiga ilmne ja trööstitu. Ent ometi olid nad seal...

„Ära vaata sinna!” kuulis ta selja taga Ivani hoiatavat häält ja avastas, et oli tõesti nagu äratehtult pikkadeks minutiteks virmalisi imetlema jäänud.

„Need võtavad su hinge. Imevad välja ja järele jääb vaid tühjus. Kõnnid segasel pilgul ringi ja sind pannakse hullumajja. Aga päriselt oled juba surnud – hing on ära lennanud.”

„Siis peaksid ju hullumajad täis olema?” avaldas Otis kahtlust. „Kodus vahivad neid kõik.”

„Ega seal seda ei juhtugi. Juhtub siin, ja ka ainult siis, kui väga külm on. Kohalikud teavad seda ega pista sellistel öödel ninagi välja. Viskavad hõõguvaid süsi näkku igapähele, kes sellistel öödel nende jurta ukse taha tuleb. Ära vaata.”

Väljas seismiseks oligi liiga külm. Nad ronisid raadiojaama konkusse ja sulgesid kähku ukse. Sees võis olla napilt üle nulli, kuid saabastega kaasatoodud lumi ei sulanud põrandal ja aknad olid paksult härmas. Nad olid seal määramata aja konutanud, kui korraga hakkasid osutid raadiojaama skaaladel hüppama ja lambid vilkuma.

„*Sto za huinja?*”³⁰ See oli Otise vastutusala ja midagi tuli ette võtta. Kõigepealt raamat telegraafivõtmelt ära ja siis pilk sisendpinget näitavatele voltmeetritele. Osutid kõikusid. Otis

³⁰ Mis türa? (Vene k.)

vangutas pead ja lülitas raadiojaama välja.

„Peab generaatorit kontrollima.” Vastu tahtmist astus ta ukse juurde ja asus end korralikumalt sisse mähkima.

Miski krigises ja tärises katusel, pannes auto kergelt kõikuma. Nad vaatasid teineteisele otsa ja korraga tundsid nad hirmu. Seal lihtsalt ei saanud miski katusele rabiseda. Taevas oli olnud selge ja tuult ei olnud. Ja mitte üks elusolend ei liikunud ringi sellise külmaga. Ainsa erandina jääkarud. Kas tõesti oli mõni jääkarupoeg neile katusele roninud? Põhja-Jäämeri ju paistis kõigest mõne kilomeetri kaugusel ilusti kätte. Jääkarud olid muutunud haruldaseks ja üldiselt hoidsid inimestest eemale, kuid põhimõtteliselt olid nad veel olemas ja ohtlikud olid nad ka. Kõik need mõtted jooksid sekundiga läbi Otise pea, siis kehtas ta õlgu, võttis automaadi, vabastas kaitseriivi ja tõmbas padrundi rauda. Üks lamp kustus plaksatades. Ta lülitas ka valgustuse välja, et järelejäänuid säästa ja märkas tekkinud pimeduses, kus ta tavaliselt oleks üksikute skaalade kumas eristanud vaid ruumi kontuure, et akende taga on ebaloomulikult tugev värelev valgus. Nad sööstisid teine teise akna juurde ja üritasid välja piilumiseks jäälilledesse auku kraapida.

Helendus voogas ja lainetas. Niipalju kui Otis suutis eristada, oleks justkui vedelaks muutunud virmaliste jõgi alt ookeanilt mööda orge mandrile voolanud.

„Keegi tuleb...” kohmas Ivan.

Otis kehtas veel kord õlgu ja paiskas ukse jalaga lahti. Relva laskevalmis hoides piilus ta välja, tegi end pisut tobedana tundes paar haaki ja hüppas siis lumme, astudes kiiresti sammu kõrvale ja sihtides relvaga nende liikuvat raadiojaama. Mitte kedagi katusel ei olnud. Ega üldse lähikonnas. Otis kehtas taas õlgu, justkui endale julgust sisendades ja sammus relva endiselt laskevalmis hoides sinna, kus kitsasse lumisesse kaljuprakku kiilutuna pidi müdisema nende generaator. Ta avastas, et ei kuule selle töötamise häält. Generaator tõepoolest seisis ja Otis veendus sekundiga, et automaatne kaitse oli selle peatanud. Ent voltmeetrite skaalad kõikusid endiselt, justkui annaks seade endiselt väga ebahõltsast voolu. Ott avastas, et ta kõrvad on lukus ja ainus, mis ta kuuleb, on kõrge, kuulmispiiril vibreeriv inin. Jalge all pröksatas. Esmapälgul pidas ta seda läbikõlmunud põõsaoksaks, kuid miski ütles, et siin on midagi valesti. Ta kummardus madalamale ja tundis, kuidas ta kuklakarvad püsti tõusevad – lumest kasvasid välja jääkristallidest moodustised, justkui pisut kubistlikud, kiiludest ja kristallidest koosnevad taimekarikatuurid. Kasvasid nii kiiresti, et seda võis lausa näha. Midagi mõtlemata hüppas ta generaatori peale, liibus siis vastu selle ikka veel sooja katet ja vaatas korralikult ringi. Nende auto rattad oli juba justkui valgest pitsist põõsaste alla mattumas. Kummaline elluärgeanud lumi tundus taas tarduvat ja Otis sai aru, et neist oli just üks selline helendav pilv üle käinud. Oli see siiski võimalik, et tegu oli vaid väga niiskes õhus ülikiirelt moodustuvate kristallidega? Mõistuse ratsionaalne pool surus peale seda seletust ja püüdis unustada silmadega nähtut – kuidas vonklevad jäähaarmed tema jalgade ümber olid üritanud mähkuda.

Voltmeetrid olid leplikult nulli laskunud ja Otis tõmbas käivitit. Ikka veel soe mootor popsatas ja hakkas taas mürisema, voltmeetrite näidud stabiliseerusid 220 juures. Kõik näis korras olevat. Ta kõhkles, hüppas siis lumme ja jääpõõsaid kiirete jalahoopidega purustades tormas raadiojaama poole tagasi. Ka auto mootor seisis. Otis vandus, ronis kabiini ja keeras sealgi käivitit. Mootor tõrkus, kuid haakis siis taha ja hakkas ühtlaselt popsuma. Ta oli juba enne märganud, et raadiojaama uks on pärani, nii nagu ta selle jättis. Kirudes jooksis ta ümber auto tagasi ja avastas, et Ivan lebab näost sinisena põrandal, vahtides tardunud pilgul kuhugi kaugustesse. Ta hiiwas kaaslaste vandudes pingile ja paiskas ukse kinni. Sõdur tundus elus olevat, sest kaelal oli tunda nõrka pulssi, kuid ta keeldus ärkamast. Otis käivitas raadio ja asetaski taas raamatu telegraafivõtmele, et rohkem soojust kätte saada. Kuigi ta tollest võõrast tüübist, kes juhuse tahtel ta raadiojaama autojuhiks sattunud, vähimatki ei hoolinud, pani üldinimlik tung ta tegutsema, ta masseeris hoogsalt teise käsi ja jalgu, püüdes teda külmumast hoida. Tal polnud aimugi, palju sellest kasu oli, kuid vähemasti ta ise sai sooja.

Siis aga rebestas maailma tõusev ja langev ulgumine, prahvatasid pommid ja nende positsiooni ning merekalda vahel lahvas napalmituli. Soomusautod ja tankid tulid üle küngaste, sõdurite ahelikud vahel. Keegi kloppis uksele, see avati ja kongi voolas tugev elektrilampide valgus. Otis seletas temale pööratud relvi.

„Käed üles!” kostis terav käsklus. Otis tõstis kuulekalt käed.

„Kas teil arsti on – juht on poolkülmunud?” küsis ta neilt, üritades ühtlasi seletada, miks ta kaaslane korraldusele ei reageeri.

„Tule välja!”

Ta astus välja. Keegi majoripagunitega sell pistis oma näo tema omast vaevalt vaksakaugusele ja lambi heledat valgusvihku samalt kauguselt ta näol hoides uuris teda kümnekond sekundit.

„Näib korras olevat,” ühmas ta siis ümberseisjatele ning relvad langesid.

„Viige ta arsti juurde,” käsutas ta seejärel kahte sõdurit.

„Aga mu relv? Mis raadiojaamast saab?” tundis Otis huvi.

„Me hoolitseme selle eest.”

Ohvitseri märguande peale ronis üks sõduritest kongi.

„Ettevaatust, selles on padrun rauas ja kaitseriiv maas,” viskas Otis üle õla ja märkas, kuidas majori pilk justkui võpatades veel kord temale kinnistus.

Ta sai sooja ja uinus peaaegu kohe. Ta viidi haiglasse ja teda küsitleti põhjalikult. Ta rääkis vähe ja muidugi mitte midagi „voolavast valgusest” või „elluärrganud lumest”. Ta viidi üle teise haiglasse, sest ta tundis end halvasti ja arstide diagnoos „kopsupõletik” tundus täiesti asjakohane. Ta pandi ühte palatisse pooleestlasest-poolvenelasest lobasuuga, kes oli nii ilmselt julgeoleku palgal, et see oli lausa halenaljakas – tüüp üritas hirmsasti sõbraks saada ja muudkui pressis Otiselt, mis temaga seal põhjas juhtunud oli. Otis mängis lolli, ja vist õnnestunult, sest varsti kutsus mingi polkovnik ta vestlusele, kus kordas üle, et õppustel toimunu on riiklik saladus ja kuna Otis tundub mõistlik, on temaga võimalik asju ajada, ja kui ta lubab ka edaspidi mõistlik olla, saab ta veeta ülejäänud teenistusaja Eestis. Otis muidugi lubas. Nii ta saadetigi Viljandisse kohalikku sidepataljoni. Ta ei näinud mitte kunagi mitte kedagi nendest, kellega ta koos neile viimastele õppustele oli sattunud.

Joe Hastingi järel üle krudiseva lume sammudes elustusid Otise mälestustes pildid tollest ammuselt ajast. Sama polaaröö, tume, torkivate tähtedega taevas, sama pörgulik külm ja lumes sumpav armee. Kuid see oli hoopis teine armee. See ei olnud armetu tõllmokkade padikond vaevu töötavate muuseumi väärt rauatükkide otsas. See oli enesega rahulolev ja sihikindel armee toimiva kõrgtehnoloogilise varustusega. Muidugi oli ta kuulnud neidki jutte, et ainult mehed loevad ja et esimeste päevadega saavad need imevidinad otsa ja siis otsustab kogemus lihtsate asjadega... Lahesõda ja Iraagi vallutamine olid selle puhtaks jamaks tunnistanud ja näidanud, et rohmaka Kalašnikoviga tüübid suutsid sellisele armeele tüütut vastupanu osutada vaid end tsiviilelanikkonna selja taha peites.

Künka tagant ujus välja kopter ja õhuhäiret meenutav ulgumine mattis kõik enda alla. Kopter laskus, seda kontrolliti ja taas saabus vaikus. Vanem mees lükkas kõrvale telgiava meenutava katte, kuid see, mis tundus olevat järjekordne telk, osutus vaid ülalt avatud presendist seinteks. Kõige ees oli pikk rida laudu, mille juures askeldasid paksudes turvistes inimesed. Otis taipas korraga, et nad tegelevad lahkamisega – kõikjal laudadel ja nende ümber vedeles inimeste kehaosi. Kuid see oli veider lahkamine, sest kõik jäsemed olid raskete kettide ja klambritega kinni. Õu kaugemal häilis

heledas valguses ja korraks tõstetud käe alt selle allikat piiludes nägi mees üleval rõdul prožektorite kõrval allasuunatud Miniguni torukobarat. Ent siis hingas ta kiiresti sisse. Laudade taga lahtisel alal vedesid laibad. Kuid need laibad olid tugevate kettidega maasse rammitud postide külge kinnitatud.

Hastingi märguande peale haakisid kaks turvistes töötajat ühe posti külge aheldatud laiba lahti ja vedasid selle eemale, eraldi seisva posti juurde. Nad aheldasid sinise poolpalja mehe posti külge, kontrollisid kette ja taandusid. Läbi nende nägu katva kiivriklaasi paistis, et nad silmitsevad Otist muiates. Hasting võttis harilikku süsihappegaaskustutit meenutava ballooni, suunas toru laibale ja keeras kraani. Ta lasi laiba igati tavalise väljanägemisega süsinikdioksiidilumega üle, astus sammu tagasi ja jäi ootama.

Otise süda jättis õige mitu lööki vahele, kui külmunud kolakas korruga tõusis ja sammu nende poole astus. Koolnu näos ei olnud midagi inimlikku ja see ei liikunud nagu inimene, pigem nagu puunukk. Laip komistas, vajus ahelatele ja jäi siis uurima, mis tal edasiminekut takistab. Külmunud silmad haarasid ruumi, surnu uuris oma vangistajaid ja teisi lamajaid ning hakkas siis tasapisi tarduma. Möödus veel mõni minut ja siis kukkus ta sirgelt selili.

„Umbes miinus 50 juures on piir. Üle selle käituvad need enam-vähem nagu tavalised laibad, alla selle hakkavad liikuma.” Joe seisis segaduses neelatava Otise taga ja seletas vaikselt häälel.

„Usutakse, et see on mingi kummaline viirus, mis nakatab vaid korralikult läbikülmunud laipu ja muudab neis kogu vee alkoholiks. Sel teorial on see viga, et esiteks ei saa organism sellest mingit energeetilist kasu ja teiseks... sa ilmselt ei mõista praegusel hetkel mu sõnu, kuid... vaata, midagi juhtub veel. Miks nad teisi inimesi ründavad? Ära muiga, kui kuuled, et kui temperatuur langeb suurtel aladel alla 60, pääseb siin põhjas miski lahti. Mingi energiasammas, mis ulatub kosmosesse... Paljud ütlevad, et teispoolsusse. Et kogu jäätasandik hakkab vibreerima ultrahelidiapasoonis ja mingisugune seletamatu, külmas paljunev elu tungib Maale. Ultraheli siin tõepoolest on ja sviipiga see blokeeritakse. Ent mingil hetkel sa mõistad, et see kõik on...” Ta viipas ebamääraselt käega.

Otis ei saanud tõepoolest aru, mida teine talle öelda tahab. „Kuidas neid peatatakse?” pressis ta endast välja küsimuse lihtsalt selleks, et mitte liiga loll välja näha.

Hasting muigas: „Alkohol õnneks põleb ja nad süttivad suhteliselt kergesti. Kõigis relvades on süütekuulid.”

„Miks mina siin olen?”

„Esiteks oled sa siin olnud ja sellega kokku puutunud. Teiseks...” Hasting seisis vaikselt ja keskendus. „Maailmade Risttee.” Ta rääkis nagu rohkem endale. „Venelased palusid meid appi. Severoportnõi sadamalinnake vaikib teist päeva ja me läheme vaatama, mis juhtus.”

„Ou, shit...” oskas Otis vaid kosta.

Ja siis ei olnud ta korruga enam ainult Otis.

Ma olen Ott, Ottomar Karo, mitte Otis Jõeäärse. Ma ei teeninud mitte Põhjas ja hiljem Viljandis, vaid Kaliningradis ja Afganistanis. Kuigi ma mäletan ähmaselt ka Valget merd... Selle üle tuleb veel mõelda...

Ma olen käinud TPI-s, kuid ma ei ole lahutatud... Täpsemalt, mul on veel lapsi peale nende kahe, kes selle naisega, keda kohtasin pärast sõjaväge, ja ma elan temaga koos...

Ma olen nõid.

**

Suures staabitelgis oli soe ja kuigi seal tundus olevat veel teisigi väga segase staatusega tegelasi, olin mina, Ott/Otis ainuke, kes end tõeliselt üleliigsena tundis. Keegi oli võtnud vaevaks mulle

raadio pähe sobitada ja selle kasutamise selgeks õpetada, keegi oli mu seljakoti viisakalt kuid põhjalikult läbi sobranud, mind ennastki igast nurgast sakutanud – et mul ikka kõik varustus olemas oleks – ja keegi oli selgitanud, millal ja kust süüa saab. Ekspeditsioon pidi soomusautol lahkuma poole tunni pärast ja peale kõhu korralikult täissöömise polnud mul midagi teha. Nii nagu Joe Hasting, ei vaevunud mitte keegi teinegi küsima, kas ma ikka tulen. Kuidagi eeldati, et kui ma sinnani olen jõudnud, olen ka minekuvalmis.

Mõneti oli see hea, sest mul kulus pisut aega oma erinevate vaatenurkade ühildamiseks. Väike osa Otisest tahtis nelja tuule poole pageda, kuid see osa oli nii nõrguke, et Otis üksigi poleks näiteks ideega lahkuva kopteri pardale hiilida mõttemõlgutustest kaugemale jõudnud.

Jah, see oli üks Maa alternatiiv, mis ammu mu ellu läbi oli kumanud. Kõik oli seal tuttav. Ent kuigi ma oskan isegi kasutada valemeid, kuidas arvutada ilmade omavahelist seost ja braanilainete löikumiste hetki – mis sest, et ma ei ole suutnud neist kunagi sisuliselt aru saada –, ei suutnud ma otsustada, on see sulandumine mingi Ilmaköögi lühise tulemus või kellegi teadlik initsiatiiv... või selle soovimatu kõrvalsaadus. Ma justkui tajusin Helderichi ja Kauru hubinat, kuid kuigi me olime Kauruga sel teemal vestelnud – et Helderich võib seal mu abi vajada –, ei olnud otsest kokkulepet mu nii-öelda sinnaviskamise asjus.

Mingi aeg ma jälgisin Otist, ent mingist hetkest olime oma analoogiga sisuliselt üks.

Ah jaa – pealegi oli jõuluõhtu. Tegelikult oli üks põhjustest, miks algne Otis sinna põhja sattunud oli, võimalus kodunt minema saada. Ta endine naine käis küll argumendina välja lapsed, kuid paistis, et abikaasas oli tekkinud ka soov teda taas selle perega tihedamalt liita; ta ei osanud arvata, kas vaid väliselt või lausa nii, et nad naisega taas voodit jagama hakkaksid. Ta oli meelsasti nõus naist sõbrana kohtlema, kuid ei tundnud tema vastu paraku vähimatki seksuaalset tõmmet. Ei tundnud seda juba väga ammu, tegelikult sellest ajast, kui naine pärast teise lapse sündimist viisteist kilo juurde võttis. Teisalt tundus, et too teine naine, kellega nad mõned viimased aastad kaisusõbrad olid, kavatses seekord solvuda, kui ta jõuluaga temaga ei veeda. Neil ei olnud kunagi juttu olnud tihedamast läbikäimisest või lausa kooselust, kuid tundus, et mingi staatuseküsimus kavatseti siin üles kergitada... Igatahes oli suurepärase olnud neile mõlemale öelda, et sõjakomissariaat vormistas ta õppustele ja ta sõidab NATO vägedega Venemaale. See oli olnud midagi erilist – ta oli nii enda kui kõigi teiste silmis olnud nagu seiklusfilmide eriuksuslane, keda valitsus mingit rasket olukorda lahendama saadab. Ainult et situatsioon tundus ka päriselt tõsiseks minevat.

Neetud! See maailm oli hulga parem kui meie oma ja esmane lahknemine pidi olema toimunud vähemalt viissada aastat tagasi. Maailmas oli palju asju teisiti – ei olnud kolme Balti riiki, oli kaks. Põhjasõda oli jäänud viiki, ent kuna Rootsi ei suutnud niikuinii oma suurvõimu ülal pidada, ei muutunud sellest kohe midagi peale Rootsi võimu osalise jätkumise. Balti aadelkond manööverdas end lõpuks ikka Vene imperaatori kaitse alla, mis tähendas, et I ja II ilmasõda tuli meil läbi teha. Läti ei elanud I ilmasõda üle – alad olid olnud teisiti jaotatud, Lõuna-Eesti murre sai Eestis ülekaalu ja Liivi alad ühendati Tartu rahuga Eestile; Leedu tegi teiselt poolt puhta töö ja laiutas peaaegu Valgevene-suuruse riigina. Selle ilma kaardilt võis leida veel hulga teisigi kummalisi detaile, kuid need ei ole praegu olulised. Oluline algas näiliselt pisiasjadest – näiteks oli Põhjamaade liit olnud nii tugev, et ehkki nad tegid Kolmanda Riigiga koostööd, ei vallutatud neist ühtki. Kummagi poole poolt. Nad ei andnud välja ühtki põgenikku ja seega elas Rootsis 400-tuhandeline eesti kogukond, kelle surve oli taganud, et taasiseseisvumisest alates ehitati ühtset Põhjamaad, kuhu Eestigi kuulus. Ma üritan näidata toimuvat Otise seisukohast, kuid Otis ei olnud põrmugi sõjaväelaseks ega tundnud end sellesse keskkonda üldse sobivat. Tunnetasin, et oli tema jaoks mingi ülbe ja kalk nõid, samas – veel kord – kuna temagi selgelt tajus, et me oleme üks, ei tekkinud ühelgi isiksusetasandil protesti minu juhtimise vastu. Pigem nagu oleksid temas ärganud mälestused elust, mida ta ei teadnud endal olevat...

Enamik sellest seltskonnast nägi tegelikult välja nii, nagu oleks neid vägisi mundrisse topitud, seega polnud ma oma suhteliselt hästi vormis püsinud üsna keskmise koguga kindlasti mitte hullem

nähtus kui kas või too Joe Hasting ise. Kes see mees ametilt olla võis? Ja kes olid ta kaaslased? Ta ise oli väga ilmselt Helderich, ent teised? Lodevavõitu, prillidega üliõpilase moodi kogu; kummaliselt terava pilguga tumedat verd 30 aastane mees; ebamäärases eas kõhn naine; kergelt kiilanev elavaloomuline jupats; üsna meeldiva väljanägemisega pikajuukseline, natuke ehk massööri kehaehitusega allakolmekümnene naine... Ott avastas end naisega tõtt vahtimas, sest naine oli omakorda teda pikalt pielnud. Nüüd ta naeratas lahkelt ja mees naeratas vastu. Catherine?

Kadri?

Kohutavalt tuttav tundus ka üks lühemat kasvu minuvanune mees, kõht õieli, nagu seediks korvpalli... Heinrich – Rein ehk krahv Raihnigeil? Mida kuradit teevad kaks mu tuttavat Helderichi seltskonnas?

Teiste puhul ei olnud seosed nii selged.

Mis aga oli tõeliselt nõrritav meile mõlemale – minule ja Otisele – lisaks kõigele elustus kibeda sapina kogu see ahistus, mida olime tundnud neil külmadel ja trööstitutel päevadel, mil oma noorust mõttetult kulutasime, istudes nagu sunnitööl võõras armees, tingimustes, millega võrreldes tavaline vangistus kusagil Euroopas oleks olnud peaaegu sama mis vabadus kodus. Vaadates seal omaette hoidvaid Vene ohvitseri, kelle lääbakas telk sakslaste omadest pisut eemal seisis nagu karikatuur, mõistsime mõlemad, et pole hirmust ja vihkamisest nende vastu kunagi üle saanud, et seniajani on vähemalt Otisel tahtmine möödudes neile au anda – ja kõik see lausa põletas, pannes hinges pulbitsema põlguse, haleduse ja trotsi.

Joe viipas mu lähemale. „Venelased kutsusid meid appi pärast seda, kui nende kaotused küündisid juba paljude tuhandeteni ja nad lihtsalt ei olnud võimelised – ka puht tehniliselt – olukorda kontrollima,” seletas ta laua ümber kogunenud seltskonnale. „Satelliitidelt olime külmakoonuse tekkest juba varem teadlikud ja põhimõtteliselt olid tegutsemiskavad igaks juhuks valmis. Pool sajandit pole nii ulatuslikku koonust tekkinud – kui see moodustuma hakkab, on venelased lõhanud Novaja Zemljal aatomipommi ja sellest on piisanud. Viimati tehti seda 21 aastat tagasi. Nüüd enam mitte, kuigi asjaolusid arvesse võttes oleks seda lubatud. Vaadake, nad lihtsalt ei saanud sellega hakkama ja praegu käivad läbirääkimised, et ameeriklastel lubatakse üks Minuteman välja tulistada. Raskus on arusaadavalt selles, et paraku peaks termotuumaplahvatus toimuma kusagil siin,” ta osutas kaardil Põhja-Jäämerele Siberi ranniku ja Põhjapooluse vahel, „Venemaale kuuluvas alas.”

Mees langetas pilgu ja hõõrus silmi. „Te kõik olete näinud, mis surnutega juhtub ja teate mõningaid hüpoteese. Kuid miski pole kindel ja väga palju on vastamata küsimusi. Meiega on kaasas üks tegelane, kes lisab toimunule ehk veel ühe vaatenurga.” Ta pöördus ühe tumedanahalise mehe poole. „Richard on tegelikult eskimo šamaan. Palun räägi edasi.”

Mees noogutas omaette, siis libistas pilgu üle laua ümber kogunenud inimeste. „Ma ei ole päris šamaan,” alustas ta siis pisut kõhklemisi. Ta inglise keel oli perfektne ja ilma igasuguse aktsendita. „Mu isa oli šamaan, ja vanaisa. Ja tema isa ja nii edasi, niikaua kui me mäletame. Ajad muutuvad. Minu jaoks on olnud igapäevane teadmine, et läbinisti külmunud inimesi on võimalik ajutiselt ellu äratada. Tuleb nad uputada piiritusse ja eriti külmal õöl välja jätta. Lisaks on tarvis hõbetaati ja paari kemikaali, mida me saime põdrakusest. Tekitatakse katalüütiline reaktsioon, mille abil vahetatakse vesi organismis piiritusega. Kui jätta kõrvale kogu müstika, tähendas see virmalistele uhtuda jätmise tegelikult surnu külmumist alla miinus kuuekümnene. Ma olen proovinud – äratasin nii ellu peata hane.

Mitte keegi ei ärata enam niimoodi surnuid ellu, sest umbes poolteist sajandit tagasi toimus mingi muutus. Midagi on valesti läinud. Kunagi oli see võimalus surnuga hüvasti jätta, ja mis seal salata, võimalus talt näiteks peidetud vara asukoht teada saada. Mõned olevat päris tükk aega niimoodi elanud. Ent see oli mingi väline jõud, mis neid elus hoidis ja lõpuks käisid nad maha. Ohtlikud olid nad ka, sest kui nad tuld said, põlesid nad heleda leegiga. Mõned, kes said aru, mis nendega juhtunud on, lugesidki hõimlastele sõnad peale ja astusid lõkkesse. See oli kunagi meie elu

loomulik koostisosa. Ent siis hakkasid elluäratatud elavaid ründama, justkui oleks neid mingi kuri vaim juhtinud. Pärast paari katset ei julgenud ükski šamaan enam surnut ellu äratada. Ka need, kes kriitilise külma kätte jäid, külmusid ja ellu ärkasid, hakkasid elavatele kallale tulema. Vast veel sada aastat tagasi, ikka nii kümmekonna aasta järel proovis üks või teine šamaan surnut äratada, kuid kuna tulemus oli üks – äratatu tuli kiiresti põlema panna –, pole seda viimasel ajal enam tehtud.”

Raputasin kiiresti pead ja vaatasin ringi, et ebareaalsuse momendist üle saada. Paistis, et veel nii mõnigi, kes oli seni tardunult kuulanud, hakkas nihelema.

„Meil on ka selle kohta teooria,” võttis Joe taas juhtimise korraks üle ning osutas tolele lühikesele punnkõhule. „Heinrich, palun.”

„Vaadake, laborites oleme me edukalt korranud vee asendamist alkoholiga ja saavutanud nii kuni paar ööpäeva kestvaid pseudoelu staadiume.” Ta inglise keel oli selge, kuid tugeva saksa aktsendiga. „See ei vii kuhugi. Teadvus ei ärka ja mingist mõtestatud tegevusest ei ole selliselt regenereeritud organismi juures juttugi. Pealegi on see nõndanimetatud elu äärmiselt ajutine...” Ta takerdus hetkeks. „Ma ei lasku praegu rakukeemiasse, eks ole? Seega peab olema mingi väline faktor.

Vaadake... ma pean pöörduma ajas tagasi. Ülemöödunud sajandi algul tegi selliseid katseid Otto Reinkenstein, Baieri vabahärra. Arvatavasti on tema Mary Shelley Frankensteinini prototüüp. Igatahes on teada, et tema katsetes mängisid olulist osa külm, alkohol ja elekter. Alpides ei lähe kunagi piisavalt külmaks, kuid meil ei jää muud üle kui oletada, et ta kasutas lisaks mingit külmutamist. Kõigest sellest on väga vähe teada, kuid midagi juhtus ta naisega ja pärast seda, aastal 1834 suundus ta Norra merele, kaasas suur jääd täis kast. Laev pöördus tagasi, temast endast aga on viimased teated Jacob Sturmilt, kes olevat ta poolkülmunult leidnud ja teda pisut ravinud. Ta olevat rääkinud väga veidraid lugusid ja keeldunud laagrist lahkumast.

Kindel on tegelikult vaid see, et need sündmused langevad ajaliselt kokku ja mees ise arvas, et ta on äratanud midagi, mis kibedalt inimsugu vihkab. Kõik muu on teooria.”

Ma seedisin kuuldut, kuni märkasin, et Heinrich ja Joe Hasting vahetavad kiire pilgu täis peidetud muiet. Mida kuradit!?! Seda šamaanilugu rääkisid ka Euraasia põhjala inimesed nii siin kui Maal, kuid Frankenstein oli selgelt Maa kirjandusest... Ent mida see ometi tähendama pidi?

Soomusautos istudes tabas mind veelkorra kummaline kahestumine ja ebareaalsustunne. Alternatiivide lõimumine on – nagu olen tunnistanud – mulle ülesamatult keerukas, kuid igatahes ei ole see kõikehõlmav ja mõistupärane, lisaks moonduvad seosed maailma mastaabis väga kiiresti, mõne sajandi või aastatuhande jooksul. Ent ka Otise jaoks juhtusid sellised asjad vaid Hollywoodi filmides, sest temagi ilm on ju 0-oleku lähedal. Temagi jaoks oli toimuv mingi „Sauruste park”, kus sulle aetakse esmapilgul usutavat pseudoteaduslikku mula ja siis näidatakse võimatuid elukaid, kes järgmiseks sulle kallale tulevad...

Ma istusin ees juhi kõrval ja must viirg eemal lumetasandikul lagunes lähemale jõudes lobudike massiks.

„Mis ehitised need on?” küsis Hasting mu õla tagant.

Kehitasin õlgu. „Eks see Severoportnõi olegi.” Viipasin põlvedel lelavale paberkaardile, kuigi tema ja juhi vahel konsoolil asuval displeil roomas ka digikaart, hoides meid GPS-i signaalide järgi keskel.

„Ma mõtlen, milleks neid ehitisi kasutatakse?”

Taipasin ja ohkasin. „Sellised ongi selle linna majad. Mõnes elatakse, mõned on töökojad, laod,

koolid, kauplused. Ütle parem, kus elanikud on?”

Meie kõrval roomasid mööda armetud hallid sarad.

„Ei tea. Me oleme esimesed, kes siia tulevad. Pärast üleilset. Sõjaväeosa rünnati siit 60 kilomeetrit lõuna pool. Segaduses ei suutnud nad aru saada, mis toimub ja kuidagi õieti reageerida. Igatahes oli seal täielik häving. Saad aru, paljud sõdurid, kes lihtsalt tundrassa laiali jooksid, täiendasid õige varsti ründajate ridasid, nemad aga oskasid kasutada relvi. See laienes kulutulena ja iga aktsioon muutis olukorra vaid halvemaks. Alles NATO lennukid löid karantiinitsooni. Saksa armee paigaldas infrapunalaserid. Need ei ole inimesele tapvad, kuid veel eile jalutas nii mõnigi tõrvik üle tasandiku...”

„Kuidas on võimalik, et mitte keegi maailmas ei tea sellistest asjadest?” Vangutasin taas pead.

„Ma võin sulle täiesti kindlalt väita, et salatoimikud on küll olemas, aga peaaegu kogu info, mis seal sisaldub, on negatiivset laadi. Me ei tea senini, miks inimesed teinekord asja eest, teist taga põlema lähevad, me oleme enam-vähem kindlad, et mõned inimesed suudavad lennata, läbi seinte kõndida ja loomadega rääkida, kuid meil ei ole ühtki UFO-t uurimiseks.”

„Miks ma sind küll uskuma peaksin,” mühatasin lõbustatult.

Masin nõksatas seisma.

„Seal,” osutas juht vaikselt. Üle lume tulid 5 inimest. Nad olid külmast sinised, ent sellest hoolimata kuidagi liiga napilt riides.

„Lase nad maha,” kamandas Hasting vaikselt. Mees juhi kõrval kõhkles hetke, siis andis lühikese valangu kuulipildujast tulijate jalge ette. Need ei reageerinud kuidagi.

„Kui sa veel kord jätab otsese käsu täitmata, lähed sõjakohtu alla,” teatas Hasting külmalt.

Sõdur silmitses teda hetke arusaamatuses, siis liibus uuesti sihiku külge ja andis viis lühikest kiiret valangut. Vahepeal juba kümnekonna meetri kaugusele jõudnud kooljad süttisid leekkuulidest ja põlesid nagu tõrvikud.

„Edasi.”

Meie ümber venisid taas hallid barakid.

„Linnavalitsus,” teatas juht lõpuks. Masin peatus keset tühja lumist väljakut.

„Teata baasi,” noogutas Hasting juhile. „Lähme välja.” Ta ise tõmbas juba jopelukke kinni.

„Julgestusrühm – kontrollige valitsushoonet ja vaadake, kas seda on võimalik kaitsta. Kui sõjavägi siia tagasi pöördub, vajame operatsioonibaasi – ühesõnaga, kontrollige, mida on vaja teha, et siin mingisugunegi kaitstud ala tekitada. Otis – mine nendega kaasa, kuid tule pärast esimest ülevaatus tagasi, meil võib sind vaja minna.”

Nüüd tuli siis *Doom* ehk võimalus kitsastes ruumides kollijahti pidama hakata. See võib olla adrenaliinirohke, kuid mitte eriti mõistlik viis aega veeta, ent kuidas ma neid õpetan? Vedasin oma kaitseriietuse kinni, sest avatud uksest tungis sisse hammustavat külma, vinnastasin relva ja astusin segamini pööratud krudisevale lumele. *Kahetsesin, et mul saua kaasas pole, sest paik lausa hiilgas maagiast. Olgu, ma oskan ka tulirelva nõia moodi kasutada – iga kuul tabab...*

Lambid sõdurite relvadel heitsid kuldseid koonuseid, kui mehed professionaalselt, otsekui balletti tantsides üksteist kattes lühikeste sөөstudega majja kadusid. Järnesin neile läbi ukseaugu – uks oli hingedelt maha rebitud – ja vangutasin pead, suures lagastatud ruumis ringi vaadates. Nii tuttav ja nii võõras oli mulle see Vene elu – masendav vaesus ja räpatus. Maadligi suruv armetus, mis igalt poolt vastu vaatas, oli rüüstamise tõttu veelgi rõhutatum, ehkki väga palju hullemaks need elavad surnud seda maja ei olnud teinud. *Kerge on maailma muutes jääda ilma Taaveti kujust, sitt jääb aga alati sitaks...*

Tõusin trepist üles teisele korrusele, sealt läks trepp veel edasi ja kui selle poole astusin, ilmus allohvitseri viipe peale otsekui nõiaväel mu kõrvale kaks eriüksuslast, kes palusid käeviipega hetke oodata ja tormasid siis sama vaikse kätteõpitusega mu ees üles. Taas vangutasin mõttes pead – ilmselt oli mu staatus nii määramatu, et kui ohvitser nägi mu initsiatiivi, ei osanud ta õieti midagi peale hakata ja toetus ilmselt põhimõttele, et ükskõik mida ma ka teeks, on see ikkagi parem kui üldse mitte midagi. Et ehk ma vähemalt tean, mida teen. Ma ei teadnud, kuid tundsin, *manatajusin*, et ühtki elavat surnut läheduses ei ole.

Tolmune ja rämsu täis pööning.

„Peaksime tegelikult siin kõik üle vaatama, enne kui edasi läheme,“ osutasin katusele viiva redeli poole. Las tunnevad end kasulikuna. Üks sõduritest noogutas, pomises midagi ja paari sekundi pärast tulid veel kaks trepist üles. Seisin redeli juures oodates, kui nad seal kolus ringi tuustisid. Kui nad valmis said, raporteerides, et seal kedagi pole, viipasid ülespoole.

Redel viis väikesele platvormile, seal tuli lahti lükata luuk ja siis olime keset katust nii kümnekonna ruutmeetri suurusel platvormil, mis ilmselt oli tehtud selleks et, antennidele ligi pääseda. Kõik antennid olid pealtnäha puutumata ja ei paistnud, et keegi seal käinud oleks.

Teistega koos üles tulnud ohvitser noogutas oma meestele ja need kadusid. Jäime mõneks minutiks linna silmitsema.

Oli väga külm, nii et mu põsed kippusid isegi maski all tuimaks minema. Ka varbaid ja sõrmi tuli pidevalt liigutada, et need elus püsiksid.

Mis edasi? küsisin endalt. Mul ei ole ühtki relva, millega tõsta terve jääala temperatuuri ja sissetung likvideerida. *Või oleks, kui mul oleks Agni sau?* Ent mul polnud ju mingit võimalust seda riistapuud Maalt kätte saada.

Ent siis ma nägin. *Ma olen Maa nõid, kes suudab pöörata ilma ja võidelda peletistega, kes on mu koju eksinud. Selleks on elementaarne suuta jälgida rohkem kui üht olemise kihti.* Maailm oli siin veider ja läks kaugemal aina veidramaks. Ilmaräbalad kilgendasid seal eemal jäämere kohal ja ma tundsin ära Maailmade Risttee. Ma adusin, et avatud oli tee teiste ilmadeni, aga kuna see oli tekkinud väga külmas kohas, varitsesid teises otsas olevused, kelle jaoks Otise ilm oli kohutavalt kuum. Vangutasin taas pead.

„Mida sa seal näed?“ küsis ohvitser.

„Hm...“ kuidas talle selgitada, et me kõik olime ohus? „Näed seda virvendust? See on kohalike uskumuses... ma ei mäleta, mis jumala karjamaa. Tal olevat seal tohutu kari piisoneid... noh, muidugi mitte piisoneid, aga ma ei tea kohasemat sõna. Mitte karibusid – suuremaid. Ja varsti pääsevad need lahti. Ühesõnaga, kui kiiresti sa saad pommitaja tellida? Muidugi pole seal mingeid lehma, kuid kardan, et sealt veereb kohe meie suunas mingi ülikülm laine. Ma räägin tõsiselt.“

Ta vaatas mind paar sekundit, siis haaras raadio. Ta suunas alale mingi aparadi ja jäi siis seda rahulolematult vaatama.

„Mis valesti?“ küsisin.

„Tahtsin anda koordinaate, kuid kaugusmõõtja ei funktsioneer. Näitab kuuskümmend kilomeetrit.“

Vaatasin. Mingi teise ilma kaugele mägedeni võis olla küll 60 kilomeetrit...

„Peegeldused külmafrondilt. Ilmselt mõõdad atmosfääri kõrgust.“ See oli täielik jama, kuid juhtis ta mõtteid vähemalt õiges suunas. Ent ma ei saanud teda palju aidata, mul polnud aimugi, kuidas sõjaväe koordinaatsüsteem töötab ja GPS-i ei olnud ma käes hoidnud üheski maailmas. Ta pomises midagi omaette ja vaatas siis süüdlaslikult üles.

„Kulub vähemalt pool tundi. Nad hakkavad küsimusi esitama.“

„Aja soomusauto sisse. Kas või läbi seina. Ja siis tuleb kõik avad kinni toppida. Ja tuld teha, et temperatuuri tõsta. Põletage ükskõik mida. Valmistage esimesel korrusel ette ringkaitse ja sulgege ka trepikoda. Tööle!”

Mu segasest staatusest oli niipalju kasu, et sõdurid asusid järgmise kümne sekundi jooksul kõike seda tegema. Mul aga polnud õrnatki aimu, mis mängu mängib Hasting. Leidsin ta soomusautost, kus ta parasjagu aru päris, miks liikuma hakati.

„Külmafront tuleb!” teatasin lühidalt, end ta lähedusse kitsale toolile pressides ja selgitasin, millised korraldused olin sõjaväelastele andnud. „Ma olen neid näinud, ja see on üks tugevamaid. See tabab meid kümnekonna minuti pärast. Temperatuur langeb oma 20 kraadi.”

Ta heitis kiire pilgu välistermomeetrile. „46, ja külmemaks ei pidanud minema,” pomises ta mõtlikult. Mul ei olnud kavatsustki lasta tal järele mõtlema hakata.

„Kui ma eksin, oleme natuke klouni mänginud, kui ma ei eksi, jääme ellu. Saad sa side korraldada?”

„Jah. Kahepoolse televisiooniside. Kõik siin toimuv muidugi lindistatakse ka.”

„Soomusauto tuleb sisse ajada ja sideks oleks hea kasutada katusel olevat tehnikat.”

„Oskad seda tööle panna?”

„Ma vähemalt proovin.”

Seda ei olnud võimalik tööle panna, ma teadsin seda juba esimesest pilgust. Võimalik oli kasutada vaid kõige lihtsamaid detaile, näiteks satelliidipanni ja kaableid.

Tõusime koos Hastingiga uuesti katusele ja ma üritasin ühele sidega tegelevale sõdurile kiiresti selgitada, mida ja kuidas ühendada tuleks. Sõdur kadus allapoole. Minu üllatuseks lülitas Hasting välja oma raadio, siis sirutas käe ja keeras ka minu omal toite välja.

„Ott, me peaksime teineteist tundma,” lausus ta kobamisi rootsi keeles. „Helderich... Joel Helderich...” Ta vangutas pead. „Jah, nii peaks see kõlama seal, kust me tuleme. Kauru?... Kauru lubas mul...”

Ta võttis põuest Agni sau.

KURAT!

Ohkasin. „Kauru ei oleks tohtinud seda teha, aga ma saan aru, et häda on käes. Mis me teeme?”

„Lugusid ei saa peatada, saad aru?” Ta otsis sõnu. „Lood tulevad läbi. Mõlemas suunas. Olid head lood – meil, siin, paljudes alternatiivides – ja olid halvad. Siin ilmas on nii paljud lood tõeks saanud, et mul on võimalik neid mõjutada. Valgusetoojad tegutsevad siin koos Mägede Võimutorniga. Nad ootasid sind.”

Taipasin alles siis, et see pole minu sau Maalt, vaid järjekordne analoog. ‘Valgusetoojad’ tähendas ilmselt Luciferi nõukoda ja ‘Mägede Võimutorn’ Kar-hat’N’sha kloostrit...

Ta lülitas meie raadiod sisse tagasi ja osutas eemale üle jää.

Severoportnõi lõppes mere kaldal ja see ei olnud selline lõpp nagu normaalsetele merekaldal paiknevatele asulatele kohane. Kusagil peaksid olema merele avatud villad ja kaldatee, siis sadam ja olenevalt selle suurusest kas võrgukuurid või kraanad... Midagi sellist ei olnud, asula lihtsalt vajus natuke maad enne ookeani maatasa ja kallas oli samasugune lumega kaetud prügimägi nagu mujalgi linna ümber. Sõjasadama prügimägi oli meist paremal ja sinna viis asulast üks ilmselt suhteliselt sõidetav tee.

Neetud! Üks soomusauto ukerdas rüsiääs ja kui see seisma jäi, tundsin katusele roninud kujudes

ära Hastingi kaaslased.

„Nad ei jõua enne külmafronti tagasi!”

„Mine siis neile järele!” Mees irvitas.

Kirusin ja söötsin trepist alla.

„Kuhu? Üksi ei tohi minna!” röögatas seersant mu peale.

Lõin käega ja spurtisin hoonest välja. Sibasin üle platsi, enne kui nad otsustada suutsid, ja olles hetkeks nende vaateväljast kõrval, rebisin end Dieesi.

Otis ei olnud kunagi oma maailmast ära olnud, seega polnud õõvastavalt ebaloomulik Diees, kus nõialgi pole võimalik üle paarikümne minuti elus püsida, just närvesäastev algus. Lumi oli tuhkjaa, maadlgi vajutatav taevast otsekui sügisõhtune meri ja kogu Severoportnõi nägi välja nagu räpitanud lume ja tuha seguga kaetud põlenguvaremed.

Tajusin ehmunud sõdureid pärisilmas ringi vahtimas, mõistmata, kuhu ma kadusin. Jooksin ranna poole ja üritasin välja mõelda, kuidas ma nad mõistma panen, et ilma mu käske täpselt täitmata on nad sama hästi kui surnud. Neetud Hasting! Sama vastik kui Helderich meil siin Maal. Muidugi on mu minematomamine loogiline, mis sest, et mu kadumine seletamatu. Kõik läheb minu kaela, imestamist väärivad, et too vana peer nii vabalt oma kaaslaste eludega riskib...

Külmafront oli juba kohal, kui soomusautoni jõudsin. Selle mootor suri välja ja elluürganud härmatis hakkas ümber rataste ülespoole ronima.

Keskendusin, võtsin kokku kõik oma oskused ja tõmbasin inimesed masina seest Dieesi. Ma ei olnud midagi sellist kunagi varem teinud ja lihtne see ei olnud, kuid ma sain hakkama. Nad kukkusid kolinal jääle. Ehk oleks seda ka õrnemalt saanud teha, kuid selle kiirustamise juures ja esimese korra kohta kõlbas küll...

„Kus me oleme? Jäälõhe?” hakkas Heinrich end kohmakalt püsti ajama. Kaks sõdurit veeretasi end kõhuli ja sihtisid mind laskevalmis relvadega. Keegi neist ei taibanud, kuhu nende auto jäi, kuid sõdurid ei vaja mõtlemist professionaalsete tingreflekside toeks. Catherine oli maandunud tagumikule ja vist kõige kergemini pääsenud.

„Idikad!” poetasin tülpinult, proovides liikumatult olla. „Vaadake parem sinna!” osutasin aeglaselt eemale merepõhja.

Heinrich vaatas ja ahmis õhku. Ka sõdurid piilusid sinnapoole ja jäid siis jõllitama. Õnneks pöörasid nad relvad minu pealt ära. Naine vaatas endiselt mind.

Mida nad õieti nägid, on mul raske kirjeldada, sest ikkagi nägid nad midagi muud kui mina. Maailmade Risttee on ju ennekõike idee, mitte midagi füüsilist seal ei ole. Teadvuse kvalitatiivseks mõõtmiseks ei ole tegelikult ühtki korralikku skaalat, ent selles otsas sobib ka meditsiiniline – Maailmade Risttee lubab ühest ilmast teise siirduda ka olenditel, kelle kohta öeldaks „mõõdukas vaimne puue”. Päkapihud, eriti need, kes jõulude ajal kinke toovad, muidu ju üldse oma ilmast liikuma ei pääseks, eks ole. Keegi on *võimalust minna* võrrelnud kümme-konnan kilomeetri pikkuse valgusreklaamtulbaga, millele purjus arvutigraafik on maastikumaalide ribasid projitseerinud. Minule meenuvad teinekord veel ka Jüri Arraku mõningad illustratsioonid, kus taevast piiluvad alla veidrad lõustad, sest jah – nägin seal oma võimalust ootamas olevusi, kellega ma meelsamini ühes ilmas ei viibiks. Saage aru – pahatahtlikkus ei ole kellegi põhiomadus. Pahad on nood olevused inimese seisukohast ja ka ainult siis, kui juhtume kokku saama. Mul ei olnud aimugi, mida nood konkreetsed sealt Otise maailmast tahta võivad – põllumajandus? saagijaht? meelelahutus? –, ent inimesena tuli mul kaitsta inimesi.

„Läheme siit ära.”

Pöördusin ja hakkasin linna poole tagasi astuma. Nad kõhklesid paar sekundit ja tulid mulle siis järele.

„Kuhu meie soomusauto kadus? Kuidas sina siia sattusid? Mis... *paik* see on?” tahtis Heinrich teada. „Oled siin enne olnud?”

„Olen... mingis mõttes.” Kaalusin sõnu. „Ma... tean muistseid lugusid ja kujutasin umbes ette, kuhu ma minema peaksin, et... läbi kukkuda.”

„Nii et sa tead ikkagi rohkem, kui välja lased paista,” märkis mees mornilt.

„Kas te selgitaksite, kus me oleme?” sekkus üks sõduritest. „Oleme nagu kotis – ei raadiosignaale, ei ühtki satelliiti.”

„Me ei asu enam tavalises maailmas,” alustasin otsast. „Mul pole õrna aimugi, kuidas seda nimetama peaks...”

Diees lõppes otsa. Nojah, Diees ei ole peegeldus, kuigi üldiselt on see pidevam kui tavalised killud. Siin aga kiskus Maailmade Risttee selle räbalateks. Ainus, mida teha sain, oli valida rada lähimasse kildu, sest Otise koduilmas oleksime otse külmapilve keskele sattunud.

Ainult et seal ilmas oli veel külmem, kui külmapilves olla sai. Leidsime end laudsiledal tuulisel tasandikul täis kummalist jääelu. Taevast oli tuhmilt helehall ja kusagil polnud peaaegu mingeid värve. Silmale kohutavalt võõrad jääst metsad, kaugemal justkui hõbetaadist ja klaasist monstrumid – selle maailma loomad. Ja hammustavalt külm, vähemalt –80 kraadi. Isegi eririietuses ei suuda inimene sellises paigas üle paari minuti vastu pidada.

„Siin universumis ei ole Severoportnõid?” taipas teine sõduritest märkida.

Mühatasin. Olin end paraja supi sisse manööverdanud.

Ent siis ma taipasin, et ei, Hasting on mind siia manööverdanud. Ma teadsin, et see ongi see ilm, kust need külmanuhtlused Otise koduilmast pääsevad ja et meid otsekohe rünnatakse. Ja mulle oli vaja anda kaasa kaks inimest, kelle analoogidest ma suurel määral hoolin.

Ma polnud valmistunud nii tapvaks külmaks. Nõiana oleksin seal vastu pidanud, kuid teised...

Ohkasin ja tõstsin Agni sauad. Maailmade Risttee mõjus sellele kui raketikütus ja nii ma siis andsin ümbrusele tulelöögi. Taevakumm raksatas. Kõik need suured pöördusid mind vaatama. See ei olnud unenäovõitlus leplike keerubitega, see oli päris. Aga selles oli ka omalaadset kirjeldamatut mõnu, selles sulatule valamisest kõigi nende peale, kes seal Maailmade Risttee juures võimalust ootasid.

Kümmekond minutit hiljem varises Maailmade Risttee kokku ja meie seisime lombis. Agni sauad ei ole paslik üritada defineerida tavafüüsika terminites, kuid ma olin valla päästnud väiksema tuumaplahvatuse jagu energiat. Neile paistis see ilmselt nii, nagu Maal oleks heast peast kuhugi tekkinud tulepall koos selle keskel seisvate, otse leegis elavate salamandrite või draakonitega.

Pöörasin taas ruumi.

Aga aitas. Nii Agni tule juhtimine kui kogu see ruumipööramine väsitas mind ikkagi kohutavalt ja oli ju ilmselge, et ma andsin inimestele vaid pisut lisa-aega ning võõrastele hoiatuse, et Maailmade Ristteed võidakse ka teistpidi kasutada.

Üritasin vaimus tajuda, mis külmafrondist on saanud, ja leidsin kauge soojuse... Ja siis olime tagasi Severoportnõis. Meie ümber käis lahing, pea kohal tiirutasid helikopterid ja kogu linn põles napalmist.

„Üldine evakuatsioon!” teatas üks sõduritest peaaegu kohe ja lasi üles signaalraketi. „Meid võetakse peale. Venelased lubasid ameeriklastel raketi lasta, tuumaplahvatuseni on 20 minutit! Ainult meid veel otsitigi.”

**

Helikopteris võttis Hasting mind ette, vedas teistest eraldi ja kuulas mu jutustust sõnalausumata.

„Midagi niisugust ma arvasingi...” poetas ta pärast mõningat vaikust, kui lõpetanud olin.

„Räägi mulle ka.” Mina ju ei saanud aru, millest tema aru sai.

„Ma ei saa Otist enam välja jätta, ehkki ta pole nõid ja pole siin minuga seotud,” ohkas ta siis. „Aga sina ei ole veel valmis. Vaata, ma ei tea täpselt, kuipalju meie alternatiivide loogikat teineteises rakendada saab... ja kas üldse saab.”

Mulle ei meeldinud see sugugi. „Ma saan peavalu, kui püüan kujutleda, millistel alustel sa võiksid tulevikus Otise poole pöörduda. Kaugel see ilm on?”

„Nad hakkavad aduma, et reaalsus on tuhatline. Nad – esialgu on siiski juttu salajastest laboritest – on hakanud jõudma kontseptsioonini, et nende ilm on nii-öelda põhjas. Et elu on siin võimalik, kuid maagia ei toimi. Nad on jõudnud mõistmiseni, et ajastute vältel on see ilm üks kui teine kord kandunud lähemale nii-öelda maagiarikkamatele kihtidele ja teised maailmad saavad siin-seal võimaluse meid piiluda, kuigi maagiat kasutavad olendid on siin nagu kurdid ja pimedad. Ja nad on hakanud taipama, et ilmselt on kogu inimkonna tulevik seotud parasjagu toimuva maagia tõusuga.” Ta ohkas. „See ongi tõde, ja asjad on halvad. Väga halvad. Kontaktid hoopis teistsuguste olenditega on lähitulevikus paratamatus. Ja nad ei ole valmis. Väike lohutus, et keegi kunagi ei ole... Sa tead, et see tähendab rasket ja verist sõda. Vähesed tsivilisatsioonid on suutnud Maailmade Risttee juures ellu jääda. See tähendab hoopis teistsuguse loogika omaksvõttu, senisest väga erinevate oskuste väljaarendamist. Ent see võib anda hoopis teise perspektiivi. Võimaluse kogu inimkonnale muutuda millekski, millest me veel täna unistadagi ei oska.”

„On see esimene? Millal Oti ja Helderichi kodu niikaugele jõuab?”

Ta silmitses mind mõtlikult. „Palju oma analooge sa tead? Paljusid alternatiive oled sa adunud?”

Jäin mõttesse. „Nelja-viit... mingeid heiaastusi ehk kümnelt, aga ma ei oska vahet teha.”

„Maailmade kimbus, mida võiks nimetada alternatiivideks, on iga inimese elu nagu võimaluste kaleidoskoop. Teadvus on pigem ristumispunkt ühe või teisega nende ideedest. Me oleme mõnedes ildades ja mõnedes meid ei ole. Selle maailma Otis ei ole nõid, kuid Hasting on. Otisel poleks jätkunud oskust ja teadmisi ühest ilmast teise käia ja mu jüngreid kindlast surmast välja vedada, aga mulle andis Helderich peamiselt vaid nõu. Vaata, ma ei vedanud sind siia ka ainult mulle appi. Õpi. Sa tead tähtsaimat, mida teha ei tohi – paanikasse sattuda. Sinu kodus on nõidu rohkem, kuid siin pean ma kõiki, kel on nõiavõimeid, kohtlema nagu Punase Raamatu linnu mune – äärmise respektiga. Kõige halvemal juhul on nemad need, kes viimase väikese osa järelejäanud inimkonnast kuhugi sellisesse ilma viivad, kus uued huvitavad nuhtlused sinust iga päev üle ei sõida – sa tead seda. Samas ei saa kindlalt öelda, millised alternatiivid – ja millal – kannab Ilmaköögi vool kihti, kus tekivad Maailmade Ristteed.”

Mu kontakt Otisega hakkas juba Soomes aegamööda hajuma ja katkes lõplikult, kui ta üle lahe kodu poole lendas.”

Reede öö

Naine astus autost välja. Ta muigas. Heitis üle õla viltuse pilgu ja vidutas silmi. Autouks sulgus. Ta kohendas oma kallist riidest kostüümi, kirtsutas nina porise külavahetee peale ja jäi sundimatus poosis ootama. Ta välimuse järgi oli raske ta vanust määrata, kuid eks see nii 30 ümber oli. Ta oli ülimalt hoolitsetud, solaariumis küpsetatud ja lõhnas kalli kosmeetika järele, nii et terve metsa

skunksid kadedusest lolliks läksid.

Ta pöördus rabina peale ja silmitses hirmuta otse taevast kukkunud kahvatut, mustas mantlis meest.

„Teet?”

„Jah. Sa kutsusid mind?”

„Jah. Sul tekib lähiajal probleeme, tead sa seda?”

„Oli see ähvardus?” Naine näis teisele tõsiselt nalja tegevat.

„Oo ei.” Magus naeratus. „Pigem abipakkumine. Ma võin sul aidata selle probleemi lahendada.”

„Ja mis sa selle eest tahad?”

„Et need, kelle heaks sa töötad, tunnustaksid mind selle piirkonna esindajana.”

„Kas sa ei arva, et see koht on juba täidetud.”

„Sinuga? Ei, seda küll mitte. Sest vaata, sina jääd alatiseks selleks, kes sa oled. Mina ei hakka end muide sinu asjadesse segama. Ent mul on tagatiseks lepe. Nemad ei kaota. Sina ka mitte, kui välja arvata su uhkus. Aga ilma minu abita jääb su karjäär siin väga lühikeseks.”

„Sul võib õigus olla...”

„Kui kena, et me teineteist mõistame.”

„Ainult et tead, need, *kelle heaks ma töötan*, hoiatasid sinu eest.”

„Jah?” Esimest korda oli naise hääles kõhklus. „Mida nad ütlesid?”

„Et ma oma einega väga pikalt ei vestleks!”

Vampiir hüppas.

Laupäeva hommik

Ott ajas end vaikselt üles umbes samal ajal, kui ülejäänud pereliikmedki ärkasid ja loivas kohvi jooma. See tähendab umbes kella 11 paiku. Ta oli Külliga kokku leppinud, et tuleb poissi vaatama, kuid targu jätnud kellaaja täpsustamata; *siis, kui ärkan...* Eelmisel õhtul oli ta kodus olnud ja lõpetanud elutoas läpp põlvedel mälestuste kirjapanekut, sellal kui naine vaatas telekat, sirvis ajakirju ja tõi aeg-ajalt midagi maitsvat kuus aastat vana Rivetto d'Alba juurde, mida nad tasapisi limpsisid. Kümne paiku olid laekunud lapsed ning tütar oli isegi natuke üle ta õla lugenud ja mõne märkuse teinud. Ega nad eriti ei imestanud – see, et paps teinekord midagi kirjutab, oli vana tuntud fakt, ja mis siis, et tekst oli kummaline? Kirjandus... Sellised õhtud muide olid peret vist tema suhtes segadusse ajanud ja mõnevõrra lepitanud. Kuidagi eeldati, et kui mees mingit teist elu elab, tahab *too teine naine* just reede-laupäeva õhtut endale – et pidu pidada ja meest näidata ehk? Mine tea. Kuid Otil ju ei olnud sellist armukest, muudes maailmades jooksis aeg igapähe oma rada, ja nii ta need õhtud kodus veetiski. Tegelikult talle meeldis seal, meeldis Mari ja laste juures.

Ainus asi, mis koduõhtud tema jaoks raskesti talutavaks muutis, oli televiisor. Teised kippusid vist poolautomaatselt puldile astuma niipea, kui suurde tuppa või toaga ühendatud avatud kööki sattusid. Aga tuli tollest lustikastist ju ainult sitta ja saasta. Kordi ja kordi järjest oli vähemalt Eesti telekanalite puhul rakendunud Myrphy kvaliteediseadus – täielik jama tõrjub tavalise jama välja. Kusepausid olid sujuvalt kasvanud sittumispauseks ja siis Väga Kinnise Kõhu Pausideks, mille jooksul jõudis rahulikult duši all käia, hambad puhtaks pesta ja mõne telefonikõne võtta. Filmide puhul ületas reklaami maht ammu filmi enda mahu, muudes saadetes laiutasid lisaks veel igasugused kõllid ja logod – rämpsud ja sisu suhe oli maadligivajutavalt nadi niigi nigela sisu kahjuks. Reklaamiti seepe, mis su haigustele vastuvõtlikuks muutsid, koertele toitu, mis koerad poole tavalise eluea pealt tapsid, inimestele toitu, mis sportlasedki kohevaks suudaksid muuta ja jookke, millega mõistlikud vaid roostet lahti leotaksid. Liigkasuvõtjad reklaamisid end, lubades sulle kõige kiiremini sularaha, unustades mainimata, et ainult siis, kui sul on neile anda midagi väärtuslikku ja et nende tingimused on kõige viletsaimad turul. Süüdimatult reklaamiti igasuguseid imevahendeid, mis muidugi ei toiminud ligilähedaseltki sellele, mida televiisoris näidati; iga hügieeniseid, pesupulber ja preservatiiv olid ekraanilt kostva eksalteeritud kisa järgi enneolematud,

läbimurdelised ja just sinule. Tarbimisjumala kultus, mis niimoodi 5–6 tundi päevas lihtsate inimeste ajusid risustas, oli ammu ületanud piiri, kus seda haiglaslikuks võis nimetada. Omal ajal sunniti kõiki igal pühapäeval kirikusse, kuid seal mõtles inimene vähemalt suurtele asjadele, elule ja igavikule. Asjadejumala templis oli ka parima tahtmise juures raske leida mõtlemisele mingit kohta ja peaaegu sama kindlalt kui tuleriida ähvardusel viis suure osa alamrahva tee iga vaba päeva hommikul ostukeskusesse.

Ott ei vaadanud peaaegu mitte kunagi vabatahtlikult televiisorit. Kui vähegi võimalik, sattus ta näpp nupule, mis kasti vait pani, ent sellistel õhtutel pidi ta taluma, kuidas massimeedia talle kõrvadesse kuseb. Ekraani poole võis vaatamata jätta, kuid hääle eest ei pääsenud. Kui ta aga lisaks lugemisele või arvuti taga istumisele oleks veel kõrvaklapid ka pähe pannud, poleks ta kodusviibimine kellelegi päriselt muljet avaldanud. Kõige hullem oli see, et tegelikult said nii naine kui lapsed aru, kui abitu ja jõle on too enamasti viletsaid filme ja eranditeta mõrvarlikult ajutuid mängu präänikuna kasutatav kommertsliitana, ent ometi mängis telekas õhtu õhtu järel. Müstika!

Seda, et ta laupäeva hommikul oma poega läheb vaatama ja hiljem mingi firma korraldatud labrakale, teadis pere juba mitu päeva, nii et kui ta tagi selga ajas ja autosse istus, jäeti sõbralikult hüvasti.

**

Küllil oli omalaadselt õpetlik seik Oti elus. Iga kord, kui Ott nende suhtele mõtles, raputas teda saatuse karm ja kibe iroonia. Külli oli kõike seda, mida ta naisel alati otsinud oli – heast perekonnast, hea haridusega, tark, kena, tasane. Nii välimuselt kui kõigi parameetrite järgi oli ta ideaalne... ja nii surmavalt igav! Nii masendavalt, põrmustavalt, röökivalt kõlbmatu selleks, et temaga koos elada. Seda ei olnud lihtne seletada, sest ühelgi detailil üksikult võttes polnud suuremat tähtsust. Näiteks ta peaaegu ei tarvitanud alkoholi. Ott polnud ju mingi joodik, kuid paarist klaasist heast veinist või konjakist ei öelnud ta kunagi ära – elu peab mõnus olema. Mingit mõnu aga pole, kui teine seisab kõrval kui elav etteheide... Oleks Külli siis vähemalt kaine autojuht olnud – aga lube tal polnud ja ega ta autot juhtida osanudki. Edasi – Oti suhtumine seadustesse oli alati käinud 11. käsu järele: „Sina ei pea mitte vahele jääma.” Küllil aga oli, nagu Ott ütles, raamatupidajalik suhtumine – mida ei ole kirjas, seda ei ole olemas. Sellisel tasemel ausus mõjus masendavalt. Edasi – naljad pidid mõõdukad olema – Ott sai aru, et naine taunib jõhkramat huumorit ja tal on tugev tõrge igasuguse vandumise ja ropendamise vastu. Oti jaoks seevastu oli keel kasutamiseks koos kõigi sõnadega, mis seal sees. Muidugi tuli igas seltskonnas rääkida keelt, mida too seltskond mõistis, kuid totter tundus mingite sõnade peale „fui” teha, see tundus kuidagi vanatädilik.

Nii oli tegelikult iga elu küljega, mida nad koos avastasid – eduka ja hinnatud õpetajanna maailm oligi selline korralik, steriilne, elutu, ja nagu öeldud, tapvalt igav.

Ka Külli keha oli Oti jaoks olnud saatuse iroonia. Sellest peale, kui ta teadlikult plikasid valima hakkas, oli ta avastanud, et talle meeldivad ülimalt saledad, peaaegu alatoidetud eksemplarid. Külli oli lapselikult habras ja kõhn... ja tema keha voodis silitades ja suudeldes ei leidnud Ott enam seda erutavat naiselikkust, naine oli üle selle piiri sale. Karskelt ja kasinalt oli Külli elanud ka selles mõttes, et enne Otti polnud tal peaaegu suhteid olnud, mis aga omakorda tähendas, et ega ta peale lamamise voodis suurt midagi ei teinud ega kavatsenudki teha. Märjaks ta läks ja hingamine kiirenes kah pisut, kuid vaevast et ta elus üldse ühtki orgasmi saanud oli ja ka parima tahtmise korral ei osanud Ott teda aidata, nagu ta endale tunnistama pidi. Ka riides käis Külli viisakalt ja maitsekalt – kuid täiesti ebaseksikalt. Ja mitte kunagi nende tutvuse jooksul ei olnud ta lubanud end alasti vaadata. Enamgi veel – mitte kunagi polnud ta otsinud füüsilist lähedust või andnud pisimatki märki, et kõik kaudselteki seksiga seonduv on tema jaoks midagi muud kui pelgalt suhtega kaasnev paratamatus.

Nii füüsiliselt kui vaimselt oli ta kokkuvõttes seega kena pilbaspeen naisekujuline nukuke – vaatamiseks, mitte armastamiseks. Ott ei osanud öelda, oli see õnn või õnnetus, et ta oli sellest aru saanud siis, kui uuele elule juba algus oli pandud. Muidugi meeldis talle, et tal on üks laps veel. Muidugi andis ta endale aru, et „eksitus” oli asetleidmise hetkest muutunud paratamatuseks, sest Külli eluvaadete juures oli abort välistatud. Ja teatud äraspidine lohutus oli ka see, et ilma tolle lapseta oleks Külli praeguseks hetkeks peaaegu absoluutse tõenäosusega juba sujuvalt liitunud kassifriikidest vanatüdruku-kuivikutega, keda on koolides hordide viisi.

**

„Muide, ma nägin eile Kadrit,” poetas Külli muu jutu sees, kui nad kolmekesi McDonaldsis istusid ja Ott menüüst kõige rohkem toiduga sarnanevaid asju leida püüdis.

„BigMac, suured kartulid ja suur jook!” oli poiss sekunditki mõtlemata teatanud.

„Saad kahed, võta kaks einet, niikuinii jääb suurem osa talle,” oli Külli õpetanud. Ta tuli tagasi kahe komplekti millegi sellisega, mida tal oli tahtmine võimalikult ruttu ohtlike jäätmete konteinerisse toppida, endale oli ta võtnud salati ja vee.

„Ma nägin teda ka eile,” noogutas mees.

„Sa olid ta vist kuidagi välja vihastanud, ta oli ääretult sapine. Ajasime natuke juttu. Kuulsin, et sul olla – tsiteerin – nõid Lii, kellega sa kaugetel maadel käid.”

„See ei peaks olema tema asi kommenteerida,” muigas Ott, kuid sisemiselt tõmbus ta krampi. *Olgu ta nõid, kuid nii ei tohi! Mida tähendab tema nõiaks nimetamine ja kaugete maade mainimine? Kuulutab ta sõja?* Ilmselgelt oli tegu otsese vihjega. Kuigi näiteks Ritast või isegi Mirtelist võisid ta sõbrad, kellega ta koos töötas, midagi ehk teada ja mingil mölapidamatuse hetkel sellest ehk Mailalegi rääkida, polnud ta kindlasti kunagi maininud Liid. Nii nagu ta polnud loomulikult kunagi kaudseltki maininud Kaurut, Helderichi või ükskõik mida, mis seostuks ta nõiaeluga.

„Sorry, see ei ole minu asi,” naeratas Külli. „See oli pigem naljakas. Ta kuidagi nagu turtsus seda ja mulle tundus, et ta arvestas, et ma sellest ka sulle räägin. Igatahes... tea mis see peamine oli, aga ta pakkus välja, et hakkab tegema üht peotantsukursust lastele ja ta võiks meie poisi sinna niisama võtta – et poisse niigi vähe ja tegelikult oleks see sama palju vastutulek temale. Noh, võiks ju...”

Ott ei uskunud oma kõrvu. *Kelleks ta mind peab? Kelleks ta ennast peab? Kui ta tõepoolest on ise ka nõid, peaks ta ju teadma, et ma löön ta kiiresti ja küsimata, lihtsalt igaks juhuks maha, niipea kui ta annab vähimalgi määral märku, et hakkab mu lähedastele ohtlikuks muutuma. Ja ükski kann ei krooksu...*

„Ma ei ole meie pojas veel avastanud kutsumust tantsida...”

„Näe, issi ka ütleb!” haaras poiss silmapilk liitlasest kinni. „See mind absull ei huvita.”

„Diil,” noogutas Ott.

„Diil!” Emale otsa vaadates irvitas poiss kõrvuni.

„Mehed...” vedas see suu kriipsuks, kuid ei paistnud eriti löödud.

**

Ott valis mobiilil numbri, lasi kutsuda, kuni operaatori valjuhäälnel krääksumine – ilmselt sigatsemise eesmärgil maksimaalsele tugevusele reguleeritud – teatas, et ühendust ei saa. Vandus pisut ja vajus mõttesse.

Valis siis teise numbri.

„Jaan? Kuule, pisut kummaline jutt, aga mul oleks kiiresti vaja Kadri ühendust saada. Sul kindlasti on Maila kontakt – ehk ta teab, kust Kadrit leida.”

Ott kuulas, hakkas naerma, pugistas: „Püsige seal,” ja katkestas ühenduse.

**

Jaan võpatas, kui kontoriuks lahti paiskus. Nad kõik ju muidugi tundsid seda ülemuse kommet lajatada peoga lingile ja siis terve keharaskusega üks pärani paisata, kuid ikkagi see häiris. Ja lisaks hõljus tema ees veel mingi tabamatu aura, midagi, mis ainult temale, Otile, omane oli ja mida ei saanud sõnadega väljendada.

Jaan ei olnud väike mees, kuid Oti kõrval tundis ta end alati pisikesena. Mis oli seda veidram, et tegelikult oli ta Otist pikem. Ott oli muidugi natuke tüsedusele kalduv, kuid mitte erilisel, ja Jaan teadis, et teine käib pidevalt karates ning on ilmselt paremas vormis kui pooled keskkoolipoisid, ent see suuruse tunnetus... see tuli ikkagi tema olekust. Sellisest ülbust, natuke hoolimatust ja frustreeriva sarkasmiga võrtsitatud sügavalt egoistlikust üleolekust, mis vaatamata välisele viisakusele ja hillitsetusele igast ta poorist välja nõrgus. Isegi Taavi taandus ta teelt. Ainult Rein ei taandunud, aga nemad olid eluaegsed sõbrad ja kuigi nad alailma ütlesid teineteisele nii, et mõnes seltskonnas oleks see saanud ainult mõrvaga lõppeda, paistis nende vahel olevat mingi kummaline vastastikune respekt.

Ülemust oodates olid nad Mailaga istunud ilusti kõrvuti külaliste diivanil nagu linnukesed oksal. Nojah, Jaan oli ju abielus, salakorterit tal ei olnud ja seega oli nende puhkenurk talle nagu taeva õnnistus, kindlasti parem mingitest hotellidest või auto tagaistmest. Puhkenurk oli tegelikult suhteliselt väike, kõigest umbes kümneruutmeetri ruum, mille kogu sisustuse moodustasid kaks lahtikäivat diivanit. Toal oli suhteliselt märkamatu sissekäik kööginurga tagant ja sealtpäätte omakorda peaaegu sama suurde vannituppa. Oma kööginurka nad peaaegu ei kasutanud, kuna enamasti toodi nii toit kui jook alt, ent sellest hoolimata oli seal kõik vajalik olemas ja kuna ka kööginurk oli ülejäänud ruumidest küllalt hästi eraldatud, võis puhkenurgas tõepoolest ka tööajal puhata, kui selline vajadus oleks tekkinud.

Ott nuusutas õhku, lennutas oma tagi Mare lauale ja kadus endale kohvi valama. Jaan oli meelega jätnud lahti ka ukse puhkeruumi, et ülemus näeks segamini voodit ja saaks aru vihjest, et tuleb kiiresti kaduda...

„Niisiis, kust ma Kadri leida võiksin?” maandus ta nende vastu tugitooli.

„Jaan ütles jah, et sa teda otsid? Mul on ta mobiil...” sirutas Maila aparaadi üle laua.

„Kas seesama?” katkesta Ott ja võrdles alles seejärel numbreid. „Jah, on küll,” pomises ta. „See ei vasta. Või proovi sina? Oota... Tohib?” Vastust ootamata vajutas ta nuppe Maila telefonil, et kõneaega vaadata.

„Vabandust,” pomises ta ja andis aparaadi tagasi. Maila vaatas teda rahulolematult, kuid tõstis siis telefoni kõrva äärde, sest Ott oli juba vajutanud ka korduskõne nuppu. Ta kuulas kutsesignaale ja raputas minuti pärast pead. „Elab ta muidu oma vanemate juures kusagil Pärnu maantee lähedal.”

„Vabandust, ma vaatasin enne, et millal sa talle viimati helistanud oled – noh, see number läheb ju kohe kaduma, kui sa uuesti valid. Millal sa temaga ühenduses olid?”

„Eile. Pärast lõunat. Helistasime...”

„Palun, saad sa vaadata, mis kell see oli?”

Maila sobras mobiilis. „Poole kolme paiku.”

„Ja mida te... vabandust. Kirus ta mind?”

„Mainis, et sa oled vana tõbras, kuid mitte midagi erilist. Küsisin veel, et kas sa ei teadnud ja ta hakkas naerma... Ja ma ei tea, kas peaksin rääkima, kuid ka Rein otsib teda. Nad olevat pidanud kuhugi välja minema ja see jäi ära.”

„Rein ja Kadri?”

„Nojah... Mis on?”

Jaan ja Maila vahetasid pilgu, sest Ott oli sügavalt mõttesse vajunud ega paistnud enam üldse kuulavat.

„Mis ma tegin... Ega sa Reinu peale pahane ei ole?” piiksus Maila.

Ott turtsatas. „Mille pärast küll?” Ta ärkas nagu tardumusest, raputas pead, naeratas ja tõusis.

„Olgu pealegi. Vabandage tülitamast ja nautige teineteist edasi.”

Jaan tundis Otti niipalju küll, et mõista, et uudis Reinu ja Kadri suhetest oli meest kõvasti raputanud. Asja tegi huvitavamaks aga just tõik, et Jaan oli absoluutselt kindel, et see ei ole mitte kadedus või omanditunne, mis Otti häiris. Ta teadis, et see on mehele küll täiesti ükskõik, millised olid ta sõprade ja töökaaslaste omavahelised seksuaalsuhted. Selgelt oli aru saada, et seal taga on hoopis rohkemat, on mingid kummalised saladused ja arusaamatud suhted...

Igatahes sai Jaan vägagi aru, et Ott unustas nad juba tõusmise hetkel ja kuigi ta oleks väga teada tahtnud, mis seekord siis Kadriga lahti on, polnud tal targemat teha, kui kaaluda, kuidas omalt poolt kõige paremini ülemuse viimast soovitus järgida.

Laupäeva lõuna

Pärast kontorist väljumist istus Ott kõigepealt autosse ja mõtles paar minutit. Sellest ei läinud kahjuks midagi paremaks ja nii kehtas ta õlgu ning keeras autonina Rapla poole.

Tund hiljem peatas ta auto ja astus välja tolmustele kividele. Lapitud asfalt ja viimasest vihmast jäänud loigud. Asfalt oli olnud auklik ilmselt juba terve põlvkonnajagu aega ja pidi küllap sellisena seisma veel teist sama palju, enne kui väljak ümber tehakse. Üle veel raagus puude paistis kahetornilise Jumalaema kiriku kohalik versioon, väike ja karikatuurne samavõrra kui kogu paika linnaks nimetada.

Teet Mulder elas läheduses, vast kilomeeter maad eemal vanematelt päritud madalas eramajas, mis vaikselt lagunema kippis. Sinnapoole jalutades imestas Ott ise ka, kui vähe oli ta viimastel päevadel Teedule mõelnud. Otsus oli vastu võetud, see oli küpsenud nädalaid, kasvanud ja tugevnenud iga kord, kui nõid oli teada saanud järjekordsest ohvrist, kui linnakeses või selle ümbruses oli toimunud järjekordne veider ja seletamatu surmajuhtum. Ta muigas mõttes, sest parimagi tahtmise juures ei saanud siinkohal pateetiliselt jätkata: „... kui peredesse oli tulnud lein ja lähedastesse kaotusvalu, kui taas oli ootamatult ja salapäraselt lahkunud üks, kellel maa peal veel palju teha oli...” See ei olnud enamasti tõsi. Enamasti tappis Teet neid, kelle puhul kõik kehtasid õlgu või koguni ohkasid kergendatult. Aga kuigi ta elatus peaaegu ainult rämpstoitust, oli teinekord siiski katkenud ka mõni üsna normaalselt kulgev elu. Ei olnud mõtet ega vajadust neid juhtumeid vaimus läbi käia. Elu on kord ebaõiglane ja julm ning ainus, mida Ott teha sai, oli tagada, et maagilist sorti „kuritegevus”, millega politsei toime ei tulnud, vähemasti kontrolli all püsiks.

Ja siis hakkas sadama lund. Vaikselt ja märkamatu. Oli mai, hiliskevad. Muidugi oli ilm niisugune, nagu ta sellel vastikul põhjamaal sel aastaajal liigagi tavaliselt olema kipub – 8 kraadi sooja ja lõõtsuv niiske tuul, mis tahab kõrvad peast minema puhuda, kuid lumi...

Ühe välikohviku terrassil istus Helderich. Ega seal rohkem rahvast ei olnudki, kuid natuke veidralt ta ju mõjus... kui see oleks Maa olnud. Ainult et see ei olnud Maa. Ott ei teadnud, kus ta õieti on ja kuidas õnnestub nii suures ulatuses ja nii märkamatu peeglikihti vahetada. Ta kontrollis kiiresti reie vastas puhkavat saua – see oli natuke ärkama hakanud, kuid sellegi jaoks oli mana endiselt alla arvestatava piiri.

Ott astus lähemale ja poetas end teisele toolile.

„Tere. Mis paik see on ja miks ma siin olen?”

„Sa pole siin käinud? Veider... Nojah, see on üks derivaat, aga seda näed sa isegi. Sellel on tugev seos Otise koduilmaga, näiteks aastaajad liiguvad neil samas taktis. Ma ei tea, millal ja miks see

tekkinud on ja kui kaua see püsib – et ennetada su küsimusi. Mulle tundus...” nõid kehtas õlgu, uurides tähelepanelikult ja pisut kahtlevalt ümbrust.

„Mu auras oli veel tolle ilma hõngu,” taipas Ott. „Ei, ma ei ole siin käinud. Mida sa siin teed ja miks sa mu siia tõid?”

„Druiidid ei ole ühtsed. Mõned neist ei pea õigeks, et spontaansed hüljatakse. Sind oodati.”

„Kui ohtlik see oleks olnud?”

„Küsime teisiti – tead, mis jama sellest tuleb, kui sa kasutad Maal Agni tuld?”

„Kas nad teavad, et ma olen Agni?”

„Ei. See oleks neile olnud sõna otseses mõttes elu üllatus. Aga see oleks olnud ainuke, mis su päästnud oleks.”

„Miks? Ma mõtlen – miks nad just mind püüavad? Olen ennegi nendesarnaseid hävitanud.”

„Siin on nii maagiapime...” Vana Taani nõid vaatas ringi. „Wellsil on üks jutt pimedate orust. Et inimesed, kes seal elavad, kaotavad mingi aja pärast nägemise. Jutt on mehest, kes satub sinna orgu ja elab mõnda aega nägijana nende keskel. Ta on väga eriline, sest ei saa pimedas hakkama, teda peetakse hulluks ja tahetakse „need veidrad niisked asjad ta näos” välja torgata – lihtsalt et ta terveks ravida, mõistad? Väga hea allegooria sellest, kuidas kõik need sortsid, druiidid, nõiad, ükskõik kes vilkamas maailmas elavatest olenditest end Maal tunnevad! Nagu kaevupõhjad... Nende jaoks oleme me nagu pimeduses luuravad hiigelrotid või kägipüütonid. Kohutavad kiskjad, kes oma maailmas korda hoiavad, või noh, ei luba tavalisi pimeduseasukaid meelelahutuseks küttida. Meid kardetakse. Meiesugused muudavad põnevad jahilkäigud, kus kahjutud hirmunud olevused piiksudes põgenevad, millekski talumatult ohtlikuks, sest korraga sähvab pimedusest miski ja rollid on vahetunud. Kuivõrd me üldiselt jätame rahule kõik, kes enam-vähem viisakalt käituvad, jäetakse ka meid rahule ega tulda meid hulgakesi ja tõrvikutega välja suitsetama, kuid nüüd oled sa kokku leppinud maagiaailma olevustega ja sinu küsimus on poliitiline, kui nii võib öelda.”

Ott väärutas pead ja ohkas. „Kuule, terve mõistus keeldub uskumast, et ma olen midagi erilist. Ajastute vältel peab olema palju neid, kes... palju minusarnaseid?”

„Uigude jaoks on meist palju vilkamad maailmad nagu hämar orupõhi. Kui nad end millessegi siin toimuvasse segavad, siis on neil omad põhjused. Ka mina tahaksin teada, millised.”

„Mul ei ole põhjust varjata, millest me temaga rääkisime, kuid vaevalt see aitab.”

„Õige. Ma ei kahtle sinus, sõber, kuid ega nad sullegi oma tõelisi põhjusi ei öelnud.”

Ott vaikis, saades aru, et on end lolliks teinud.

„Mis ma siis peaksin tegema?” alustas ta pärast väikest järelemõtlemist. „Ma ei saa minemata jätta. Täpsemalt, see ei lahendaks midagi, lükkaks vaid konflikti edasi, ja sedagi mitte eriti.”

„Ei, sa ei saa minemata jätta...”

Kohviku tagaseinas avanes kööki viiv uks ja nad mõlemad pöörasid võpatades pea sinnapoole. Ukseavasse ilmus Zerlo, käes kandik kolme aurava anumaga.

„Tohib teiega ühineda? Palun,” ta asetaski nende ette kruusid ja istus, vastust ära ootamata.

Ott maitses. See oli umbes samasugune käsitamatu segu, nagu ta seda Zerlol külas käieski joonud oli, ainult et nüüd oli see tuline.

„Astusid juhuslikult läbi?” küsis Helderich nagu muuseas.

„Jah, vaatasin, et ilus ilm siin,” andis sorts sama hooletult vastu. „Ja pealegi tundub siin huvitavaks

minevat,” lisas ta pärast natukest mõtlemist.

„Kas meil on siin lootust üht teatud Teetu kohata?” tundis Ott huvi.

„See „teatud” Teet riputas just kettidega lakke ühe nõiahakatise, keda te mõlemad tunnete, ja einestab koos sõpradega,” pajatas sorts külmalt.

Ott vaatas kiiresti Helderichi poole. „Kadri?”

Vana nõid vaatas maha. „Ma pidin sind tema eest hoiatama, aga ei jõudnud,” poetas ta siis vaikselt. „Tal on... ütleme, soovi nõiaks saada rohkem, kui anne välja kannab. Aga ta püüab. Me ei ole kohtunud, ent ma kuulsin temast, kui ta satanistidega ühendust võttis.”

„Viimased aga on mõningate minu rahva hulka kuuluvate tegelaste käepikendus,” noogutas Zerlo. „Neil on oma nägemus, kuidas asjad Maal arenema peaksid.”

Ott sulges silmad ja inises läbi nina. „Orjandus on selle asja kokkuvõtlik nimi.”

„Te ju ei kasuta seda terminit karjakasvatuse puhul,” urises sorts. „Ma tean, et sina mõtled teisiti. Nemad mõtlevad nii.”

„Kuidas nad druiididega läbi saavad?”

„Ei saagi. Eriti nüüd, kui nende sõber nahka pandi.”

„Kas neid kuidagi teineteise vastu välja mängida ei saa?”

„Pean mina sulle seda ütlema?”

Ott tõusis. „Täna veini eest. Tundub, et mul on ikkagi aeg minna.”

„Kas me tuleme sinuga?” küsis sorts samuti tõustes.

Ott mõtles hetke ja raputas pead. „Ma täna sind, kuid meile kõigile on ju ilmselge, kui ebasoovitav on teil mõlemal end otseselt asjasse segada. Ma võtaksin ehk kaasa mõned Luciferi tüübid, kuid neid ära oodata ei ole lihtsalt aega. Aga ma kutsusin neid, nad tulevad varsti. Zerlo, sa saad kindlasti minna sortside juurde. Helderich, kas druiididele on sama kiiresti võimalik sõna saata?”

„Ma saan nende juurde minekuga probleemideta hakkama,” mühatas nõid süngelt. „Mida neile öelda?”

„Et kui ma Teeduga valmis olen ja tagasi tulles nad ikka veel Maa lähedusest leian, saan ma väga pahaseks.”

„Ma ei tundnud end pooltki nii vapralt, nagu oleks võinud kõrvalt vaadates arvata nende kuivade lausete järgi, mis ma poetasin. Mind ootas terve hunnik jubedikke, kellega ma mingi juhul ei oleks soovinud asju ajada. Kuid ma andsin endale aru, et muidugi ise, ikka ainult ise olin ma valinud oma tee – vabastada armas kodune Maa mõningatest inimeste hulgast pärit jubedikest, kes omandatud võimeid neid mingil ilgel ja ebaloomulikul viisil kasutavad.

Enda eest ei ole võimalik varjata, et ma ei oska ega tea kuigi palju, et ma tunnen alailma vaimset meeleheidet, leides end juurdlemas, mismoodi näiteks Helderich mu sujuvalt ja märkamatult mingile Otise maailmaga seotud killule manööverdas ja kas taoline kild üldse olemas oli, enne kui ta sinna esimest korda astus. Sest paiku on palju, just nii palju, kui suudad ette kujutada, minna saad sa vaid sinna, kuhu viib mõte. Et ekstreemseimal juhul eksisteerib too paik vaid meie vestluse aja, kuigi igal võimalikul viisil proovides on see sama reaalne, kui taolised ebailmad ikka on.

Ma tajusin kaudselt Otist, kuid oma analoog asjasse segada – see oli praegu küll viimane asi, mida mul vaja oli. Teisalt paistis, et kõik, mis viimasel ajal on juhtunud, on omavahel niikuinii seotud ja

mul tekkis tõsine mure Õpetaja ja Lii pärast. Ent ikkagi, igal juhul ja kõigele vaatamata pidin ma järgima oma rada – midagi muud ei jäänud üle.”

**

Teet ootas teda oma maja uksele. Lihtsalt seisis seal ja vaatas, kuidas nõid lähemale tuli. Niimoodi, täies päevavalguses, ontliku kodanikuna mõjus ta lihtsalt kui pisut kahvatu varases keskeas mees. Selline, kes naiste leidmisel iial raskusi ei tunne, sest natuke närviline nii-öelda „poetiline olek” tõmbab neid kindlasti ligi. Kunagi oli ta kena mees. Kunagi oli ta ehk tark, vaimukas, tõeline seltskonna hing. Ent Ott teadis, mida otsida, ja nägi selles näos ka peidetud hullust, vastandumist kogu ülejäänud inimkonnale, enda eraldatuse ja erilisuse tunnetamist, põlgust ja üleolekut, mida hoiab üleval teadmine tegudest, mida normaalne inimteadvus keeldub uskumast.

„Sa oled Ottomar Karo?” küsis mees, kui Ott temast umbes viie sammu kaugusel peatus ja nad teineteist paar sekundit silmitsenud olid.

„Jah. Ja sina oled Teet Mulder.”

Lühike napp noogutus.

„Teet Mulder, sa oled viimaste aastate jooksul tapnud minu andmetel vähemalt 50 inimest. Sa pole sattunud võimude huviorbiiti vaid seetõttu, et mõrvad on sooritatud, kasutades tehnikaid, mis meie reaalsuses vaid haruharva toimivad.”

„Seega ei ole võimudel mulle mitte midagi ette heita. Ma olen korralik kodanik ja kui sa kavatsed midagi minu vastu ette võtta, tuleb sul endal võimudega pahandusi.”

„See võib teatud eeldusel võimalik olla. Kuid lihtsalt ajaloo huvides – nagu ma aru saan, võtad sa tehtud kuritööd omaks?”

„Kuritööd!” irvitas Teet. „Või siis moodsama sõnaga väärteod? Sina tuled mulle rääkima...” Tal jäi sõnadest puudu. „Ma elan teistsugust elu. Rikkamat ja paremat elu. Nagu sa ei teaks. Sina tuled mind õpetama!”

„Ei, ma ei tule sind õpetama,” ohkas Ott. „Ma tulin tagama, et rohkem inimesi surma ei saaks.”

„Ja kuidas sa kavatsed seda saavutada?” Teet laiutas käsi ja vaatas naeratades ümberringi. Vaatas veel kord ja ta naeratus kustus.

„Ei ole rõõmustav pilt, eks ole?” Oti toon oli kuiv ja rõõmutu.

See, mida nad mõlemad silmas pidasid, ei olnud pühapäevaselt unine väikelinnavaade. Nende ümber Dieesis ja teistes lähemates kildudes vahtisid druiidid ja sortsid teineteist süngelt. Mõlemad jõugud olid koondunud otse reaalsuse piirile, sõandamata siiski veel välja tulla, mõlemate ümber lehvitsid ja särisesid ründeloitsude ülelaadimislahvatused.

„Ega nad vist ei hakka sinu pärast omavahel kaklema, mis sa arvad?”

Nõid oli märkamatu pisut madalamaks vajunud ja end õigesse asendisse seadnud, ühel hetkel seisis ta näiliselt sundimatult paigal, järgmiselt juba liikus mõttekiirusel ettepoole ja rabas Teetu korraliku klassikalise *oi tsuke* 'ga. Vampiir paiskus tagasi, põrkas kolinaga vastu ust ja kukkus uuesti ettepoole. Ott püüdis ta kinni, vinnas õlale ja pööras end Maalt minema.

Ta asetas Teedu maha kivisel viletsa samblaga kaetud liivikul. Õhk oli täis halli tolmu ja seda oli raske hingata. Ta pani mehe jala ümber raske keti, mis teist otsa pidi tugevasti sinnasamasse maasse oli ankurdatud, ja klõpsas luku kinni. Ta kontrollis keti ja astus siis kümnekond meetrit eemale, keti ulatusest kaugemale välja. Paar rändrahnu moodustasid seal rohka kontorimööbli – ühel sai, küll üsna ebamugavalt, poollamaskil istuda ja teist lamedamat kohe selle kõrval võis hea kujutlusvõime juures millekski lauataoliseks pidada.

Möödus mõni minut ja siis hakkas Teet vaikselt liigutama. Ta raputas pead, vaatas seejärel kiiresti ringi, mõttis üle kivide juures seisva Oti ja ajas end tasapisi püsti.

„Mis edasi?” küsis ta mornilt, kibrutades arusaamatuses kulme.

„Ei taju maailma?” muigas Ott teda jälgides rõõmutult. „See ilm on minu arust kõige 0-oleku-lähedasem Maa alternatiiv. Sa hoidsid kramplikult kinni meie ilmast, lootes, et halvimalgi juhul tekitad sa reaalsusse niipalju jälgi minust, et võimudele jääb mulje, nagu oleksin mina su tapnud. Sul oli selles osas õigus, et võimalik konflikt võimudega oleks mind tõsiselt kõhkleva pannud. Igas vilkamas ilmas oleksime olnud patiseisus.”

Ott istus oma hädapärasele toolile. „Ma ei viitsinud sind kaugele tuua. Tegelikult on üsna ükskõik, kuhu täpsemalt ma su jätan. Mina saan siit minema, aga sina ei saa. Ja ükski druiid sulle siia järele ei tule. Ma ei tea, kas sa imbud Maale surnuna tagasi, aga igal juhul kulub sul suremiseks nädalaid, nii et selle aja peale hajuvad kõik lõksud, mille sa mu fikseerimiseks sinna pannud oled.”

„Miks sa siis ikka veel siin oled?”

„Sest ma tahan kindel olla, et sa sured.”

„Ja sa kavatsed siin istuda ja passida?”

„Nojah.”

Ott sättis end mugavamalt istuma, aetas teisele kivile termose ja paki võileibadega, kallast endale kohvi, otsis kotist raamatu, avas selle vahelepanud lipiku koha pealt ja asus lugema, ilma et oleks vampiirist rohkem välja teinud.

„Kavatsed sa kõik need nädalad seal istuda?” küsis Teet veerand tunni pärast.

Ott tõstis vaikides ja pilku tekstilt pööramata kotist kivile vaksajagu raamatuid.

„Ja naudid sa seda? Miks sa seda teed?”

„Sinu ohvrid elasid keldris teinekord kah nädalaid. Ootasid kindlat surma, ainsaks meelelahutuseks see, kui sa neilt verd imemas käisid. Mille üle sa kurdad?” mühatas nõid üles vaatamata.

„Ma võin kuude viisi elada, kas sa tead seda?” alustas Teet uuesti pisut hiljem, olles vahepeal oma keti korralikult läbi lõgistanud ja üldse ümbrusega tutvunud.

„Ei või,” poetas Ott tüdinult. „Siin ei tööta need jõud, mis Maal oleksid sul seda teha võimaldanud. Janu tapab su vähem kui nädalaga.”

„Aga kui vihma tuleb?”

„Siis läheb kauem. Aga siin ei saja tihti.”

„Oled siin käinud?”

„Ei ole. Täpsemalt – ainult siis, kui keti valmis panin. Paar päeva tagasi, et betoon korralikult kivistuks. Vaata, ma pean millalgi magama ka, seda esiteks, ja teiseks ei ole täiesti välistatud, et mõni druiid siia tuleb. Kui teised ta tagasi tirivad, ei jää ta lõksu ka. Aga kuna tal pole ühtki võimet peale otseselt füüsiliste, on ta nõrk nagu lapsuke ja nad ei saa isegi siis su ketti lahti, kui tulevad terve karjaga. See on tuim raud, saad aru? Siin on kõik täpselt see, mis on. Maagiat ei ole.”

„Kuidas sa ise siit minema saad?”

„Teised nõiad tirivad, kui annan märku, et on aeg.”

„Kui druiidid karjaga tulevad...”

Ott ohkas. „Näed – automaat ja hunnik padruneid. Mina olen siin suuresti seesama, mis Maal. Minu oskused on sõduri oskused ja kui maagia druiide ei toeta, saan ma ka mitmesaja druiidiga hakkama.

Nad ei ole ohtlikumad kui küülikud.”

Möödus umbes tund.

„Kuidas sa siin ise elus püsid? Siin ei ole õieti õhkugi, hingata on raske...”

„Õhul pole häda midagi,” seletas Ott lahkelt. „Süsihappegaasi on muidugi kordades rohkem kui Maal ja rõhk on suurem. See tekitab kerge peapöörituse ja rõhumise rinnus. Elu on idee ja siin on igasuguseid samblikke ja muud vaid tänu sellele, et läbi ajastute on ikka üks või teine neid kogemata jalatsite ja riiete küljes kaasa toonud ning kõige primitiivsemad on suutnud ellu jääda.”

„Mida sa minult ootad?”

„Et sa sureksid.”

„Saame me kokku leppida?”

„Oojaa! Kirjuta hüvastijätukiri, et su elu on mõttetu ja igav ja läheme tagasi ja sa tõmbad end oksa või lased maha või mida iganes. Kahtlemata kiirem ja valutum, kui siin kärvata. Hetk, ja see on möödas.”

„Arvad, et see on nii lihtne? Ma võin alati tagasi tulla...”

„Kuule, Teet, tee omale selgeks, kus sa oled. Siin ei ole kõrgemaid interaktsioone, maagiat, mitte midagi. Saad aru, mitte midagi! Tühi ja karm materialistlik maailm. Ilma kehata võid sa ehk mingisse allilma libiseda, kuid Maale tagasi sa ei saa. Ja küll ma hoolitsen selle eest, et sa hajud.”

„Sa ei saa seda teha. Sa ei saa! Sa ei saa mind siia niimoodi surema jätta!” Nüüd lõpuks murdis vampiiri paanika välja.

Ott mõttis teist nukralt. „Saan küll, nagu sa näed. Usu mind, see ei paku mulle rõõmu. Sa arvasid, et sa oled tavalistest inimestest üle, arvasid, et elad igavesti ja halvimalgi juhul on sul võimalus vähemalt kummitama hakata. Eks ole vist üsna kole taibata, et häving tuleb kohe ja pöördumatult. Et sinu aeg ongi läbi. Sind käidi hoiatamas. Sa ei ole jumal. Sa ei ole midagi. Sa oled haigus ja mina olen ravi. Vabandust, ma ei saa sind takistada lärmi tegemast, kuid sa segad mul lugemist, nii et sa ehk saad aru, kui ma nüüd sulle rohkem tähelepanu ei pööra?”

Ott valas endale kohvi, võttis paar lonksu ja süvenes raamatusse.

Vampiir seisis paar minutit seletamatu ilmega paigal ja istus lõpuks maha.

Möödus veel üks tund. Teet proovis paar korda Otti kõnetada, kuid see ei teinud väljagi.

Ja veel mõned tunnid...

**

„Ma olen valmis,” teatas Teet lõpuks tuhmilt.

Päike hakkas loojuma ja maastikul olid pikad varjud. Oli läinud jahedaks ja kivine tasandik oli väga kõle.

„Jah?” tõstis Ott pea. Vaikus venis üle minutite.

„Ma... olen valmis... ... surema.” Sõnad tulid vaevaliselt ja viimane sõna oli peaaegu kuuldamatu.

Ott tõusis ja viskas talle paarimeetrise tugeva nõõri jupi, mille otsas oli poomissilmus.

„Pane see endale kaela.”

„Kas... ma ei saa... valida...”

„Saad, aga hiljem. Säh.” Ott viskas teisele kirjaploki ja pliiatsi. „Hüvastijätukiri, palun. Siis nõör

kaela, et sa ei põgeneks, ja lähme tagasi.”

Teet kirjutas oma viis minutit.

„Näita siia.”

Ott luges ja mühatas. „Käib küll.”

Ta võttis õngeridva. „Nöör kaela ja ots siia. Ja ära tõmble, ma ei saa sind ju ridva otsa üles puua.”

Teet turtsatas, pani endale nööri kaela ja viskas otsa nõiale lähemale. See sidus nööriotsa ridva külge ja seisis mõni minut suletud silmil.

„Tee lukk lahti,” viskas ta siis teisele võtme.

Teet kummardus kiiresti, avas luku, viskas ahela jala ümbert ja tõusis. Ott oli tõstnud ridva.

Ruum pöördus.

Koht vastas täpselt Teedu majale, Ott oli selle üle mõõtnud. Ta ise maandus jalgadele, Teet põrandani ei jõudnud, sest enne peatas ta kõis, mille ots oli kuhugi laetalade vahele kiilutud. Silmus jooksis kokku ja kõik oligi paari sekundiga läbi, edasi-tagasi kõikudes rippus keldris laip, mille jalad veel tõmblesid.

Ott krimpsutas nägu, poetas sinnasamasse lauanurgale mehe hüvastijätukirja ja kontrollis siis igaks juhuks, kas teine on ikka päriselt surnud. Druiidid ja sortsid, kes siiski teda oodanud olid, haistsid laialipaiskuvat eluenergiat ja hajusid üksteise järel, lülitades end vilkamatesse maailmadesse tagasi.

Ott lülitas end Dieesi, sest tal polnud mingit tahtmist end tavalistele inimestele näidata, ja lahkus keldrist.

Õpetaja ootas teda aias.

„Aitäh, et mu tagasi tõid,” noogutas Ott lühidalt.

Kauru mühatas. „Lihtne see ei olnud. Kuidas sa ta silmusesse said?”

„Pettusega.” Mees libistas käed üle näo. „Ta... ta ei teadnud nii paljusid asju ja jah, ta läks seal ikka üsna juhmiks. Nende intellekt tõuseb määratult, nii et ma saan neist mõnes mõttes aru. Ta ei teadnud... ta ei teadnud nii paljusid asju! Ei teadnud, et mõtlemine on seal pärsitud, ei teadnud, et ta poleks seal päevagi vastu pidanud, sest kogu ta ainevahetus on orienteeritud võõra eluenergia kasutamisele, ei jaganud ära, mis ma selle ridvaga teen, ei taibanud kõrgustevahesid.”

Ott lõi käega. „Aga see on alati ebameeldiv. Lähme.”

Nad hakkasid mööda tänavat minema ja tulid reaalsusesse tagasi alles kirikuaias.

„Sa kohtusid hommikul Liiga? Kuidas temaga on?”

„Läks oma nõidadega tülli, nagu arvata oligi. Astus tugevalt sinu poolele.”

„On sel tähtsust, mida nad arvavad? Nad ju ei tee midagi.”

Kauru torutas pahaselt huuli. „Mäletad Kolme Seadust? Vaat on teine asi, mida mõned teatud ironiaga nimetavad kümme astmes kolme seaduseks – et kui taig on pelgalt muinasjuttude ja esoteerikute aines, tunneb vaid iga kümnes selle vastu üldse kunagi mingit sügavamat huvi, neist iga kümnes tunnistab ja mõistab, et tegu on maagiaga ja neist omakorda iga kümnes trotsib ühiskondlikku survet. Nii ongi meil Eestis vast poolsada nõida...” Vanamehe nukker pilk kobas horisonti.

„Ma tean, mis sa öelda tahad. Et kui maagiakasutajaid oleks rohkem, oleks terve piirkond varsti võlujõust totaalselt kuivaks imetud. Meiegi ei saaks tegutseda... täpsemalt, meil oleks valida, kas elada siin mälestusega võlujõust või igaveseks kaduda. Alati, kui nõidu palju on saanud, on nad

ebameeldiva üllatusega avastanud, et võlujõud on otsas... ja tihti on see tõdemus tulnud just siis, kui neid parasjagu praadima hakatakse.”

Ott hakkas taskust mobiili otsima. Leidis selle, vaatas ja mühatas. „Ei elanud seegi 0-olekut üle. Ja kust ma mäletan... Ma ei mäleta ju ühtki numbrit peast! Persse.”

Ta sulges silmad ja keskendus.

„Mis ma sulle õpetasin,” porises vanamees. „Terve taevakumm kajab vastu, kui sa niimoodi hõikad. On siis kuni Islandini vaja kõigil kuulda, kui väga sa üht plikanatti keppida tahad...”

Üks BMW kihutas neist mööda ja kuigi nad seisid 5–6 meetrit teest eemal, langes neile ikkagi kaela hõre poripilv.

„Tead seda lasteluuletust viie rattaga majakesest?” küsis Ott pahaendeliselt. „See läheb edasi nii:

BMW-l on lisaks aga
sitaratas rooli taga.”

Ta kätte ilmus Agni sau. Auto kumm lõhkes pauguga, masin vibas kiljudes ja peatus siis kraavipervel. Ka tagaklaas oli purunenud ja kapoti alt tõusis suitsu.

Kauru põrnitses teist tõsiselt.

„Ma kohe muutun normaalseks,” ohkas Ott ja peitis sau. „Tahad koju?”

„Eks sa viska mind ära,” mühatas vana manatark.

Laupäeva õhtu

Ott oli poolel teel linna tagasi, kui helises mobiil.

See oli Silvia.

Tal oli teatada, et jõuk mingeid poisikesi ründas Joosepi talu ja peremees peksti surnuks.

Ott peatus tee ääres ja kõigepealt ropendas mõttes paar minutit, siis keeras auto ringi ja kihutas tagasi.

Kõigepealt oli vaja aru saada, mis juhtunud on, ja alustada tuli loomulikult Silviast, ehkki oli võimalik, et naine oli kõik, mis ta teadis, juba telefonis öelnud. Kummatigi ei tahtnud Ott ise kellegagi rääkida enne, kui tal on mingisugunegi ettekujutus toimunust. Mees parkis auto Silvia korteri läheduses selles nõndanimetatud keskuses ja leidis, et nüüd on see kord, mil natuke mana ei tee paha. Naine oli kodus ja üksi, seega võis trepist üles minna ja uksekella helistada.

„Kes on?” Vaikne, tuhmil häälel esitatud küsimus.

„Ott.”

Keti lõgin ja luku keeramise ragin.

„Tule sisse.”

Ott oli Silviat viimastel aastatel vist vaid paar korda vilksamisi näinud ja imestas nüüd, kui... ei, see ei olnud vanus. Kummalisel kombel paistis Silvia hulga noorem oma tegelikust vanusest. Kuidagi plikalik. Muidugi loppis ja abitu, äranutetud silmadega. Ent Ott oli unustanud, kui habras ja kena see naine tegelikult on. Isegi pärast kolme last ja kooselu Joosepiga oli naine väga naiselik. Kummalisel kombel leidis Ott end mõtlemast, kas polnud see surm omalaadne vabanemine. Kas polnud sõbra eluviis, ükskõik kui hästi see näis väljastpoolt laabuvat, ikkagi mõnedele ta lähedastele – sealhulgas naisele – peale surutud, julm ja raskesti talutav? Kas polnud ta ise teel

mõelnud, et nii see pidigi lõppema? Teatud kergendus – asjad olid õigesti...

„Istu. Tahad midagi?” Naine istus tugitooli ja lasi käed sülle. Niimoodi ilusti pani käed kokku.

„Kui, siis vett,” mühatas Ott. „Aga ära hakka tõusma.”

Hilja. Silvia läks juba kööki ja tuli tagasi mahuka klaasiga.

Ott jõi tänuga.

„Niisiis, ma tean, et seda küsitakse sult nüüd nii palju, et sa jõuad tõsiselt tüdineda, kuid mis juhtus?”

„Joosep jõi oma töömeestega saunas. Nii nagu nad iga õhtu teevad. Siis tuli jõuk, Villu Kaibaldi ja nende Ansiki poiste eestvedamisel ilmselt. Olevat oma kakskümmend olnud neid poisse. Hakkasid peksma. Joosep... kes seda teab, igatahes oli ta paarkümmend meetrit eemal metsas ja surnud.”

„Kes on Villu Kaibald ja kes on Ansiki poisid?”

„Kaibald on endine kolhoosi partorg, Villu on tema poeg. Ansiki vanamees oli aseesimees.”

„Nii et punaparunite võsud, kes arvavad, et neil on võõrandamatu õigus sigatseda?”

Silvia kehtas õlgu. „Selline see külaelu on. Neil on sidemed, nad on poliitikas... Erakonna kaudu kas tuleb raha või ei tule. Paljud toetavad neid.”

„Ehk siis nad teevad seniajani külale katust.” Ott teadis sellest muidugi palju rohkem. „Joosepit kindlasti süüdistatakse metsavarguses?”

„Jah. Sellest see läks. Nagu nad ise ei varastaks. Kogu aeg. Aga võõras ei tohi.”

„Just. Vaatamata sinule, vaatamata sellele, et ta siin 20 aastat on elanud, on ta võõras.” Ott noogutas mornilt. „Politsei ikka teab? Kes ta leidis?”

„Nad ilmselt ise helistasid politseisse. Kui nägid, et on liiale läinud. Kiirabi käis ka kohal, aga... Igatahes vähemalt niipalju on muutunud, et uurimine tuleb. Kuigi vaevalt kedagi kinni pannakse.”

Ott noogutas veel kord mornilt ja jõi oma vee lõpuni.

„Egas midagi. Ei ole vist midagi, mida ma teha saaksin?” Ta tõusis. „Kas talus on kedagi?”

„Pupsik on seal. Eha ka vist läks. Aga võib-olla on ta juba ära läinud.”

Ott maigutas mõttes. Nende kahe naise suhetest polnud ta kunagi aru saanud, kuid paistis, et mingil hetkel olid mõlemad teineteise olemasoluga leppinud. Nüüd, kui mees ise oli surnud, ei paistnud vähemasti Silvial olevat sellega seoses enam mingeid tundeid.

„Veider on sõita teed, kust elu on lahkunud,” tahtis Ott kirjutada tolle õhtuhämaruses metsa vahel sõitmise kohta. „Ma olen seda teed sõitnud... ma ei tea...” Ta takerdus ja arvutas mõttes omaette pomisedes. „Sada korda vast. Ja nüüd ootab mind tee teises otsas sõbra surnukeha. Mitte füüsiline, sest see on ju ilmselt minema viidud. Ei – tema elu surnukeha. Kõik veel askeldavad, aga see on lõpp. Talu läheb tõenäoliselt müüki, lepingud töömeestega lõppevad, Silvia käib veel paar korda, viib asjad, mis on midagi väärt... kas või mäletamist. Ent tegelikult on kõik juba lõppenud.”

Ta ajas auto teelt kõrvale, lukustas selle ja astus üle silla.

Tal ei olnud vaja eriliselt pingutada, et näha, mis seal õhtul sündinud oli. Tal ei olnud vaja eriliselt pingutada, et leida tegijate jäljed...

Ta seisatas talu õuel ja naeris nukralt. Ja mis edasi? Ta ei saanud mitte midagi teha. Kasutada oma

võimeid ja tappa tegijad? Mõeldamatu ja mõttetu. Need poisikesed esindasid ju tervet elulaadi ja Vana Testamendi vaimust lähtudes tuleks siis ju kasutada Agni tuld ja pool küla maha põletada. Ent mis siis muutuks? Kõige hullem, mitte keegi ei saaks aru, mis õieti juhtus. Täpsemalt, nad ei saaks aru, *mille eest* niimoodi juhtus. Niikuinii läheks kõik samamoodi edasi. Ehk mitte siin, kuid sadu kilomeetreid igale poole on *tuhanded külad, tuhanded talud laiali Eestimaal*, kus samamoodi juuakse end segaseks ja ainus õigus, millest taip üle käib, on piiritult sigatseda sellel maal, kus *sündisid kadunud põlved, esivanemad*. Keegi ei vaata enam *tähistaevast ilma*, ja *lastele saatust ka*; polegi neid viimaseid õieti.

Moonakamentaliteet. Niimoodi see küla elab, kuid mis elu see on? Väärtused ja uhkus on ammu kadunud, kadunud on sajandite tarkus, jäänud on vaid armetu kõledus ja hinge sapp. Moonakaid ei saa vabastada, moonakaid ei saa hoolima panna. Neile ei saa isegi paremat elu anda, sest moonakaid esindavad supermoonakad, kes teiste hirmu ja rumaluse peal liugu lasevad. Tulemuseks on neid täiesti väärt seniilne reeturist president, kellest üksi piisab, et ärksamad noored pead vangutavad ja selle rölge tulevikuta maa tolmu jalgelt pühivad.

Seal külmas kevadöös seistes nägi Ott korruga selgelt, et tal pole vajagi midagi teha. Muidugi ei näinud ta igauhe tulevikku, sest tulevik ei ole määratud, kuid ta nägi selgelt, et vaevalt pool neist kahekümnestest poistest näeb neljakümnendat eluaastat, ja kokku saab neil olema vaid kümme last, kellest pooled ei ole võimelised põhikooli lõpetama. Et osa neist poistest kustub alkoholist, osa tapetakse või saab mingil ürglollil viisil surma, neid jälitavad haigused ja nende elu on armetu.

Selle ettenägemiseks ei oleks pidanud isegi nõid olema, sest elu seadusi saab tunnetada ka lihtsalt avatud meelega. Kaduviku pitsar oli kogu sellel paigal ja selle mõistmiseks piisas tegelikult ajaloo ja statistika tundmisest.

**

Kell oli kaks öösel, kui Ott koju tuli. Ta ei proovinudki märkamatu majja hiilida, sest oli ise kunagi lasknud ülemisse esikusse paigaldada tulukesed ja piiksu, mis andsid märku iga kord, kui keegi väravat või majauksi avas. Majalised teadsid seda ja aktsepteerisid, sest kumbki signaal ei seganud magajat rohkem kui näiteks kella täistunnilöögid – hääli oli tegelikult hulga vaiksem kui suvalisel taolisel kellal – ja natuke julgem niimoodi ju oli. Teisalt polnud Otil ka põhjust hiilida, ehkki ta proovis vaikselt teha, kuna asjata kolistada polnud öösel lihtsalt viisakas.

Ta oli väljunud duši alt – ta kasutas alumise korruse vannituba, et mitte magajaid liigselt segada – ja leidis, et tahab veel paar minutit istuda. Ta leidis Mari elutoas hämaruses tugitoolis istumas.

„Tere, moor. Nii hilja üleval.” Ta noogutas naisele ja istus tema lähedale diivanile.

Nad vaikisid natuke aega.

„Kuidas su kokkutulek läks?” küsis naine lõpuks.

„Mis kokkutulek?” Ott libistas pihkudega üle näo. Nojah, ta pidi ju mingile kokkutulekule minema... „Ah jaa. Ma olin teisel lainel. Silvia helistas õhtul – Joosep peksti surnuks.” Ta rääkis Marile, mis juhtunud oli.

„Vaene vana joodik...” Naise hääli oli kurb ja kaastundlik, kuid väga südamesse ei paistnud see asi talle minevat. Arusaadav – tema jaoks oli Joosep olnud lihtsalt üks tüütu parm.

Nad vaikisid taas mõnda aega. Siis naine tõusis, istus mehe kõrvale ja asetaskäe ta kaelale. Ott libistas samuti käe ümber elukaaslase ja mõnda aega istusid nad nii.

„Kuule...” alustas Mari vaikselt ja kõhklemisi. „Ma olen ammu tahtnud küsida...” Ta vaikis ligi minuti, lastes Otil mõistatada, mis sealt nüüd tuleb. „Ma ei saa paljudest asjadest sinu juures aru. Et mida sa teed ja mõtled... Et kes sa selline oled.” Laused tulid tegelikult kümnesekundilise vahega.

„Näiteks kui sa praegu rääkisid Joosepist... Et sa uurisid, mis juhtus ja... justkui sa oleksid saanud midagi teha. Mida? Sinust jääb mulje, justkui seal taga oleks veel midagi, justkui sa elaksid elu, millest ma midagi ei tea. Saa minust õigesti aru – ma ei taha end sinu asjadesse segada. Tähendab, tahan küll, aga kui sa ei taha rääkida... Mis mul üle jääb. Sa oled olnud minu vastu hea ja kasvatad meie lapsi, ent ma ei taha, et sa teed seda vaid kohusetundest ega lase mind üldse oma ellu. Meil võiks olla ühine elu. Või kui ma teaksin...” Naine vaikis pikalt.

Ott ohkas mõttes ja siis ohkas kuuldavalt. „Oled sa kindel, et sa tahad seda teada? Mari, ma armastan ja austan sind. Ma täidan oma lubadusi – olen sulle kaasaks ja kasvatan üles meie lapsed. Ma ei jäta sind kunagi, mitte kunagi hätta. Eks ma teen üht kui teist, mida ma ei ole tahtnud sulle rääkida... On sel tähtsust?”

„Minu jaoks on.” Mari jätkas pikkade pausidega lausete vahel. „Ma tean, et sul on teisi naisi. Ent ma usun sind, et sa ei kavatse uut peret luua. Ma tean ka, et... ma ei tea... Mulle tundub teinekord kummaline... Saad aru, on võimatu kellegagi pikemalt koos elada, tajumata, millist loogikat ta kasutab. Sinu loogika ja mõtteviis on sellised, et teevad teinekord murelikuks. Et nagu oleks... Ma ei tea... Kui sul on midagi, mida ma üldse ette ei kujuta, on hästi... Et nagu sul oleks midagi, mis sind teistsuguseks muudab... Et kui see on vaid suhtumine... Ma ei tea.”

Oo jaa. Sõnum oli ju selge – on näha, et sa oled eriline, ja palun anna mingi vihje, kas su erilisus on reaalne või pelgalt vaimuvääratus?

„Ma ei hakka sulle valetama, Mari,” alustas Ott, samamoodi ettevaatlikult sõnu otsides. „Juba väga ammu, tegelikult lapsepõlvest peale on tõesti midagi teistmoodi. Sa ju tead, et ma tajun selgelt, kui ema helistab. Et ma olen teinekord õnnetusi ette näinud. Ent ma olen hoidunud... olen proovinud olla nagu teised. Ma olen sinuga rääkinud ja kinnitan veel kord kõige nimel, mis mulle püha on – ma täidan kõik oma lubadused sinu ees. Sa peaksid mind niipalju tundma, et minu jaoks on vastutustunne peamine. Ja see ei ole ainult vastutus. Mulle meeldib siin. Ma... Ma võin kinnitada, et see ei ole ainult kujutlus. Jah, mul on teine elu. Ma saan seda sulle ka näidata. Ent mõtle veel kord järele, on seda vaja? On see oluline?”

Viis minutit vaikust.

„Ega sa ei solvu?” Naine nihutas end ta kaenlaauku ja ta hääli oli väga vaikne. „Ma usaldan ja armastan sind. Ent ma olen mures. Kui see on midagi, mis olemas on ja mida ma ei mõista, siis on korras. Ma elan sellega koos. Ent... Ma olen kartnud, et fantaasiad ja kujutlused... Kallis, anna andeks, ma olen mures.”

Ott ohkas uuesti. Ta mõtles pikalt, ent ei leidnud lahendust. Naine küsis ju selgelt, et oled sa tõesti nõid või ainult hull...

Mees keskendus tasakesi ja lülitas siis naise võimalikult vaikselt ja pehmelt oma tajuvälja. Ta tundis selgelt, kuidas Mari järsku pingule tõmbus, ta teadis, mis teisega juhtus – tavalise, silmadega eristatava kujutise peale tuli teine, kus seinad, kogu maja oli läbipaistev. Ülakorrusel magasid lapsed, selgete kirkaste valguslaikudena unevoolus. Puud ja põõsad virvendasid oma taimeelus, naabri kass jalutas mööda aeda, tema kassiteadvus mõtlemas kassimõtteid ja eemal majades, mis samuti läbi paistma olid hakanud, magasid naabrid. Eemal kakerdas üks purjus tüüp koduteel, ähmane ja mürgitatud teadvus vaevu jõnksumas, kaugemal oli teisigi ärkvel... Ott katkestas kontakti.

„Kas sa näed kogu aeg maailma nii?” küsis naine mõne aja pärast.

„Ei...” Ott kõhkles. „See väsitab. Proovida seda edasi anda väsitab kohutavalt. Mäletad seda nõida, kes haiglas toda tüdrukut aitas – noh, seda, kes oli avarii läbi teinud, kes hommikul nägi, aga õhtul ei näinud; ja kui nõid talle käe kuklale pani, siis ta nägi? Ma usun, et tegelikult tüdruk ei hakanud nägema tavalises mõttes, sellal ta nägi ümbrust läbi nõia taju nagu sina nüüd. Ent ega paljud, kes

oskavad, ei saa vist sellistest asjadest aru.”

„Sina saad?”

Ott kõhkles taas. Kuidas öelda, et loomulik anne pluss avatud mõistus pluss parasjagu vedamist pluss 10 aastat sihipärast tööd on teinud su armsast abikaasast selle planeedi ühe arvestatavaima nõiä, kes ometigi enamikku oma oskustest siin planeedil üldse rakendada ei saa...

„Jah, ma olen palju õppinud. Ja nimelt just sellepärast, et ma – vähemasti enda arust – paljudest rohkem mõistan, mida ma teen, olen ma püüdnud kasutada seda annet nii märkamatu kui võimalik. Kõige viletsamad kasutavad seda raha teenimiseks. Enamik neid nõndanimetatud nõidu on lihtsalt šarlatanid, muide. Siis on väike osa, kel on natuke võimeid, mida nad ise ei mõista. Need on siis need nõiad, keda üldsus teab. Ja siis on veel väiksem osa, kes... Või kurat seda teab, palju neid on. Igatahes, kel vähegi aru peas, vaikib sellistest asjadest nagu haud.”

Naine vaikis pisut, siis naeris lühidalt ja sasis korra mehe kukalt. „See on nii kummaline... Anna andeks. Mul on tegelikult hea tunne, kuigi ma ei mõista midagi.” Ta silitas mehe käsivart ja ta olekus oli midagi pahandust teinud kassist. „Sul oli arvuti eile õhtul lahti ja ma... sa ei ole ju seda kunagi varjanud, eks ole? Lugesin Afganistanist ja kloostrist... ja siis... no lihtsalt mõtlesin su riideid sättida ja leidsin Agni saua.”

Oh perse... Ott ei saanud muidu, kui hakkas naerma. Niimoodi sellega vahele jääda... Oo jaa! – ta oli valmistunud selleks, et keegi või miski proovib saua varastada. Ta ju tajus relva kogu aeg ja kuigi see oli peaaegu väljalülitatud olekus, poleks mitte ühelgi suvalise olekusel lihtne olnud sellega minema jalutada. Samas oli mõjuvaid põhjusi, miks seda relva Salasopis hoida ei saanud ja kõige esimene neist oli, et sedalaadi tehisintellekt käitus teatud lähenduses nagu truu koer, see oli liiga suurel määral valdajaga kokku kasvanud. Ott andis endale ka aru, et on lohakaks läinud, mis teistpidi tähendas, et ta ei võtnud seda elu enam tõsiselt. Alateadvus kipub siis su eest mõningaid naljakaid otsuseid tegema.

Ta tõusis ja tõi relva esikust ära.

„Töötab see tõesti?” küsis Mari.

Ott muigas. „Noh, muidugi mitte nii, nagu jutus kirjeldatud.” Ta lasi sinakal tulekanalil hetke väreleda nagu Tähtede sõja valgusmõõgal. „Kuidas sulle seletada... Kujutle, mida keskajal sihukese riistaga, nagu minu Glock, peale hakataks? Võimas ja müstiline relv, kuid sa pead seda väga erilisel hoidma, ja kust sa padruneid saad? See asi töötab mingil määral seal kloostri, ent see on... see on tegelikult ikka mänguasi.”

„Miks sa seda siis kaasas kannad?”

„Selle andis Kauru minu kätte. Noh, see esivanemate talu naabrimees. Ta ei julgenud mingil põhjusel seda enda käes hoida ja... Ma ei tea.” Täit tõtt ei olnud ta ikkagi valmis Marile rääkima, nagu ta endale tunnistama pidi.

„Kuid midagi sa ju sellega tegid?” ei jäänud naine rahule.

„Sellega saab pimestada, saab...” Ta jäi vait ja ohkas. „Nõidus toimib inimese vaimus. Mõttele selle üle.” Ott viis saua esikusse tagasi ja pistis oma kapiriivile kinnaste ja sallide alla.

„Tule üles magama,” kutsus naine teda trepilt.

„Tulen. Aga hoiatan ette, et olen väga väsinud.”

„Ähh...” Mari naeris. „Tead, nii on ka hea, kui sa lihtsalt kaisus oled.”

„On, mul on ka,” vastas Ott ausalt.

Ja nii, külg külje vastas, nad magama jäidki.

Laupäeva öö

Vello Vallatoiv põgenes. Ta tegi seda jalgrattal. Varastatud jalgrattal. Ratas oli väike, see oli tegelikult Zinaida naabri lapse oma, kuid muud tal ei olnud. Raha, mis tal taskus oli – paarsada krooni – oli samuti Zinaida oma. Naist ootab üllatus, kui ta hommikul ärkab, ent see polnud Vello asi, sest sinna tagasi minna ta niikuinii ei saa. Nüüd enam mitte. Mitte mingil juhul. Ta oli läinud pärast Joosepi tagant varastamist, sest kuigi Joosep reageeris valusamalt, kui ta ootas, ei olnud ta meest kartnud. Peksa oli ta ennegi saanud ja alandatud oli teda ka piisavalt. Pealegi õnnestus tal nüüd nii hästi kogu selle alanduse eest kätte maksta. Kahe viina eest oli ta kohalikele meestele kõik Joosepi pahateod ette ladunud ja omast peast veel mõned juurdegi pannud. Ta oli vaigse rõõmuga jälginud, kuidas kamp aina rohkem põlema läks ja omaette naerdagi pugistanud, kui nad lõpuks Joosepi talu poole minema hakkasid. Et nüüd saab Joosep oma osa.

Tal ei olnud vähimatki kahjutunnet, kui pärast levis kulutulena suust suhu uudis, et Joosep on hoopis surnuks pekstud. Ainult hirm hakkas, sest niipalju ta arunatuke ikka võttis, et sellest tuleb suurem jama. Võidakse tedagi küsitlrema hakata, ja mis tal öelda on? Eriti veel, kui tuleb välja, et suur osa sellest, mis ta poistele rääkis, hoopiski tõeale ei vasta ja ka selle osaga, mis on tõsi, on üsna vabalt ümber käidud. Nii oli ta oodanud, kuni naine end piisavalt täis joob ja magama jääb, tema taskud tühjaks teinud ja koridorist naabripoisi jalgratta võtnud.

Üks nahkhiir vuristas mööda ja mees tundis ootamatut külmalainet. See ei olnud tavaline nahkhiir, sest pani kõik Vello Vallatoive keharakud nimetus hirmus hääletult kisendama. Nahkhiir laperdas uuesti ta ees ja korraks oleks rattatule valgel nagu kahvatu mehekogu virvendanud... Ent vaid ähmane, tuhm ja nimetust leinast täidetud ulg kajas kusagil nende ümber, siis oli öine mets taas ainult öine mets ja treenimata, joomisest nõrgestatud ning seetõttu juba paari kilomeetri järeel hingeldav ja higistav, puperdava südamega pedaale tallav mees unustas vahejuhtumi kohe.

Pühapäeva hommik

Hootine lõõtsuv tuul ja hall madal taevas. Niiske ja külm. Üksikud, pisut hüljatud väljanägemisega autod parkimisplatsil, mille ühes küljes seisab vana närakaskollane kirik, selle vastas mäenõlv ja kahel pool eelmise sajandi algupoolelt pärit hooned. Vene ajal oli seal olnud kohvik, kus kohtusid nuhid ja kulunud litsid, taasiseseisvuse alguses üks täiesti mõttetu toitlustasutus, mida keegi meenutadagi ei suuda ja siis oli samades ruumides taastatud endist imiteeriv, kuid täiesti talutava tasemega kohvijoomise ja päevase lõunatamise koht. Otile tundus veider viidata tollele rölgele ajale, mil kohvikusse sissesaamine tavalisele inimesele ka portsu alandust sisaldas, kuid miskipärast see toimus ja kokkusaamised toimusid ikka tolle kohviku kella all – Kõige Tavalisemas Kohas.

Mirtel oli pikas mantlis ja palja peaga. Ott parkis auto ja astus lähemale. Ta oli tüdrukut juba varem tajunud ja ega ta enam vahet teha ei osanud, millised ta teadmistest ja reaktsioonidest mahtusid veel tavaliste inimeste maailma ja millised olid nõia omad. Nii uksest kui aknast – või inimese puhul kohasemalt: nii kõrvadest kui persest – tungis sisse maagia, iga päevaga sai seda aina rohkem ja iga päevaga oli raskem seda igapäevaelust lahus hoida. Ta teadis juba, et see kohtumine jääb viimaseks.

„Tere.”

„Tere.”

Vaikne uuriv pilkudevahetus.

„Kohvile?” andis Ott lõpuks alla ja viipas peaga klaasuste poole.

„Jah.” Tõsine napp noogutus, kõrvalepööratud pilk.

Nad tõusid trepist üles teisele korrusele ja istusid pehmetele diivanitele nii, et jäid teineteise suhtes

täisnurga alla. Oti raske pilk tõi ettekandja tavalisest kiiremini kohale.

„Caffe latte. Mida sulle?”

„Rohelist teed, palun.”

Vaikus.

„Sa oled niisuguse näoga, et tahad mulle midagi öelda,” lausus Ott lihtsalt.

Tüdruk noogutas, ikka enda ette lauale vaadates.

„See on nüüd läbi,” poetas ta lõpuks.

Ott ohkas. Ta ju teadis seda, ehkki polnud endale tunnistanud. Teadis tegelikult juba ammu. Teadis algusest peale. Selles tema ohkes oli paratamatult üsna suur osa kergendust.

„Mis seal's ikka,” lausus ta vaikselt ja mõõdetud toonil. „Kahju. See oli ilus, kuni see kestis. Ma austan su otsust ja tänan, et sa seda mulle ütlesid. Ma...” Ta vaikis hetke, kuid see kõhklus oli puhtalt retooriline. „See, mida ma nüüd ütlen, ei kohusta sind millekski, ent ma jään sind igavesti armastama ja olen tänulik iga hetke eest, mille koos veetsime. Meie mõlema elu läheb edasi, kuid miski ei saa takistada mind sind ikkagi austamast ja oma sõbraks pidamast. Minu puhul tähendab see vaid seda, et ma olen alati sinu jaoks olemas, kui sul mind vaja peaks minema. Kuid nagu ma ütlesin, ei kohusta see sind millekski.”

Mirtel ilmselt ei olnud selliseid sõnu oodanud, sest ta vaatas uurivalt õige mitu sekundit mehele otsa ja noogutas lõpuks pisut rabadalt.

Toodi joogid. Ott segas, maitses ja krimpsutas nägu.

„Mis on, ei ole hea?” Tüdruk nähtavasti haaras kinni võimalusest ükskõik mida öelda.

„Ei...” mees muigas. „Nad on selle muidugi lahja teinud ja piim pole korralikult vahus, kuid see pole oluline. Pole erilist kohvitaju.”

„Sa pole väga üllatunud?”

„Ma ju sain su olekust, tegelikult juba häälest telefonis aru, mida siit oodata, kuigi teoreetiliselt olid olemas ka teised võimalused.”

„Millised?”

„Et sa last ootad. Või midagi ebatavalist.”

„Ei oota. Ma olen iga kord igaks juhuks lisaks ka korralikult tablette võtnud.”

Ott sulges hetkeks silmad. „Ma tean. Sa oled nii korralik ja mõistlik.”

„Kas see oli nüüd irooniliselt öeldud?”

Oti suunurk tuksatas. „Kui see sind riivas, siis vabanda. Ütleme nii, et sul on julgust otsuseid teha ja ka nende eest seista. Muidu me ju ei oleks kohtunudki.”

„Sa teed selle raskeks.”

Mees ohkas veel kord. „Ei tee. Kõik on tegelikult öeldud. Lähme? Ilmselt sa ei taha, et ma sind kuhugi viiksin?” Ta kallutas küsivalt pead, ja tabanud kerge noogutuse, tõusis.

„Aga arve?”

Ott viskas sajalise lauale.

„Sa ei oota, et tagasi antakse?”

„Mirtel, see ei ole minu jaoks tähtis. Ja nüüd ma ei pea enam teesklema kah, et mind sedalaadi

rahaprobleemid huvitaksid.”

„Kas sa teesklesid minuga?”

Nad olid juba trepist all ja ootasid tüdruku mantlit. Otil ei olnud enam mingit tahtmist midagi seletada, kuid tundus, et tüdrukule jäi mingi okas hinge, tundus, et ta ei olnud oodanud, et nende vestlus nii kiiresti ja kiretult lõppeb.

„Ei. Kindlasti mitte otseselt. Kuid ma üritasin hoomata sinu maailma, maailmanägemist, ja sellega sobituda. Mina ei hakka ootama mingi 50 krooni pärast – või palju iganes meil tagasi saada oleks olnud. Sa ei kiida seda heaks ja mul ei olnud ju raske käituda sinu ootustele vastavalt. Kuid ma ise olen teistsugune.”

„Milline siis?”

Nad olid välja jõudnud.

„Mirtel, sel vestlusel pole enam mõtet. Ja ma ei katkesta seda mitte sellepärast, et ma ei tahaks sinuga rääkida, vaid et mul on raske. Raske säilitada enesekontrolli ja mitte teha midagi tobedat. Ela hästi, kallid.”

Ta ootas ära kerge noogutuse, pöördus siis kannal ja kõndis keset parkimisplatsi seisva auto suunas.

**

Ta oli siiski niivõrd haaratud eelneva vestluse põhjustatud tundetormist, et vahtis terve sekundi auto kõrval seisjat kui võõrast, enne kui õige lehekülge ette pöördus.

„Tere, poja. Juhuslikult siin või ootasid mind?”

„Nägin su autot ja mõtlesin helistada, et ega sa lähiajal kodu poole ei liigu. Siis aga nägin sind juba välja tulemas. Kes see oli? Täiesti pandav tšikk. Potentsiaalne kasuema?”

Ott turtsatas. „Sobiks sullegi, Alex, kui sulle juhtuvad endast vanemad naised meeldima. Ta on 23. Ja ei ole vähimatki lootust, et sa ta endale kasuemaks saaksid.”

„Mari nägi teid kunagi kusagil. Või täpsemalt – arvatavasti teda, kui sul selliseid just palju ei ole.”

„Ei, mul ei ole selliseid palju,” ohkas Ott. Ta vajus mõttesse, ent raputas siis pead. „Ja sul ei vea – mul ei olnud kodu poole asja. Mis sa siin üldse teed, kui küsida tohib?”

„Mul on *Magicus* vaheaeg. Õhtupoole läheb edasi. Oleksin vast mõne sõbra otsinud ja niisama kusagil hänginud, aga kui ühe otsa kiiresti saaks... Siin pole õieti midagi teha ja ilm on ka vastik.”

Ott noogutas poega silmitsedes. Peaaegu tema pikkune, ent hulga kõhetum. Emalt päritud peenejooneline nägu ja suured sinised silmad. Tähtsasti tuustis habemetüügas ja teismelisee needus – punnid. Põlvedeni ulatava hargivahega teksased, mida viimati okupatsiooniajal paigati, ja kolm numbrit suur jope.

„Lähme mu kontorisse. Saad sooja. Mul on natuke aega. Võid ju ka sinna jääda, ust oskad ise kinni panna.”

Poiss mõtles hetke ja noogutas siis.

„Kuidas sul söögiga on?” küsis Ott, kui nad liikuma hakkasid.

„Ära ei ütleks. Ainult et finantsi pole.”

Ott tegi kõhuvalu häält ja otsis taskust viiesajase. „Pitsaauk on täna kinni. On veel see putka, kuid mina seal müüdavat söödavaks tunnistada ei suuda... Ei.” Ta pani raha taskusse tagasi. „*My money*,

*my rules*³¹ Tellime hiinakat.”

„Sadist,” kommenteeris poiss, kui nad autost välja ronisid.

„Mis sul hiinlaste vastu on?” Mees keeras ukse lukust lahti ja võttis signa maha.

„On palju asju, mis hulga paremini maitsevad.”

„Nojah...” Ott uuris Mare laua taha teisaldatava seinasegmendi külge riputatud pabereid, valis siis numbri ja tellis toidud, näpuga sealsamas seinal järke vedades.

„Elad sa siin, kui sind kodus pole?” uuris poiss sellal nende puhketuba.

„Ei. Enamasti mitte.”

„On tal siis oma korter?”

„Kellel *tal*?”

Poiss vaikis. Ott ohkas ja asus kohvi tegema.

„Me oleme sellest rääkinud, kuigi ehk mitte otse. Ma saan Mariga suurepäraselt läbi ja ei kavatsen lähiajal kuhugi kolida. Sellest peaks sulle piisama. Või kuidas?”

„On sul meist üldse tähtsust? Eriti välja sa meist ju ei tee.”

Ott lasi end diivani seljatoele ja vaatas poega ligi minuti, ise kergelt muiates. Siis ta ohkas, kes teab mitmendat korda juba.

„Tead, ma mäletan, kui sa olid nii mõnekuune. Oli mingi pidu rannas ja me läksime sinna. Mari pani oma õe ja mingi sõbrantsiga – oli see vist Kersti... pole tähtis – lava ette kepsutama ja mina kõndisin koos sinuga – sa olid muidugi vankris ja eesmärk oli, et sa uinuksid – piki ranna liivariba edasi-tagasi. Mul oli veinipudel käes, õhtu oli soe ja tuuletu, päike kuldas laineid ja isegi linna siluett oli loojangukiirtes... selline armas ja pisut ebamaine. Ma kõndisin veepiiril niiskel liiva, vedasin sind käruga enda järel ja võtsin aeg-ajalt pudelist lonksu. Ja ma olin nii õnnelik, kui olla saab. Ma olin kodus, mul oli kena naine ja suurepärane poeg, õhtu oli ilus, elu tundus elatav ja... Ma ei oska seda sulle seletada. Mõnikord on selliseid täiuslikke hetki.”

Mees vaikis pisut ja ta suunurgad tuksatasid. „Ma ei ole seda õhtut, seda fiilingut kunagi unustanud. See aitas ramprutiinsetel õhtutel, kui kitsad seinad tundusid kaela vajuvat... Ma ei tea, palju sa üldse mäletad seda kesklinna korterit, kus alguses elasime? Pole tähtis. Tähtis on see, et sa mõistaksid – lapsed on kingitus. Nad tulevad meie juurde ja lubavad natuke aega enda eest hoolitseda. Lõpuks ei ole neil vanemaid enam vaja, neil on omad lapsed hoolitseda. Eluring on selle asja nimi.” Ott hakkas naerma. „Ma annaksin sinu eest elu, aga rohkem taskuraha ei anna.”

Poiss noogutas hapult. „Elu on odav, aga rahaga tuleb ettevaatlikult ümber käia.” Ent tema hääles polnud teismelise kalki sihitut ülbust, pigem mingi tabamatu pehmus.

Ott lõi käega ja siis kostis koputus uksele.

„Toit,” ütles Alex tõustes.

„Ei ole.” Ott oli ühe sujuva liigutusega üle poole toa ja kasutas tegelikult juba selleks hüppeks maagiast. Ta lükkas poja jõuliselt eemale ühte tugitooli, samal ajal hoolitsedes, et too ikka õigesse kohta lendaks, ja paiskas siis ukse umbes kolme meetri kauguselt lahti, ilma et oleks sellele lähenenud.

Uksel seisis Kauru, valgesse riidesse mähitud pamp süles.

„Mis juhtunud on?” nõudis Ott. Ta ei liigutanud end, olles tardunud võitlusasendisse, silmad valvsalt ringi vilamas. „Sa kasutad mingit tugevat nõidust. On kõik korras?”

³¹ Minu raha, minu reeglid (Ingl. k.)

„Kes see on?” küsis Kauru, tooli poole osutades.

„Minu poeg Alex.”

„Ei ole hea, et ta näeb.”

Ott astus sammukese tagasi ja lõdvestus veidi. „Nüüd on hilja. Sa ehmatasid mind.”

„Pole vaja, et mind nähakse sellega sisse tulemas. Hea, et ma su tabasin. Hea, et sa siin oled.”
Vanamees astus ühe laua juurde ja asetaski oma pambu sinna.

„Hiina toit peaks ka kohe tulema,” märkis Ott.

„Peidad selle ära?”

„Sul tuli see palju paremini välja. Ma tundsin ainult, et midagi ebalooslikku läheneb. Teinekord õpeta seda mullegi. Mingi varje?”

Vanamees vaatas veel kord silmanurgast neid mõnevõrra somnabuulsel ilmel jälgiva poisi poole ja mühatas. „Olemise nihe tegelikult. Liikusin osaliselt Dieesis.”

„Aaa...” nüüd vaatas ka Ott poja poole. „Tunned ära? Kauru, sealt vanavanemate talu juurest, naabrimees.”

„Tundust tuttav...” poiss noogutas. „Tere.”

„On meil aega?” pöördus Ott Kauru poole tagasi.

„Ei.”

„Siis räägi. Misasi see õieti on?”

„Kadri.”

„*Ou shit...* Täpsemalt ilmselt see, mis tast järgi on. Milleks sa selle siia tassisid?”

„Kui sa Teedu druiidide nina alt, neid ignoreerides minema viisid, hakkasid nad vist kartma. Läksid omavahel vaidlema ja kuna sortsid näisid vaid nõrkuse ilminguid ootavat, läksin... – noh, Helderich tunneb end pisut Kadri pärast süüdi – õhtul tagasi, et vaadata, mis järgi, ja paigale tuli otsa panna, ja leidsin Kadri. Hing sees, aga... Teet on tagasi. Ja druiidid on ka tagasi, hiilivad seal ringi.”

„Neid on seal siis mitu?” Ott vaatas mõtlikult laua poole.

„Jah. Kuule, kas on ikka hea, et poiss seda kuuleb?”

„Ise ütlesid, et kiire. Ma ei luba ta teadvuses sorkida.”

„Millest te räägite? Mis sortsid? Druiidid?” pahvatas kõnealune lõpuks natuke kiledal tooni, nagu oleks tal häälemurre ikka veel pooleli.

„See on mu tööga seotud. Täpsemalt selle poolega, mis eriti muidugi avalikkust ei kannata,” seletas Ott äraolevalt, ise samal ajal mõeldes. „Sortsid ja druiidid on muidugi kokkuleppelised nimed, mil pole midagi ühist muinasjuttudega. Kus Lii on?”

„Milleks sul teda vaja on?”

„Kõige targem oleks Kadri siit minema viia. Meie ei saa sellega hakkama, kuid sa tead küll kohti, kus saadakse. Mina ja Lii peame õigeid tegelasi hoiatama, kuid me kumbki ei saa ise minna. Mind on tegelikult rohkem Raplas vaja – noh, teen seal lärmi – sulle suitsukatet –, nii et ma pean paluma sul Kadri minema toimetada.”

„Sa tahad ta...”

„Just,” märkis Ott ebamäärase viipega. „Seal on sortsid ja haldjad ja teised, kuid druiididel pole mingit võimu. Ja on suur eestlaste koloonia.”

Kauru vaatas teist tükk aega ja pomises siis: „See polegi kõige halvem mõte...”

„Vat just. Minu saast, mina koristan.” Ott läks ja valas endale kohvi. „Tahad ka? Alex, võta ise. Mida Helderich asjast arvas? Muide, milles ma eksisin? Kuidas ta tagasi sai?”

„Sa ei eksinudki. Maailmade Risttee. Loksud servast sisse.”

„*Shit in double...*” Ta astus ukse juurde ja avas selle. Teisel pool seisev umbes 20-aastane noormees, käsi alles koputamiseks tõusmas, jäi teda maigutades vahtima. Ott võttis talt kilekotid, surus talle teise käega raha pihku ja lükkas ukse kinni. Seda kõike taas ühe sujuva liigutusega ja kiiremini, kui enamiku mõte liigub.

„Kuidas see käis?” kõõksus Alex.

„Ähh...” Ott taipas, mida ta teinud oli. „Ma ju kuulsin teda tulemas ja hind oli kokku lepitud.”

„Ole ettevaatlikum,” mõrises Kauru. „Sul on see liiga lihtsaks läinud. Ma tean seda tunnet. Ka mul oli see umbes neljakümnesena nii.”

Ott oli paar sekundit sellise näoga, et loeb mõttes kümneni, siis kehitas õlgu. „Ilmselt on sul õigus.”

Ta vajus mõttesse ja raputas siis pead nagu ärgates. „Võtsin Liiga ühendust ja teid oodatakse. Autosse ja tee.” Ta pöördus poisi poole.

„Alex, ühel päeval ma selgitan sulle, mida see kõik tähendab. Ma ei aja sulle mingit sellist jama, *à la* unusta see, mida nüüd näed. See naine on koomas. Siin, Eestis ei osata teda aidata ja ta tuleb toimetada kiiresti sinna, kus osatakse.”

Ta vedis valgesse riidesse mähitud pambu selga ja nad laskusid Kauruga keldrisse. Seal tõstis vanamees Kadri oma õla peale tagasi, noogutas ja pööras end Maalt minema. Ott sulges keldri, istus autosse ja leidis end taas Rapla poole kihutamas.

Pühapäeva lõuna

Oddun kogus end parasjagu, olles ikka veel linasse mähitud keha enda kõrvale kivile toetanud, kui eemalt salu vahelt pööras välja vanker. See logistas tasapisi lähemale ja peatus kivi juures, kus mees end vahepeal püsti oli ajanud ja käe tervituseks tõstnud. Nii hobune kui hallis vammuses talumees vankriistmel silmitsesid teda pikalt.

„Külla?” viipas Oddun piki teed edasi.

„Külla jah.”

„Lubad ehk peale istuda?”

Hobune viskas peaga, nii et tundus, et mees ja hobune vahetavad pilke.

„Selle tahad kaasa võtta?”

„Jah. Lausuja juurde.”

„Palju neid seal õieti on?”

„Kaks.”

„Ja üks on liiga.” Mees vaatas uuesti hobuse poole, kuid seekord silmitses see, nagu hobusele kohane, osavõtmatul ilmel ettepoole.

„Eks sa tule siis. Nimi ka on?”

„Hm, kuulsus... Enamasti hüütakse mind Poolsortsiks,” ägises Oddun, pampu vankrisse hiivates.

„Siin nimetas Aigamäe mind küll viimati igasuguste nimedega, aga need ei meeldi mulle.”

„Oddun. Ma tean sind,” noogutas mees ohje raputades. „Lähme, Kebjaniru. Mina olen Lembo, Luhaallika Lembo. Kes need olema peaks?” Ta heitis peaga tahapoole vankrisse.

„Pimeduse Eestist. Üks on algaja nõid, teine isehakanud vampiir, kes teda süüa proovis. See, kes ma seal olen, viis vampiiri Alltühja ja tappis, aga midagi läks viltu.”

„Ja nüüd tassid meile.” Mehe toonist ei olnud küll võimalik midagi välja lugeda.

Oddun noogutas, ehkki sellest oli juba juttu olnud. „Raske...”

„Ega nad sind?...” Mehe häälede oli tekkinud kahtlus ja sõrmenukid ohjade ümber tõmbusid valgeks.

„Selleks olen ma liiga tugev. Tegelikult on nad hämmastavalt vait olnud, kordagi pole proovinud õiendada. Aga tüdruk oleks võinud vähem süüa. Palju verstasid tuldud.”

„Ma näen sinus jälge.”

„See on see teine sealt Pimedusest.”

„Kuidas kodus läheb?” nõksatas mees järsku ärganud huvist. „Ma olen tegelikult sündinud seal, Pimeduses.”

Ta oli Odduniga umbes ühevanune, pisut väiksemat kasvu ja kõhnem. Ta hooletult lõigatud linakollased juuksed olid paksud ja turris, nägu ehtis sama värvi tõsine habemepahmakas, millest vaid päevitunud kartulnina välja vaatas ning üldse õhkus kogu ta olekust head tervist ja eluga rahulolu. Vanker oli tammine ja vana, ent igati korras, kerge ja tugev. Kõrb täkk vedas seda erilise pingutuseta.

Oddun kaalus sõnu. „Kaklevad...” poetas ta lõpuks. „Lapsi ei ole.” Ta vaikis veidi. „Kakelgu. Küll Vene aja reeturitele lõpuks ära tehakse. Aga et lapsi ei ole...”

Nad vaikisid oma kümme minutit.

„Ma mäletan Maad, Eestit,” kohmas Lembo lõpuks. „Praha kevad sai läbi, kui isa meid – kogu pere, ema ja kõik mu neli õde-venda – Põrguallika Imre juurde viis. Öösel me lahkusime Maalt. Ma põld veel kooliski, minu jaoks oli see õõ raske ja lõputu. Aga koidikul olime Pikrivalla killus Suurküla lähedal ja ma sain aru, et koju tagasi ei lähe me enam kunagi. Ega pole ka tahtmist olnud. Paar aastat elasime seal, siis vaatasime, et siin meie analooge ei ole ja kolisime edasi; ema mul ka väikest viisi nõid. Meid siin varsti rohkem kui kodus.”

„Varsti algab siin sõda.” Odduni toon oli kuiv.

„Seda on võimalik võita.”

Möödusid mõned sekundid ja siis hakkas Maa nõid Oddunis vaikselt ning kurvalt naerma. „Me räägime ühte keelt, aga oleme nii erinevad. Eestis ei peeta iial sõda, ei iial enam. Varsti tulevad Teised Maale ja siis...”

„Siis tulevad sealt ära need, kellest asja.”

„Looda sa. Aga kui siia tulevad need, kes ellu jääda ei oska ega suuda?”

„Siis nad surevad. Pean mina seda sulle rääkima... See on igal õhtul kõrtsus jutuks. Meie pered on siin suured, harva alla seitsme lapse. Jah, elu on siin ohtlik ja mõned ei saagi suureks. Aga see...” mees raputas pead.

„Kui hästi ma sind mõistan...”

Nende teele tekkis kolm meest, ammu neile sihitud, mõlemalt poolt teed astus välja veel tosinkond samuti relvastatud meest. Oddun oli korraga püsti ja tema sõrmedest valgatasid siravad tulejõed

äsjailmunud kogude poole.

Nooled ei lennanud ja tulekõied peatusid.

„Vahtkond,” pomises Lembo igaks juhuks. Vanker peatus.

„Tohoh, ammu pole meid keegi ähvardanud,” kõmistas üks esimestest seisjatest, suurt kasvu ja kogu tõsine umbes viiekümnene mees heatujuliselt.

„Mitte keegi peale sinu, Maigu, pole ka nii loll, et hakkaks mind oma orgiloojajaga sihtima,” nähvas Oddun, uuesti maha istudes. Tuli kadus, nagu poleks seda olnudki.

„Aaa, sina...” venitas mees. „Keegi teine nii süüdimatu ei ole jah. Su koormat on teise ilmaserva tunda. Mis sa sellega teed?”

„Lausuja juurde,” teatas Oddun tüdinult.

„Sedagi me teame. Teria tuli. Nad ootavad sind.”

Mõned tunnid hiljem vedeles Oddun rohtunud tänavale avaneva kõrtsiukse ees tugitoolis poollamaskil, jalad viimse võimaluseni välja sirutatud. Tühi praevaagen ja jumal teab mitmes õllekapp näitasid, et enda meelest kasutas ta aega hästi.

Teria tuli kiirel sammul lähemale, viibutas end sulgkergelt üle balustraadi ja viskas lauale tugevast riidest koti. Kott hakkas protesteerivalt ruigama.

„Tahad, et mina selle võtaksin?”

Oddun noogutas. „Palun. Kadrile oleks see ilmselt raske, pealegi oskab sinu rahvas sellistega palju paremini ümber käia kui inimesed.”

„Miks sul seda vaja oli? Mis temast üldse sama peaks?”

„Noh, kui ma ütleksin, et läheb jõulupraeks, siis sa ei usuks seda – vampiiri iseloom rikub maitse ära,” irvitas Oddun.

„Seega – las elab ühe korraliku seaelu. Ma saan aru. Siia talle järele ei tulda. Ent miks on vaja niimoodi druiidide varvastel trampida?”

Mees muigas ja silmitses haldjat pikalt. „Kas sa tead, et seal Pimeduses jagame me üsna tihti voodit?”

Teria naeris oma heledat haldjanaeru. „Jah. Veider. Too ilm ärkab ergumaks, nii et meie elukaared tolle tüdrukuga võivadki kokku sulada. Ent ma ei näe, mis sinu omast saab.”

„Kas sa tead, kes on uigud?”

„Kaugete taevaste jumalad. Mis sul neist?”

„No vaat, ühel neist tundub viimasel ajal minuga mure olevat.”

„Siis võib see tõsi olla...” haldjas vaatas teist pea viltu. „Võib-olla lahkudki sa kunagi kaugetesse taevastesse. Ent nad ei sekku pimedusse. Nad ei saa.”

„Arvad? Otseselt mitte, ent Võimutornil on inimestega mingi plaan. Igas neksuses saab minust Agni. Kardetavasti saab mu rahulik joodikuelu ka siin läbi. Varem või hiljem.”

„Jah.” Teria oli nüüd väga tõsine. „Ma tean seda. Loodetavasti... loodetavasti seisavad haldjad ja inimesed teineteisele nii lähedal kui räägitakse, ja sinu soontes juba on haldjaverd, sest ma ei taha... Kui mu saatuseks saab olema... ilmselt saab olema... Ent ma ei taha lasteta jääda...”

Nad ei jõudnud kaugemale, sest samast suunast, kust enne Teria, tulid nüüd Kadri ja üks vanem mees.

„Sa ei ole väga Oti moodi,” märkis naine, Odduni vastu toolile vajudes. Ta oli väga kahvatu ja nõrk, kuid midagi erilist ei paistnud tal viga olevat. „Lausuja on rohkem Helderichi moodi.”

Oddun kibrutas kulme, väärutas pead ja purskas siis maniakaalselt naerma.

„Mis juhtus?” küsis Teria.

„Ahh... Ott sai alles praegu aru, et Kauru ja Helderich on tegelikult üks ja sama inimene.”

Lausuja noogutas. „Ma tean. Kunagi enne alternatiivide lahknemist veeti ankrupunkt ristisõdadega laiali. Ma ei tea, kuidas nad Keeluprintsiibist mööda saavad, aga igatahes on nad analoogid samas maailmas. Aga nende mõlema aeg on seal niikuinii läbi. Algab sinu aeg.” Vahepeal olid nende ette tekkinud kannud ja ta võttis ühest suure lonksu. „Mis Kadrist saab?”

„Kuna sul teist põrsast ei olnud...” Oddun muigas ja raputas pead. „Jääb siia. Tal on annet. Ta on küll pisut üleküpsenud, aga temast võib veel midagi saada. Palun hoolitse ta eest, sest mina, nagu sa tead, pole siin eriti teretulnud.”

„Paljud vihkavad sind, ent sa oled teretulnud. Isegi Teria kannatavad nad välja, kuigi...” Ta osutas inimitühjale ümbrusele. „Ma hoolitsen ta eest.”

Oddun raputas pead, ise Kadri poole vaadates. „Ma ei kahtle selles. Ise ta Maale tagasi tulla ei oska, kui keegi siin teda ei aita. Ehk ta saab tagasi, kui väga üritab, aga mina soovitaksin mitte üritada.”

„Nii et minu karistus on siia jäämine?” Kadri puudutas oma jooki vaevu huultega. „Sul on kummalised karistused. Mõned peaksid seda kingituseks. Ära karda, ma jään siia. Ma olen kah vahepeal väga palju targemaks saanud... kuigi hind oli kõrge.” Ta vaatas kõrvale ja ta hääl kustus.

Oddun vahetas Teriaga pilgu ja nad tõusid.

„Elage siis hästi.”

Pühapäeva õhtu

Hakkas juba kergelt hämaruma, kui Ott Kauru talust maanteele tagasi sõitis ja mõned kilomeetrid linna poole laias lauges kurvis peatus. Teetamm tõusis seal parasjagu niipalju, et ta nägi üle lumekaitseks istutatud kuusehekkide mõlemal pool laiuvaid juba kergelt rohetama hakkavaid põlde. Tuult ei olnud, loojuv päike piilus hõredate pilvede vahelt ja autost välja ronides ning ringi vaadates avastas ta, et ootamatult on päris soojaks läinud. Ta naeratas räämas taludele, taamal tumeda kindlusemüürina kõrguvalle kuusikule, viletsale kasevõsale teisel pool ja isegi rekkadele, mis temast diislitossu maha jättes mööda mihisesid.

„Sellistel hetkedel on raamatukangelased pigem reegli kui erandina suitsu ette pannud,” täiendas ta mõttes oma päevikut. „Ma ei ole kunagi suitsetanud. Ma ei ole suutnud mitte kunagi leida mingit mõtet enda mürgitamises selle nimel, et mõnd tühja hetke täita. Ma ei kunagi vajanud, ega ilmselt ei hakkagi vajama taolist nii haledat märki tähistamiseks olemisemomendi, mil tuleb sirutada käed laiali ja hingata täiel rinnal värsket õhku, tundes, kui õnnelik ja elus ma olen.

Puudu on vaid välk sõrmeotstest.

Ma ei karda druiide. Ma ei karda sortse. Ma ei karda Maa nõidu. Ma ei karda keda kuraditki! Muidugi... muidugi pole ma ise midagi, üksi ei suuda ma midagi teha. Ma ei ole midagi erilist ja liitlasteta olen ma tühi koht, kuid ma olen süsteemis sees, tunnen oma tööd, tean, millal ja millega riskida, ja ma tulen toime. *Ma tulen toime*; ja saan midagi ka ära tehtud. Sõbrad arvestavad minuga

ja vaenlased kardavad mind.

Ma tean, et olen juba kaotanud osa normaalsusest. Tean, et Mariga jääme ikkagi alatiseks võõrasteks, kuigi päris tülli ei lähe. Ta ei suuda nõiaga koos elada. Ma tean, et jään Mirtelit taga igatsema, ja kuigi see kuidagi välja ei paista, ulun neljapäevaõsiti ta nime täiskuu poole...

Ma tean, et ma ei saa iial isana tervitada last, kelle Rita ilmale tõi, kuigi ma olen tolle tüdrukukese isa. Ma tean, et minu osaks jääb vaid nukrusega tõdeda, et mõned mu lastest kasvavad suureks, ilma et mul oleks mingit olulist osa nende elus...

Ma tean, et Õpetajat ei ole enam kauaks, ent ma ei näe, mis temast saab... Õpetaja on maagiline olend ja võimeline mõjutama maailmakudet, tema ja tema tegemised ei ole ettenähtavad. Niisamuti kui ma ei tea, mis saab meist Liiga...

Ma ei näe ka täpselt, mis minu ja Maaga üldse edasi saab – selleks on toimuv liiga keeruline, liiga mitmemõõtmeline, juhuslik ja näilistest pisiastjadest mõjutatav. Aga ma tean kindlalt, et see saab huvitav olema, ehkki paljud – eriti seda läbi elades – küll nii ei arva..."

Ta krimpsutas korraks nägu, sest tegelikult oli põiekas ta peatuma ja autost välja ajanud. Ta vaatas kahele poole, korraks sädelevatest kõrgustest maa peale kistuna, kõhkles hetke, ja viitsimata teelt läbi sügavate kraavide kuhugi ronida, avas sealsamas püksiluku.

„Kuigi minu jaoks ei ole religiooni olemas, olen vist ikka suurema osa elust elanud nii, et ühelgi jumalal ei ole mulle midagi ette heita. Ma mõtlen elukvaliteedis, sest vähemasti kristliku jumala kõiki kümme käsku olen ma kindlasti rikkunud, mõnda ikka väga põhjalikult ja süstemaatiliselt. Ent kui ma katsun kujutleda taevas hõljuvais pilvis jumala nägu, ja püüan ära arvata, mida ta mulle öelda võiks... Ei, see ei ole õige perspektiiv. Minu jumal ei ole suur, ta ei kõrgu mu üle. Või täpsemalt, ma ei tunnista ühtki sellist jumalat. Pigem, kui pilk alla pöörata... Jah, see siin on perfektne. Valge kaheksakandiline ülalt pisut kitsenev teeveerepost. Nüüd neid vist enam ei tehta – kah üks jäänuk Vene ajast. Nüüd pannakse plastikut, hüvasti, kivi. Sellele jupile võin mõttes hoolikalt maalida natuke kohtlase näo ja voogava valge rüü, seejärel tuleb õieti silmi kissitada ja mu põlvepikkuse jumala pea kohale tekib pühapaiste.”

Ott irvitas alla vaadates laia suuga. See oli parajalt sardooniline, ilma igasuguse tigiduseta, peamiselt aga lihtsalt väsinud, õnnelik ja ükskõikne naer, kui ta jumalale mõnuga ladinal pähe lasi.